MANUEL VILAS

„Cea mai bună carte a anului 2018!“

El País / El Mundo / El Heraldo / El Cultural

PRIX FEMINA ÉTRANGER 2019

În toate a fost frumusețe

PANDORA M

Anansi CONTEMPORAN

MANUEL
VILAS

„Cea mai bună carte
a anului 2018!“

*El País / El Mundo /
El Heraldo / El Cultural*

PRIX FEMINA ÉTRANGER 2019

În toate a fost frumusețe

PANDORA

Anansi
CONTEMPORAN

MANUEL
VILAS

„Cea mai bună carte
a anului 2018!“

*El País / El Mundo /
El Heraldo / El Cultural*

PRIX FEMINA ÉTRANGER 2019

În toate a fost frumusețe

PANDORA

Anansi
CONTEMPORAN

MANUEL
VILAS

„Cea mai bună carte
a anului 2018!“

*El País / El Mundo /
El Heraldo / El Cultural*

PRIX FEMINA ÉTRANGER 2019

În toate a fost frumusețe

PANDORA

Anansi
CONTEMPORAN

COLECȚIE COORDONATĂ DE **BOGDAN-ALEXANDRU STĂNESCU**

Anansi
CONTEMPORAN

MANUEL

VILAS

În toate a fost frumusețe

Traducere din limba spaniolă de

Marin Mălaicu-Hondrari

PANDORA M

editori:

Magdalena Mărculescu

Silviu Dragomir

fondator:

Ion Mărculescu, 1994

director editorial:

Bogdan-Alexandru Stănescu

redactare:

Michi Lucescu

design:

Andrei Gamarţ

director producţie:

Cristian Claudiu Coban

dtp:

Dan Crăciun

Conţinutul acestei lucrări electronice este protejat prin copyright (drepturi de autor), iar cartea este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sub orice formă sau prin orice mijloc, fără consimţământul editorului, sunt interzise. Dreptul de folosinţă al lucrării nu este transferabil.

Drepturile de autor pentru versiunea electronică în formatele existente ale acestei lucrări aparţin persoanei juridice Pandora M Publishing.

Titlul original: Ordesa

Autor: Manuel Vilas

Copyright © 2018, Manuel Vilas

Photographs courtesy of the author.

Cover design: Penguin Random House Grupo Editorial

Cover image: © Karl Blossefeldt/Alamy

Copyright © Pandora M, 2022 pentru prezenta ediţie

O.P. 16, Ghişeul 1, C.P. 0490, Bucureşti

Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20

e-mail: comenzi@edituratrei.ro

www.edituratrei.ro

ISBN (print): 978-606-978-457-0

ISBN (epub): 9786069786017

Pandora M face parte din Grupul Editorial TREI

Mulțumesc vieții că mi-a dat atât de mult

Mi-a dat râsul și mi-a dat plânsul

Așa deslușesc bucuria de durere,

Ele alcătuiesc cântecul meu,

Și cântecul vostru care este și cântecul meu,

Și cântecul tuturor care este propriul meu cântec.

Violeta Parra

1

Ce bine-ar fi dacă durerea omenească s-ar putea măsura în cifre exacte, nu prin cuvinte imprecise. Ce bine-ar fi dacă ar exista o modalitate de a şti cât de mult am suferit, dacă durerea ar fi palpabilă şi măsurabilă. La un moment dat, orice om ajunge să se confrunte cu inconsistenţa trecerii sale prin lume. Există oameni care suportă asta, eu nu o voi suporta niciodată.

Eu nu o voi suporta niciodată.

Contemplam oraşul Madrid, şi irealitatea străzilor, caselor şi locuitorilor îmi pătrundea prin toţi porii.

Am fost un ecce homo.

N-am înţeles viaţa.

Conversaţiile cu alţi oameni au ajuns să fie plictisitoare, lungi, păgubitoare.

Mă durea să vorbesc cu ceilalţi: vedeam inutilitatea tuturor discuţiilor care au avut şi vor avea loc între oameni. Pe când conversaţiile erau în plină desfăşurare, eu vedeam deja uitarea în care vor cădea.

Cădere înainte de cădere.

Vanitatea conversaţiilor, vanitatea vorbitorului, vanitatea celui care răspunde. Vanităţile reunite pentru ca lumea să poată exista.

Atunci m-am gândit din nou la tatăl meu. M-am gândit că numai discuţiile pe care le avusesem cu tata meritaseră toată bătaia de cap. M-am întors la conversaţiile acelea, sperând să am parte de un moment de tihnă în mijlocul stingerii generale a tuturor lucrurilor.

Am crezut că am creierul atrofiat, nu eram capabil să fac în minte nici cele

mai simple calcule. Adunam cifrele de la numărul maşinilor şi operaţiunile alea matematice mă cufundau într-o tristeţe apăsătoare. Vorbeam incorect spaniola. Îmi lua mult până să articulez o frază, cădeam în muţenie, iar interlocutorul meu se uita la mine cu milă sau cu dispreţ şi apoi încheia el fraza pe care o începusem.

Mă bâlbâiam şi repetam de mii de ori aceeaşi propoziţie. Poate că exista o urmă de frumuseţe în acea disfemie emoţională. L-am luat la rost pe tata. Mă gândeam tot timpul la viaţa lui. Încercam să găsesc în viaţa lui o explicaţie pentru viaţa mea. M-am transformat într-un om înspăimântat şi vizionar.

Mă uitam în oglindă şi nu vedeam îmbătrânirea mea, ci a celuilalt care trecuse prin lume. Vedeam îmbătrânirea tatălui meu. Aşa puteam să mi-l amintesc la perfecţiune, trebuia doar să mă uit în oglindă şi apărea el, ca într-o liturghie necunoscută, ca într-o ceremonie şamanică sau un rit teologic inversat.

Reîntâlnirea în oglindă cu tata nu-mi aducea nicio bucurie şi nicio fericire, ci doar încă o răsucire a cuţitului în rană, o intensificare a prăbuşirii lente, creşterea hipotermiei a două cadavre care vorbesc.

Văd ceea ce nu a fost făcut pentru a fi vizibil, văd moartea în expansiunea şi în plămada materiei, văd imponderabilitatea globală a tuturor lucrurilor. Citeam din Teresa de Ávila, o femeie căreia i s-au întâmplat lucruri asemănătoare cu cele ce mi se întâmplă mie. Ea le numea într-un fel, eu într-altul.

M-am apucat de scris, numai scriind puteam să scap de toate mesajele întunecate pe care le primeam de la trupurile oamenilor, de la străzi, de la oraşe, de la politică, de la mediile de comunicare, de la ceea ce suntem.

Marea stafie a ceea ce suntem: un construct îndepărtat de natură. Marea stafie e de succes: omenirea e convinsă de existenţa ei. De aici încep toate problemele mele.

În 2015 exista o tristeţe care străbătea toată planeta şi pătrundea în societate de parcă ar fi fost un virus.

Mi-am făcut o tomografie computerizată. M-am dus la un neurolog. Era un bărbat masiv, chel, cu unghiile îngrijite, cu cravată pe sub halatul alb. Mi-a făcut analize. Mi-a spus că n-am nimic ciudat la cap. Că totul era în regulă.

Și am început să scriu cartea asta.

M-am gândit că starea mea sufletească se datora amintirii vagi a ceva ce se întâmplase într-un loc din nordul Spaniei, pe nume Ordesa, un loc înconjurat de munți, iar amintirea era gălbuie, galbenul invada numele Ordesa, iar dincolo de Ordesa se profila figura tatălui meu în vara anului 1969.

O stare psihică ce este un loc: Ordesa. Și de asemenea o culoare: galben.

Totul a devenit galben. Când lucrurile și ființele omenești devin galbene înseamnă că au ajuns la inconsistență sau la resentiment.

Suferința este galbenă, asta vreau să spun.

Scriu aceste cuvinte în 9 mai 2015. În urmă cu șaptezeci de ani, Germania semna capitularea necondiționată. În câteva zile, fotografiile cu Hitler aveau să fie înlocuite de cele cu Stalin.

Și istoria e un trup plin de remușcări. Am cincizeci și doi de ani și sunt propria mea istorie.

Cei doi fii ai mei tocmai intră în casă, au fost să joace padel. E o căldură insuportabilă. Insistența căldurii, apăsarea ei constantă asupra oamenilor, asupra planetei.

Căldura tot mai mare asupra umanității. Nu e doar schimbarea climatică, e un soi de aducere aminte a Istoriei, un soi de răzbunare a miturilor vechi asupra miturilor noi. Schimbarea climatică nu este altceva decât o actualizare a apocalipsei. Ne place apocalipsa. O purtăm în gene.

Apartamentul în care locuiesc e jegos, plin de praf. Am încercat de mai multe ori să-l curăț, dar este imposibil. Niciodată n-am știut cum să fac curățenie, chiar dacă mi-am dat tot interesul. Poate că zace în mine vreo rămășiță genetică de stirpe aristocratică. Mi se pare destul de improbabil, totuși.

Locuiesc pe strada Ranillas, în nordul Spaniei, într-un oraş al cărui nume nu mi-l amintesc acum: aici sunt doar furnici, praf şi căldură. Cu câtva timp în urmă, am avut parte de o invazie de furnici şi le-am omorât cu aspiratorul: sute de furnici aspirate, m-am simţit un criminal de război în toată puterea cuvântului. Mă uit la tigaia din bucătărie. Grăsimea prinsă de tigaie. Trebuie să o spăl. Nu ştiu ce-am să le dau de mâncare fiilor mei. Banalitatea mâncării. Fereastra dă spre o biserică catolică care primeşte impasibilă lumina soarelui, vâlvătaia lui atee. Vâlvătaia soarelui, pe care Dumnezeu o trimite direct pe pământ, ca şi cum ar fi o bilă neagră, murdară, mizerabilă, ca şi cum ar fi putreziciune, gunoi. Nu vedeţi gunoiul soarelui?

Nu e nici ţipenie pe străzi. Unde locuiesc eu nu există străzi, doar trotuare pustii, pline de lut şi de cosaşi morţi. Oamenii au plecat în vacanţă. Stau la plajă şi se bucură de valurile mării. Cosaşii morţi au întemeiat şi ei familii şi au avut parte de zile de sărbătoare, de Crăciun şi de petreceri de zile de naştere. Suntem cu toţii nişte amărâţi, aruncaţi în tunelul existenţei. Existenţa este o categorie morală. Existăm, şi asta înseamnă că suntem obligaţi să întreprindem lucruri, să facem chestii, ceva, orice.

Dacă mi-am dat seama de ceva în viaţă este că toţi bărbaţii şi toate femeile alcătuim o singură existenţă. Într-o zi, această singură existenţă va avea o reprezentare politică, şi atunci vom face un pas înainte. Eu n-am să-l prind. Sunt atâtea lucruri pe care n-am să le mai văd, chiar dacă le văd chiar acum.

Mereu am văzut lucruri.

Mereu morţii au stat de vorbă cu mine.

Am văzut atâtea lucruri încât viitorul a început să-mi vorbească, de parcă am fi fost vecini, chiar prieteni.

Vorbesc despre oamenii ăia, despre stafii, despre morţi, despre părinţii mei morţi, despre iubirea mea pentru ei, despre cum iubirea asta nu mai trece.

Nimeni nu ştie ce este iubirea.

2

După ce-am divorţat (acum un an, deşi niciodată nu poţi fi sigur, pentru că nu e o dată exactă, ci un proces, chiar dacă oficial există o dată; pentru urmările juridice, poate fi o zi anume; în orice caz, trebuie ţinut cont de multe date semnificative: prima oară când te gândeşti la asta, a doua oară, nenumăratele ori, belşugul de dezacorduri, discuţii şi tristeţi care hăcuie ce ai gândit, iar la urmă plecarea de acasă, şi poate că tocmai această plecare porneşte cascada de evenimente, ce culminează cu un eveniment juridic radical, care, din punct de vedere legal, pare încheierea socotelilor; punctul de vedere legal e ca o busolă pe culmile munţilor, o ştiinţă, atâta timp cât avem nevoie de o ştiinţă care să clarifice lucrurile, de un principiu al legalităţii) am redevenit omul care fusesem cu mulţi ani în urmă, adică a trebuit să cumpăr un mop şi o perie, produse pentru curăţenie, multe produse pentru curăţenie.

Administratorul blocului a apărut la uşă. Am schimbat câteva vorbe. Despre un meci de fotbal. Şi eu mă gândesc la viaţa oamenilor. Administratorul aparţine rasei orientale, chiar dacă are naţionalitate ecuadoriană. Trăieşte de mult timp în Spania, nu-şi mai aminteşte de Ecuador. Ştiu că în adâncul său mă invidiază pentru apartament. Oricât de rău ţi-ar merge în viaţă, mereu se va găsi cineva care să te invidieze. E un soi de sarcasm cosmic.

Fiul meu m-a ajutat să fac curat în apartament. Se adunase un vraf de scrisori, pline de praf. Luai un plic şi simţeai cu vârful degetelor senzaţia aceea de mucegai dată de praf, pe punctul de a deveni ţărână.

Erau scrisori de dragoste vechi, rătăcite, inocente şi scrisori tandre scrise la tinereţe, scrisorile mamei fiului meu, cea care a fost soţia mea. I-am spus fiului să le pună în sertarul cu amintiri. Acolo unde mai pusesem fotografii cu tata şi un portofel de-al mamei. Un fel de cimitir al memoriei. Nu am vrut, sau nu am putut să contemplu toate acele obiecte. Le-am atins cu dragoste şi cu durere.

Nu ştii ce să faci cu toate lucrurile astea, nu-i aşa? m-a întrebat fiul meu.

Mai sunt și alte lucruri: facturi și hârtii care par importante, cum ar fi de la asigurări și de la bancă, i-am zis.

Băncile îți burdușesc cutia poștală cu scrisori deprimante. Un munte de extrase bancare. Scrisorile de la bancă mă neliniștesc. Îți arată ceea ce ești. Te obligă să te gândești la locul de nimic pe care-l ocupi lume.

M-am uitat la extrasele bancare.

De ce-ți place să ții frigiderul dat la maximum? m-a întrebat.

Mi-e groază de căldură, sunt exact ca tata. Îți amintești de bunicul tău?

Asta e o întrebare incomodă, fiul meu se gândește că punându-i o asemenea întrebare încerc să am un avantaj, să-l fac să fie binevoitor cu mine.

Fiul meu are capacitatea de a judeca drept lucrurile și de a munci. S-a întrecut pe sine cât timp m-a ajutat să fac curat în apartament.

Brusc, mi s-a părut că apartamentul meu nu merita banii pe care-i plăteam pentru el. Bănuiesc că această certitudine este cea mai clară dovadă de maturitate a inteligenței umane confruntate cu greutățile capitalismului. Însă datorită capitalismului am o casă.

M-am gândit, ca de obicei, la sărăcie. Viața unui om înseamnă, în esență, efortul de a nu cădea în sărăcie. Indiferent de ce ocupație are, ar fi un eșec total. Dacă nu știi cum să faci rost de mâncare pentru copiii tăi, atunci nu ai niciun motiv pentru a face parte din societate.

Nimeni nu știe dacă se poate trăi în afara societății. Părerea celorlalți sfârșește prin a fi singura adeverință a existenței tale. Vorbim despre o părere morală, care validează valoarea ta și judecățile despre tine, judecăți care determină poziția ta în lume. E o luptă între corp, corpul tău unde sălășluiește viața, și cât valorează el în ochii celorlalți. Dacă oamenii te vor, dacă oamenii caută prezența ta, atunci îți va merge bine.

Totuși, moartea — această țicnită sociopată — nivelează toate estimările sociale și morale prin degradarea trupului, care continuă să fie activ. Se

vorbește mult despre corupție politică și corupție morală, dar foarte puțin despre cum moartea corupe trupul: despre inflamare, despre explozia de gaze pestilențiale și despre transformarea cadavrului în hoit.

Tatăl meu vorbea foarte puțin despre maică-sa. Își amintea numai cât de bine gătea. Bunica mea a plecat din Barbastro la sfârșitul anilor șaptezeci și nu s-a mai întors niciodată. A plecat în 1969. Împreună cu fiică-sa.

Barbastro e satul unde m-am născut și am crescut. La nașterea mea, avea zece mii de locuitori. Acum are șaptesprezece mii. Odată cu trecerea timpului, satul acela pare să fie mânat de un destin cosmic, dar și particular, totodată.

Această nevoie de a transforma amorful într-un personaj cu formă proprie era numită de antici „alegorie“. Pentru că pentru cei mai mulți oameni trecutul are concreteța unui personaj de roman.

Îmi amintesc de o poză din anii cincizeci cu tata, în care apare la volanul mașinii sale Seat 600. Aproape că nu se vede, dar știu că este el. E o fotografie ciudată, specifică acelei epoci, cu străzi ce par nou-nouțe. În fundal se văd un Renault Ondine și un grup de femei; femei stând cu spatele, fiecare cu poșeta ei, femei care acum sunt moarte sau bătrâne. Disting capul tatălui meu în interiorul Seat-ului 600 cu număr de Barcelona. Niciodată nu a vorbit despre asta, despre faptul că primul lui Seat 600 avea număr de Barcelona. Nu pare nici vară, nici iarnă. Dacă mă iau după hainele femeilor, poate fi sfârșit de septembrie sau sfârșit de mai.

Nu prea sunt multe de spus despre prăbuşirea tuturor lucrurilor care au fost. Totuşi, trebuie să subliniez fascinaţia mea pentru autoturismul acea, pentru acel Seat 600, care a însemnat bucuria a milioane de spanioli, motiv de speranţă atee şi materială, motiv de încredere în viitorul maşinilor personale, motiv de călătorie, motiv pentru a cunoaşte alte locuri şi alte oraşe, motiv de a te gândi la labirinturile geografiei şi drumurilor, motiv pentru a vedea râuri şi plaje, motiv pentru a te închide într-un habitaclu separat de lume.

Numărul e de Barcelona, cifrele s-au pierdut: 186.025. Undeva, tot trebuie să mai fi rămas ceva din acest număr, iar să te gândeşti la asta e ca şi cum ai avea credinţă.

Conştiinţa de clasă nu trebuie să ne lipsească niciodată. Tata a făcut ce-a putut în Spania: şi-a găsit o slujbă, a muncit, şi-a întemeiat o familie şi a murit.

Sunt puţine alternative la toate astea.

Familia e o formă de fericire verificată. Oamenii care aleg să trăiască singuri mor mai repede, e dovedit statistic. Nimeni nu vrea să moară mai repede decât îi sună ceasul. Pentru că a muri nu are niciun farmec şi e ceva atât de învechit. Dorinţa de moarte este anacronică. Asta am descoperit-o de puţin timp. Cea mai recentă descoperire a culturii occidentale: e mai bine să nu mori.

Orice-ar fi, să nu mori, mai ales dintr-un motiv uşor de înţeles: nu e nevoie. Nu e nevoie să mori. Înainte se credea că da, că e nevoie să mori.

Înainte, viaţa valora mai puţin. Acum valorează mai mult. Belşugul, abundenţa materială fac ca oropsiţii istoriei (cei cărora, acum câteva decenii, le era egal dacă trăiau sau mureau) să-şi dorească din toată inima să fie în viaţă.

Clasa de mijloc spaniolă din anii cincizeci şi şaizeci a transmis vlăstarelor sale aspiraţii mai sofisticate.

Nici nu știu în ce an a murit bunica mea. Poate că în 1992 sau 1993, sau în 1999 ori în 2001, poate că în 1996 sau în 2000, cam pe atunci. Mătușa mea a sunat și ne-a dat vestea morții mamei tatălui meu. Tata și mătușa nu-și vorbeau. Așa că ea a lăsat un mesaj pe robot. Am ascultat mesajul. Zicea că, deși nu se înțelegeau, aveau aceeași mamă. Exact asta: că aveau aceeași mamă, iar acesta era un motiv de apropiere. Mesajul m-a făcut să rămân pe gânduri, în casa părinților mei intra mereu o lumină violentă care făcea ca lucrurile să-și piardă consistența, pentru că lumina este mai puternică decât acțiunile oamenilor.

Tata s-a așezat în fotoliul său. Un fotoliu galben. Nu se va duce la înmormântare, aceasta a fost decizia lui. Murise într-un oraș îndepărtat, la vreo cinci sute de kilometri de Barbastro, la vreo cinci sute de kilometri de locul unde tata primise vestea morții mamei lui. Nu s-a dus, pur și simplu. Nu a avut chef să meargă. Să conducă atât. Sau să meargă ore în șir cu autobuzul. Și mai întâi să caute un autobuz.

Faptul acesta a dus la o avalanșă de alte fapte. Nu-mi place să judec ce s-a întâmplat, ci să povestesc, să spun sau să celebrez. Aspectul moral al faptelor este întotdeauna un construct cultural. Faptele, în sine, sunt evidente. Faptele sunt naturale, dar interpretarea lor este politică.

Tata nu a mers la înmormântarea bunicii mele. Ce relație avea cu mama lui? Niciuna. Da, bine, au avut una, la început, prin 1935 sau 1940, dar această relație s-a evaporat treptat, a dispărut. Cred că tata ar fi trebuit să meargă la înmormântare. Nu pentru mama lui moartă, ci pentru el însuși și, de asemenea, pentru mine. A refuza acea înmormântare însemna că refuză și viața, în general.

Cel mai mare mister e că tata o iubea pe maică-sa. Motivul pentru care nu s-a dus la înmormântare ține de faptul că inconștientul său refuza corpul mort al mamei. Iar eul său conștient era stăpânit de o lene de nebiruit.

Mii de povești se bulucesc în capul meu în legătură cu sărăcia și cu felul cum sărăcia te otrăvește cu visul bogăției. Sau cum sărăcia dă naștere pasivității, lipsei de chef de a te urca într-o mașină pentru a parcurge cinci sute de kilometri.

În 2008, capitalismul s-a prăbuşit în Spania, am fost pierduţi, nu mai ştiam la ce să aspirăm. Odată cu recesiunea economică, a început şi comedia politică.

Mai că i-am invidiat pe cei morţi.

Tata a fost ars într-un cuptor pe motorină. Niciodată nu ne-a spus ce-şi dorea să facem cu cadavrul său. Ne-am mulţumit să scăpăm de mort (corpul imobil, acel ceva care fusese cândva, dar acum nu mai ştiam ce este), aşa cum face toată lumea. Cum vor face cu mine. Când moare cineva, suntem obsedaţi să-i ştergem cadavrul de pe hartă. Să dispară corpul. Dar de ce atâta grabă? Din cauza putrefacţiei cărnii? Nu, pentru că acum morgile sunt dotate cu congelatoare extrem de sofisticate. Cadavrul ne înspăimântă. Ne înspăimântă viitorul, ne înspăimântă acel ceva în care ne vom transforma. Ne gândim cu groază la legăturile pe care le-am avut cu cadavrul. Ne sperie zilele petrecute lângă cadavru, mulţimea de lucruri pe care le-am făcut cu acel cadavru: am fost la plajă, am mâncat cu el, am călătorit cu el, am ieşit la cină cu el, ba chiar am dormit cu el.

Sfârşitul vieţii oricărui om ridică o singură problemă reală: ce să facem cu cadavrul. În Spania există două posibilităţi: înhumarea sau incinerarea. Sunt două cuvinte frumoase care provin din latină: să te transformi în ţărână sau în cenuşă.

Limba latină dă prestigiu morţii noastre.

Tata a fost incinerat pe data de 19 septembrie 2005. Acum regret, poate că a fost o decizie grăbită. Pe de altă parte, faptul că tata nu s-a dus la înmormântarea mamei lui, aşadar a bunicii mele, a jucat un rol important în alegerea incinerării. Ce este mai important? Să semnalez gradul meu de rudenie, spunând „bunica mea“, sau pe cel al tatălui meu, spunând „mama lui“? Nu ştiu ce punct de vedere să aleg. Bunica mea sau mama lui, în această alegere stă totul. Tata nu a mers la înmormântarea bunicii mele şi asta a avut legătură cu ce am făcut cu cadavrul tatălui meu; a influenţat hotărârea de a-l arde, de a-l incinera. Nu are de-a face cu dragostea, ci cu avalanşa de fapte. Fapte care dau naştere altor fapte: avalanşa vieţii, o cascadă căzând încontinuu, în timp ce noi ne pierdem minţile.

În acest moment, îmi mai dau seama şi de faptul că în viaţa mea nu s-au

petrecut chestii importante, dar, chiar şi aşa, port în mine o suferinţă adâncă. Durerea nu e nicidecum o piedică pentru fericire, cel puţin ce înţeleg eu prin durere, căci pentru mine durerea este legată de înteţirea conştiinţei. Suferinţa este o conştiinţă dilatată care atinge toate lucrurile care au fost şi vor fi. E un soi de politeţe secretă faţă de toate lucrurile. Curtoazie cu tot ce a fost. Iar din politeţe şi curtoazie întotdeauna se naşte eleganţa.

E o formă de conştiinţă generală. Suferinţa este o mână întinsă celuilalt. Înseamnă politeţe faţă de ceilalţi. În timp ce zâmbim, ne prăbuşim pe dinăuntru. Dacă alegem să zâmbim în loc de a ne prăbuşi morţi pe stradă, o facem din eleganţă, din tandreţe, din curtoazie, din iubire faţă de ceilalţi, din respect faţă de ei.

Nu am nici cea mai mică idee cum să organizez timpul, cum să-l definesc. Mă întorc la după-amiaza asta de mai 2015, pe care o trăiesc în aceste momente şi văd că pe patul meu zac împrăştiate o grămadă de medicamente. De toate felurile: antibiotice, antihistaminice, anxiolitice, antidepresive.

Cu toate astea, mă bucur că sunt viu şi mereu mă voi bucura. Peste moartea tatălui meu a căzut timpul şi de multe ori mi-l amintesc cu greu. Dar asta nu mă întristează. Faptul că tatăl meu înaintează pe drumul dispariţiei totale şi că eu, împreună cu fratele meu, sunt singurul care mi-l mai amintesc, mi se pare de o frumuseţe extraordinară.

Mama a murit acum un an. Pe când trăia, am vrut de câteva ori să vorbim despre tata, dar ea a refuzat orice discuţie. Nici cu fratele meu nu pot vorbi prea multe despre tata. Nu este un reproş, nici vorbă. Înţeleg foarte bine stingherealа şi chiar şi o anume pudoare. Căci în tradiţia anumitor culturi, cel puţin în cea cu care m-am procopsit eu, a vorbi despre un mort presupune un ridicat şi usturător grad de impudoare.

Aşa că am rămas singur cu tata. Sunt singurul om din lumea asta — nu ştiu dacă şi fratele meu — care-şi aminteşte zilnic de el. Şi zilnic contemplu dispariţia lui, care va sfârşi prin a fi transformată în puritate. Nu e vorba că mi-l amintesc zilnic, ci că se află în mine permament, m-am retras din mine însumi pentru a-i face loc.

E ca şi cum tata nu ar fi vrut să fie viu pentru mine, vreau să spun că nu a vrut

să-mi reveleze viaţa lui, sensul vieţii lui: niciun tată nu vrea să fie bărbat pentru fiul său. Tot trecutul meu s-a prăbuşit când mama a făcut exact ce a făcut şi tata: a murit.

3

Mama a murit în somn. Nu mai putea merge şi se săturase să se târască. Niciodată n-am ştiut exact care erau bolile de care suferea. Mama era o povestitoare haotică. Aşa sunt şi eu. Am moştenit de la mama haosul narativ. Nu l-am moştenit de la nicio tradiţie literară, nici clasică, nici avangardistă. O degenerare psihică provocată de o degenerare politică.

În familia mea, niciodată nu s-a povestit cu exactitate despre ceea ce se întâmpla. De acolo mi se trage dificultatea de a verbaliza ce mi se întâmplă. Mama avea nenumărate boli provenite una din alta, boli care se ciocneau între ele şi în poveştile mamei. Era imposibil să pui ordine în ce i se întâmpla. Într-un târziu, mi-am dat seama ce se întâmpla cu ea: voia să introducă în poveşti neliniştea ei personală şi, de asemenea, voia să găsească un sens faptelor povestite; interpreta şi, până la urmă, totul o conducea spre tăcere; uita detalii spuse în urmă cu câteva zile, detalii despre care credea că nu-i folosesc la nimic.

Manipula faptele. Îi era teamă de fapte. Se temea că realitatea celor întâmplate va dăuna intereselor sale. Dar, dincolo de instinct, nu reuşea să ştie care erau acele interese.

Mama omitea ceea ce credea că nu-i este favorabil. Am moştenit asta în poveştile mele. Nu înseamnă să minţi. Este vorba, pur şi simplu, despre teama de a greşi, sau teama de a da cu bâta în baltă, spaima atavică de a fi supus judecăţii celorlalţi pentru că nu ai făcut ceea ce se presupune că trebuia să faci conform codului de neînţeles al vieţii în societate. N-am înţeles prea bine, nici eu şi nici mama, ce se presupune că trebuie să faci. Pe de altă parte, nici medicii care au consultat-o, inclusiv cei geriatri, nu au reuşit să facă într-aşa fel încât versiunile medicale să aibă întâietate asupra versiunilor ei haotice şi răzleţe. Mama punea la colţ medicina şi o ducea direct spre prăpastie. Le punea doctorilor întrebări memorabile. O dată, a reuşit să-l facă pe un medic să admită că, de fapt, nu ştie care e diferenţa dintre gripa

bacteriană și gripa virală. În ciuda haosului ei moral și a dorinței de a fi sănătoasă, observațiile intuitive și vizionare ale mamei mele erau mult mai interesante decât explicațiile medicilor. Vedea corpul uman ca pe un șarpe ostil și crud. Credea în cruzimea circulației sângelui.

Era o drama-queen. Dramatismul ei depășea răbdarea doctorilor. Nu mai știau ce să facă cu ea. Oasele de la unul dintre picioare îi dădeau mari probleme. Avea o proteză care se infectase. I-o puseseră în aceeași zi în care i-au făcut același lucru regelui Spaniei, Juan Carlos I. S-a spus la televizor. Glumeam pe chestia asta. După ce proteza i s-a infectat, nu a putut fi scoasă, pentru că asta presupunea o operație și mama mai suferea și de boli cardiovasculare.

Avea o listă de boli. Enumera dureri, unele dintre ele de o originalitate extraordinară.

A rămas singură. Stătea în apartamentul ei, absolut singură și înșira boli.

Mai suferea și de astm. Și de anxietate. Era un compendiu al tuturor bolilor cărora li s-a dat vreodată nume. Transformase într-o boală ușoară însăși conștiința de a fi în viață. Bolile ei nu erau mortale, ci mici chinuri cotidiene. Însemnau suferință, și gata.

Trăia într-un apartament închiriat: cincizeci și patru de ani de viață într-un apartament închiriat. A fumat mult în tinerețe. Cred că a fumat până a împlinit șaizeci. Nu știu exact când s-a lăsat de fumat.

Aș putea încerca să calculez aproximativ când s-a lăsat de fumat. Undeva prin 1995, ceva de genul. Asta înseamnă că atunci avea șaizeci și doi de ani.

Pentru ea, fumatul era un act de modernitate, care o deosebea de femeile în vârstă din epocă. Îmi amintesc de copilăria mea copleșită de mărci de țigări care mi se păreau încântătoare și misterioase.

De exemplu, țigările Kent m-au fascinat mereu, mai ales pentru pachetul frumos, de culoare albă. Mama fuma Winston și L&M. Tata fuma puțin, prefera Lark.

Toate acele pachete de țigări risipite pe mesele și pe măsuțele din casa

noastră le asociez cu tinerețea părinților mei. Pe atunci era bucurie în casă, căci părinții mei erau tineri și fumau. Părinții tineri fumau. Și este incredibil cu câtă exactitate în amintesc acea bucurie, o bucurie din anii șaptezeci, de la începutul anilor șaptezeci: 1970, 1971, 1972, până în 1973.

Ei fumau și eu mă uitam la fum și așa au trecut anii.

Nici mama, nici tata nu au fumat vreodată tutun negru.

Nu au fumat niciodată Ducados, nimic din tutun negru. Așa se face că mi s-a pus pata pe marca asta, pe Ducados, mi se părea un tutun sordid, urât. Părinții mei nu fumau așa ceva. Am asociat tutunul negru cu jegul și cu sărăcia. Chiar dacă văzusem oameni bogați fumând Ducados, asta nu m-a împiedicat să continui să privesc tutunul negru cu dispreț sau cu teamă. Mai degrabă cu teamă. Teama, cel puțin la oameni ca mine, este strâns legată de instinctul de supraviețuire. Cu cât ți-e teamă mai tare, cu atât supraviețuiești mai mult. Mereu mi-a fost teamă. Și totuși, teama nu m-a împiedicat să mă bag în buclucuri.

Acum observ o fisură uriașă. Cred că amintindu-mi de mărcile de țigări fumate de părinții mei, tocmai am descoperit o neașteptată bucurie în viața lor, în viața părinților mei.

Vreau să spun că eu cred că au fost mai fericiți decât mine. Chiar dacă până la urmă s-au simțit dezamăgiți de viață. Sau poate dezamăgiți doar de deteriorarea corpului lor.

Nu au fost părinți obișnuiți. Originalitatea lor a fost una istorică. O, da, cred și eu. Au fost originali, făceau lucruri ciudate, nu erau ca alții. Motivul excentricității lor sau faptul că am avut parte, ca fiu al lor, de acea excentricitate, mi se pare o enigmă amoroasă. Tata s-a născut în 1930. Mama — e doar o ipoteză, căci își tot schimba data nașterii — în 1932. Cred că între ei era o diferență de doi ani, poate de trei. Uneori de șase, pentru că mama, din când în când, insista că se născuse în 1936, i se părea o dată importantă, pomenită de multe ori, cine știe de ce.

În realitate, s-a născut în 1932.

4

Mama provenea dintr-o familie de ţărani, crescuse într-un sătuc, aproape de Barbastro. Bunicul meu dinspre tată a fost comerciant, dar după războiul civil l-au acuzat că e comunist, republican şi a fost condamnat la zece ani de puşcărie, dar nu a apucat să-i facă pe toţi din cauza stării sale de sănătate. A petrecut şase ani într-o închisoare din Salamanca. Nu ştiu prea bine detaliile, uneori tata pomenea de prietenia bunicului meu cu miliţiile. Pare să fi avut prieteni în Frontul Popular. A fost denunţat când forţele franchiste au cucerit Barbastro. Tata ştia cine îl denunţase. Dar individul murise deja. Tata nu a moştenit niciun pic de ură. Însă a moştenit tăcerea. Nu ştiu foarte bine care era natura acestei tăceri; nu cred că era o tăcere de natură politică, ci un soi de renunţare la cuvinte. Ca şi cum bunicul ar fi refuzat să mai vorbească, iar tatălui meu i-ar fi picat bine acel mutism.

Voi muri fără să ştiu dacă tata şi bunicul au stat de vorbă vreodată. Poate că nu şi-au vorbit niciodată. Erau învăluiţi într-o delăsare adamică. Voi muri fără să ştiu dacă tata i-a dat vreodată un sărut bunicului meu. Cred că nu, nu cred să se fi pupat vreodată. Să te pupi înseamnă să învingi delăsarea. Delăsarea înaintaşilor mei este minunată. Nu i-am cunoscut pe bunicii mei, nici pe cel matern, nici pe cel patern. Nu există nici măcar fotografii cu ei. Au dispărut din lume înainte ca eu să vin pe lume şi s-au dus fără să lase o fotografie. Nu au lăsat niciun portret trist. Aşa că nu ştiu ce caut eu pe lumea asta. Mama nu vorbea despre tatăl ei, tata nu vorbea despre tatăl său. Tăcerea ca formă de revoltă. Nimeni nu merită să fie menţionat; aşa se face că vom vorbi mereu despre acel nimeni, după ce acel nimeni va muri.

5

Părinţii mei, spre deosebire de cei ai colegilor mei de clasă, nu mergeau niciodată la biserică; asta mă mira foarte tare şi mă făcea să mă simt stânjenit în faţa prietenilor mei. Nu ştiau cine e Dumnezeu. Nu e vorba că ar fi fost agnostici sau atei. Nu erau nicicum. Nu se gândeau la asta. Niciodată n-au vorbit despre religie în casa noastră. Acum, scriind această amintire, sunt pur şi simplu fascinat. La fel de bine s-ar putea ca părinţii mei să fi fost extratereştri. Nici măcar nu huleau. N-au pomenit niciodată de Dumnezeu. Au trăit de parcă religia catolică nu ar fi existat, ceea ce comportă un merit uriaş în acea Spanie de care ei au avut parte. Pentru părinţii mei, religia a fost ceva invizibil. Nu exista. Lumea lor morală exista fără fetişismul binelui şi al răului.

În Spania anilor şaizeci şi şaptezeci, ar fi fost bine să meargă la biserică. În Spania, oamenii care merg la biserică au dus-o mereu foarte bine.

6

Mama mea fuma, aşa că am început şi eu să fumez. Până la urmă, tot ce făceam era să fumăm. Mama mi-a dat viciul, habar nu avea ce făcea. Mereu se înşela în privinţa importanţei lucrurilor: scotea în evidenţă nimicuri şi nu ţinea cont de chestiunile cu adevărat importante. O viaţă întreagă de fumat, până când ni s-a spus că putrezeam pe dinăuntru. Ea mă trimita să-i cumpăr ţigări de la tutungerie. Am sfârşit prin a-i cunoaşte pe tutungiii din Barbastro.

Morţii nu fumează.

Odată am descoperit într-un sertar o ţigară Kent, veche de vreo treizeci de ani. Era ascunsă. Ar fi trebuit să o pun într-o urnă.

Încerc să găsesc o semnificaţie faptului că deja nu a mai rămas nimic. Toată lumea îşi pierde tatăl şi mama, e biologie pură. Doar că eu mai contemplu şi disoluţia trecutului, aşadar inexpresivitatea lui finală. Văd o leziune a spaţiului şi timpului. Trecutul înseamnă viaţa pusă deja în sfânta slujbă a întunecimii. Trecutul nu dispare niciodată, se poate întoarce oricând. Revine, mereu revine. Trecutul conţine bucurie. Trecutul e un uragan. E totul în viaţa oamenilor. Trecutul mai înseamnă şi iubire. Obsesia faţă de trecut nu te lasă să te bucuri de prezent, numai că a te bucura de prezent fără ca apăsarea trecutului să-şi facă simţită prezenţa dezolantă nu este bucurie, ci alienare. Nu există alienare în trecut.

7

Par vii. Dar sunt morţi.

Ajunge până la mine ziua în care s-au cunoscut. O după-amiază de sâmbătă, din luna aprilie a anului 1958. După-amiaza e cât se poate de vie. Prezența acelei după-amieze ascunde o prezență mai îndepărtată.

Moartea e reală și legală. E legal să mori. Se va găsi vreun stat care să decreteze ilegalitatea morții? Moartea e apărată prin legile noastre și asta mă liniștește; a muri nu e un act subversiv; nici măcar sinuciderea nu mai este subversivă.

Dar ce fac ei încă vii, ei doi, părinții mei, evadând din legalitatea morții? Adevărul este că nu sunt morți de tot. Îi văd adeseori. Tata obișnuiește să-și facă apariția înainte de a mă băga în pat, când mă spăl pe dinți. Stă în spatele meu și se uită la marca pastei de dinți, o observă plin de curiozitate. Știu că ar vrea să mă întrebe despre marcă, dar nu are voie.

Nu e vorba că eu mi i-aș aminti, că trăiesc în memoria mea. Trebuie să fie ceva legat de zona în care se află, aceea unde bântuie spiritele. Trebuie să fie ceva legat de moartea urâtă și de viața frumoasă.

Iată-i acolo. Și, într-un fel, sunt niște spirite cumplite.

După moartea părinților, memoria mea a devenit o stafie furioasă, speriată și irascibilă. Când trecutul tău dispare de pe fața pământului, dispare tot universul și totul este nevrednicie. Nu există nimic mai nedemn decât cenușiul existenței. Abolirea trecutului este abjectă. Moartea părinților tăi este abjectă. E o declarație de război din partea realității.

În copilărie, când sufeream (din cauza personalității mele încă neformate sau a timidității mele) pentru că nu-mi găseam locul printre ceilalți, printre colegii de școală, mă gândeam mereu la mama și la tata și eram convins că ei

ar avea o explicaţie pentru neadaptarea mea socială. Ei erau protectorii mei şi ei deţineau secretul raţiunii existenţei mele, care mie îmi scăpa.

Odată cu moartea tatălui meu a început haosul, căci cel care ştia cine sunt eu şi, la o adică, putea depune mărturie de prezenţa mea şi de existenţa mea, nu se mai afla pe lume. Poate că ăsta este unul dintre cele mai originale lucruri din viaţa mea. Singura dovadă sigură şi certă că te afli pe lume ţine de voinţa tatălui şi mamei tale. Eşti acea voinţă. Voinţa mutată în carne.

Acest principiu bilogic al voinţei nu are caracter politic. De aceea mă interesează atât de mult, mă emoţionează atât de mult. Dacă nu are caracter politic, înseamnă că umblă pe calea adevărului. Natura este o formă feroce a adevărului. Politica este orânduire convenită, bine-i şi aşa, dar nu este adevărul. Adevărul este tatăl tău şi este mama ta.

Ei te-au inventat.

Te tragi din spermă şi din ovul.

Fără spermă şi fără ovul nu există nimic.

Faptul că mai apoi identitatea şi existenţa ta se desfăşoară sub o orânduire politică nu ruinează principiul voinţei, care este anterior orânduirii politice, ba mai mult, este un principiu necesar, în timp ce orânduirea politică poate fi foarte bună sau cum vrei tu, dar nu necesară.

8

Am regretat că am ales incinerarea. Mama, fratele meu şi cu mine voiam să dăm totul uitării. Să scăpăm de cadavru. Tremuram de frică, ne prefăceam stăpâni pe situaţie, ca să facem faţă groazei încercam să râdem de unele detalii comice. Mormintele s-au inventat pentru ca memoria celor vii să se adăpostească în ele şi pentru că osemintele sunt importante, chiar dacă nu le vedem niciodată: gândul că există e suficient. Însă în Spania mormintele sunt nişe. Mormântul are noblețe, nişele sunt deprimante, scumpe şi urâte. Pentru că totul este urât şi scump pentru pătura inferioară a clasei de mijloc spaniole, mai degrabă inferioară decât de mijloc. Această îmbulzeală forţată, „pătura inferioară a clasei de mijloc“, acest scenariu a fost o invenţie sinistră şi o mare minciună.

Eram din clasa muncitoare, numai că tata umbla mereu foarte elegant. Ştia să se ridice la înălţimea lucrurilor. Dar era sărac. Numai că nu părea. Nu părea deloc şi asta îl făcea un transfug al sistemului socioeconomic din Spania anilor şaptezeci şi optzeci ai secolului trecut. Nu te puteau băga la închisoare pentru asta, pentru că aveai stil, chiar dacă erai sărac. Nu te puteau băga la închisoare dacă, sărac fiind, reuşeai să fentezi sărăcia.

Tata a fost un artist. Avea stil.

Înainte de incinerare, cadavrul tatălui meu a fost expus, timp de mai multe ore, la crematoriu. Au venit oameni să-l vadă. Când firma de pompe funebre pune în scenă micul spectacol al prezentării morţii, ascunde totul în afară de chipul machiat. Nu vezi mâinile, nici picioarele, nici umerii cadavrului. Buzele sunt ferecate cu lipici. M-am întrebat dacă lipiciul folosit pentru a lipi o buză de cealaltă era unul industrial. Imaginează-ţi că nu lipeşte bine şi gura mortului se deschide brusc. A venit şi un bărbat pe care-l cunoşteam. Nu era prieten cu tata, doar un cunoscut, cel mult. Individul şi-a dat seama că prezenţa lui nu se justifica. A venit la mine şi mi-a spus: „Avem aceeaşi vârstă, am venit să văd cum o să arăt“. Individul vorbea serios. S-a mai uitat

o dată și a plecat.

Apoi am aflat că insul acela a murit la două luni după tata. Îmi amintesc de înfățișarea lui, chiar și de tonul vocii sale. Îmi amintesc cum se uita la fața moartă a tatălui meu, prin vitrina de sticlă unde zăcea sicriul, încercând, printr-un efort de imaginație, să înlocuiască fața tatălui meu cu a sa, pentru a-și da seama cum va arăta mort.

Și eu m-am uitat la tatăl meu mort. Dispărea din lume paznicul, custodele, comandantul în exercițiu al copilăriei mele. Contemplam dezintegrarea omenirii, sosirea cadavrului. Naşterea imponderabilității. Nebunia. Grandoarea. Cadavrul în tot misterul său.

9

M-am trezit brusc, avusesem un somn greu. Luasem anxiolitice ca să pot dormi. Într-o vreme, ajunsesem să le iau în cantităţi îngrijorătoare şi le amestecam cu alcool. În 2006, a fost pentru prima dată când mi-a venit ideea să le amestec, agresiv, cu alcool. Mă aflam în mijlocul unei crize în căsnicie, din cauză că aveam o amantă. Nu era o amantă ca oricare alta, ci una specială, sau cel puţin aşa am văzut eu lucrurile pe atunci; poate că mi s-a întâmplat doar mie, căci în iubire nu e suficientă doar mărturia uneia dintre părţi, ar trebui întrebată şi cealaltă persoană. Cheful de viaţă este confuz întotdeauna: începe printr-o explozie de bucurie şi se încheie cu circul vulgarităţii. Suntem vulgari, iar cine nu-şi recunoaşte vulgaritatea, este şi mai vulgar. Recunoaşterea vulgarităţii este primul pas de emancipare spre extraordinar. De atunci, în toate crizele din căsnicia mea am combinat alcoolul cu anxioliticele. Când efectele alcoolului nu mai apar, te cuprinde panica; atunci iei o porţie zdravănă de anxiolitice.

În fond, singurul mare duşman al capitalismului sunt drogurile.

Avusesem un somn apăsător, m-am trezit cu o senzaţie de teroare consumată sau de oboseală. Visasem un dormitor, dormitorul dintr-o casă care fusese a mea până nu cu mult timp în urmă.

Aveam multe de făcut în ziua aceea. Am băut cafea, am făcut duş. Mereu stau să mă gândesc ce să fac mai întâi: să beau cafea şi apoi să mă duc la duş, sau să fac duş şi apoi să beau cafea. Eram agitat, neliniştit. Trebuia să mă îmbrac la costum şi să mă duc la o masă de gală cu familia regală a Spaniei. Îmi surâdea ideea de a-l saluta drogat pe regele Spaniei, dar pentru aşa ceva trebuie să ai curaj revoluţionar. Trecuseră mulţi ani de când nu mai purtasem costum, poate că de la nunta mea. Pentru divorţ, costumul nu e obligatoriu.

Pentru că nu ştiu să fac nod la cravată, fratele meu îmi lăsase cravata cu nodul gata făcut. Mi-am luat costumul bluemarin. Nu-mi stătea rău. Ba chiar eram frumuşel, cu cămaşa albă. Slăbisem; viaţa mea a fost o luptă continuă cu

mâncarea. Mâncarea înveseleşte inima, dar distruge zvelteţea. Se făcuse târziu, aşa am crezut, dar de fapt nu era târziu.

Atunci m-am aşezat pe un scaun şi m-am gândit la suferinţa ţesăturii cravatei: nodul acela era făcut de câteva zile. Mi-am amintit de tata. El ştia să facă nod la cravată, şi încă cum. Putea să-l facă cu ochii închişi, în două secunde.

Un bărbat cu cravată îmbătrâneşte pe loc.

Am mers la masa regală, m-am dus cu maşina mea personală. În urmă cu câteva zile, dădusem numărul ei autorităţilor Casei Regale.

Mi-a luat ceva până când să găsesc intrarea din Plaza de Armas.

Eram din ce în ce mai neliniştit.

Când creierul meu era pe punctul de a exploda, am auzit o voce: „Stai liniştit, frate, totul e în regulă; nu e altceva decât o masă de gală, costumul îţi vine bine, părinţii tăi sunt morţi. Tu pari a fi în viaţă. Ai o maşină deloc rea şi încă pari tânăr. Ce mai contează pentru tine o masă în plus sau în minus?“

Mereu mi-a făcut bine să aud vocea aceea. Vine din interiorul meu, însă pare o a treia persoană. A treia persoană din mine.

Conduc prin Madrid. Cauciucurile maşini mele ating oraşul Madrid. Ating nodul de la cravată. Consult GPS-ul. E aglomeraţie. GPS-ul nu merge bine, s-a învechit, n-am vrut să-l actualizez pentru că m-ar fi costat cincizeci de euro. Oamenii din Madrid au bani, se vede.

10

Madridul e frumos.

Madridul a fost totul în ţara asta, aici este totul. Tata a venit de mai multe ori la Madrid. Toţi spaniolii din provincie au fost măcar o dată la Madrid. În privinţa asta, Madridul a fost nemilos. Oamenii din provincie se speriau de cât de mare era Madridul.

Totuşi, nu era chiar atât de mare. Nu atât de mare precum Londra sau Paris, de exemplu. Poate că se apropie de ele. Faza cu „din provincie“ era depreciativă. Și absurdă. Madridul acela care domina aristocratic provincia fusese, la început, o creație monarhică, apoi franchistă, dar nu contează.

Și nimic nu mai contează, pentru că Istoria a murit și oamenii și-au dat seama că Istoria ne spune ceva ce nu există în prezent, iar oamenii nu mai vor să moștenească greutățile fantasmatice ale vremurilor apuse, ale timpurilor fictive.

Un paznic îmi arată unde să parchez. Apoi, un alt paznic îmi dă altă indicație. Sunt paznici eleganţi. Paznicii Palatului Regal din Madrid.

O scară imensă se întinde în faţa mea, flancată de soldaţi în uniformă de gală, cu sulițe strălucitoare, dar inofensive. Nu cred să le fi ascuţit cineva vârfurile în ultimii o sută de ani. Sulițe castrate, fără altă valoare decât una istorică, însă inutile când vine vorba de a face bucăţi un corp.

Urc scara. Mă uit cu atenție la paznici, îi privesc în ochi.

Mă simt de parcă paznicii mi-ar cunoaște trecutul, de parcă ar ști că sunt un impostor; de parcă ar ști că, de fapt, locul care mi se cuvine e printre ei, îmbrăcat împopoțonat și ținând o suliță. Ce salariu or fi având? Vreo 1.450 de euro, poate, cu noroc, 1.629 de euro. Nu cred să ajungă la 1700. Nu spunem ce salariu avem, deşi e tot ce poate fi mărturisit. Când afli salariul cuiva, îl

vezi în pielea goală.

Marile ferestre ale Palatului Regal continuă să stea acolo, văzând lucruri, filtrând lumina zilelor adunate sub formă de secole.

Invitaţii zâmbesc.

Madrid pare inima unei bestii.

11

Monarhia provoacă fascinație, o fascinație care nu exclude dezaprobarea. Iată-i pe Felipe al VI-alea și pe soția lui, doña Letizia, regii Spaniei, fără ca nimeni să le fi cerut asta, dar amândoi știu că o asemenea cerere nici nu este necesară, atâta timp cât Istoria e o succesiune de manevre politice înspăimântătoare și e mai bine să te ferești de hăul ăsta, căci ei, Felipe și Letizia, sunt o soluție viabilă și solidă în măsura în care tot ce le-ar putea lua locul e incert, nesigur și riscă să sfârșească în distrugere, moarte și mizerie. Știu că serviciul pe care i-l aduc Spaniei este obiectiv, măsurabil, poate fi calculat și măsurat, înseamnă bani, obțin acorduri internaționale, fac ca alte state și companii să investească în Spania. Datorită lor, da. E cert. Le inspiră încredere investitorilor internaționali. Încrederea înseamnă bani și oameni scăpând de șomaj.

Cu toate astea, oamenii se organizează mereu, așa că trebuie să fii pe fază, de aceea chipul lui Felipe al VI-lea e ușor umbrit, de aceea soția lui pare să simtă foșnetul bicelor. Trebuie să aibă grijă. Ea construiește încontinuu acel spațiu moral ce ar putea fi calificat drept templul politic unde apare „ireproșabilul“.

Sunt soț și soție, iar asta mă face să simt compasiune pentru ei. E normal să simți compasiune pentru cei căsătoriți, mai ales după ani de legătură conjugală, pentru că știm cu toții despre căsătorie că este cea mai cumplită dintre instituțiile umane, căci presupune sacrificiu, presupune renunțare, presupune negare a instinctelor, presupune minciună după minciună, oferind în schimb pacea socială și prosperitatea economică.

Doña Letizia e mereu cu un pas în fața soțului ei, se așază într-o zonă istorică mai confortabilă, mai apropiată de iertare. Se gândește la o idee iluminatoare, se gândește așa: „Nimeni nu-mi va putea reproșa nimic, niciodată“. Tac amândoi. Observ tăcerea lor, ruptă din când în când de răspunsuri monosilabice afirmative.

Cineva i-a sfătuit: „Spuneți mereu da“.

Familia regală prezidează masa de gală, cu ocazia decernării Premiului Cervantes unui scriitor bătrân, numit Juan Goytisolo, un tip genial, care a scris cărţi strălucitoare, cele mai bune din generaţia sa, cărţi scrise în spaniolă. Este vorba, aşadar, de un scriitor spaniol. Nu e atât de redundant să amintim naţionalitatea lui. Pentru că Spania este o ţară mereu pe punctul de a spune nu, de aceea lui doña Letizia i-au spus că, dacă se poate, să spună mereu da.

E 23 aprilie 2015, o dimineaţă de primăvară în Madrid, şaisprezece grade afară. Invitaţii formează grupuri unde se discută cu destulă amabilitate; conversaţii educate şi relaxate. De asemenea, conversaţiile mai sunt şi măsurate. Toţi invitaţii ştiu că fac parte dintr-o structură comună, o fotografie de familie, o realitate sociologică ce s-ar putea numi „cultura spaniolă, secţiunea litere, în anul 2015“.

O fotografie numai bună pentru ca timpul să-şi lanseze asupra ei cavaleria indiscutabilă a morţilor. În acest moment, mă gândesc la mine însumi ca la bărbatul al cărui nod la cravată a fost făcut de către un alt bărbat. Pare un supranume de curte regală, ca în romanele cavalereşti: bărbatul al cărui nod la cravată a fost făcut de un alt bărbat.

Nu am prea mari dificultăţi în a mă alipi grupurilor, ba chiar trec de la unele la altele şi îi salut afabil şi cordial pe iluştrii scriitori. Mă simt elegant în costumul meu. Chiar dacă în adâncul minţii mele domneşte teama.

Mi-e teamă. Mă sperie puterea şi Statul, mă sperie regele, nu pot scăpa de asta.

De fapt, teama e peste tot. Poate că o simt chiar şi cei despre care se presupune că n-ar trebui să se teamă de nimic, cum e cazul majestăţilor lor, regii Spaniei. La alţi invitaţi, la obişnuiţii casei, poate că teama a fost alungată de familiarizare şi rutină.

Aceşti invitaţi veterani par să se simtă în largul lor. Există o noutate evidentă: nu mai domneşte Juan Carlos I-ul, ci fiul său. Însă, dincolo de asta, protocolul este identic.

În adâncul meu, mă transform într-o a treia persoană şi îmi dau acest

supranume: bărbatul cu cravata falsă.

Mă văd, în sfârşit, ca pe o a treia persoană.

Apare spectrul. Eu sunt spectrul.

Bărbatul cu cravată falsă e nou, aceasta este prima lui masă cu familia regală.

Se teme că nu se va ridica la înălţimea exigenţelor protocolului. Nu aparţine nici înaltei ierarhii a literaturii spaniole. Se mişcă într-un soi de clasă de mijloc, destul de obscură. Se gândeşte la acea clasă de mijloc, care duhneşte atât de repede a ratare şi a „băiatul ăsta scrie bine“, numai că băiatul a împlinit deja cincizeci de ani. Dar nu mai contează, pentru că toată lumea, de pe întreg globul, se îndreaptă spre zone unde ierarhiile sunt instabile, nefericite, decadente, duhnesc a vechi, acolo unde, în sfârşit, nimic nu mai înseamnă nimic, iar asta chiar e ceva nou.

Ierarhiile se prăbuşesc. Vechea înţelepciune de serviciu se prăbuşeşte. Istoria, ca apa, înaintează exact pe unde te aştepţi cel mai puţin.

Lucrurile şi oamenii nu mai au o semnificaţie clară, iar asta este subversiv, eliberator.

Mulţi dintre cei prezenţi au mai mult de cincizeci de ani, chiar şi de şaizeci şi de şaptezeci. S-ar putea ca media de vârstă de la această masă de gală să fie la vreo şaizeci şi cinci de ani. De fapt, cei mai tineri sunt regii Spaniei.

După o îndelungată experienţă, protocolul regal a găsit o metodă prin care două persoane pot saluta mai mult de o sută de oameni, sau două sute, într-o manieră ordonată şi coerentă. Ideea era revoluţionară şi democratică: nimeni nu trebuie să rămână nesalutat.

Toţi invitaţii vor fi salutaţi de către amfitrioni.

Pare o idee genială.

O idee care este în sine o capodoperă.

Aşa se face că regii Spaniei stau într-o încăpere contiguă, într-un unghi

surprinzător. Lasă impresia că s-ar întrupa din beznă sau că ar coborî din cer. Fiecare invitat va avea fotografia sa cu regii, fiecare invitat va avea fix șase secunde de vizibilitate alături de familia regală.

Bărbatul cu cravata prinsă de un gât ce aparține vulgului reușește să conceapă zbaterea istorică. E un bărbat care, din când în când, are idei superioare clasei lui sociale. Este vorba despre un soi de răspândire necontrolată a genialității, ceva ce, din când în când, îi place Istoriei: cei ai căror înaintași sunt neînsemnați, reușesc să aibă o idee însemnată.

Bărbatului cu cravata tristă (tristă cravata, nu și bărbatul, tristă pentru că s-a trezit prinsă de un gât care nu este la înălțimea ei estetică, pentru că există un destin al cravatelor, așa cum există destinul marilor elefanți asiatici) îi vine ideea de a folosi o armă nouă, apărută recent în lume. E o armă politică. Scoate din buzunarul de la pantaloni un telefon mobil, un Samsung Galaxy și deschide aplicația cronometru. Este o opțiune tehnică revoluționară.

Măsoară timpul cât durează salutul regilor Spaniei. Îl cronometrează. Șase secunde și nouăzeci și două de sutimi. Acesta este timpul acordat fiecărui invitat.

12

Nu a ştiut să le spună regilor nici bună ziua nici bună seara nici bună dimineaţa nici bună ce mai faceţi. Muţenia lui e normală, provine din noaptea jinduind după pâine şi carne a ţărănimii iberice, din noaptea ţicniţilor şi a retardaţilor mintali, iar în genele sale există doar groază, spaimă şi greşeală.

Groază şi spaimă în faţa luminii şi a bogăţiei, în faţa siguranţei şi iubirii emanate de familia regală.

De la un metru distanţă, zâmbetul celor doi regi este unul dintre cele mai grandioase spectacole la care poate lua parte un cetăţean spaniol, pentru că acel zâmbet conţine viaţa a milioane de spanioli deja morţi şi demnitatea lor istorică mai există doar în acel zâmbet. Tot ce a ştiut Spania să construiască politic este încifrat în acel zâmbet, la colţurile căruia se cuibăresc milioane de şerpi în flăcări.

Şerpii iau foc.

Scriitorul premiat, un bătrân absent, un bărbat deşirat, o fiinţă din alte vremuri, se plimbă la braţ cu regina. Ea, din cauza tocurilor sâcâitoare, se vede cu două palme peste capul, aproape chel, al lui Juan Goytisolo. Bărbatul cu cravata înnodată trist se gândeşte la tortura publică la care regina îşi supune picioarele purtând acei pantofi cu toc cui (contractarea şi strâmbarea oaselor, dureri articulare, artrită, deformare, colaps osos); şi se întreabă la ce s-o fi gândind scriitorul premiat. Se vede că simte o uşoară stinghereală, o uşoară rigiditate. Probabil că puţini dintre cei prezenţi l-au citit. Şi chiar dacă ar fi fost foarte citit, prea puţin i-ar fi servit în realitate, pentru că nimeni nu-l iubeşte şi din acest punct de vedere este ca şi cum nu l-ar fi citit nimeni. Nu există dragoste aici, nu există dragoste nicăieri. Probabil că el ştie şi o acceptă. Ştim cu toţii şi acceptăm cu toţii, pentru că literatura este ceva irelevant atâta timp cât nu există iubire în ea. Nu există iubire în ea, se gândeşte bărbatul cu cravata galbenă, deşi ar trebui să fie, pentru că numai iubirea are sens; şi unde e iubirea lui şi ce caută el aici dacă nu va găsi

dragoste? Atunci își amintește de tatăl său, a cărui viaţă s-a derulat sub semnul simbolizat de acea femeie cu tocuri severe.

Tatăl său ar fi fost mândru de el, să-l vadă acolo, alături de familia regală. I-ar fi plăcut să-i povestească vreo anecdotă, poate chiar de asta a și mers, din dragoste pentru tatăl său.

Scriitorul și regina trec de-a lungul mesei, pe lângă scriitorii ridicaţi în picioare. Înaintează lent, ținându-se de braţ. Regina își încetinește mersul pentru a fi în ritm cu paşii obosiţi ai scriitorului.

Vocea revine și îi spune bărbatului cu cravata încinsă: „Ai văzut, asta e totul, acesta este sfârşitul marilor scriitori spanioli, o cutreierare prin palat, la braţul unei regine, un protocol, dar pentru acest protocol final oamenii ar fi în stare să-și omoare mama, pentru că viaţa e goală, tare goală de sine însăși.“

Bărbatul cu cravata speriată nu a mai văzut niciodată o masă atât de mare, o masă pentru o sută de persoane. Visează să petreacă un Crăciun la masa aceea și visează că oamenii care se așază la masa aceea o să fie stafiile nearistocrate ale înaintaşilor săi, părinții, bunicii, străbunicii, străstrăbunicii săi.

I-ar plăcea să stea de vorbă cu străstrăbunicul său, dacă o fi existat. Cu siguranţă a existat un bărbat care, din punct de vedere biologic, ar putea fi considerat un înaintaş, deci și un străstrăbunic, conform unei aritmetici generaționiste, însă bărbatul acela nu s-a gândit niciodată că va fi străstrăbunicul unui alt bărbat.

Nu există legături.

Nu există nimic.

Dar monarhia da, ea presupune legături. Portretele strămoșilor regelui apar la Muzeul Prado. Regele poate să meargă când vrea să-și vadă străstrăbunicul și să stea de vorbă cu el.

Totul este gălbui, galbenul este culoarea monarhiei. Familia regală reprezintă familia aleasă pentru ca asupra ei să se reverse întreg fastul memoriei, acea memorie de care duc lipsă mii și mii de familii spaniole, care s-a pierdut în

zilele ostenite ale Istoriei, în foamete, în război şi mizerie.

Bărbatul cu cravata cu nod trist nu va putea niciodată să meargă la un muzeu pentru a-şi revedea străstrăbunicii pictaţi de Francisco de Goya. Dar dacă o singură familie poate, atunci e de-ajuns. Acesta este misterul moral al monarhiilor. Acesta este simbolul, marea reuşită.

Bărbatului cu cravată umilită i-ar plăcea să ştie dacă are ceva din străstrăbunicul său: vreun gest, vreo asemănare fizică, orice care să presupună o necesitate, o semnificaţie, o explicaţie a acestui prezent istoric, biologic, genetic.

În timp ce toţi invitaţii sunt cu ochii pe bătrân şi pe regină, bărbatul cu cravata condamnată profită pentru a observa masa, acum, când nimeni nu-l bagă în seamă.

Masa uriaşă îndeplineşte şi ea o funcţie, stă acolo pe post de mobilier, îndeplineşte rolul, atât de puţin râvnit în istoria Spaniei, de „a sta acolo şi a rezista, de a-şi face meseria“.

Bătrânul premiat afişează o expresie care vrea să spună mai multe decât spune în realitate, un nas încovoiat peste promontoriul celei mai mari tristeţi imaginabile. E un spectacol cumplit, braţul său ţinut strâns de braţul reginei Spaniei. O femeie frumoasă, hieratică, de o aroganţă tăcută, de o aroganţă nevinovată. Cele două stafii înaintează, sub presupusa ordine a democraţiei spaniole, care nu te ajută să mori liniştit.

Democraţia nu te ajută să mori liniştit.

Nimic din ce este omenesc nu te ajută să mori liniştit; să mori liniştit te ajută numai drogurile, al căror monopol îl deţine Statul.

Cine este Statul? O supraexpunere gălbuie de voinţe sleite de puteri, care nu mai gândesc, care au gândit cu decenii în urmă, şi pe care delăsarea, care este mama inteligenţei, le perpetuează.

13

La 1 octombrie 1991, după ce a luat un examen, bărbatul care va sta, douăzeci şi patru de ani mai târziu, lângă regele Spaniei, şi va purta o cravată falsă, a primit un post de profesor de limba şi literatura spaniolă la un liceu din nordul peninsulei, într-un oraş de al cărui nume bărbatul care va sta, douăzeci şi patru de ani mai târziu, lângă regele Spaniei, nici nu vrea să-şi aducă aminte.

Din punct de vedere economic, a fost tot ce i s-a întâmplat mai bun în viaţă acelui bărbat care sunt eu.

Am ajuns să mă gândesc până şi la Dumnezeu, că se hotărâse să-mi călăuzească paşii prin lume: urma să am un salariu stabil.

Era multă veselie în inima bărbatului care va sta, douăzeci şi patru de ani mai târziu, aproape, dar nu prea, dar nu foarte, de regele Spaniei, purtând la gât o cravată deprimată, la gâtul său ruşinat, înroşit.

Pe atunci, bărbatul acela avea douăzeci şi nouă de ani, bărbatul acela care a devenit ce sunt eu astăzi, adică un alt om. Un bărbat clădit pe un alt bărbat, sau pe mai mulţi. Când ai douăzeci şi nouă de ani eşti cea mai tare maşină de ucis din lume. Nimeni care are douăzeci şi nouă de ani nu ştie. Era momentul să mă bucur de viaţă. Toţi tinerii de vârsta aceea îşi doreau un serviciu stabil, era obsesia Spaniei care ieşea din tranziţie.

Liceul la care am fost repartizat se numea Pablo Serrano, numele unui sculptor celebru. Mi-am cumpărat o maşină: un Ford Fiesta. Cu maşina aceea mă duceam ca să-mi ţin orele la acel liceul, care mai există şi astăzi. Avea, din fericire, o parcare cu mulţi copaci, rezervată profesorilor. Umbra copacilor cădea peste maşini. Îmi lăsam maşina la umbră. Toată viaţa avea să mă însoţească obsesia de a-mi lăsa maşina la umbră. E o obsesie moştenită de la tata. Tata încerca mereu să lase maşina la umbră. Dacă nu reuşea, se supăra. Nici mama, nici fratele meu şi nici eu, când eram mici, nu înţelegeam

obsesia aceea. Oriunde mergeam, o făceam cu condiţia ca acolo să fie umbră pentru maşină. Când tata a avut ceva bani şi ne ducea vara pe coastă — la sfârşitul anilor şaizeci şi începutul anilor şaptezeci — ne trezeam devreme pentru a merge la plajă, căci dacă ajungeam târziu nu mai găsea loc pentru a lăsa maşina sub nişte eucalipţi. Eram foarte mic şi nu înţelegeam de ce trebuia să ne trezim la şapte dimineaţa, dacă tot eram în vacanţă şi nu mergeam la şcoală. Încercam să găsesc motivul. Iar motivul era umbra eucalipţilor, aşa că mă uit lung la copacii aceia şi în sinea mea am ajuns să consider umbra lor ca fiind o minunăţie, de substanţă divină. Dacă tata nu parca maşina la umbră, nu era fericit, se supăra şi suferea. După mai mulţi ani, au tăiat eucalipţii şi au lărgit promenada maritimă. Acei copaci nu mai există.

Astăzi înţeleg dorinţa de a lăsa maşina la umbră, pentru că această obsesie o am şi eu, e în mine, în inima mea. Am grijă de obsesia asta pentru că e un testament al tatălui meu. Dacă maşina stătea în bătaia soarelui, tatăl meu era plouat. A fost un original în toate.

Am început să fac parte din legiunea educativă a Spaniei. Încă existau clase de şcoală profesională. Iar umbra acelor copaci din parcarea din 1991 îmi aducea aminte de eucalipţii din 1971.

Pentru că eram începător, mi-au dat cele mai slabe clase din liceu. S-a nimerit să predau elevilor de la electricitate. Erau băieţi de paişpe ani de care nimeni nu voia să ştie; copilandri pe care Statul îi repartizase la nişte presupuse studii profesionale, faimoasa şcoală profesională. Am mai predat şi la o clasă de coafeze. Şi la una de asistenţă administrativă. Pierdeam ziua explicându-le ce înseamnă diacriticele. Toţi spaniolii care au trecut prin şcoală sunt în stare să distingă pronumele „tú“ de adjectivul posesiv „tu“. Nu este acelaşi „tu“ în „tú piensas“ şi în „tu pensamiento“. În primul caz este pronume personal şi are accent, în al doilea este adjectiv pronominal posesiv. Asta este ceea ce făceam. Mi-am petrecut douăzeci şi trei de ani din viaţă cu blestematul „tu“ sau „tú“. Pentru asta mă plăteau. Toată ziua le predam că nu e acelaşi lucru „tú vienes“ cu „tu venida“[1], era ridicol, mai ales că nu venea nimeni, nici de-al dracului. Dar făceam asta, pentru că niciodată nu mai fusesem plătit la fel de bine cum aveam să fiu acolo. M-au pus dirigintele unei clase de-a noua de la electricitate. În sistemul învăţământului public spaniol, diriginţii răspund

de problemele disciplinare şi pedagogice ale unei clase. Mi-am dat repede seama că era o farsă. Intram în clasă la jumătatea lui octombrie şi încă era cald. Un elev dintr-a unşpea m-a întrebat despre ceva ce tocmai se petrecuse în Statele Unite. Am crezut că întrebarea fusese pusă la modul cel mai serios.

La 16 octombrie 1991, George Hannard a ucis douăzeci şi trei de persoane în oraşul Killeen, Texas.

Le-am ţinut o lungă teorie despre violenţă, dar nu mă ascultau. Elevii mei nu mă ascultau. Aşa că i-am lăsat pe ei să vorbească.

— Au dat la televizor capul explodat al unuia pe care-l împuşcase, avea o armă automată, tipul a tras o sută de gloanţe, ce tare, a zis Castro, elevul care obişnuia să vorbească cel mai mult. A omorât douăzeci şi trei şi până nu se asigura că omul era mort-mort, nu trecea la altul.

Clasa a izbucnit în râs. Şi atunci am auzit vocea, probabil că era printre primele dăţi, dacă nu chiar prima dată când îmi vorbea: „Nu le cunosc pe victime, nu ştiu ce înseamnă să mori, nu ştiu ce este un asasinat, să tragi asupra altui corp, nu ştiu nimic şi nici tu nu ştii nimic. De fapt, nu ştii nici măcar dacă-ţi pasă cu adevărat de cele douăzeci şi trei de corpuri ciuruite de gloanţe. Condamni violenţa pentru că eşti muritor de foame şi ţii de slujba asta pentru că primeşti un salariu la sfârşitul lunii. Şi eşti profesor. Trebuie să-i înveţi care sunt valorile rezonabile, trebuie să-i faci să-şi dea seama că nu poţi să omori aşa, după cum te taie capul. Încerci să discuţi problema la nivel moral şi ei adorm. Ce mai profesor! Inventează şi tu o poveste. Doar la salariu îţi stă gândul. Dar te înţeleg. Crezi că dacă vorbeşti ca ei, te vor da afară şi nu mai primeşti leafa la sfârşit de lună. De aici ţi se va trage moartea. Oamenii obişnuiesc să creadă în munca lor. Sigur că asta e o tâmpenie, dar e util să crezi în ceva; asta îmbunătăţeşte viaţa oamenilor. Dar în tine zace, încă de la început, virusul istoric şi genetic al mamei tale: o nemulţumire care se extinde, constant şi de neoprit, ca o pată de petrol în oceanele lumii“.

Profesorul începător care eram (din nou se iţeşte spectrul) l-a privit lung pe Castro. Apoi şi-a făcut degetele pistol.

A ţintit spre Castro şi a zis: „Pac, pac, pac“.

— Castro, tocmai ți-am zburat creierii, am zis.

Au amuțit cu toții.

Ora s-a încheiat și am ieșit din clasă cu un aer triumfal.

„Ia te uită, ai reușit“, a spus vocea.

După câteva săptămâni, un elev dintr-a noua de la electricitate, care absenta atât de des încât aproape nimeni nu știa cum arată, și-a făcut apariția în ușa clasei. Profesorul începător care eram a rămas surprins.

— Nu, nu vin la oră, vreau doar să-i trag două la fiul ăla de curvă, a zis și a arătat cu degetul spre unul dintre colegii săi.

Cel vizat era Maráez, poreclit „Conopidă“.

— Boul de Conopidă a fost prins ieri furând din Corte Inglés și dobitocul i-a spus agentului de pază că nu are buletinul la el, dar că le spune unde locuiește. Și a dat adresa mea, adresa mea și numele meu și sticleții au bătut ieri la ușa noastră întrebând de mine, și bătrânul meu mi-a spart capul cu o oală, a zis și și-a dus mâna la o rană supurândă de la cap.

Conopidă râdea. Toți râdeau. Profesorul începător care eram a rămas cu ochii la rană.

Încă îmi mai amintesc rana aceea, față de care am simțit un amestec de furie și de tandrețe melancolică. Acum îmi vine în minte un cuvânt solar: „clemență“. Ar trebui să fim cu toții mai clemenți. Chiar m-am gândit să scriu o carte intitulată Clement. Mi-ar fi plăcut să-mi vâr pumnul în rana aceea și să o fac și mai mare, până când băiatul ăla și-ar fi pierdut tot sângele, iar apoi să beau cu gingășie acel sânge, ca într-un ceremonial al disperării.

Genul acesta de disperări profunde m-au însoțit de multe ori în viață. Nu știu de unde vin. Sunt sentimente amestecate, sunt violență și sunt melancolie. Mai sunt și euforie. Cred că aceste sentimente vin de la strămoșii mei cei mai îndepărtați. Trebuie să fie ceva în mine care m-a făcut să rezist, în ciuda dezechilibrului și deteriorării mele emoționale; dacă nu ar fi fost așa, nu aș

mai fi pe lume.

Rezistent la bacteriile biologice şi la bacteriile sociale.

— Păi, dacă tot ai venit, intră în clasă, am zis.

Horcas, aşa-l chema pe băiat, a intrat în clasă, repetând: „În pauză îţi mănânc ficaţii, Conopidă“.

„Ai auzit, a spus vocea, vrea să-i mănânce ficatul. Oare ce gust o fi având ficatul unui băiat de paişpe ani? Uite, ai în faţa ta clasa de jos a societăţii spaniole, e un spectacol istoric la care puţini au bilet, bucură-te; băieţii ăştia sunt ca nişte râuri de sânge tânăr şi ieftin, locuiesc în apartamente sordide, dorm în paturi puturoase şi părinţii lor sunt nişte neica nimeni. Mamele lor nu au trupuri atrăgătoare, iar taţii nu ştiu să facă nimic. Nu toată lumea prinde bilet ca să vadă aşa ceva. Tu ai bilet. Uite cum se omoară. Ai bilet la lojă. Eşti scriitor, sau vei fi. E Spania care nu se lasă. Eşti plătit pentru a le explica prostii gen diacritice, cum să nu-l confunde pe Quevedo cu Góngora, zi şi tu, cui naiba-i pasă cine a fost Quevedo şi cine Góngora. Cu siguranţă lor nu, sunt morţi şi îngropaţi. Mai degrabă, cel care vrea să reproduci tâmpeniile astea şi să-i obligi pe elevi să le înveţe pe de rost este o anume parte a aristocraţiei culturale spaniole, care nu are nimic de-a face nici cu tine, nici cu nenorociţii abandonaţi de societate. Însă chiar ar trebui să ştie cine au fost Góngora şi Quevedo, pentru că dacă vreodată cineva le va întinde o mână, atunci morţii o vor face. De parcă Góngora şi Quevedo ar fi un ONG, pentru că Istoria va sfârşi prin a fi un ONG pentru cei mai defavorizaţi, adică pentru cei care nu au nimic, doar Istoria. Ar trebui să scrii o istorioară pentru cei care nu au nimic, în afară de Istorie“.

După ani, am citit în presă ştirea morţii lui Conopidă. Se izbise cu maşina de un zid. O maşină veche, furată. Ar fi putut să fure o maşină nouă, dar Conopidă avea stil şi, mai ales, avea simţul umorului. Sunt convins că şmecherul naibii i-a furat maşina lui Horcas.

Conopidă a plecat din lumea asta la douăzeci şi şapte de ani.

Bietul Conopidă, cel a cărui viaţă a durat un minut, despre care nimeni nu a ştiut, nici măcar el. Până şi în asta există o candoare uluitoare. Candoarea şi

mizeria s-au cununat în scurta viaţă a lui Conopidă cel prostuţ.

Îmi place să mi-l amintesc aşa, drept Conopidă cel prostuţ, unde cuvântul prostuţ denotă pace, onoare şi sfinţenie.

L-am recunoscut pe Conopidă pentru că în ziar apărea numele lui: Iván Maráez.

El era, Conopidă.

Se îngrăşase mult, sărmanul Conopidă. Toţi elevii mei au sfârşit prin a se îngrăşa. Toți au ajuns niște grași.

Marele bastard spaniol al tuturor timpurilor: Conopidă.

Cu toate că părinţii tăi, Conopidă, când te-ai născut, ţi-au dat un nume frumos, care pare să fie rodul unei voinţe. Adică s-au gândit bine la numele tău, ceea ce nu e puțin lucru.

Te-au numit Iván.

Probabil că a fost cea mai bună zi din viața ta, atunci când părinții tăi ți-au dat nume. Dar este imposibil să-ți amintești de ziua aceea. Nimeni nu-și amintește ziua în care primește numele ales de părinții lui. Trebuie să fi fost cea mai bună zi din viața ta și nu ai știut, nu ai pipăit ziua aia, nu te-ai bucurat de ea.

Măi, Conopidă, cred că în ziua în care ai fost botezat, ai fost și iubit. Nu știu, pare că faptul că te-au numit Iván are ceva frumos în el, un pic de voinţă, de dorinţă ca tu să fii în lumea asta.

Sau poate că în ziua aceea părinţii tăi s-au certat.

Poate că te-a botezat unul dintre bunicii tăi, dragul meu Conopidă. Și i-a venit să te numească Iván dintr-un motiv ridicol și neînsemnat.

Conopidă a dus cu el în mormânt originea numelui său.

Bă, Conopidă, hai să-ți spun ceva tare: individul care ţi-a predat limba

spaniolă în 1991 a ajuns să stea aproape — nu foarte aproape, e adevărat — de regele Spaniei. Ei, ce zici, Conopidă? Nu că asta ar avea cine ştie ce importanţă, căci nimic nu mai e important când eşti mort şi când ai fost un nenorocit toată viaţa.

Nu este important, dar este comic.

Da, chiar e comic şi m-am gândit că o să te facă să râzi.

Pentru că, într-o anumită măsură, tu ai fost victima unei orânduiri istorice, a unei structuri ierarhice, a constatării că într-adevăr există un determinism biologic, iar eu am fost vestitorul oficial al Statului spaniol, am fost poştaşul, notarul. De aceea, după mulţi ani, cineva m-a aşezat lângă regele Spaniei. E ca şi cum toate ar căpăta sens, chiar dacă un sens rău.

Măi, Conopidă, bănuiesc că osemintele tale au ajuns acum la groapa comună; cred că s-au scurs cinci ani de când ai murit. Şi nu cred că părinţii tăi, dacă or mai fi trăind, au mai plătit încă cinci ani pentru osemintele tale.

Conopidă, în timpul sărbătorilor de iarnă din 1991 i-am vorbit tatălui meu despre tine. Tata a început să te placă. I-am spus cum erai. I-ai stârnit curiozitatea. Tata era ca un magnet pentru toţi nenorociţii de pe lumea asta. Îmi amintesc cât a mai râs tata de faza din Corte Inglés, când te-au prins şi le-ai dat numele prietenului tău. Era prima mea slujbă mai serioasă şi tatălui meu îi plăcea să-i povestesc chestii. Conopidă, ai existat în gândurile tatălui meu. Ştii ceva, Conopidă? În Barbastro, pe tata îl iubeau toţi bolnavii, retardaţii, sărăcanii, nebunii, nenorociţii. Era ca un magnet pentru nefericire. De unde avea acest har ciudat? Era un har ivit din adâncimile pământului care-l văzuse născându-se, de acolo, din pământul acela, din Somontano. Chiar că tata era un ciudat; de ce veneau toţi nenorociţii mereu la el şi stătea de vorbă cu ei? Cred că din cauză că tata avea un suflet bun.

Bunătatea lui a fost legendară.

„Mai povesteşte-mi despre Conopidă, ce băiat adevărat“, mi-a zis tata în 1991, de Crăciun, în faţa unui pui de casă, gătit de mama.

Tata a ţinut la tine, Conopidă.

Eu nu.

Atunci nu, acum da, Conopidă. Pentru că ochii tăi, pe care mi-i amintesc în clipa asta, erau plini de bunătate, iar soarta rea nu ar trebui să intervină niciodată când vine momentul de a ne fixa privirea pe cer, înălţând osanale pentru că ni s-a permis să contemplăm suspinele înşirate în aer ale tuturor oamenilor.

---

1. Venirea ta (n.tr.).

14

Îmi amintesc de anul 1983, în luna august. Mergeam la Zaragoza, cu câţiva prieteni studenţi, ca să căutăm un apartament de închiriat. Îmi amintesc de apartamentele pe care le-am văzut.

Cred că chiria era între douăzeci şi douăzeci şi cinci de mii de pesetas. Căutam unul cu trei dormitoare, sufragerie şi baie. Erau unele care costau doar optişpe mii sau chiar şi cinşpe mii, dar se aflau departe de centru.

Dinaintea ochilor mei se desfăşura o adevărată orgie de apartamente cu chirii mici.

Eram trei studenţi săraci şi o scoteam cu greu la capăt din bursă. Eram băieţi buni. Poate că toţi trei eram urâţi. Poate eu ceva mai puţin. Toţi trei ne puneam mari şi frumoase speranţe în viitor.

Am închiriat un apartament care ne costa douăzeci şi opt de mii de pesetas. Depăşea bugetul nostru, dar ne plăcea, era în centru. Strada se numea Pamplona Escudero, era aproape de universitate, aproape de orice. Se afla la cinci minute de universitate.

Mai târziu am aflat că acel domn, Pamplona Escudero, fusese primarul oraşului şi cu siguranţă că i-a plăcut mult să fie primarul unui asemenea oraş. M-am gândit la ce o să zică mama despre apartament, dacă o să fie de acord. Precis nu avea să-i placă. Mamei mele nu-i prea plăceau casele străine. M-am gândit că mama nu avea să înţeleagă ce căutam eu în apartamentul acela, de ce trebuia să locuiesc într-o asemenea casă.

Era 1983, şi în Spania erau omorâţi poliţişti în fiecare zi. O ţară în care mureau oameni încontinuu. Dar faptul că aveai un apartament era un motiv de bucurie, iar acum scot de la naftalină toate motivele de bucurie pe care le-am avut în viaţa mea.

Mi-era teamă de apartamentul acela, de oraşul acela. Teama, mereu teama, peste orice, ca o molimă. Teama caută o logodnică în creierul tău şi, dacă n-o găseşte, atunci şi-o fabrică singură; până la urmă, teama se cunună cu disperarea, o făptură construită pe degradare şi nebunie. Şi aceasta este o altă parte fundamentală a a personalităţii mele: toată viaţa m-a însoţit teama de a înnebuni, de a nu-mi da seama de ce se întâmplă, teama că haosul mă va târî după el. Mama era exact ca mine şi îl scotea din minţi pe tata, iar tata se enerva pe ea şi eu am moştenit tronul zgomotului şi furiei, adică pofta de a distruge obiecte, de a sparge ferestre, de a sfâşia cămăşi, de a sparge farfurii şi uşi, de a trage şuturi mobilelor şi, într-un târziu, de a te arunca în gol.

Doamne, cât de mult îmi plac disperaţii. Sunt cei mai tari.

15

Mama vedea mâna diavolului în zbaterea ei zilnică. Zicea de multe ori: „Diavolul şade în casa asta“, atunci când căuta ceva şi nu găsea. Apoi conchidea strigând: „E imposibil ca diavolul să nu şadă în casa asta“. Căuta ceva ce era la vedere, dar nu reuşea să vadă. Am moştenit aceeaşi manifestare a demenţei. Caut lucruri care-mi sunt în faţa ochilor, o carte, o scrisoare, o bluză, un cuţit, un prosop, şosete sau o hârtie de la bancă şi nu le pot vedea. Mama era convinsă că diavolul ascunde lucrurile, că diavolul e vinovat de micile nepotriviri. Ea trăia toate aceste mici incidente domestice cu intensitatea unei nebune. Iar acum eu sunt ea, iar diavolul nu este altceva decât o degenerare neuronală ereditară care slăbeşte nervul optic şi se transformă în valuri de conexiuni chimice slăbite sau şovăielnice şi în această degradare electrică a transmiterii realităţii cuibăresc bacteriile psihozei, iar forma organică a voinţei putrezeşte într-o masă de ordine străine relaţiilor sociale, transformându-mă într-un muzeu de uscăciune, de tăcere, de singurătate, de sinucidere, de surzenie şi de suferinţă.

Pentru mama şi pentru mine, viaţa nu avea sau nu are acţiune.

Nu se întâmpla nimic.

16

La începutul anilor optzeci, tata venea din când în când la Zaragoza, cu probleme de serviciu. Mâncam împreună. Venea cu prieteni de-ai lui, şi la acele prânzuri eu mă sinţeam ca un extraterestru, nu ştiam ce să spun. Prietenii lui erau oameni buni, dar nu aveam chef să stau cu ei, mi se păreau plictisitori şi străini. Restaurantele din acea epocă aveau, totuşi, farmecul lor. Un anumit mister. Ne întâlneam întotdeauna în restaurante vechi, nu ştiu ce s-a ales de ele, care creau o impresie atrăgătoare despre Zaragoza. Mai târziu, aveam să devin un expert în acel oraş. Dar pe atunci nu ştiam nimic despre Zaragoza. Şi nu exista Google. Tata mă suna la telefonul vecinei şi zicea: „Sunt tatăl tău“, pentru că nu aveam telefon în apartamentul nostru studenţesc.

Mereu i-a plăcut să facă asta, să spună asta: „Sunt tatăl tău“, pe un ton teatral. Asta-i tot ce aveam, această afirmaţie cu caracter universal. Iar acum exact aşa fac şi eu cu copiii mei, îi sun pe mobil şi le zic: „Sunt tatăl tău“. Ţi se cam înmoaie genunchii când auzi asta. Nu se ştie prea bine ce vrea să însemne, însă te pune cu botul pe labe, are forţă, pare din beton, pare un nor ce-ţi umple de sânge cerul conştiinţei, pare originea lumii. Apoi tata îmi comunica locul unde urma să mâncăm. Mâncam cu prietenii lui, mâncam bine. O dată am mâncat într-un restaurant de pe bulevardul Madrid. Nu mai fusesem acolo. Am intrat în restaurant şi l-am văzut pe tata, însoţit de primarul de pe atunci din Barbastro şi de încă un individ. Toţi trei păreau mulţumiţi.

Fumau trabuc şi beau cafea cu coniac. Râdeau. Spuneau bancuri. Mâncaseră bine. Trei oameni fericiţi, fiii aceluiaşi sat, având aceeaşi vârstă, aceeaşi experienţă de viaţă, provenind de pe aceleaşi străzi, rod al aceluiaşi pom şi de aceea emanau acea fraternitate care ţine de rădăcini. Toţi trei simbolizau rădăcinile, iar astăzi eu sunt cel care are rădăcini. Rădăcini într-un sat din Altoaragón şi în felul lor de a fi în viaţă. De aceea râdeau şi erau fericiţi, plini de rădăcini.

I-am spus tatălui meu să vină să vadă apartamentul, dar nu a venit. Tata nu a văzut niciodată locurile în care am locuit pe când eram student. Nu știu unde naiba se credea, ce era cu viața lui. Nu a văzut niciunul dintre paturile în care am dormit în acei ani. Nu știu de ce nu a venit. Poate pentru că nu am insistat suficient. Poate că dorința pe care o am acum, anume aceea ca tata să fi văzut apartamentele în care locuiam în anii aceia, nu este altceva decât o dorință din prezent, pe care nu am avut-o pe atunci. De exemplu, nu i-am zis: „Tată, vreau să vezi unde locuiesc“. Nu, nu i-am zis fraza asta. O spun acum. Dar nici el nu a zis: „Vreau să-ți văd apartamentul“. Pare că eram făcuți unul pentru celălalt: nu ne-am spus nimic.

Acum îl fac pe tata să-mi spună: „Băiete, vreau să văd unde stai“. Cred că nu-i prea păsa unde locuiam eu și, cu trecerea timpului, a ajuns să nu-i mai pese nici de locul unde locuia el.

A redus importanța lucrurilor.

Tata a fost un artist al tăcerii.

Totuși, mi-a adus un halat. Mi-a făcut cadou un halat. Am dus halatul la apartament și am izbucnit în plâns. Nu-l cumpărase el, firește, îl cumpărase mama. Acel halat bleumarin, din bumbac, prea subțire pentru iarnă, conținea toată dragostea mamei mele. Acel halat simboliza rădăcinile. Dar eram obligat să-l țin într-o cameră străină, într-un loc ostil.

Am plâns.

Am încercat să țin halatul într-un loc unde să nu se atingă de niciun alt obiect din cameră. În camera aceea totul era impur. Mă uitam la halat cum se uită cineva la dragostea absolută, sau cum se uită cineva la o provincie a dragostei în pericol.

Știam că eu și mama ne luam rămas bun. Un rămas bun nonverbal, fără cuvinte. Timpul vieților noastre începuse să se scurgă pe căi diferite.

Ne despărțeam.

Niciodată nu o să mai simt tandrețea aceea și oricum nu mai contează; exact

asta simt acum: că nu mai contează; şi aceasta este măreţia vieţii: nu există niciun motiv pentru a plânge, nici pentru a condamna. Ceea ce mă unea de maică-mea a fost şi continuă să fie un mister pe care poate că am să-l descifrez cu o secundă înainte de a muri. Ori poate că nu, pentru că ureţenia morţii poate să fie foarte bine singurul mister.

Aș vrea să conserv dragostea aceea, dragostea cu care mama mă ajuta să-mi fac bagajul când plecam din Barbastro la Zaragoza, în anii aceia, în 1980, în 1981, în 1982, lucrurile pe care le punea în valiză, cum mă ajuta să-mi împăturesc hainele, cum îmi punea mâncare în borcane și apoi mă uitam la bagaj și mă apuca deznădejdea.

De fapt, toate acestea au de-a face cu sărăcia. Sărăcia, cât de săraci eram, asta mă făcea să tremur de frică. Și mi-a venit ideea de a numi teama tandreţe.

Dacă am fi fost bogaţi, totul ar fi mers mai bine și acesta este adevărul tuturor lucrurilor.

Dacă părinţii mei ar fi avut bani, mi-ar fi mers mai bine. Dar nu aveau nimic, absolut nimic. În Spania, să recunoşti că eşti sărac pare o imoralitate, ceva de repudiat, o jignire. Chiar dacă aproape toţi am fost săraci.

Am fost săraci, dar cu farmec.

17

M-am născut acolo, într-un sat spaniol, care se numeşte Barbastro, în anul 1962, sau cel puţin aşa mi s-a spus. Trebuie să fi fost un an important, desigur. Am mari îndoieli că într-adevăr m-am născut în 1962. Nu am nicio îndoială asupra locului unde m-am născut, ci asupra anului. Toată lumea ar trebui să se îndoiască de data naşterii, pentru că acesta este primul adevăr moştenit, nici văzut, nici simţit, nici verificat, în care trebuie să credem. Trebuie să crezi că ţi se spune adevărul şi că cifrele care formează datele tale de naştere înseamnă ceva.

Nu eşti martor la naşterea ta. Eşti la alte evenimente: la nunta ta, dacă te căsătoreşti. Şi mai eşti martor la naşterea fiilor tăi. Dar nu eşti martor la moartea ta.

Nu eşti martor nici la naşterea, nici la moartea ta.

M-am îndoit de multe ori de data mea de naştere, poate că îndoiala vine din simţul genezei mele corporale şi spirituale, sau din simţul coliziunii dintre corpul meu şi timp, şi că această coliziune trebuie să poarte o dată. În realitate, o dată reprezintă un nume. Data este numele coliziunii.

Cu toţii ar trebui să se îndoiască de data lor de naştere. Nu există nicio dovadă grăitoare legată de data aceea şi ea te determină în mod stupid, iar tu tinzi să-i dai o importanţă care nu ţine de voinţa proprie, ci de convenţii sociale anterioare ţie. Convenţii încheiate în timp ce tu nu te aflai pe lumea asta, sau te aflai fără să te fi născut, fără să fi intrat în coliziune.

Aş putea fi victima unei greşeli, mama avea o memorie foarte slabă. Îmi amintesc puţine lucruri din decada anilor şaizeci. Primele amintiri le am din anii şaptezeci, în afară de una, care trebuie neapărat să dateze din 1966. E amintirea mamei mele însărcinată cu fratele meu. Trebuie să fie o amintire anterioară verii anului 1966. Este o scenă plină de irealitate. Nu e o amintire demnă de încredere. Ne aflăm în bucătărie şi mama stă pe un scaun,

îmbrăcată aproape cu totul în alb, îmi duce palma la pântecul ei și mă cuprinde uimirea, apoi văd o lumină care intră prin fereastra bucătăriei. O lumină care vine de la stele. Mă uit pe fereastră și văd o depărtare plină de gingășie. Aceasta este prima mea amintire și nu o înțeleg. Nu știu ce înseamnă. Este o amintire pe care încerc să o recuperez constant și ceea ce recuperez este o senzație de liniște sufletească. Cred că atunci când o să mor voi simți la fel.

18

Sunt la baie și mă spăl pe dinți și simt în spatele meu pe cineva care-mi urmează pașii. Sunt resturile părinților mei morți, se agață de singurătatea mea, îmi intră în păr, minusculele lor molecule fantomatice urmează gesturile mâinilor mele și pașii mei prin baie, țin lângă mine periuța de dinți, se uită cum mă spăl pe dinți, citesc ce pastă folosesc, observă prosopul, ating imaginea mea din oglindă; când mă bag în pat, se așează lângă mine, după ce sting lumina le aud șoaptele și nu sunt întotdeauna doar ei, pot fi însoțiți de fantome bolnave, de fantome jegoase, oribile, furioase, maligne sau beningne, nu contează, faptul de a fi fantomă e dincolo de bine și de rău.

Fantome din istoria Spaniei, care e și ea o fantomă.

Îmi mângâie părul în timp ce dorm.

19

Părinții mei nu mai există, dar mai exist eu și plec în cinci minute. Îmi repet, de multe ori, această găselniță: „Plec în cinci minute“. E ambiguă; acele cinci minute înseamnă pentru mine o cantitate de timp pe care numai eu o cunosc. Acele cinci minute pot fi cinci secole, cinci mii de ani sau exact cinci minute, ba chiar cinci secunde. E ca și cum spunând că nu mi-ar păsa să mor imediat, mi-aș exprima dorința de a muri când voi avea chef. Pentru că nu-mi pasă că voi muri, am să mor pe loc sau peste cincizeci de ani: sunt stăpânul timpului ce mi-a rămas; sfârșește prin a fi o modalitate de a te juca cu ceea ce nu ai voie să te joci, dar ce altceva să faci cu moartea, oamenii care se apropie de moarte încep să o integreze în jocurile lor, în gândurile lor, sfârșesc prin a-i da o semnificație, deși nu semnifică nimic; poate că cea mai bună reprezentare a ei a fost ideea de pace sufletească, de odihnă. Toată lumea vrea să se odihnească. Toată lumea are nevoie să doarmă. Îngrijorarea celor care vor muri este pentru cei ce rămân, să facă cel mai mic rău posibil, să le lase totul rezolvat. Să-și vadă copiii împliniți și să dispară, să se evaporeze. Dacă lași totul rezolvat pentru copii, atunci pleci în pace, asta înseamnă să mori împăcat.

20

Mă sperie bătrânii. Ei sunt ceea ce voi fi eu.

Voi fi un zombie în plus, într-o încăpere de negăsit, de la geriatrie, dintr-un spital fără nume, doar o cifră. Spitalul numărul 7, de exemplu. Da, acum mă gândesc mult la bătrâneţe, la clipa când nu mă voi mai descurca singur şi voi depinde de nervii sau de mila unui paznic, a cărui viaţă întreagă o şi pot vedea în clipa asta. Darul de a vedea vieţile, pe acesta l-am avut mereu.

Până în clasa a şaptea am învăţat la o şcoală a ordinului piariştilor. Am studiat la acel colegiu de popi pentru că altul nu era. Într-o zi din 1971, un preot m-a chemat la el. Voia să fac parte din corul şcolii. Aveam opt ani. Îl chema G. Da, cred că mai sunt oameni care şi-l amintesc, chiar dacă destul de puţini. Am intrat în clasă. Soarele bătea în ferestre. Îmi amintesc de sutană. O sutană umflată de burtă. Toţi popii ăia erau graşi. Mi-a vorbit frumos. Franchismul era plin de popi idioţi. A început să mă mângâie pe păr. Apoi mi-a luat mâinile în mâinile sale. Nu înţelegeam nimic. Nu ştiam ce se întâmplă, de fapt.

Treizeci de ani mai târziu, am văzut necrologul lui G. în ziarul din sat. Murise. Fuma Ducados. Nu m-am bucurat de moartea lui. Am rămas pe gânduri. Cred că până la urmă nu a făcut mai mult, dar nu-mi amintesc. Dacă ceva m-a salvat, atunci au fost razele soarelui care intrau în clasă, o lumină în bătaia căreia idiotul ăla s-a speriat de propriile gesturi. Se prea poate ca creierul meu să fi şters toată faza. Nu ştiu. Nu ştiu până unde a mers. Nu-mi amintesc. Nu reuşesc să-mi amintesc. Ştiu doar că străbat un coridor şi intru într-o clasă, iar el este acolo, strâns în sutană, îmi zâmbeşte şi începe să mă mângâie într-un fel pe care eu nu ştiu să-l interpretez. Mă holbez la sutană, la negrul acela bizar, întunecimea ei simbolică. Ce înseamnă să umbli îmbrăcat aşa? Mă holbez la cingătoarea sutanei, nu înţeleg la ce foloseşte, o pun în relaţie cu cureaua, dar nu e o curea, nu are cataramă şi nici găuri, e mai degrabă o podoabă, dar ce împodobeşte şi de ce ai împodobi ceva în zona

aceea, poate că are legătură cu Crăciunul, cu naşterea pruncului Cristos. Sunt eu oare pruncul Cristos şi de aceea m-a chemat bărbatul acesta cu podoabe la burdihan? Inteligenţa mea se face bucăţi, memoria mea împietreşte. Nu ştiam ce însemnau toate acelea, dacă era bine sau rău. Niciun copil nu ştie până când nu trece un timp. Mă întorc şi mă reîntorc la acea amintire în încercarea de a descoperi ce s-a întâmplat, dar se rupe filmul. După mângâieri, mi se rupe filmul.

Ochii mei sunt în dreptul cingătorii, se uită la cingătoare, încercând să-i găsească rostul. N-am ştiut dacă trebuia să le spun părinţilor mei şi nu le-am zis, crezând că vina era a mea. Că eu eram cel vinovat. Că nu mă vor mai iubi. Că fusesem rău. Că nu-i iubisem destul şi de asta mi se întâmplase ce mi se întâmplase.

Problema cu Răul este că te transformă în vinovat, dacă ai parte de el. Acesta este marele mister al Răului: întotdeauna, victimele sfârşesc prin a fi vinovate de ceva al cărui nume este din nou Răul. Victimele sunt întotdeauna excrementiale. Oamenii simulează afecţiune faţă de victime, dar în adâncul lor nu au altceva decât dispreţ.

Victimele sunt întotdeauna de neiertat.

Adică demne de dispreţ.

Oamenilor le plac eroii, nu victimele.

21

Este o după-amiază de sfârşit de aprilie 2015, mai exact ziua de 29 şi mă hotărăsc să mă duc la o expoziţie despre o scriitoare sfântă din literatura spaniolă. Expoziţia e la Biblioteca Nacional din Madrid. Mi-e foarte foame. N-am mâncat aproape nimic. Intru în zona destinată expoziţiei. Sunt multe tablouri care pretind a fi portrete de-ale sfintei. Observ că în niciunul dintre tablouri nu apare aceeaşi femeie sau acelaşi chip. E ca şi cum ar fi o mulţime de femei şi niciuna, în acelaşi timp. Nimeni nu ştie cum arăta la faţă, trăsăturile ei nu se cunosc. Toţi pictorii care au făcut portretele au fost nişte şarlatani. Trăsăturile ei, ochii, forma nasului, pometii sunt vânare de vânt. Nu ştim sigur cum arăta. Aşadar, ar fi putut avea orice chip; niciun chip. Cei care au pictat-o, au făcut-o din auzite.

Aici nu e nimic.

Mă uit la manuscrisele ei: o îngrămădire de cerneală delirantă, o caligrafie venită din infern. S-au spus puţine despre materialitatea scriiturii, deşi este o problemă mai importantă decât influenţele literare şi apariţiile lui Dumnezeu. De exemplu: nu e acelaşi lucru să scrii la o tastatură sau la alta; pe un ecran de laptop sau pe un ecran mare; pe un ecran dreptunghiular sau pe unul pătrat; la o masă înaltă sau la una joasă; într-un scaun cu rotile sau într-unul fără, etc., etc., etc.

Pentru că materialitatea scriiturii este însăşi scriitura. Aşadar, Sfânta Teresa a scris aşa cum a scris pentru că îi obosea mâna de cât tot vâra pana în cerneală, de asta scrisul ei este urât, haotic, sălbatic şi posomorât. Dacă ar fi avut un pix Bic, stilul ei ar fi fost altul.

Aşa încât viziunile ei cu Dumnezeu au fost întruchipări ale scriiturii sale.

A scrie înseamnă o mână care se mişcă pe hârtie, pe un pergament sau pe o tastatură.

O mână care obosește.

Se scrie ceva sau altceva în funcţie de hârtie, de mână, de pix, de stilou sau de computer, ori de maşina de scris. Pentru că literatura este materie, aşa cum este totul. Literatura înseamnă cuvinte gravate pe hârtie. E un efort fizic. Este sudoare. Nu e spirit. Haideţi să nu mai subapreciem materia.

Moise a scris zece porunci pentru că a obosit să tot scrijelească în piatră. Transpira, era epuizat. Ar fi putut fi cinşpe sau douăzeci şi cinci, dar au fost numai zece din cauza ostenitoarelor condiţii materiale ale scrisului în piatră. Toată istoria occidentală îmbrăţişează idealismul, nimeni nu s-a oprit ca să vadă lucrurile într-un alt mod, mai ales în modul cel mai simplu, acela ce aminteşte de materie şi de realităţile deşarte.

Mă interesează această femeie, această sfântă. Mulţi oameni îi pot zice, dacă aşa vor ei, „mamă“. Poate fi mama tuturor: ce înseamnă asta? Ar putea ea să fie mama mea moartă? Moartea e peste tot şi mamele la fel. Oamenii se roagă la Sfânta Teresa. Inspiră devoţiune şi în acest sens pare o fantomă nepieritoare. E mai bună fantoma asta decât cea a mamei mele? Există oameni care se roagă la ea chiar în acest moment, îi mărturisesc suferinţa lor, nenorocirile lor, îi cer ajutorul. Oamenii aceia cred că există cineva de partea cealaltă, că sfânta îi ascultă, deşi nimeni nu-i ascultă, şi tocmai asta e minunat: milioane de cuvinte aruncate în gaura neagră din capul nostru. Să vorbesc cu mama mea moartă o fi însemnând acelaşi lucru? Nu e acelaşi lucru. Mama chiar există. Eu sunt ea.

Femeia asta celebrată la al cincilea centenar de la naştere e moartă. E o moartă cu experienţă seculară. Nu toţi morţii sunt la fel: există vechime şi printre morţi. Femeia asta invoca iubirea în fiecare zi lăsată de Dumnezeu. Era îndrăgostită, mă gândesc. Şi a trăit în ţara asta. Mă uit la biografia ei: s-a născut în 28 martie 1515, ceva ce este ca şi cum nu s-ar fi născut niciodată. E imposibil ca acel an să mai însemne ceva în 2015. Există documente, opere literare şi plastice, biserici şi castele care demonstrează că trebuie să fi existat oameni înghesuiţi în acesste numere: 1515. S-a născut, în urmă cu cinci sute de ani, într-un loc neprimitor, numit Gotarrendura, o fetiţă pe care o vor numi Teresa de Cepeda. Îmi trece prin minte o tâmpenie ca asta: pe atunci, în 1515, nu existau nici Real Madrid, nici Fotbal Club Barcelona, două sisteme de gravitaţie, două mase gravitaţionale ale vieţii spaniole. Poate că nu e chiar o

tâmpenie. A fost o femeie care întemeia mănăstiri. Dacă ar fi trăit în zilele noastre, ar fi înregistrat discuri şi ar fi apărut ea pe copertă. Sau ar fi întemeiat cluburi de fotbal. Eu însumi sunt Sfânta Teresa: ne leagă suferinţa. Şi o năzuinţă, pe care ea a numit-o Dumnezeu, iar eu o numesc X. Ea măcar avea un nume pentru năzuinţa ei, pentru marea ei dorinţă. Eu nu am un nume.

Nimeni nu ştie cum arăta la faţă cu adevărat Sfânta Teresa. Nimeni nu a putut să-i facă o fotografie. Chipurile părinţilor mei morţi au fost fotografiate.

Trebuie să rup acele fotografii, pentru ca tata şi mama să fie asemenea Sfintei Teresa.

Dacă Real Madrid şi Fotbal Club Barcelona ar dispărea, Spania s-ar transforma într-o gaură neagră. Spania gravitează în jurul a două cluburi de fotbal.

22

Mamei mele i-au plăcut mereu parfumurile fine, şi tatălui meu de asemenea; mi-au transmis şi mie gustul acesta, care, în fond, nu este altceva decât dorinţa noastră de a ţine departe de noi viitorul avatar al degradării cărnii. Mirosul urât ne sperie nu pentru că ar fi miros urât (pentru că nu există miros urât), ci pentru că asta vom degaja după ce carnea noastră va cădea în ghearele descompunerii.

În urmă cu câteva zile am fost în Barbastro, oraşul unde au trăit şi au murit părinţii mei. M-am gândit la înlănţuirea de gesturi şi fapte, cuvinte şi fapte care au dus la divorţul meu. Faptul că mama nu a ştiut de divorţul meu nu e întâmplător. E ca şi cum aş fi simţit mâna unei bestii uriaşe anistorice manipulându-mi zilele. Un diplodoc. Un tiranosaur. Un velociraptor. Un spinosaurus. Un gallimimus. Scurgeri printr-un acoperiş uman care exista acolo dintotdeauna. Fapte ale unui apostol apocrif, imposibilitatea ca faptele să fie purificate, ceea ce atrage imposibilitatea de a trăi cu sufletul împăcat.

Divorţul meu m-a purtat pe tărâmuri ale sufletului omenesc despre care niciodată nu mi-am imaginat că ar putea exista. M-a condus la rescrierea Istoriei, la noi interpretări ale descoperirii Americii sau la noi consideraţii asupra revoluţiei industriale; a ars trecutul sau l-a ridicat atât de sus până l-a transformat într-un eşafod pe care zilnic era decapitată câte o amintire.

Mi-am dat seama că merita să trăiesc, chiar şi numai pentru a tăcea. Îmi venea greu să vorbesc cu oamenii care nu-i cunoscuseră pe părinţii mei, aşadar cu cei mai mulţi dintre oamenii cu care mă întâlneam; persoanele care nu-i cunoscuseră pe părinţii mei îmi umbreau nădejdea.

Am găsit bucurie în teroare.

Când viaţa îţi permite să vezi cununia terorii cu bucuria, atunci eşti pregătit pentru plenitudine.

Teroarea înseamnă să vezi fuzelajul lumii.

23

Când aveam șaptește ani, ori de câte ori ajungeam acasă, nu observam prezența tatălui meu, habar nu aveam dacă tata era acasă sau nu. Aveam multe chestii de făcut, așa mă gândeam, chestii care nu presupuneau și contemplarea tăcută a tatălui meu. Iar acum regret că nu am contemplat mai mult viața tatălui meu. Să mă uit la viața lui, atât, pur și simplu.

Să contemplu viața tatălui meu, asta ar fi trebuit să fac în fiecare zi, îndelung.

24

După divorţ, mi-am cumpărat un apartament micuţ.

Îl numesc apartament, deşi în Spania ideea de apartament nu are sens. Aici există numai locuinţe. Există locuinţe mari sau mici şi atât. Ideea de apartament conţine un rafinament inexistent în cultura imobiliară spaniolă. Tata nu a văzut niciodată apartamentul pe care mi l-am cumpărat. A murit cu nouă ani înainte, asta înseamnă mult timp, foarte mult timp. Nu a văzut casa singurătăţii mele. Adică nu a văzut marele meu prezent. Adică nu ştie ce am ajuns. Adică fiul lui e mort, genul de fiu pe care el l-a cunoscut, iar locul său l-a luat un bărbat despre care nimeni nu ştie de unde a apărut, un necunoscut. Cum i s-ar fi părut apartamentul? Probabil că nici nu ar fi aflat. Pentru că în ultimii săi ani de viaţă, nu-l mai interesa nimic. Rătăcea prin viaţă, aşteptând nimeni nu ştie ce. Se plângea arareori, şi nu de bolile sale, ci de micile greutăţi ale zilei. Părea să nu-şi mai amintească tot soiul de lucruri. Ca întotdeauna, nu vorbea nici despre tatăl său, nici despre maică-sa. Nu vorbea despre viaţa lui. Tata lăsa impresia că se născuse printr-o geneză spontană. Maică-mea făcea la fel. Mama nu avea trecut, nici prezent, nici viitor. Parcă ar fi făcut o convenţie. Când o semnaseră? Au vorbit despre asta?

Mama nu vorbea despre trecut. Nu ştia să existe un trecut. Mama nu înţelegea timpul. În mintea ei nu existau categorii istorice. Aceasta a fost o stranie creaţie estetică a mamei mele; ca şi cum ar fi zăcut în ea un soi de simţ al ruşinii istorice. Se ruşina de părinţii ei? Mama nu şi-a analizat viaţa niciodată; acţiona din instinct, dintr-un instinct care ascundea frustrare. Uneori, vorbind despre maică-sa, zicea „mama“, fără să pună accentul pe ultimul a. Această formă de a pronunţa „mama“ era specifică unei dicţii înrădăcinate în localităţile din Somontano de Barbastro. În tinereţea ei, maică-mea avea o idee despre viaţa fericită şi a vrut să o întruchipeze. Îmi amintesc că atunci când eram foarte mic, ieşeau la fiecare sfârşit de săptămână. Îmi închipui că mergeau să cineze cu prietenii. Vorbesc despre jumătatea şi sfârşitul anilor şaizeci. Mă lăsau în grija mătuşii Reme. Uneori, dacă mă concentrez, reuşesc

să-mi imaginez restaurantele la care mergeau. Îmi imaginez fețe de masă albe, budincă la desert, șampanie servită în pahare largi, așa numitele cupe, care acum nu se mai folosesc. Acum se folosesc paharele de șampanie cunoscute sub numele de tip „flaut“. De ce nu se mai folosesc cupele pentru a bea șampanie? De ce acum se folosesc paharele tip flaut? Bănuiesc că are legătură cu ideea de „eleganță“, care e schimbătoare și capricioasă. Cupa de șampanie mai este cunoscută și drept cupă „Pompadour“. Și mai există un pahar intermediar, între Pompadour și flaut, așa-numitul pahar lalea, părinții mei beau șampanie din cupe Pompadour, în anii șaizeci din tot mai îndepărtatul secol XX, dispăruta cupă Pompadour, care simboliza petrecere și bucurie.

Mereu o să regret că i-am incinerat.

25

De când nu mai beau alcool, m-am reîntâlnit cu un om pe care nu-l cunoşteam. Uneori îmi frâng mâinile, îmi ciupesc degetele cu unghiile pentru a face faţă plictiselii şi vidului. Lucrurile se petrec lent dacă nu bei. A bea însemna viteză, iar viteza este inamicul vidului.

Un divorţ trezeşte vinovăţia, pentru că vinovăţia este un exerciţiu de reliefare, este relief pe şesul nesfârşit. Viaţa omului înseamnă înălţarea unor reliefuri pe care moartea şi timpul le vor netezi. Unul dintre aceste reliefuri ţine de descoperirea că nu există doi oameni la fel. De acolo se naşte dorinţa de promiscuitate. Toate femeile sunt diferite. Iar asta atentează la iubirea platonică. La vârsta mea, nu pot spune că sexul nu este important, doar că e ca şi cum înăuntrul sexului ai descoperi brusc o dimensiune care nu are caracter trupesc, nu are caracter neapărat libidinos. Este Eros, da, o dispoziţie a spiritului, fundamentată pe aviditatea de detalii despre ceea ce iubeşti. Este o înclinaţie care conduce la frumuseţe. Mergi de la lascivitate la frumuseţe pe un drum plin de arbori înfrunziţi, iar acei arbori nu sunt altceva decât anii tăi, anii trăiţi.

De aceea, în viaţa mea, la fel ca în vieţile altora, s-au luptat iubirea platonică cu promiscuitatea. Iar asta face rău întotdeauna. Dar până la urmă, un divorţ în capitalism se reduce la lupta pentru împărţirea banilor. Pentru că banii sunt mai puternici decât viaţa şi decât moartea şi decât iubirea.

Banii sunt limba în care vorbeşte Dumnezeu.

Banii sunt poezia Istoriei.

Banii sunt simţul umorului zeilor.

Adevărul este mai interesant decât literatura. Să spunem tot ce ni s-a întâmplat cât timp am fost în viaţă. Să nu povestim viaţa, ci adevărul. Adevărul este un punct de vedere care dă imediat strălucire cu de la sine

putere. Cei mai mulţi oameni trăiesc şi mor fără a vedea adevărul. Partea comică a condiţiei umane este că nu are nevoie de adevăr. Adevărul este o podoabă, o podoabă morală.

Se poate trăi fără adevăr, căci adevărul este una dintre cele mai prestigioase forme ale vanităţii.

26

Uneori, confund divorţul meu cu văduvia. Mă gândesc că văduvia ar fi mai rea. După divorţ, trecutul tău se transformă în ceva greu de reconstruit, de amintit, de precizat sau de avut; pentru a reconstrui acel trecut trebuie să recurgi la documente: fotografii, scrisori, acte. Aduce cu sfârşitul unei epoci istorice. Pentru păstrarea memoriei, nu putem decât să apelăm la istorici. Numai că istoricii sunt delăsători, moţăie, nu au chef de lucru. Vor să stea la soare.

Poate că vinovăţia este o formă a permanenţei. Poate că marii vinovaţi ajung să întrezărească, de la înălţimea vinovăţiilor lor, o formă de persistenţă.

Uneori m-am gândit să dea Domnul sau destinul ca eu să mor înaintea fostei mele soţii. În cazul despărţirilor, timpul trăit împreună este definitiv. De exemplu, o despărţire după doi ani de convieţuire poate fi inofensivă. O despărţire după treizeci de convieţuire înseamnă o întreagă epocă istorică. E ca Renaşterea, Iluminismul sau Romantismul. Cu puţin timp în urmă, scriitorul Alejandro Gándara mi-a spus că e nevoie de cinci ani pentru cauterizarea unui divorţ. Cred că are dreptate: cinci ani.

Mă durea mai ales prăbuşirea tandreţii. Îmi vin în minte fraze spuse de ea, pline de bunătate. Mi-am dat seama că moartea unei relaţii este de fapt moartea unui limbaj secret. O relaţie moartă dă naştere unei limbi moarte. A spus-o scriitorul Jordi Carrión, într-o postare pe Facebook: „Soţii, când se îndrăgostesc, apoi se întâlnesc tot mai des, convieţuiesc şi se iubesc, creează o limbă care le aparţine numai lor. Această limbă particulară, plină de neologisme, inflexiuni, câmpuri semantice şi subînţelesuri, are numai doi vorbitori. Începe să moară când se despart. Moare cu totul când amândoi îşi găsesc o altă pereche, inventează limbaje noi, depăşesc doliul care supravieţuieşte oricărei morţi. Există milioane de limbi moarte“.

Şi părinţii mei au avut un limbaj. Aproape că nu-mi amintesc să-l fi auzit pe tata spunând numele mamei. Cum îi pronunţa numele, cum îşi schimba

maniera de a-l rosti. În schimb, îmi amintesc ceva extraordinar: tata a inventat o formă de a fluiera. Acel șuierat era un sunet secret cunoscut doar de mama și de tata. Prin acel șuierat comunicau atunci când se căutau pe o stradă, sau într-un magazin, sau în mulțime; și mai ales atunci când, la început de septembrie, începeau sărbătorile din Barbastro și oamenii împânzeau străzile, începeau defilările pe muzică ale uriașilor și căpcăunilor, ale carelor alegorice. Giganții îmi provocau o adevărată panică. Atunci când tata o pierdea din ochi pe mama, începea să fluiere, iar mama știa că era aproape. Erau atât de tineri pe atunci. Se regăseau ghidați de acel șuierat.

Niciodată n-am mai auzit un astfel de șuierat, nici măcar ceva cât de cât asemănător.

27

Îmi amintesc că pe la șase, șapte ani sufeream de pavor nocturn, nu puteam dormi și începeam să plâng. Mama venea și rămânea să doarmă cu mine, sau rămânea doar ea în patul meu, iar eu mă duceam să dorm cu tata. Inexplicabil este că mă rugam înainte de culcare. Un amestec de superstiție, spaime copilărești și influență a educației religioase. Însă acum știu că acele rugăciuni alungau spiritele morților care lăcomeau la inima inocentă a unui biet copil. Și mai știu și că mereu am fost un copil, având pe deasupra și egoismul copiilor. Copiii obligați să fie adulți, vor fi mereu nevinovați. Când mă întindeam în pat, cu tata lângă mine, mă simțeam protejat, tot corpul mi se relaxa și mă cuprindeau pacea, liniștea, fericirea și adormeam.

Aveam șapte sau opt ani și adormeam lângă tata. Cu alte cuvinte, lângă un mort. Acum am peste cincizeci de ani și de fiecare dată când mă bag în pat, acolo continuă să stea și mortul acesta.

Nu pleacă.

Trecutul unui bărbat sau al unei femei de peste cincizeci de ani se transformă într-o enigmă. E imposibil de descifrat. Rămâne doar să te îndrăgostești de acea enigmă.

28

Tatăl meu mort doarme cu mine şi îmi spune: „Vino, vino odată“. Morţii sunt singuri, vor să te duci la ei. Dar unde? Locul în care se află nu există. Morţii nu ştiu unde se află. Nu ştiu numele locului unde stau. Dar cadavrul tatălui meu este tot ce păstrez, tot ce am pe lumea asta. Se află lângă mine. Cadavrul său conduce marile dezastre din viaţa mea; cadavrul său guvernează în cadavrul meu; în întunecimea cadavrului meu, întunecimea cadavrului său mă încurajează puternic; lumina cadavrului său gospodăreşte lumina cadavrului meu; cadavrul său este un antrenor care-l învaţă pe cadavrul meu tulburătoarea bucurie de a exista sub formă de cadavru, zona olimpică, zona ligii campionilor, Champions League, zona plină de emoţii deja fără timp şi fără istorie, emoţii moarte, dar care totuşi vor continua să dăinuie fără nicio obligaţie.

Fac mai ştiu eu ce şi, brusc, apare tata prin intermediul unui miros, unei imagini, prin intermediul oricărui obiect. Atunci inima mea se zbate şi mă simt vinovat.

Vine să mă ia de mână, de parcă aş fi un copil rătăcit.

29

Poate că părinții mei au fost îngeri, sau moartea lor dinaintea ochilor mei i-a transformat în îngeri. După moartea lor, tot ceea ce îi văzusem făcând cât au fost vii a căpătat o dimensiune taumaturgică. Această dimensiune importantă nu a apărut până nu a murit mama, atunci s-a închis cercul.

Creştinismul se sprijină pe o conversaţie nesfârşită între un tată şi fiul său. Singura formă cu adevărat rezistentă pe care am găsit-o este aceasta: relaţia dintre tată şi fiu; pentru că tatăl îşi convoacă urmaşii, iar asta înseamnă că viaţa continuă.

Ritul monarhiilor este acelaşi: un tată şi un fiu. Ritul societăţilor din secolul al XXI-lea este acelaşi: părinţi şi copii. Nimic altceva. Totul dispare, în afară de acest mister, misterul voinţei de a fi, al voinţei de a exista cineva diferit de mine: acest mister este temelia paternităţii şi maternităţii.

30

Se poate ca părinţii mei să nu fi fost reali. Există tot mai puţini oameni care pot confirma că au fost reali. Cadavrele lor nu există, au fost devorate de focul modernelor crematorii spaniole; şi atunci când cadavrul nu există, e greu de acceptat ideea învierii din morţi sau apariţia de aripi îngereşti între omoplaţii scheletului; arderea este ireversibilă, închide orice posibilitate de exhumare a cadavrului.

Totuşi, mai sunt câţi oameni care i-au văzut, unii chiar dispuşi să aducă dovezi. În urmă cu câteva luni, o femeie de vreo şaptezeci de ani mi-a spus: „Părinţii tăi au format cea mai faimoasă pereche de frumoşi din Barbastro, erau o adevărată legendă“. Da, intuisem asta. Fuseseră celebri în anii şaizeci. E adevărat, amândoi erau frumoşi. În tinereţea lor, tata a fost un bărbat înalt şi frumos, iar mama o blondă superbă. Ştiam asta, chiar dacă eram un copil, ştiam asta. De aceea îmi doream să mă ducă la plimbare. Voiam ca oamenii să vadă că eu sunt copilul lor. Când mă scoteau la plimbare unchii mei, suferam, pentru că simţeam că nu erau la fel de frumoşi. Cred că atunci a fost pentru prima dată când vanitatea socială s-a cuibărit în mine, vanitatea de a exhiba un bun dorit de toată lumea. Voiam să stârnesc invidia celorlalţi, să mă respecte, să-mi facă complimente, pentru că părinţii mei erau speciali. Cred că am scos la lumină un sentiment adânc îngropat în mintea mea, pentru că dorinţa aceea vanitoasă ca oamenii să mă vadă ţinut de mână de părinţii mei a dispărut de multă vreme. Dând peste această amintire am simţit uimire şi groază. Ca şi cum, brusc, un geolog ar asista la formarea Pământului din urmă cu milioane de ani şi ar constata că apariţia Pământului nu are nicio semnificaţie. Nu banalitatea răului, cum a spus Hannah Arendt, ci banalitatea materiei şi memoriei.

Erau frumoşi. Amândoi erau frumoşi. De aceea scriu cartea asta, pentru că îi văd.

I-am văzut atunci, când erau frumoşi, şi îi văd acum, când sunt morţi.

Faptul că părinţii mei au fost atât de frumoşi este tot ce mi s-a întâmplat mai bun în viață.

31

Fiecare om, când începe să trăiască, este bucuros. E bucuria dată de tinereţe, care este timpul supremei ignoranţe în privinţa extincţiei. Mă uit la bărbatul din centrul acestei fotografii, concentrat asupra mâinilor sale, elegant, timp oprit, existenţă împietrită, o clipă răsunătoare de deliciu vizual:

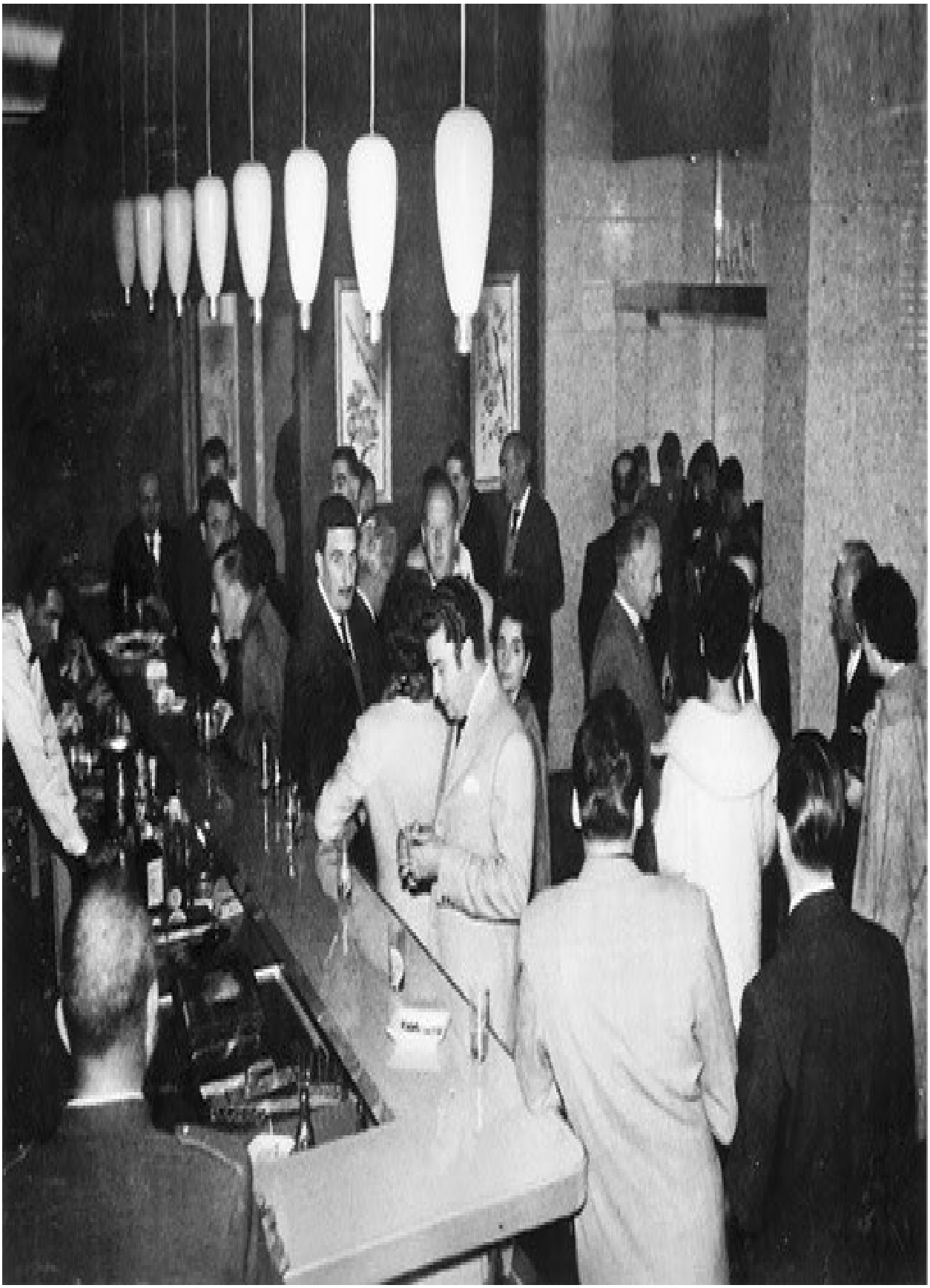

Pare să țină o țigară în mână și că e în lumea lui, departe de conversațiile din jurul său. În bar sunt femei și bărbați. Toți din această fotografie au dispărut deja, au fost, unul câte unul, protagoniștii unei agonii în spital sau ai unei morți subite și ai unei înmormântări, cu toții au fost plânși, unii mai mult, alții mai puțin. Dar absolut toți l-au cunoscut pe tata, înainte ca el să-mi fie tată; au putut vorbi cu el liniștiți, au avut acces la un mister care mie îmi va fi ascuns pentru totdeauna; ei cunosc misterul, toți cei îngropați în această fotografie. Ei l-au văzut, au comunicat cu el. Eu l-am putut cunoaște pe tata numai după ce a fost tatăl meu. Dacă l-aș fi cunoscut înainte de a-mi fi tată, aș fi știut și că nu era necesar să mă nasc; aș fi cunoscut o lume fără mine. Te poți bucura de lume mai mult dacă nu ești în ea. Oare din bucuria asta se hrănesc îngerii?

Mori mai liniștit dacă nimeni nu știe că trăiești, nu superi pe nimeni prin moartea ta, nu tu hârtii, nu tu plâns și înmormântare, nu tu vinovății și demoni. Cei care mor cel mai ușor sunt cei care nu știau că sunt în viață. Viața e ori socială, ori e naturală, iar în natură moartea nu există.

Moartea este o frivolitate a culturii și civilizației.

Toți cei prinși în fotografie nu știau sigur că vor muri. Niciun om viu nu știe asta înainte de a muri. De știut, știu doar cei vii care-i văd pe cei morți.

Nu știu în ce an a fost făcută fotografia, calculez că undeva pe la sfârșitul anilor cincizeci; a ajuns din întâmplare în mâinile mele; aparține unei colecții private, nu era în casa mea; mi-a dat-o fratele meu, care a primit-o de la proprietarul colecției. Din fotografie, nu răzbate deloc intenția tatălui meu de a o păstra, nici nu a vorbit vreodată despre ea; e o fotografie a tatălui înainte de a fi tată; fotografia unui bărbat fără copii, fără soție, fără rădăcini; fotografia unui om care nu are nimic de-a face cu mine; nu a făcut-o pentru ca eu să o văd, nu a spus niciodată „o să păstrez poza asta pentru anii ce vor veni, poate pentru copiii mei, dacă voi avea, dar nu cred“; e burlac; liber de orice înrudire. De aceea, nu știu cine este bărbatul acela și nimeni nu va ști niciodată.

În sfârșit, fotografia aceasta exclude înrudirea și suntem liberi amândoi.

Oricare tată și oricare fiu vor căuta mereu sfârșitul înrudirii, întreruperea acestei înlănțuiri; e vorba despre căutarea libertății, doar că moartea este cea care dizolvă orice înrudire, toate dureroasele legături de sânge, chiar dacă există multă dragoste în aceste legături. Fotografia tatălui înainte de a fi tată trimite la un moment plenar în care eu nu sunt și sunt extrem de bucuros că nu sunt. Pentru că acest bărbat din fotografie, concentrat asupra mâinilor sale, cu costumul său în dungi, cu batista la rever, încă nu mă caută, viața lui se scurge fără a mea.

În fotografia aceasta pare un singuratic și totuși domină întreaga scenă. Ce face? A știut doar în clipa aceea; ceea ce făcea a știut doar în clipa aceea; ce-și dorea pe atunci? Ce i-ar fi putut oferi fericirea absolută în clipa aceea?

Tatăl înainte de a fi tată este o forță care prevestește lumii sosirea unui fiu, prevestește sosirea ta, dar încă nu ai sosit și exact asta este minunat: încă nu ai sosit, așadar, în această fotografie, există posibilitatea de a nu sosi niciodată. E o posibilitate de o mare frumusețe, minunată.

Îți poți imagina o lume în care să fie tatăl tău, dar tu nu și nici să nu fii așteptat?

Cel mai mare mister al unui om este viața celuilalt om care l-a adus pe lume.

Această fotografie a fost făcută când apariția mea nu era necesară. De aceea ador această fotografie, conține misterul meu, eu nu exist, iar tatăl meu este un bărbat care nu vrea să se însoare, nici să aibă copii. Nu se gândește la asta. E luat peste picior pentru chestia asta, „să vedem cine pune mâna pe tine“, sau „tu când ai de gând să te însori?“, dar nu-i pasă. Domnește peste bar. E barul vieții și e în centrul lui.

Eu nu mă aflu acolo, mă odihnesc.

Caut să mă întorc la tihna de a nu fi.

32

După câţiva ani de la fotografia din bar, s-a însurat şi eu m-am născut. Trebuie că tata ştia raţiunea existenţei mele, doar sunt fiul său (continuu să fiu fiul său chiar dacă el nu mai este viu), dar a luat-o cu sine în împărăţia morţilor. Amândoi iubeam munţii: toate acele cătune pierdute în Pirineii din provincia Huesca dintr-o Spanie înapoiată şi inospitalieră, unde ruina acelor localităţi ne împăca cu gândul propriei noastre ruine. Zăpada, stâncile înalte, copacii hămesiţi, misteriosul soare, râurile din văi, munţii mereu la locul lor, liniştea neclintită, indiferenţa naturii, asta ne plăcea. Iubeam nemişcarea munţilor. Acel „mereu acolo“ al lor. Munţii nu sunt, ei există. Şi viaţa noastră a fost a exista. Existenţa tatălui meu a fost o revendicare a lui „a exista“ mai presus de „a fi“.

Am fost împreună şi de aici pleacă totul, de la faptul că am fost împreună. Am fost cu tata patruzeci şi trei de ani din viaţa mea. Nu a fost cu mine un deceniu şi aceasta este cea mai mare problemă morală a vieţii mele: cei zece ani de viaţă fără să-l pot vedea pe tata.

Cristos îl ruga mereu pe tatăl său să se uite la el. Faptul că romanul lui Isus Cristos a fost un bestseller nu anulează romanul meu. Tot ce a făcut el în viaţă a fost sub privirea tatălui său. Dacă tatăl său nu i-ar fi contemplat viaţa, atunci viaţa lui Cristos ar fi fost falsă. Tatăl tău dă semnificaţie şi sens tuturor zonelor industriale, autostrăzilor, aeroporturilor, centrelor comerciale, parcărilor subterane, şoselelor de centură, bulevardelor, ansamblurilor rezidenţiale şi camerelor de hotel de care e plină lumea falsă în care trăim.

S-ar putea ca singurul spaţiu uman să fie o biserică romanică sau apartamentul familiei: sunt acelaşi lucru.

Totul s-a concentrat într-un nume, un toponim, de fapt: Ordesa, pentru că tata manifesta o adevărată evlavie faţă de valea Ordesa, din Pirinei, şi pentru că în Ordesa există un faimos şi minunat munte numit Monte Perdido.

Tata a făcut ceva mai mult decât să moară, s-a pierdut, a plecat. S-a transformat în Monte Perdido.

A dispărut, asta a făcut. Un act de dispariție. Îmi amintesc foarte bine: voia să plece. O fugă.

A fugit din realitate.

A găsit o ușă și dus a fost.

33

Masa la care scriu este plină de praf şi, pentru că masa e de sticlă, praful reuşeşte să se reflecte în ea, să aibă imagine în bătaia luminii. E ca şi cum lucrurile în casa asta s-ar cununa cu praful. Este praf pe marginile aurite ale prăjitorului de pâine, praful devine vizibil şi acolo. Există locuri în care praful nu-şi poate împiedica vizibilitatea şi exact acolo pot scăpa de el: să-l distrug, să-l elimin, să-l şterg de pe faţa casei mele. Nu mă simt capabil, nici pregătit pentru a curăţa tot praful acesta, ceea ce mă exasperează şi îmi provoacă idei nevrotice despre mizerie. Există praf până şi pe caloriferul portprosop din baie, şi acolo fuzionează căldura şi praful, ca într-o căsătorie de convenienţă, ca acele căsătorii regale din secolul al XVI-lea care au pus bazele civilizaţiei occidentale.

Niciodată nu mă voi obişnui să fiu sărac. Numesc sărăcie părăsirea. Am confundat sărăcia cu părăsirea: au acelaşi chip. Numai că sărăcia este o stare morală, un simţ al lucrurilor, o formă de onestitate superfluă. Renunţarea de a lua parte la hoţia lumii, asta înseamnă sărăcia pentru mine. Poate că nu din bunătate, sau etică, sau mai ştiu eu pentru ce ideal înalt, ci din neştiinţa de a fura.

Nici tata şi nici eu nu am păgubit lumea. În acest sens, am fost călugări ai unui ordin de cerşetori necunoscut.

34

A trecut deja mult timp de când nu mai beau.

Am crezut că n-o să reușesc, dar am reușit. Sunt momente când mi se face poftă de-o bere, de un pahar cu vin alb foarte rece. Băutura mă ucidea, beam compulsiv, căutând sfârșitul. Am reacționat. Sufăr în continuare, dar nu mai beau.

Am băut foarte mult. Am fost internat în spital de două ori. Cădeam în mijlocul străzii și mă lua poliția.

Orice alcoolic ajunge la momentul în care trebuie să aleagă între a bea în continuare sau a continua să fie în viață. Un soi de alegere ortografică: sau rămâi cu b sau cu v. Și rezultă că sfârșești prin a-ți iubi mai mult viața, oricât de insipidă și de mizerabilă ar fi. Mai sunt și alții care nu, nu reușesc să scape, care mor. Există moarte și în a spune da alcoolului și în a spune nu alcoolului. Cine a băut mult știe că alcoolul este un instrument de spargere a lacătului lumii. Ajungi să vezi totul mai bine, dacă mai apuci să ieși de acolo, firește.

Să beau era mai important decât să trăiesc, era paradisul.

Băutura făcea lumea mai frumoasă și o va face mereu.

Îmi amintesc de ziua în care, după divorț, o bancă mi-a aprobat creditul pentru apartament. Îmi amintesc că m-au întrebat dacă sunt sănătos și le-am zis că da. După ce am ieșit din bancă, cu creditul aprobat, m-am dus la un bar din apropierea sucursalei. Era unu și jumătate sau două ziua. Am băut încontinuu în barul acela. Am devenit euforic. Am ieșit din bar și am trecut exact prin spatele băncii, iar acolo, într-o piațetă, m-am prăbușit lat. Inconștient, lângă creditul aprobat. A venit poliția să mă ducă de acolo, mereu cineva sună la poliție. M-am trezit la spital. Primul lucru la care m-am gândit după ce mi-am recăpătat cunoștința, acolo, pe patul de spital, a fost

dacă aveau să-mi retragă creditul, dacă cei de la bancă mă văzuseră căzând lat, mort de beat. Era culmea. Faza purta amprenta ironiei, purta sigiliul meu ciudat, comedia mea permanentă, moștenirea mamei mele; pentru că mama făcea chestii de felul acesta.

Mama mea moartă asistă la teatrul meu mortal, la comedia mea. Nu știu dacă cei doi copii ai mei mă vor iubi la fel de mult cât i-am iubit eu pe părinții mei. E bine de reținut această îndoială pasageră, absurdă, pe care o simt în clipa aceasta, în timp ce mă plimb la întâmplare prin Zaragoza. Mamei îi plăcea mult orașul acesta, mai ales că eu locuiam pe atunci aproape de un centru comercial, iar mamei, ca și mie, îi plăceau magazinele. Adora drogheriile. Ne-am certat de mai multe ori. Se ducea la o drogherie din acel centru comercial și își cumpăra o cremă cu trei sute de euro, bani pe care mai apoi trebuia să-i plătim eu și fratele meu. Mama nu putea înțelege. De ce se mai chinuise să-și crească copiii dacă acum nu-și putea permite nici măcar niște creme. În fond, avea dreptate. Nu reușiserăm să depășim pătura inferioară a clasei de mijloc, cel mult reușiserăm să călătorim uneori de la clasa de jos la clasa de mijloc.

Uneori mă gândesc că ar fi mai bine să fiu sărac lipit pământului. Pentru că, dacă ești din clasa de jos, încă mai tragi speranțe. Dar a fi cerșetor înseamnă să trântești ușa în nas oricărei speranțe. Ceea ce e plin de viață.

M-am trezit, încă beat, la urgență la clinica Quiron, acolo unde mă dusese poliția. Eram disperat și mai aveam și niște lacune mentale. Nu-mi aminteam ce se întâmplase; tot ce mă interesa era dacă directorul băncii care-mi dăduse creditul pe treizeci de ani mă văzuse prăbușindu-mă beat mort în mijlocul străzii, la două ore după semnarea contractului. După calculele mele, nu mă văzuse. Cred că am semnat actele creditului puțin înainte de ora două și m-am prăbușit lat pe la patru, patru și ceva, dar în bănci se lucrează până târziu și era posibil ca exact în acea zi să aibă orar prelungit. M-am împotmolit în calcule mentale asupra orei de plecare de la muncă a angajaților băncii. Șefa de la urgențe m-a tratat cu dispreț. Nu eram un bolnav, ci un bețiv nenorocit. Voia să mă vadă plecat de acolo cât mai repede, numai că nu mă puteam ține pe picioare. Încă mai vomitam. M-am uitat la vomă și era numai vin. Infirmiera mi-a spus că vomitasem un litru de vin. M-am gândit să-l beau din nou, doar era vin readus la viață, viu, real, un vin numai bun de reutilizat, ca

ieşit dintr-o sticlă şi nu dintr-un stomac. Şefa de la urgenţe s-a enervat pe mine că nu plecam odată. Zicea că-i stresez şi deranjez pe ceilalţi pacienţi şi, într-adevăr, în jurul meu era o grămadă de bătrâni. I-am spus acelei femei că Organizaţia Mondială a Sănătăţii califică alcoolismul drept o boală, aşadar trebuia să mă trateze ca pe un bolnav, nu ca pe un înrăit, nu ca pe un „nemernic vicios“. Mi-a spus să plec de-acolo, că nu aveam nimic, că nu eram bolnav.

Am încercat să mă ridic, însă mi-a venit un alt val de vomă, numai că de data aceasta nu am vomitat în lighean, ci pe o bătrână de lângă mine. Doctoriţa m-a insultat. I-am zis că ea era de vină. I-am spus că vreau să scriu o reclamaţie. Devenisem ciumatul din sala de urgenţe. Toată lumea se uita urât la mine. Bănuiesc că aşa sunt trataţi toţi alcoolicii din Spania. I-am cerut scuze bătrânei şi mi-am dat seama, brusc, că vorbeam singur. Femeia aceea era moartă. „Staţi liniştit, nu vă aude“, mi-a spus infirmiera. „Plecaţi, acum sunteţi în stare“.

M-am dus acasă şi am luat trei Tranxilium 15, eram panicat, disperat, speriat, mort pe dinăuntru, după care am adormit. M-am trezit după trei ore, cuprins de un atac de panică imposibil de descris şi am mai luat încă trei Tranxilium 15, apoi am adormit din nou.

Pe 9 iulie 2014 m-am lăsat de băut.

35

Ca să te laşi de băut, trebuie să pleci în alt loc. Binele şi răul reprezintă două dintre ficţiunile cele mai bine orchestrate de civilizaţia noastră. Nu există binele, nici răul. M-am gândit la anarhia inimii, acolo unde binele şi răul se evaporează şi revine viaţa fără atribute. Aşa că m-am urcat în maşină şi am plecat în munţi. Am trecut în Franţa, prin portul Somport. Satele franţuzeşti sunt încremenite în timp. Oricine a trecut prin satele Urdos, Bedous şi Lescun şi a condus pe drumurile acelea ştie că locurile alea au rămas la fel ca în urmă cu cincizeci de ani. Acolo, în acele văi din Munţii Pirinei, am găsit anularea vieţii sociale şi am văzut rîurile în plin dezgheţ, căci era luna iunie.

Am intrat într-un bar din Lescun şi am văzut oameni bând bere.

Am intrat în hotelul meu din Canfranc şi am văzut oameni bând vin.

Eu am băut cafea cu lapte sau apă minerală. Mă uitam lung la apa minerală, la bulele din pahar. Când nu bei alcool, zilele sunt mai lungi, gândurile atârnă mai greu, locurile mai impresionante, nu uiţi nimic în camerele de hotel, nu-ţi zgârii maşina, nu rupi oglinzile când parchezi, nu scapi mobilul în veceu, nu confunzi feţele oamenilor.

Rătăceam prin păduri. Simţeam din nou că trăiesc. Am călătorit până la Ordesa şi am contemplat munţii. Am văzut limpede ce greşeli făcusem în viaţă şi m-am iertat singur, cât am putut, dar nu de tot. Încă mai aveam nevoie de timp.

36

Îmbătrânirea este viitorul nostru. O deghizăm cu vorbe ca „demnitate“, „liniște sufletească“, „onestitate“, „înțelepciune“, dar orice bătrân ar renunța la toate aceste cuvinte dacă ar întineri cu cinci ani, ba chiar și numai cu cinci luni. Mama nu a acceptat niciodată îmbătrânirea. Nu știu ce fel de bătrân voi fi și nici nu mă interesează prea tare. Normal ar fi să mori înainte de decrepitudine. Oamenii mor dintotdeauna, cu toții murim până la urmă. Așa se face că toți ratații pământului, toți săracii și toți analfabeții au parte de răzbunare asupra celor care au acumulat succese, putere, recunoaștere, cultură și înțelepciune.

Îmbătrânirea este egalizatoare.

E amuzant să vezi acest spectacol: nu are conținut moral, cu atât mai puțin religios, este doar un spectacol neașteptat, foarte încurajator și fascinant. Lumea și natura își elimină prădătorii, pe care, întâmplător, i-au creat. Prezentul ne învăluie, capacitatea asta turbată a prezentului de a ne face să credem că viața are consistență. Trebuie prețuite eforturile timpului prezent, puternica lui tendință civilizatoare. E tot ce avem. Deși mai avem și alte lucruri: migdale, ador migdalele. Și mai avem ceva și mai tulburător: uleiul de măsline. Datorită uleiului de măsline ader la paroxismul prezentului.

Numai materia.

Vreau să spun că de fiecare dată când spectrul mamei mele îmi revine în minte, îmi amintesc de uleiul de măsline.

Poate că materia organică a avut cea mai complexă relație cu corpul mamei mele. Mama gătea încontinuu. Dacă gătea încontinuu, atunci la ce trebuie să mă gândesc? La făină, pâine, ouă, zarzavaturi, legume, carne, orez, sosuri, pește?

Nu.

La ulei de măsline.

Mama a trăit înconjurată mereu de de ulei de măsline.

Mama mi-a transmis cultul secret, niciodată rostit, pentru uleiul de măsline. Cred că uleiul de măsline este o gaură de vierme, o cădere în timp, care mă duce direct lângă primul meu strămoș, iar el mă privește și știe cine sunt. Știe că am nevoie de dragoste. De dragostea cuiva din stirpea mea.

Nu știu de ce a trebuit să fiu atât de nepăsător cu îmbătrânirea oamenilor.

Când voi fi un bătrân decrepit voi vrea să fiu iubit şi atunci cineva îşi va aminti de cuvintele astea. Dar una sunt cuvintele dintr-o carte şi alta cuvintele din viaţă, voi spune eu.

Sunt două adevăruri diferite, dar ambele sunt adevăruri: cel al cărţii şi cel al vieții.

Luate împreună, alcătuiesc o minciună.

37

Mama a botezat lumea, ceea ce nu a fost numit de mama mi se pare amenințător.

Tata a creat lumea, ceea ce nu a fost ratificat de tata mi se pare îndoielnic și găunos.

Pentru că n-am să le mai aud niciodată vocile, refuz să înțeleg spaniola, ca și cum limba spaniolă ar fi sucombat odată cu moartea lor, iar acum ar fi doar o limbă moartă, ca latina.

Nu înțeleg spaniola nimănui, pentru că spaniola părinților mei nu se mai aude în lume.

E o formă de doliu.

38

Iau un Espidifen, pentru durere de cap. Firește, mă gândesc imediat că durerea de cap e un simptom al unei tumori cerebrale care crește în trupul meu, o tumoare ucigașă pe care nu o s-o cunosc niciodată, o tumoare ca o stâncă sau ca un meteorit, în care au fost condensate întreg trecutul meu și toată viața mea, o tumoare care, odată examinată, analizată și studiată, ar putea dezvălui scene și acțiuni concrete din viața mea, o tumoare unde să poată fi văzute fețe omenești, chipuri familiale sau ale prietenilor, colegilor de muncă, dușmanilor, anonimilor întâlniți întâmplător, orașelor, lucrurilor trăite fără niciun sens, o tumoare în care începe cartea aceasta pe care o scriu, o tumoare care să fie o mare operă de artă făcută din trupul și spiritul tău, o tumoare care, dincolo de faptul că te va omorî până la urmă, să-ți ofere surpriza că ea este tot ceea ce căutai, îți doreai, scriai, o tumoare care să fie Peninsula Iberică apărută în altă țară, care nu se numește Spania, ca și cum ar fi vorba despre crearea unui plan alternativ al Istoriei, o tumoare demnă de admirație și de iubire, așa că iată-mă aici, așteptând ca tumoarea să se manifeste și să dea naștere unui spațiu de noi povești despre viața mea, în care, bineînțeles, este inclus momentul când bat la o ușă albă, care este ușa șefului de la neurologie, dintr-un spital din Madrid, iar în fundal se vede un bărbat așezat pe scaun, cu mâinile pe masă și acest bărbat zice intrați, iar tumoarea este cuprinsă în cuvintele bărbatului, cuvinte care vorbesc tocmai despre ea, despre tumoare, cuvinte care dau viață exterioară acelei mase bacteriene sau virale (e același lucru) care mă va ucide, o tumoare unde se desfășoară scena în care stau așezat pe marginea patului, gândindu-mă la ce a spus neurologul despre această protuberanță neagră în care este inclusă scena aceasta și în tumoare mai încape și scena în care tumoarea continuă să stea agățată în capul meu, numai că deja nu mai are cu ce să se hrănească, iar acum e rândul ei să experimenteze groaza propriei dispariții, căci tocmai a părăsit casa din care se hrănea.

Există frumusețe în ipohondrie, pentru că orice om, aflat dincolo de jumătatea vieții, își dedică o parte din timp (poate noaptea, înainte de a adormi, sau

când se află într-un mijloc de transport în comun, sau când așteaptă să-l consulte medicul) efortului de a-și imagina ce boală o să-l smulgă din lume. Inventează și țese povești despre propria lui moarte, de la cancer la infarct, de la moarte subită la bătrânețe matusalemică.

Nimeni nu știe cum va muri și teama noastră nedesluşită se numește melancolie. Tradiția melancoliei ar trebui să revină în lume. Este un cuvânt pe care nimeni nu-l mai folosește. Acum melancoliei i se zice tulburare obsesiv-compulsivă. Mama mea a fost melancolică, toată viața ei a trăit scufundată în apele trandafirii ale tulburării melancolice.

Mama a murit fără să știe că murea. Nu știe că e moartă. Eu știu.

Ea nu știe.

39

Când conduc, pare că e lângă mine. Aud declicul centurii de siguranță a copilotului. Îmi place să conduc prin Madrid. Nu am fost niciodată împreună în Madrid. I-ar fi plăcut la nebunie să fie cu mine în Madrid, știu. Ce bine ar fi ca tata să se întoarcă din morți și să se așeze lângă mine: ne-am petrece ziua conducând prin Madrid.

Tatălui meu îi plăcea Madridul. A vorbit de multe ori despre el, de aceea iubesc Madridul. Pentru tata.

Nu ne-am vorbi dacă ar învia și ar sta pe locul mortului.

Cel mult, tata ar spune: „Vezi că-ți vine unul din stânga“, sau „strada asta e cu sens unic“, sau „l-ai văzut pe țicnitul ăla cum te-a depășit pe dreapta și nici nu a semnalizat“, sau „conduci foarte bine și e o zi frumoasă“, sau „aveam un prieten în Madrid, un croitor, o fi murit, îl chema Rufino“.

Rufino, da, ce bine ar fi dacă aș ști unde locuiește. Să mă pot duce în apartamentul său madrilen și să-i cer azil politic din cauza morții, a părăsirii.

40

Îmi călcam hainele. Mi-am călcat câteva cămăși. Tata avea multe costume, nu știu la ce-i foloseau. Își ținea costumele într-un dulap roșu, care probabil că a ajuns la gunoi. De ce era roșu dulapul acela? Precis că a fost o toană de-a mamei, un delir decorativ. Mă rog, ziua în care s-a hotărât să-l vopsească în culoarea aceea trebuie să fi fost o zi fericită.

Nu știu unde sfârșesc mobilele vechi. Așa cum nu știu nici ce s-o fi ales de costumele tatălui meu. Tata își iubea costumele. Erau opera vieții lui. Uneori, deschideam dulapul roșu și priveam înăuntru: o înșiruire de costume care inspira o înșiruire de bărbați puternici: fiecare pe umerașul său; fiecare călcat impecabil; aș da un an din viața care mi-a mai rămas ca să mai văd odată acele costume: erau imaginea distilată a tatălui meu; erau modalitatea prin care tata se evidenția social; erau modalitatea de a fi în lume a tatălui meu; erau strălucirea vieții tatălui meu: tinerețea lui, maturitatea lui, indiferența lui; domnia lui asupra tuturor lucrurilor: asupra tuturor speciilor; distincția lui în mijlocul naturii.

Tata avea grijă de costumele sale cu parcimonie și meticulozitate, vorbesc de anii șaizeci și șaptezeci. În timpul franchismului, pătura inferioară a clasei de mijloc a ajuns să aibă costum, adică o cămașă albă, cravată, pantaloni de tergal și jachetă.

41

La sfârşitul anilor şaizeci, tata ne ducea în vacanţă la o pensiune dintr-un sat de munte. Satul se numea Jaca. Cunoştea pensiunea datorită serviciului său de distribuitor comercial. Spunea că se mănâncă foarte bine. Îl încânta ideea de a ne duce acolo. Să fie acolo cu familia, să stea împreună cu ai săi într-un loc unde de obicei stătea singur. Să ne ofere descoperirea lui.

Exact asta făcea: ne făcea cadou o descoperire, o victorie.

Era adevărat că se mânca foarte bine, făceau o omletă delicioasă şi misterioasă, cu un gust pe care nu l-am mai întâlnit la nicio omletă. Aveam şapte ani atunci, aşadar toate astea se întâmplau prin 1970, mai mult sau mai puţin. Imaginea mea despre acei ani implică o distorsiune imaterială: văd lucruri strălucitoare, văd praf galben, piese de mobilier, mari şi vechi, în stare lichidă, corpuri ireale, mirosuri sănătoase, dar mirosuri moarte. Mai demult, mirosurile erau mai bune, cred; sau nu neapărat mai bune, poate că mai naturale. Restaurantul pensiunii avea un iz de secol nouăsprezece, sau cel puţin aşa îmi amintesc. Feţele de masă erau din pânză bună, foarte albe. Scările care duceau la camere erau de lemn. Uşile camerelor erau înalte. Paturile mă speriau. La cină, dădeau la desert o budincă de casă absolut delicioasă. Mă lăsau să intru în bucătărie. Nu mai intrasem niciodată în bucătăria unui restaurant şi am fost uluit de cât de mare era şi că avea atâtea tigăi şi oale şi că acolo munceau atâţia oameni. Ne plimbam prin Jaca, mi se părea un oraş frumos, dar nu avea plajă. Nu reuşeam nicicum să înţeleg cum de nu era plajă, dacă tot eram în vacanţă. Mama mă ducea la ştrandul municipal. Acolo m-au învăţat să înot şi tot acolo am înghiţit multă apă. În anii aceia a avut loc boom-ul ştrandurilor municipale. Toate localităţile cu peste zece mii de locuitori au renunţat la scăldatul în râu.

Spania s-a convertit sub forma unor primării care construiau ştranduri municipale. Şi aşa am uitat de râuri, care au sfârşit prin a deveni nişte haznale.

Pensiunea s-a închis de mulți ani. Nu știu ce s-a ales de acele fețe de masă atât de albe, nici de tigăi, nici de paturi, nici de mobilier, nici de tacâmuri, nici de așternuturi.

Până și lucrurile mor.

Moartea obiectelor este importantă. Înseamnă dispariția materiei, umila materie care ne-a însoțit și a stat cu noi, în timp ce viața își urma cursul.

42

Stric lucruri când încerc să le deschid. Mă gândesc că numai diavolul poate fi cel care face nişte ambalaje atât de greu de deschis.

Aşa că încep pe loc să îndes în găleata de gunoi toate lucrurile din jurul meu. Măcar aşa nu le mai văd. Lupta mea presupune îndepărtarea lucrurilor din faţa ochilor mei. Găleata de gunoi e locul cel mai potrivit; găleata de gunoi este aliatul meu; de aceea îmi place să fie încăpătoare; îmi mai plac şi coşurile de hârtii; sunt locuri pentru a da la o parte tot ceea ce te împiedică să vezi aerul şi spaţiul, fără interferenţe.

Îmi place când găleata de gunoi e plină ochi.

Îmi place să scap de lucruri, de borcane, de doze, de ambalaje de plastic, să îngrămădesc totul acolo, înăuntru.

Mă uit întotdeauna la oferta de găleţi de gunoi de la supermarket. Îmi place să leg sacul de gunoi, să strâng bine nodul, ca să nu scape resturile, rămăşiţele.

43

Fiarele de călcat sunt misterioase. Mă uit din nou la fierul de călcat. Tata călca pentru că îi plăcea ca hainele lui să arate într-un anumit fel. Oamenii nu prea știu cât costă un fier de călcat, mai ales bărbații. Am învățat târziu să calc haine. Acum, când știu cât de cât, îmi place să distrug cutele cămășilor și pantalonilor. Nu-mi calc lenjeria intimă pentru că nu o vede nimeni. Nu avem grijă de lucrurile care trăiesc în beznă. Nu-mi calc chiloții. Nu toată lumea își calcă hainele. Acum îi întreb pe oameni dacă își calcă hainele. Oamenii nu știu ce e cu întrebarea asta. E greu de călcat, mai ales cămăși. În schimb, blugii sunt destul de ușor de călcat.

Călcatul mai și relaxează.

Aranjezi haina, o vezi inertă, primind căldură și căpătând formă, vizibilitate, ordine; din haosul cutelor nemiloase, cu care hainele ies din mașina de spălat, se ajunge la șes, la câmpie, la un adevăr; te gândești că vor îmbrăca trupul tău și el se va simți bine, va exista un sens, inclusiv dragoste.

Niciodată nu l-am văzut pe tata cu o cămașă șifonată. Niciodată. Niciodată nu a purtat blugi. Totul călcat impecabil, mereu.

44

Încerc să mă grăbesc. Conduc de la Madrid la Zaragoza. Cunosc drumul. Trebuie să străbat o bucată din Spania, printr-un peisaj roșiatic, deșertic. Sunt câteva poduri uriașe, lucrări de inginerie anonimă. Cine a făcut toate astea? Autostrada asta, podurile astea. Îmi ia trei ore să merg de la Madrid la Zaragoza. Mă duc direct la Hipercor ca să cumpăr de mâncare, o să le dau copiiilor mei să mănânce. Aleg alimente de calitate, dar sunt nervos, am niște nervi uriași și anonimi ca podurile pe care le-am trecut cu mașina.

Stau la coadă la mezeluri, cumpăr produse scumpe. O bătrână cumpără trei sute de grame de jambon de calitate superioară și mă holbez la fața ei inexpresivă.

Vânzătoarea taie jambonul și mă holbez la copitele negre ale piciorului de porc.

45

Au ajuns doi necunoscuți.

Am gătit pentru ei. Am încercat să-i îmbrățișez, dar totul sfârșește într-un obicei stingheritor. Nu știu unde să-mi duc obrazul, unde brațele. Au crescut, asta e tot.

Nu e nevoie de îmbrățișări, eu și tata nu ne-am îmbrățișat niciodată. Dar insist, insist în a ne obișnui să ne îmbrățișăm și să ne pupăm. Și-am să reușesc. Deja sunt pe drumul cel bun. Când s-a născut primul meu copil, a trebuit să fie operat de stenoză pilorică. Avea cincisprezece zile pe lume. Vomita tot ce mânca. Era numai piele și os. Am petrecut o noapte de coșmar. Maică-sa, fosta mea soție, plângea, și plânsul ei mă întrista și mă făcea să mor de dragul ei, pentru că-i înțelegeam supărarea. Ea zicea „bietul copil“ și aveam senzația că cele două cuvinte nu erau rostite de ea, ci de o furtună de înaintași care vorbeau cu gura ei. M-am gândit la Pergolesi, la Stabat Mater. Acele două cuvinte, „bietul copil“ veneau din noaptea timpului, din noaptea maternității. Nu știu ce mă îndurera mai tare, suferința unei mame sau pericolul în care se afla copilul meu, și cele două se amestecau, se adăugau una alteia și creau un râu adânc de dragoste, tandrețe și teamă. Dar tata nu m-a sunat a doua zi. Nu e un reproș, știu prea bine cât de mult ținea la copil. Nu e un reproș, e un mister.

Nu-mi ies îmbrățișările, de parcă trupurile noastre n-ar reuși să se găsească în spațiu.

S-ar putea ca tata să fi știut asta. Cunoștea imposibilitatea de a îmbrățișa. De aceea nu a sunat ca să întrebe dacă nepotul său mai trăia. Totul a fost bine, operația a reușit și după două zile l-au externat.

46

Fac nişte grătare, am cheltuit o avere pe vrăbioară, mă sperie cât e de scumpă şi mă sperie gândul că lor n-o să le placă. În toată casa e dezordine şi murdărie. Nu merge imprimanta.

Vivaldi, mezinul, e foarte slab, dar îmi place că e aşa. Brahms, cel mare, vorbeşte deja despre politică şi nu prea acceptă opinii contrare. De parcă eu mi-aş consuma energia discutând politică cu el; nu vreau decât să am grijă de el şi să fie fericit. M-am hotărât să le zic aşa copiilor mei. Nume nobile din istoria muzicii. Pe toate persoanele la care ţin le voi boteza cu nume de mari compozitori.

Pentru că am dispus ca trupul tatălui meu să fie ars, nu am unde să mă duc ca să fiu cu el, aşa încât mi-am inventat unul: acest ecran de computer.

Să arzi morţii este o greşeală. Să nu-i arzi este tot o greşeală.

Acum, cadavrul zace pe ecranul computerului. Ecranul s-a învechit, în curând va trebui să-mi cumpăr un alt computer. Lucrurile nu mai durează cât durau pe vremuri, când un frigider, sau un televizor, ori un fier de călcat, ori un cuptor te ţineau treizeci de ani, iar acesta este un secret al materiei; oamenii nu-şi îngroapă electrocasnicele vechi, deşi există oameni pe lumea asta care au stat mai mult timp în faţa unui televizor, sau lângă un frigider, decât lângă o persoană.

În toate a fost frumuseţe.

47

Vivaldi nu-mi spune prea multe despre viaţa lui. Încerc să vorbim despre şcoală. Valdi, prescurtez, tocmai a terminat a unşpea. Valdi crede că învăţământul public spaniol este absurd şi irelevant.

Prăjesc pâinea, am cumpărat un excelent ulei de măsline, care mă face să-mi amintesc de mama, ale cărei sânge, trup şi suflet au fost ulei de măsline.

La ce s-o fi gândind Valdi? Este, de fapt, atât de misterios; lasă să iasă la suprafaţă atât de puţin din personalitatea lui; încearcă să-şi construiască o identitate, are şaptişpe ani şi începe să-şi trăiască viaţa. Bra, Valdi şi cu mine vorbim puţin. Practic, rolul meu este să fac de mâncare. Avocata care s-a ocupat de divorţul meu a spus că băieţii ăştia vor ajunge oameni importanţi. Sunt băieţi buni, e adevărat.

Sunt băieţi buni. Nu mă bagă în seamă prea mult, sau mă bagă exact cât îi băgam eu pe părinţii mei. Băieţi buni, da, chiar mai mult, muzicieni buni. Fac parte din istoria muzicii. Mari compozitori ai propriei lor vieţi. Ce compozitor am fost eu pentru tata? Tata nu se omora după muzică. În schimb, mama, da. Îi plăcea mult Julio Iglesias. Când Julio cânta la televizor, mama dădea fuga să-l asculte. Melodiile lui îi mergeau drept la inimă. M-am bucurat de succesul internaţional al lui Julio Iglesias, pentru că era cântăreţul favorit al mamei mele.

Cred că, în adâncul sufletului ei, era îndrăgostită de Julio Iglesias, simbolul unei vieţi pline de succes şi de lux, de care ea nu ar fi avut parte niciodată.

Nu a avut parte niciodată.

48

Multă vreme am fost vrăjit de un salariu. Foarte mult timp: peste două decenii. Îmi amintesc că m-am trezit la șapte și jumătate dimineața, pe 10 septembrie 2014. La opt și jumătate aveam o întâlnire cu șefii mei. Urma să îmi dau demisia, renunțam la serviciu. De douăzeci și trei de ani predam la liceu și mă săturasem.

Nu știam câți ani îmi mai rămăseseră de trăit, dar nu mai voiam să trăiesc ca un sclav. Mă gândeam că nu-mi rămăseseră foarte mulți, așa că puținii rămași voiam să mi-i dedic contemplării morților mei, sau să fac orice altceva, chiar și să cerșesc.

De acum, aveam să trăiesc în bătaia vântului. Să trăiești în bătaia vântului, îmi place expresia asta, este atât de tipic spaniolă. Îmi amintesc cum colegii mei mă priveau ca pe un țicnit sinucigaș. Adio, salariu. Și viața a renăscut și mi-am dat seama că niciodată nu mai fusesem fără serviciu. Exultam. Eram mândru de mine însumi.

M-am întors în apartamentul meu și m-am uitat îndelung pe fereastră: viața revenea, o viață care nu presupunea, oră după oră, convertirea ei într-un salariu, într-un elogiu adus pensionării. Acum, orele mele nu mai aveau nicio valoare. Erau viață pură, viață fără drepturile angajatului.

Să te plimbi, să te uiți la nori, să citești, să stai jos, să stai cu tine însuți, acesta a fost marele câștig.

În ziua următoare, nu m-am mai trezit devreme. Nu mai predam la liceu. Acum mă gândesc că aceea nu era o slujbă acceptabilă, cum crezusem o vreme, ci că era doar o slujbă la fel de alienantă ca oricare alta, poate de o alienare mai puțin evidentă. Alienarea prin muncă este camuflată, dar ea continuă să existe, ca în secolul al XIX-lea. Școli, colegii, spitale, universități, închisori, garnizoane, imense clădiri de birouri, sedii de poliție, Camera Deputaților, ambulatorii, centre comerciale, biserici, parohii,

mănăstiri, bănci, ambasade, sedii de organizaţii internaţionale, redacţii de ziare, cinematografe, arene de tauri, stadioane de fotbal, toate aceste locuri în care este celebrată viaţa naţională ce sunt? Sunt locurile unde se creează realitatea, sensul colectivităţii, sensul Istoriei, celebrarea mitului că suntem o civilizaţie. Ce s-o fi ales de toţi acei băieţi şi de toate acele fete cărora le-am predat? Poate că unii dintre ei au dispărut pentru totdeauna. Şi colegii mei de muncă vor dispărea treptat. Chipurile lor mi se şterg din minte. Toţi dispar în beznă. Îmi amintesc vag de un vers al poetului englez T.S. Eliot în care oamenii importanţi dispar în bezna vidului. Unii dintre colegii mei au murit imediat după pensionare. Asta este o pedeapsă din partea întâmplării. Îmtâmplarea îi pedepseşte pe cei ce-şi fac calcule, pe cei care şi-au gândit pensionarea. Şcolile nu mai păstrează amintirea acelor corpuri. Liceele spaniole erau nişte clădiri complet lipsite de farmec, construcţii deficiente, cu coridoare ireale, cu clase reci iarna şi înăbuşitoare chiar şi primăvara. Bucăţile de cretă, tablele de scris, cancelaria, reproducerile de pe pereţi, soneria anunţând sfârşitul orelor, cafeaua cu colegii, aperitivele nereuşite, prost gătite, barurile murdare.

Şi totul se descompune. Pe coridoarele liceului nu existau fotografii cu profesorii pensionaţi. Nu exista memorie, pentru că nu era nimic de adus aminte. Colegi care înnebuniseră de mediocritate şi vulgaritate şi-i umileau şi disprețuiau pe elevi. Băieţii aceia era umiliţi şi jigniţi de profesori, nişte mediocri acriţi de viaţă. Nu chiar toţi erau aşa. Existau profesori care iubeau viaţa şi încercau să le transmită elevilor acea iubire. Este singurul lucru pe care trebuie să-l facă un profesor: să-şi înveţe elevii să iubească viaţa şi să o înţeleagă, să o înţeleagă cu ajutorul inteligenţei, a unei inteligenţe amuzante; trebuie să-i înveţe semnificaţia cuvintelor, dar nu istoria vorbelor goale, ci ceea ce semnifică; ca să înveţe să folosească cuvintele ca pe nişte gloanţe, gloanţele unui pistolar legendar.

Gloanţe îndrăgostite.

Dar nu-i vedeam făcând asta.

Profesorii sunt mult mai alienaţi decât elevii. Îi auzeam insultându-i pe elevi la şedinţele de evaluare, pedepsindu-i pentru cum erau, exercitându-şi cu sadism puterea şi lăsându-i corigenţi. Ah, sadismul din şcoli. Elevii sunt nişte băieţi, sunt noi. Profesorii spanioli îşi smulg părul din cap pentru că elevii lor

nu știu cutare sau cutare lucru. Habar n-am, să zicem că nu știu cine a fost Juan Ramón Jiménez, sau cum să rezolve integrale, sau care este formula dioxidului de carbon și alte chestii de genul acesta. Nu-și dau seama că tot ceea ce li se pare lor important nu este altceva decât o convenție, un construct cultural, un acord colectiv care pe elevi nu-i interesează, pur și simplu. Ei nu sunt alienați de toate acele convenții cenușii. Se uită la convențiile alea ca la niște extratereștri. Nimeni nu ar sancționa un extraterestru pentru că nu știe uzanțele noastre și superstițiile noastre cu privire la istorie, știință și artă. Ei sunt din altă lume, băieții de cinșpe ani sunt deja din altă lume.

De la ei am deprins simțul libertății.

Îmi amintesc că văzusem adolescența distrusă de către profesorii aceia furioși. Îi zdrobeau pe copilașii ăia. Le plăcea să-i lase corigenți. Eu n-am lăsat pe nimeni. Nu puteam lăsa pe nimeni corigent. Sau poate că da, la început, am lăsat corigenți câțiva elevi pentru că nu știau să facă analiza unei fraze. La început, normal, după ce termini facultatea și repeți ca un papagal toate stupiditățile învățate acolo, cum ar fi propozițiile subordonate atributive, care erau preferatele mele: exista în ele o anume flexibilitate, existau copaci, flori, cer în acele subordonate. Mă uitam îndelung, împreună cu elevii mei, la propozițiile subordonate atributive:

Am citit cartea pe care mi-ai împrumutat-o ieri.

Mai că nu-mi venea să o analizez. Contemplam cu toții fraza scrisă pe tablă. Despre ce carte o fi vorba? Cine o fi cel care a împrumutat-o? A meritat să citească acea carte? Nu ar fi fost mai bine să-ți împrumute orice altceva, dar nu o carte?

Ne prăpădeam de râs cu complementul direct în fraze ca asta:

Juan a aprins mașina.

Cine naiba era Juan? Era o mașină bună? De ce să dai foc la o mașină? Culmea era când treceai propoziția la diateza pasivă, căci aceasta era formula de a verifica faptul că „mașina“ era blestematul de complement direct:

Mașina a fost aprinsă de Juan.

Dacă fraza avea sens, atunci prostia aia de „mașină“ era complement direct. Ne întrebam, eu și elevii mei, a cui o fi fost mașina căreia Juan îi dăduse foc. Mă gândeam la mașina mea și că, dacă Juan mi-ar aprinde mașina, l-aș omorî.

Complementul direct reprezenta proletariatul sintaxei, trebuia să suporte totul, trebuia să suporte acțiunea verbului.

De multe ori, eu însumi am fost un complement direct, suportând mereu verbul, tirania verbului, care este violența Istoriei.

Foloseam o explicație marxistă a sintaxei. Un marxism comic, dar măcar muream de râs. Sunt nedrept: singurul aliat loial al salvării sociale a spaniolilor defavorizați este profesoratul. Acolo am avut prieteni extraordinari. Am văzut profesori excelenți, dar sistemul educativ agonizează; asta voiam să spun, de fapt, că sistemul educativ nu mai funcționează, pentru că a rămas înțepenit în timp.

Îmi amintesc de toate astea acum, când e noapte, o noapte care se îndreaptă vertiginos spre dimineață și simt o anume euforie și mă gândesc la sticla de whisky din bucătărie.

Nu pot să mă reapuc de băut.

49

Vara, mama se trezea devreme ca să mănânce fructe. Parcă o văd.

„Acum e cel mai bine“, zicea.

Mânca pere de vară, caise, cireşe şi pepene verde.

Îi plăceau fructele de vară.

Se trezea devreme pentru a simţi răcoarea dimineţii, în apartamentul acela din Barbastro în care era foarte cald vara şi foarte frig iarna, pentru că era izolat prost, pentru că fusese făcut prost. Unde-or fi zidarii care-l făcuseră? Or fi morţi. Și totuși, îi pot auzi, le aud vocile în timp ce lucrează, în timp ce înalţă pereți, în timp ce stau pe schele și fumează o țigară din tutun negru.

Patruzeci de veri la rând s-a trezit devreme, pentru a se bucura de răcoarea dimineților. Avea o relație de complicitate cu dimineţile de vară. Șapte și un sfert, asta era ora magică. Mama era întruchiparea bucuriei verilor, a celor dimineți când eu aveam numai unsprezece sau doisprezece ani, nu știam nimic despre ravagiile insomniei, puteam să mă trezesc odată cu ea la șapte dimineața și apoi să mă culc din nou și să dorm până la nouă.

Aud din nou vocea, îmi spune: „Hai să facem un târg: vrei să o vezi în continuare?, vrei să o vezi din prezentul în care te afli?, ah, frate, acești puternici curenţi ai timpului, toate astea care dispar, ai ajuns specialist în chestii care se pierd, îți petreci viața gândindu-te la mama ta moartă și la tatăl tău mort, ca și cum nu ai vrea să treci la un alt nivel al experienței umane, nu vrei să treci pentru că exact acolo, printre morți, viețuiește adevărul și încă sub o formă luminoasă, nu într-o formă tristă, lamentabilă sau patetică, ba chiar cu o bucurie fățișă, ca o concluzie plină de bucurie, care cuprinde imnuri, raze de soare, copaci și fructe vara, multe fructe vara, din care mama ta mușcă chiar acum, uite-o, e acolo, este 24 iunie 1971, mușcă dintr-o felie de pepene verde, e șapte și un sfert dimineața și tu ești convins că moartea nu

există, că există doar nemurirea și cântecul verii, trăiești din plin scandalul tranzitoriului, pentru că totul este tranzitoriu, iar tu nu suporți asta“.

Da, cântecul verii, de la sfârșitul anilor șaizeci s-a lipit de pielea mea.

Mama era încântată de cântecul verii și de chipsuri. Cât de fericiți eram pe vremea aia.

Acum nu mai există chipsuri Matutano, cred că acum se numesc altfel. Tata cerea mereu marca aia, atunci când eram la bar.

„Iar chipsurile să fie Matutano“, îi spunea chelnerului și zâmbea liniștit.

50

Dau peste o fotografie de la jumătatea anilor șaptezeci.

Copii pe zăpadă, ascultând indicațiile unui monitor de schi, încercând să învățăm să schiem pe coasta dealului, lângă munții încremeniți, cu frigul lovindu-ne în față. În costumele noastre de schi, costume ieftine. Eu purtam o geacă de fâș.

Geaca de fâș era galbenă. Oamenii bogați aveau hanorace, gecile de fâș erau purtate de oameni mai săraci. Îmi vine să mor de ciudă că nu am un hanorac ca bogații.

Un copil pe zăpadă, cu o geacă de fâș galbenă.

Dintre toţi cei care am fost la inaugurarea staţiunii de schi Cerler, în 1972, câţiva am îmbătrânit, iar alţii, mulţi, au murit.

Staţiunea de schi Cerler a fost construită în satul cu acelaşi nume, situat în Pirineii din provincia Huesca, o provincie necunoscută în Spania, iar în lume ce să mai zic. Eram uluiţi de telescaunele verzi care urcau culmile trecând peste înalţii pini, peste hăurile cu piatră întunecată. Şi zăpada îngheţată, schiorii cu echipamentul lor modern, noile schiuri din fibră de sticlă, cu sistem de prindere automat, hotelurile, turismul incipient, maşinile parcate la poalele dealului, recent inventatele suporturi pentru schiuri prinse pe plafonul maşinilor. Schiurile de lemn aveau zilele numărate.

Totul era o industrie în fașă.

Totul se îmbunătățea în lume; ideea de a îmbunătăți este un nerv al Istoriei, e o bucurie universală. Îmbunătăţirea cobora asupra ultimului sfert al veacului XX ca o potecă spre fericire şi desăvârşire. Într-adevăr, totul se îmbunătățea: maşinile, sistemele de comunicație, justiția socială, învățământul, medicina, universitatea, încălzirea centrală ajungea în toate locuinţele, se îmbunătățeau discotecile, barurile, vinul spaniol și tehnologia schiurilor și a pârtiilor.

Nu vor mai exista oase fracturate, preziceau monitorii de schi, dar au fost în continuare picioare rupte. Apariția schiurilor cu sistem de prindere automat nu este sărbătorită de nicio biserică, dar eu îmi amintesc foarte bine de realizarea aceea extraordinară, de acea invenție.

Și da, chiar și astăzi, în ciuda celor mai avansate sisteme de fixare de pe pământ, continuă să apară fracturi, pentru că zăpada şi munţii se plătesc în oase rupte. Numele legendare ale industriei sistemelor de fixare a schiurilor din anii şaptezeci: Marker, Look, Tyrolia, Salomon. Fixarea are în schiul alpin un rol transcendental: ea este responsabilă cu menţirea piciorului lipit de schi. În sistemele de fixare exista o combustie mistică: nu te lăsau să cazi, te ţineau lipit unit cu muntele, te ţineau de-a lungul muntelui, într-un dans cu muntele.

Te susţineau, asta făceau sistemele de fixare. Îţi dădeau gravitate, rădăcini. Te

ţineau în picioare, nu te lăsau să te prăbuşeşti în abis.

Am continuat să merg ca să schiez la Cerler, dar a trecut ceva timp de când nu mă mai duc. Schiatul a ajuns un apanaj al bogaţilor.

Mă uit în oglinda de deasupra chiuvetei din cafenelele din staţiunea de schi din Cerler, la o mie opt sute de metri altitudine şi-l văd pe tata.

„Salut, tată, încă mai schiez, ca atunci când eram copil“.

Soarele străluceşte peste Cerler, în ziua de Crăciun.

Urcam până la staţiune cu maşina ta, Seat 1430.

I-ai pus un suport pentru schiuri. Cât te-a costat?

După puţin timp, a apărut un hotel de lux la baza pârtiei. Se numea, şi încă se numeşte, Monte Alba, dar noi nu ne-am cazat niciodată acolo.

Apoi, a început să-ţi meargă rău şi nu am mai mers să schiem la Cerler.

Iau zăpadă în pumn şi strâng cenuşa ta. Aşa ar trebui să fie pentru totdeauna, până când totul va dispărea şi munţii vor fi cuprinşi de langoare.

Am continuat să merg să schiez, dar nu mai era ca în copilărie. Mergeam tot mai rar, de fiecare dată era tot mai scump. Trebuia să adun bani şase luni ca să schiez două zile. În plus, corpul meu nu mai suportă atâta efort fizic.

51

S-au căsătorit la 1 ianuarie 1960.

Mi-au rămas foarte puține obiecte de la ei, puține gravitații ale materiei, cum ar fi fotografiile. Fotografii, da, dar și ele puține. Unul dintre ei, chiar dacă nu premeditat, a avut grijă să șteargă orice urmă, orice dovadă viitoare a vieților lor. Niciunul dintre ei doi nu s-a gândit la viitorul meu, acesta, în care îmi amintesc de ei, în care sunt singur.

Am găsit această fotografie:

N-am mai văzut-o până acum. Mama o ţinea ascunsă. E amuzant, căci eu eram convins că ştiu toate ungherele apartamentului mamei mele, apartament care a fost şi locuinţa mea. Credeam că ştiu toate sertarele, dar e evident că nu era aşa. Mama ascundea fotografii de a căror existenţă nu ştia nici măcar tata. Gradul de inconştienţă al părinţilor mei în privinţa propriilor vieţi mi se pare o enigmă. Dar şi mai enigmatic mi se pare faptul că eu sunt cel care, după moartea lor, încerc să aflu cine au fost ei. Modul în care şi-au omis propriile vieţi mi se pare un act artistic.

Ei, părinţii mei, au fost doi Rimbaud: nu-i interesa memoria, nu s-au gândit la ei înşişi. N-au fost atenţi, m-au făcut pe mine, m-au trimis la şcoală şi am învăţat să scriu, iar acum scriu despre vieţile lor: aici au greşit, ar fi trebuit să mă abandoneze în mijlocul celui mai revoluţionar, radical şi iremediabil analfabetism.

Faptul că niciodată nu voi mai putea să vorbesc cu ei mi se pare evenimentul cel mai spectaculos al universului, un fapt incomprehensibil, la fel de mare ca misterul originii vieţii inteligente. Gândul că au dispărut nu-mi dă pace. De când au dispărut, totul este ireal, inexact, alunecos, evanescent.

Fotografiile conţin întotdeauna precizia realităţii: fotografia este arta diavolului. Orice creştin ar face moarte de om pentru o poză cu Cristos. Dacă am avea o poză cu Cristos, am crede din nou în învierea morţilor.

Nu şi-au făcut publică nunta, nu ştiu de ce, şi de acum e imposibil să mai ştiu vreodată. Ştiu, din certificatul de căsătorie, ascuns şi el, că s-au cununat pe 1 ianuarie 1960. Habar nu am cum erau oamenii în 1960. Aş putea să mă uit la documentare sau la filmele din epocă. Nu văd nicio legătură între cel care sunt acum şi acea fotografie cu părinţii mei dansând.

Trebuie să fi fost o noapte superbă.

De la nunta părinţilor mei, din 1 ianuarie 1960, nu există nicio fotografie pe planeta Terra. Şi-or fi făcut vreo fotografie? Toată lumea păstrează o fotografie de nuntă. Părinţii mei, nu. Dacă a existat vreuna, mama a rupt-o. De ce? Din stil, pentru că amândoi aveau stil.

Nimeni dintre cei care au fost la acea nuntă nu mai e pe pământ, cu toţii zac sub pământ.

În luna de miere au mers în localitatea franceză Lourdes. Nu mi-au dat niciodată detalii despre acea călătorie. Tata avea deja maşina Seat 600. Îmi imaginez de multe ori călătoria aceea. A trebuit să treacă graniţa, pe la Portalet, deşi era iarnă, iarna lui 1960, şi punctul de frontieră era înzăpezit. Nu ştiu cum a reuşit tata să treacă graniţa pe acolo, cu un Seat 600. Îmi amintesc de fiecare dată când merg cu maşina mea pe şoselele de munte care duc la Lourdes.

„Pe aici au trecut“, spun.

Spun către nimeni.

Nu reuşesc niciodată să ating umbrele alea. Stafiile acelea. Unde s-or fi cazat? Aş vrea să-l întreb pe tata, dar nu pot. Pare o stupizenie, spui: „A, trebuie să-l întreb pe tata, cu siguranţă el ştie foarte bine“. Numai că tatăl tău e mort de nouă ani. Aşa că n-o să ştiu niciodată unde s-au cazat în straniul oraş Lourdes. Este un oraş al infirmilor, minunilor, fecioarelor şi sfintelor, dar şi al unei vegetaţii fertile, totul este verde şi plin de frunziş.

De ce s-au dus acolo în luna de miere?

Ar fi putut merge la Barcelona sau la Madrid. Ori la San Sebastián. La Paris, nu, imposibil, nu aveau atâţia bani. O alegere neobişnuită, pe care nimeni nu mai poate să mi-o lămurească. Oricine a fost vreodată în Lourdes recunoaşte că este un loc de neuitat, mesianic, liturgic, esoteric, nebun. De ce nu i-am întrebat, când se putea, de ce au ales să meargă în luna de miere în oraşul acela unde Fecioara Maria i s-a arătat de optsprezece ori ciobăniţei Bernadette Soubirous? Răspunsul este evident: nu am întrebat când s-a putut, pentru că mă gândeam că o să-i întreb într-o bună zi, ca şi cum ar fi trăit veşnic. Ori poate că mi se părea penibil să-i întreb ceva atât de personal. În orice caz, singurul lucru limpede este că dacă trebuie să întrebi ceva pe cineva, întreabă pe loc.

Nu aştepta ziua de mâine, pentru că mâine aparţine morţilor.

Dacă aș avea din nou ocazia, tot nu i-aș întreba despre călătoria lor din luna de miere. Nu i-am întrebat atunci, pentru că știam că nu au chef să vorbească despre asta.

Îmi pot închipui de ce nu voiau să vorbească. Nu le plăcea cuvântul „familie“, asta nu suportau, de fapt. Instinctiv, pur și simplu.

52

În copilărie, 1 ianuarie a devenit o dată importantă în casa noastră, dar părinţii mei nu-mi ziceau niciodată de ce. „E praznicul nostru“, a spus tata şi aceea a fost singura explicaţie. Pe 1 ianuarie sărbătoream sfântul Manuel, căci pe amândoi ne chema aşa. Printr-un efect de saturare şi de gândire magică, Valdi, al doilea copil al meu, s-a născut pe 1 ianuarie. Sunt trei sute şaizeci şi cinci de zile în calendar, însă Valdi s-a născut exact în ziua în care se căsătoriseră părinţii mei. A fost din întâmplare? Dacă întâmplarea înseamnă iubire, atunci, da.

Prietenii tatălui meu veneau la noi acasă în primele zile ale lui ianuarie, începând cu 1965, 1966, 1967, până pe la jumătatea şi chiar şi aproape de sfârşitul anilor şaptezeci. Apoi, lucrurile s-au schimbat. Au avut alţi prieteni. În anii optezeci veneau altfel de prieteni. Intuiam că aceia nu erau nişte prieteni buni. Prietenii au încetat să mai vină în casa noastră la începutul anilor nouăzeci, sărbătoream numai în familie.

Eram fericit în ziua aceea, chiar dacă nu ştiam foarte bine ce se sărbătorea. Şi tata era fericit pe 1 ianuarie. Mă întreb ce s-o fi întâmplat cu prietenii care timp de treizeci de ani veniseră la noi acasă.

Apoi n-au mai venit.

Pereţii ăştia coşcoviţi ai apartamentului, care numai cu mult noroc va fi renovat, sunt singurii martori.

Ce s-o fi ales de Ramiro Cruz, cel care prin 1968 suna întotdeauna primul? Ce s-o fi ales de Esteban Santos? Ce s-o fi ales de Armando Cancer? De José María Gabás? De Ernesto Gil? Au murit pe rând.

Ştiam pe de rost numele tuturor prietenilor tatălui meu, pentru că în mintea mea de copil cu toţii erau nişte eroi. Dacă erau prietenii tatălui meu, înseamnă că erau ca ei. Aşadar, cei mai buni oameni din lume.

Sunau la 310439. Pe atunci nu era nevoie de prefix, acesta avea să apară mai târziu.

Îi plăcea mult să-l sune Ernesto Gil, fostul primar din Barbastro. Îi plăcea să-l sune primarul ca să-i ureze An Nou fericit și să-l felicite de San Manuel.

Îmi amintesc că tata încă era în halat când răspundea la telefon. Sunau devreme. Pentru mine erau niște apeluri tulburătoare, oscilând între solemnitate și mister.

Căsătoria mea mă unea într-o formă rațională, sau socială, sau deductivă, sau coerentă de părinții mei, dar după divorțul meu, care a coincis cu moartea mamei, ea fiind ultimul martor, a apărut o nouă relație cu viața părinților mei. Divorțul mi-a schimbat relația cu părinții. A ajuns să fie o relație fantomatică, plină de cimilituri și de clarviziuni.

Și-au făcut apariția strigoii. Tata vine mai des, se întinde lângă mine, îmi atinge mâna.

Stă așa, carbonizat.

„De ce ai cerut să fiu ars, fiule?“

Peste puțin timp, și eu voi fi un tată mort și mă vor arde. Voi fi un mort pentru Valdi și Bra.

E o greșeală să crezi că morții înseamnă ceva trist, sau descurajator, sau deprimant; nu, morții sunt vremurile schimbătoare ale trecutului care ajung în prezent printr-un zbieret plin de iubire.

Cred în morți pentru că ei m-au iubit mult mai mult decât cei ce sunt vii în ziua de azi.

Niciodată nu au spus ce se întâmplase pe 1 ianuarie. Niciodată nu au zis: „În ziua aia ne-am căsătorit“. Când am aflat din întâmplare, din certificatul de căsătorie, am fost fascinat. Atunci am înțeles totul.

53

Numele tatălui meu încă apare pe internet, pe un site vechi cu agenți comerciali. Oare mai consultă cineva siteul ăla? Mi se pare imposibilă dispariția pe termen scurt, trebuie să treacă decenii, chiar secole. Încă ar mai putea suna vreo firmă pentru a-l angaja. La zece ani de la moartea lui, pe internet încă se mai oferă serviciile sale ca agent comercial activ. Internetul pariază pe nemurire, e cel mai tare pariu pe nemurirea la care pot avea acces oamenii.

Din când în când, intru se site și mă uit la numele tatălui meu și la numărul de telefon care-l însoțește.

Cineva ar trebui să-l șteargă. Sau și mai bine: cineva ar trebui să pună numărul meu de mobil alături, astfel încât, dacă nu răspunde nimeni la fix, să mă sune pe mine, să nu se piardă apelul acela.

Să nu se piardă apelul acela care se așteaptă să găsească un om viu acolo unde este un mort. Să nu dispară credința asta.

Formez de multe ori numărul acesta: 974310439. Numărul acesta este o liturghie.

M-am gândit de multe ori să-mi tatuez numărul acesta pe braț și până la urmă tot am s-o fac.

Nu vreau să mor înainte de a-mi tatua pe braț numărul acesta, ca să-l mănânce moartea.

Acest număr: 974310439.

54

Nu-mi pasă că etalez viața tatălui meu. Chiar dacă în Spania nimeni nu vrea să etaleze nimic. Ne-ar prinde bine să scriem despre familiile noastre, fără ficţiune, fără să facem roman. Doar să povestim ce s-a întâmplat, sau ce credem că s-a întâmplat. Oamenii ascund viața părinților lor. Când cunosc pe cineva, mereu îl întreb despre părinții săi, adică despre voința care l-a adus pe lume.

Îmi place foarte mult ca prietenii să-mi povestească viața părinților lor. Brusc, sunt numai ochi şi urechi. Pot să-i văd. Pot să-i văd pe părinții aceia, luptând pentru fiii lor.

Lupta aceasta este cea mai frumoasă din lume. Doamne, cât de frumoasă este.

55

Într-o zi din vara anului 2003, doctorul a vrut să stea de vorbă cu mine şi cu mama.

Nu voia ca tata să fie de faţă.

Am luat loc după ce medicul ne-a arătat două scaune. Ne-a spus verde-n faţă că tata avea un cancer urât la colon şi că trebuia să ne obişnuim cu ideea. Era un oncolog pe care se vedea că ştie cum să gestioneze astfel de momente, momentele în care transmiţi ideea că moartea se apropie, momentele de devastare. M-a impresionat atitudinea lui, pentru că se bucura într-un fel, nu într-unul imoral şi nici pentru că i-ar fi făcut plăcere să ne spună despre iminenţa morţii sau să ne divulge ce nenorocire urma, ci pentru că el credea că aşa îşi face bine meseria. Parcă ar fi avut în cap un laborator de cuvinte pentru transmiterea de ştiri decisive. Şi ar fi făcut tot soiul de probe cu tot soiul de cuvinte. Avea în cap articularea verbală a decisivului, dar nu era un poet, era doar un alienat în plus în lumea asta plină de oameni care se consumă degeaba.

Tata a murit la doi ani şi câteva luni după ce doctorul i-a dat sentinţa aceea stupidă. Cred că tata a murit pentru că i s-a părut interesantă prezicerea oncologului şi ca să nu-l facă de ruşine, din respect faţă de munca acelui individ.

Nu cred în medici, dar cred în cuvinte. Nu cred că doctorii ştiu prea multe despre noi, pentru că tărâmul cuvintelor le este necunoscut. În schimb, cred în medicamente. Ştiinţa modernă i-a autorizat pe medici să catalogheze şi să prescrie medicamentele. Medicina are sens dacă utilizează medicamente. Adică, dacă utilizează ceea ce omoară. Medicamentele sunt naturale, au fost aici dintotdeauna. Nu ne lasă să le luăm după cum ne taie capul.

S-a lăsat tăcerea şi l-am privit din nou pe oncolog. În timp ce mama l-a întrebat ceva, brusc am simţit mai multă milă pentru viaţa oncologului decât

pentru viața tatălui meu.

Viața acelui om mi s-a părut mai deprimantă decât vestea bolii tatălui meu.

56

Tata s-a hotărât să nu ţină cont de boala lui. Cred că a fost o atitudine mistică. S-a mulţumit să păstreze tăcerea.

L-au operat de mai multe ori, şi el a tăcut. De parcă nu i-ar fi păsat că intrau în corpul său cu scopul de a face tot soiul de acţiuni neclare, protocolare, indolente. Nu-i păsa că chirurgii se ocupau de organele lui interne, împlinindu-şi astfel ziua de muncă, atât de scrupulos reglată şi delimitată de sindicate şi de administraţie.

În timp ce medicii îşi luau salariul lunar, tata murea. Exista mai puţină inadecvare în moartea tatălui meu decât în salariul acelor oameni insignifianţi.

57

Îi plăcea să se uite la televizor. Cred că a stat milioane de ore în faţa televizorului. Am văzut evoluţia televizoarelor. În anii şaizeci şi şaptezeci din secolul trecut, să cumperi un televizor era un act transcendental care provoca bucurie şi teamă.

Îmi amintesc de primul televizor din casa noastră. Eram mic, dar mi-l amintesc pe tata uitându-se cu nesaţ la o emisiune-concurs din anii şaptezeci, numită Un, dos, tres… responda otra vez. Tata era dependent de emisiunea aceea, în care concurenţii trebuiau să răspundă la întrebări neaşteptate, la îndemnul „un, dos, tres… responda otra vez“.

Tata răspundea odată cu concurenţii şi de obicei câştiga el.

Ar fi putut participa la concursul acela.

Nu a participat niciodată.

Trebuie să se fi gândit că avea de luat un autobuz; nu-i plăceau autobuzele, nici trenurile. Îi plăcea numai maşina lui, pentru că maşina aia era o emanaţie a lui însuşi. Maşina lui era el. De aceea o lăsa la umbră în verile toride, pentru că tatălui meu nu-i plăcea să stea la soare.

Mie nu-mi plăcea concursul acela, noroc că-l dădeau vinerea, când eram relaxaţi cu toţii. Nu trebuia să mă duc la şcoală a doua zi.

Nu înţeleg cum putea să-ţi placă emisiunea aceea, era oribilă, vreau să ştii că nu-mi plăcea deloc, toate întrebările alea stupide, mă consolez cu gândul că vor muri toţi concurenţii, prezentatorii, producătorii şi animatoarele acelui gunoi de program, nici nu-ţi poţi imagina cât sufeream în faţa acelei tâmpenii de la televizor, cu tine, acolo, răspunzând odată cu oamenii ăia reduşi la un zâmbet galben. Cred că arătau imaginea unei Spanii subdezvoltate. Bine că fiul tău se afla deja în alt stadiu al istoriei Spaniei. Bine că acum toate sunt

stafii. Au murit prezentatorii, unul după altul, au murit aproape toţi. Alinarea şi purificarea date de moarte tuturor acelor chipuri captate de televiziune: comedianţi, cântăreţi, prezentatori, toate acele feţe atât de spanioleşti. Pentru că în Spania singura modalitate de a învinge vulgaritatea este prin intermediul morţii. Îmi imaginez fotografiile acelor concurenţi, înrămate cu prost gust şi atârnate de pereţii caselor lor; fotografii trecând de la părinţi în proprietatea copiilor, iată-i pe mama şi pe tata la Un, dos, tres… responda otra vez, mama şi tata au participat la concurs în 1977, cu Kiko Ledgard. Vi-l amintiţi pe Kiko Ledgard?

Unde o fi îngropat Kiko Ledgard, legendarul prezentator al televiziunii spaniole de la jumătatea deceniului şapte? A avut copii? Copiii lui îşi mai amintesc de el? Tata şi cu mine ne uitam la el în fiecare vineri. Mă rog, de fapt eu mă uitam la tata cum se uita la el. Îmi amintesc cum Kiko Ledgard purta, din superstiţie, mai multe ceasuri la ambele încheieturi.

Ceasurile alea or fi existând pe undeva, erau bune.

Dar, ca să vezi, tată, acum folosesc un program care se numeşte YouTube, şi acolo caut acele emisiuni ale televiziunii spaniole din anii şaptezeci şi mă uit la ele cu o nostalgie şi un drag de nedescris, pentru că erau emisiunile tale. Nu e adevărat că uram emisiunile alea, doar că aş fi vrut să mă iei de mână şi să mergem să ne plimbăm pe străzi, să stai cu mine în loc să stai cu ei, cu prezentatorii de la televiziunea spaniolă, cu care stau eu acum, pe ecranul unui computer, dependent de nostalgie, dependent de tine, dependent de YouTube. Dependent de trecut.

Visez că tu, mama şi cu mine mergem îmbrăcaţi de gală, cu haine de firmă, cu pantofi lucioşi şi avem rezervare la cel mai bun restaurant din Paris, cu vedere spre Sena.

Visez că râdem, bem şampanie, mâncăm caviar şi escargots, iar mama îşi aprinde o ţigară cu o brichetă Dupont, de aur, pe care tu tocmai i-ai făcut-o cadou.

Visez că suntem bogaţi.

Visez că spui bancuri în franceză, visez că este 1974 şi că lumea e a noastră.

Visez că nu ne-am uitat niciodată la televizor.

Visez că mergeam mereu în călătorii, o noapte la Paris, alta la New York, câteva zile la Moscova, altele în Buenos Aires, sau la Roma, ori la Lisabona.

Visez că stăpânim lumea.

Visez că luăm cina toţi trei în cele mai bune restaurante din lume. Spunem bancuri în toate limbile pământului: în rusă, engleză, italiană, portugheză.

Visez că tu cumperi o vilă lângă Lisabona. Visez că toţi trei ne uităm la Atlantic.

Pentru că ştiu cât de mult iubeai viaţa.

58

Au trecut anii şi tata, la sfârşitul anilor nouăzeci, a devenit dependent de emisiunile culinare. Stătea ore în şir şi privea cum bucătarii găteau la televizor crochete, cod sau paella. Se îmbrăca în halatul verde, fin, un halat de mătase, îşi punea ochelarii şi se aşeza în faţa televizorului ca să se uite la emisiuni culinare.

Tata părea un înger, un înger zâmbitor urmărind organizarea gastronomică a lumii.

Părea un emisar a cărui misiune era să sfinţească mâncarea prin simţul vederii.

Emisiunile alea erau complet lipsite de orice intrigă, dacă nu îi spunem intrigă simplului fapt de a arăta cum se prepară merluciu în Mallorca. Cred că ceea ce-l fascina, de fapt, era răspândirea geografică a reţetelor bucătăriei spaniole. Că fiecare mâncare se gătea conform tradiţiei dintr-o anumită zonă. Poate că se imagina trăind în Mallorca, ori în Bilbao, ori în Madrid, mâncând merluciu, cod sau tocăniţă de năut cu cartofi. Ştia să gătească, ştia cum să facă toate acele mâncăruri, însă îi plăcea să vadă cum le gătesc alţii.

Îi plăcea să vadă bucuria emanată de cel care găteşte. Pentru că cel care găteşte face o promisiune viitoare. Totul se va întâmpla, totul se pregăteşte pentru posteritate, chiar dacă e vorba despre o posteritate ce va avea loc peste cinşpe minute.

59

De la un moment dat, tatălui meu nu i-a mai păsat de maşina lui, un Seat Málaga vechi. Întotdeauna îşi făcuse griji pentru maşina lui, o îngrijise, era obsedat să fie mereu în cea mai bună stare. A abandonat-o într-un garaj şi a renunţat la condus. M-am dus să văd maşina, era plină de praf.

I-am spus:

„Tată, maşina e plină de praf.“

M-a privit şi părea că vorbele mele îl răniseră cu adevărat.

„A fost o maşină bună, fă ce vrei cu ea“, mi-a zis.

Când tata a renunţat la maşină, am ştiut că avea să moară în curând; am ştiut că acela era sfârşitul.

Acela fost unul dintre momentele cele mai triste din viaţa mea: tata luându-şi adio de la mine prin intermediul unei maşini.

În loc să-mi fi spus: „Trebuie să vorbim, se apropie sfârşitul“, mi-a spus: „A fost o maşină bună“. Doamne, câtă frumuseţe. Indiferent de unde i se trăgea, spiritul tatălui meu era atins de harul eleganţei, de harul neprevăzutului, al unei originalităţi ingenue.

Al stilului.

M-am aşezat pe un scaun de bucătărie şi l-am privit lung. Eram neliniştit. Mă îngrijora mult. Numai eu, din tot universul, ştiam ce însemnau acele cuvinte: „Fă ce vrei cu ea“.

Îmi spunea ceva nimicitor: „Fă ce vrei cu mine, nu simt dragostea ta“.

Nu simt dragostea ta.

Nu te-am iubit destul, nici tu pe mine.

Am fost dureros de asemănători.

60

M-am dus să văd maşina. Toată maşina emana spiritul tatălui meu. Mâinile lui mari pe volan, ochelarii, portbagajul gol, pătura din portbagaj pentru a-l proteja cine ştie de ce (bineînţeles că şi eu ţin o pătură în portbagaj ca să-l protejez cine ştie de ce), torpedoul cu actele în ordine deplină. Tata a ştiut să vadă aliajul mistic al clasei de mijloc inferioare spaniole cu maşinile pe care această clasă a ajuns să le deţină.

A fost o mistică industrială şi politică: o înfrăţire ancestrală a tablei şi vopselei cu carnea şi sângele.

Maniera lui de a se retrage din lume mi se pare un act artistic superior. A plecat cu o discreţie admirabilă.

Nu-i păsa de moarte, nu o lua în seamă. I-a părut rău de maşină. Cred că s-a temut că ceea ce fusese un motiv de îngrijorare de-a lungul vieţii lui — aşadar, temelia şi sensul acelei vieţi — avea să nu mai conteze.

Aveau să moară deodată, el şi maşina lui.

În ziua în care şi-a abandonat maşina, inima mi-a stat o clipă în loc.

Ştiam ce însemna maşina pentru el. Era o mică legătură materială cu lumea, o proprietate. Sufletul tatălui meu venea din vremuri îndepărtate, din vechea noapte planetară, suflet de oameni fără rădăcini — oameni vii sau morţi, nu conta —, de acolo venea sufletul tatălui meu; suflete care nu prindeau rădăcini, care erau de o frumuseţe extremă şi de o volatilitate extremă.

Am devenit invizibili în faţa tatălui meu.

Mama a făcut atacuri de panică.

Îi era frică de ultimele faze ale bolii.

Eram o familie catastrofală, dar, totodată, aveam originalitatea noastră.

Mergeam și veneam de la spitale.

Nu vorbeam.

Nu înțeleg ce s-a întâmplat. Cred că o parte din vină îmi aparține. Simțeam o insatisfacție care mă împiedica să mă înham la toate acelea. Imediat ce pășeam într-un spital, intram în depresie. Nu suportam situația.

Viața mea mergea prost și viața tatălui meu apunea.

Ne-am învinovățit unii pe alții. Tata pe mama. Mama pe mine. Eu pe tata. Tata pe mine. Mama pe mine, etc. Era un soi de învălmășeală de nemulțumiri și vinovății.

N-am avut nicio clipă de odihnă.

61

În realitate, în familia mea s-a petrecut ceva supranatural: nimeni nu a spus niciodată „Suntem o familie“. Nu știam ce suntem. Tocmai de asta, vreau acum să amintesc de un Crăciun îngrozitor, din urmă cu aproape o jumătate de secol, trebuie să fi fost prin 1967 sau 1968. Tata s-a enervat foarte tare în legătură cu ceva de la cină, ceva ce nu-i plăcea.

A spart farfuriile.

A avut un acces de furie, a izbit farfuriile de pereți, de dușumea, ca în filme.

Ne-am dus la culcare.

N-a mai fost nicio seară de Crăciun, nimic. Faza aceea a persistat în memoria familiei noastre, ne-a învăluit într-o atmosferă de tristețe nemărturisită.

A ales seara de Crăciun ca să facă farfuriile țăndări.

Nu știam ce se întâmplă. Am văzut farfuriile zburând. Brusc, farfuriile au dispărut de pe masă.

Vorbim despre seara de Crăciun, ce naiba, cea mai importantă seară în sânul familiei. N-am întrebat niciodată ce fusese cu faza aia, deși ar fi trebuit să întreb, poate că așa aș fi înțeles ceva în legătură cu familia mea, deci cu viitorul meu.

Cum să fi întrebat de ce făcuse scena aceea, când ea s-a precipitat înspre nenumit, înspre fantasmagoric, dacă am vrut să mi-o șterg din minte, să o distrug, dacă a fost cât pe ce să reușesc adăugându-i mii de picături de neverosimil, picăturile lacrimilor mele, a buimăcelii mele, soră cu cealaltă buimăceală, rigidă și mizerabilă, pe care mi-o cauzase părintele G. când am intrat într-o clasă plină de lumină.

După cum se ştie foarte bine, lucrurile la care am fost martori în copilărie ne determină viaţa ulterioară. Totuşi, iar aceasta este contribuţia mea, nu o determină în funcţie de nicio ordine socială ori politică, ci dintr-o atavică decantare a sângelui; în cazul meu, din conştiinţa apăsătoare a binecuvântării destinului nostru, pentru că a avea un destin este o binecuvântare.

Cei mai mulţi dintre oameni nu au destin.

E fascinant cum trecutul dantelează un destin în golurile mecanice ale respiraţiei mele. Pentru că cei mai mulţi dintre femei şi bărbaţi nu au istorie. Au trăit vieţi fără istorie. Dar şi în asta e frumuseţe. Până la urmă, planeta Terra este un cimitir general cu milioane de oameni fără istorie, iar dacă nu ai istorie, se poate pune întrebarea dacă ai fost viu vreodată.

Se înşiră anotimpurile şi deceniile, se înşiră mâna şi dinţii stricaţi, se deşiră osemintele spânzuratului şi până la urmă nu mai rămâne decât să te gândeşti la detestabilitatea lui Dumnezeu.

Un Dumnezeu detestabil, din al cărui plictis s-a iţit odiseea umană.

Un fiu nu trebuie să asiste la momentul în care maică-sa devine fetiţă.

62

Cred că mama a izbucnit în plâns în acea fatidică seară de Crăciun. Ea, mama, cea care, când se apropia o furtună, se închidea în debaraua bucătăriei. Mama mea îngrozită de furtuni. Deschideai debaraua, care semăna cu un sicriu, şi acolo o găseai pe mama. Vine furtuna, unde o fi mama? Mama dispărea. Mama dispărea din lume când lumea era cuprinsă de tunete, fulgere şi ploi nemaivăzute.

Se ascundea în debaraua bucătăriei, toată tinereţea i s-a dus în asta: să fugă de furtuni.

Eu credeam că e vorba de un joc. Deschideam uşa debaralei şi o vedeam pe mama acolo, împietrită, tânără, ca o statuie, paralizată. Dar faţa ei tânără s-a şters din memoria mea, reuşesc să-mi amintesc numai de bătrâna decrepită în care s-a transformat, mai mult spre groaza ei decât a mea. A fost un martor cinstit al propriei orori. Tocmai de asta avea alcătuirea unui înger; numai îngerii sunt capabili să nu-şi ierte grozăvia decrepitudinii.

Decrepitudinea nu poate fi iertată. Înseamnă detestabilitate şi eşec. Conştiinţa decrepitudinii, despre asta vorbesc. Cu cât eşti mai conştient de decrepitudinea ta, cu atât mai mult te apropii de detestabilitatea lui Dumnezeu.

Mama a fost un înger. Şi-a văzut decrepitudinea şi a respins-o, transformându-se, astfel, într-un martir, dar oricum ar fi fost, în toate pulsa numai slujirea vieţii. Nu suporta oglinzile şi nici eu nu le suport. Oglinzile sunt pentru tineri. Dacă respecţi frumuseţea, nu poţi să-ţi respecţi îmbătrânirea.

În apartamentele spaniole actuale nu mai există debara în bucătărie. Dar am uitat de o încăpere esenţială din locuinţa părinţilor mei, o cameră fără ferestre, numită de ei „dressing“. Era la capătul holului. Intrai cu greu, pentru că uşa se înţepenea. Înăuntru zăceau valizele de lucru ale tatălui meu, valizele

cu mostre ale fabricanților de textile care făceau comerț în localitățile din Huesca, Teruel și Lérida. În încăpere mai erau puse la păstrat și alte lucruri, pe lângă haine și obiecte misterioase. Eu și fratele meu nu aveam voie să intrăm acolo. Știu că mama ascundea acolo obiecte din trecutul ei, lucruri pe care nu îndrăznea să le arunce, deși, odată cu trecerea timpului, avea să le arunce pe toate. N-am știut niciodată cu exactitate ce era în dressing. Uneori apărea în conversații, în fraze de genul „asta trebuie să fie în dressing“, sau „îl punem în dressing dacă încape“ și știu că era o încăpere stranie, pe colț, triunghiulară, cu un tapet cu stele pe fondul unui cer albastru închis. Cred că tapetul mă neliniștea cel mai tare. Camera aceea era tapetată, pentru că într-o vreme întreaga casă fusese așa. Mama a schimbat imaginea pereților, a ales să-i dea cu vopsea, să facă stucaturi, însă dressingul a rămas la fel ca în 1960. Astfel că dressingul era o călătorie în timp. Pereții tapetați nu mai erau la modă. Dressingul a continuat să fie tapetat: stele pe cer, valize și haine și alte lucruri invizibile. Mama ascunzându-se când venea furtuna, ascunzându-se ba în dressing, ba în debara; cred că-i plăcea mai mult debaraua, pentru că dressingul era un loc periculos; exista acolo o forță întunecată; eu adoram dressingul, acolo se concentra gravitația părinților mei. Boom-ul pereților tapetați a trecut. Nu arătau urât acei pereți cu hârtii de toate culorile.

Când venea furtuna, mama se transforma într-o fetiță și se ascundea. Nu numai în dressing și în debara, ci și sub pat. Eram un copil care vedea cum magia o ștergea pe maică-sa din spațiu și timp. Brusc, mama nu mai era. Începeam să o caut prin toată casa, în timp ce furtuna de vară umfla cerul, transforma firmamentul în mii de fărâme de lumină solidă. Și atunci noi deveneam un copil și o fetiță cu un grad de rudenie indescifrabil și aproape blestemat. Vino, vino să te ascunzi aici cu mama, dă-i mâna mamei, lumea e rea.

63

Nefericirea noastră era justificată.

Aşa am crezut mereu.

Nefericirea noastră a fost un act artistic de avangardă.

Poate că a fost o nefericire genetică, un soi de neştiinţă de a trăi. Tata a avut momentele lui bune.

După apariţia primelor primării democratice din Spania, a fost ales consilier, şi acela a fost unul dintre momentele bune. Tata era mulţumit. Era vesel. Se întâmpla la începutul anilor optzeci. Eu locuiam şi studiam în Zaragoza. Uneori venea la Zaragoza ca să mă vadă, dar continuam să fim săraci. Tata nu se pricepea la bani. Mereu aveam prea puţini bani. Aveam douăzeci de ani când am câştigat un premiu literar. Mama s-a făcut cu banii de la acel premiu şi i-a spart pe toţi. Douăzeci de mii de pesetas, în 1982. I-a cheltuit fără să-mi spună vreodată pe ce. I-a luat ea, pentru că premiul mi-a fost trimis prin poştă, la domiciliul părinţilor, nu la Zaragoza.

Cred că i-a cheltuit la bingo. Mama juca bingo. Îmi amintesc că, imediat ce am împlinit optsprezece ani, mama mă lua cu ea la bingo.

Amândoi, şi mama şi tata, jucau bingo. Uneori câştigau. Mergeau în fiecare sâmbătă. Jocul a fost legalizat în Spania la sfârşitul anilor şaptezeci. Mama era înnebunită după bingo. Mi-o amintesc când îi mai lipsea un singur număr pentru a striga bingo, începea să agite superstiţios cartonaşul, se închina la nu ştiu cine, bolborosea cuvinte ciudate, invoca destinul, dădea nume numerelor, cum ar fi „drăguţă“ şi uneori câştiga, da. Dar de cele mai multe ori pierdea. Spunea: „Jucăm cinci cartoane şi mergem“ şi cinci cartoane se făceau cincizeci.

Nu exista nicio modalitate de a face bani. Cred că asta este ereditar. Şi eu

sunt sărac. N-am bani nici să mor, noroc că acum nimeni nu are bani nici să moară. Iar asta poate fi o eliberare. Ce bine ar fi dacă tinerii vor căuta viața rătăcitoare, haosul, instabilitatea locului de muncă și libertatea. Și sărăcia intrinsecă, sărăcia lipsită de fundament moral, adică sărăcia în societate. E o soluție bună: sărăcia ca fundament colectiv; neavuția împărțită între toți.

Problema sărăciei este că sfârșește prin a se transforma în mizerie, iar mizeria este o stare morală.

Mama nu suporta plictisul vieții. De aceea mergea la ștranduri și la râuri, de aceea mergea la bingo, de aceea stătea la soare, de aceea fuma.

Soarele și ea, aproape același lucru.

64

Am vorbit cu doctorița care s-a ocupat de tata în ultimele lui zile de viaţă. A fost o discuție enervantă și dură. Era tânără, era stresată. M-am gândit că trebuie să fi fost victima unui loc de muncă precar. Precis câștiga puțin. Oncologii lucrează cu o mulțime de muribunzi, dar câștigă cât un ginecolog, care are o slujbă ceva mai veselă, pentru că aduce bebeluși pe lume. Să pleci din lume și să vii pe lume, și același salariu în ambele cazuri.

I-am spus doctoriței să facă cumva ca tata să nu sufere în ultimele sale clipe. Nu a înțeles bine ce am vrut să-i spun. A crezut că mă referam la eutanasiere sau la ceva de felul ăsta, la un soi de crimă. Navigam pe o mare de confuzii. S-a supărat pe mine; nu mi-a păsat de supărarea ei, mi se părea că trăiesc o ficțiune, un delir, o piesă de teatru nu din lumea asta. Dar m-am asigurat că tata nu avea să sufere. Sper să facă cineva același lucru pentru mine: să se asigure că mă vor droga, că mă vor droga până la refuz. A agonizat o zi întreagă. L-am văzut agonizând. Se auzea o respirație ca o furtună, un ocean de gâfâieli misterioase și lungi. Corpul său era distrus. Dar suna, producea muzică. Degetele de la picioare aveau un aspect religios, ca de Crist crucificat, ca în pictura spaniolă din secolul al XVII-lea, picioare deformate, dar în așteptare. Încerca cu disperare să respire. O încercare inteligentă. Tata scotea zgomote răsunătoare, funeste, catastrofice. Gâtlejul lui părea cuibul a milioane de păsări galbene, pulverizând pereții aerului. Tata s-a transformat în barocul spaniol. Atunci am înțeles barocul spaniol, acea artă severă de adorare a morții, atâta timp cât moartea este cea mai înaltă expresie a misterului vieții.

65

După ce am intrat în adolescenţă, cu strictețea ei lamentabilă, am refuzat orice contact fizic cu mama sau cu tata. Nu-mi plăcea să-i ating. Nu că nu aș fi vrut, nu. Doar că așa ceva nu intra în obiceiurile noastre. Nu am făurit un asemenea ritual. Cu greu le dădeam două pupături protocolare. Cu atât mai puțin aveam să-l ating pe tata când a fost pe moarte. Am zis deja că am fost o familie ciudată; „disfuncţională“, s-ar spune acum. Cred că asta nu a fost nici bine, nici rău.

Tata nici nu s-a dus la înmormântarea maică-sii, bunica mea, nici nu a dat un telefon măcar. Iar mama a avut grijă să dinamiteze relaţia tatălui meu cu fraţii săi, dar nu mai contează. Tata zicea că mama îi ascundea documentele. Modalitatea mamei de a face curat în casă presupunea și aruncarea la gunoi a tuturor hârtiilor pe care le găsea.

Mi-l amintesc pe tata lovind cu capul într-un raft pentru că nu-şi găsea copia unei facturi de la o vânzare. Țipau des unul la celălalt, dar nu s-au insultat niciodată. Tata nu a insultat-o niciodată pe mama, niciodată. Pur și simplu se enerva, își ieșea din minți și lovea lucruri, obiecte, își vărsa furia. De atunci, ori de câte ori treceam pe lângă raftul acela, mă uitam la el îndelung: locul în care tata dăduse cu capul. Bineînțeles că atunci când am eliberat apartamentul, după moartea mamei, m-am uitat la raft și l-am mângâiat pentru ultima oară. Nici măcar nu era un raft din lemn nobil. Probabil că era de tablă sau din pal melaminat. Mereu am crezut că era de lemn, dar nu, nu era.

Uitasem toate acele țipete. Eram mic, foarte mic, aproape un țânc, însă inteligența mea fragilă se activa și fabrica o întrebare micuță: de ce mama nu lăsa în pace hârtiile tatălui meu?

Mama era oarbă, nu există alt motiv. Dar era o orbire rănită. Mama nu înțelegea importanța actelor. Arunca totul. Nu păstra nimic. Mie îmi arunca revistele cu benzi desenate. Tatălui meu îi arunca hârtiile. Îmi cumpăram o

revistă, şi după o săptămână o făcea să dispară. La ce-ţi mai trebuie, dacă ai citit-o deja, zicea. Voia să arunce şi cărţile, dar şi-a dat seama că nu avea destule bibelouri ieftine ca să umple rafturile, aşa că le-a mai dat o şansă. Aşa au scăpat cu viaţă cărţile.

Dar acesta nu e un reproş, oamenii sunt aşa cum sunt şi cu asta basta. Iar după ce au murit cu toţii, nu mai contează, pentru că toţi morţii au fost bărbaţi importanţi şi femei importante; moartea le-a dat un sens final demn şi fericit.

Pentru că viaţa socială şi familială şi viaţa la locul de muncă şi viaţa sentimentală nu contează, sunt o invenţie descoperită odată cu moartea. De asta scriu aşa. Pentru că în orice viaţă există un milion de greşeli care au format chiar acea viaţă. Greşelile se repetă o dată şi încă o dată. Infidelitatea se repetă, trădarea se repetă. Se repetă minciuna. Şi nu există nicăieri un registru al repetiţiilor. Să povesteşti ce s-a întâmplat e bine, e un lucru bun. Să încerci să povesteşti, firește. Poate de asta mă arde pe dinăuntru de fiecare dată când mă uit la fotografiile de familie; fotografia reprezintă ceea ce am văzut în lumina soarelui; ce a existat sub soare şi cum lumina a modelat vieţile bărbaţilor şi femeilor; de aceea fotografia este atât de tulburătoare, nu există ceva mai tulburător: am reuşit să vârâm lumina într-o bucată de hârtie; părinţii mei au fost scăldaţi de lumina soarelui şi lumina aceea încă persistă pe aceste cartoane, în aceste portrete învechite.

Lumina, care a fost condamnată să coboare din soare şi a sfârşit prin a se lupta cu trupurile oamenilor, în viaţa asta.

Fotografiile cu părinţii mei afirmă, cu obstinaţie, că au fost vii cândva. Această îndepărtată amintire despre ei este mai importantă decât capitalismul din prezent, decât apariţia bogăţiei universale.

66

Mamei nu-i plăcea să pupe pe nimeni de două ori, nici să dea mâna. Nu-i plăcea să atingă oamenii. Cred că am moștenit asta. Dacă ne uităm mai bine, s-ar putea să fie un cod genetic pentru a ne proteja de infecțiile celorlalți.

După ce tata a murit, unele rude și câțiva prieteni — nu mulți — l-au sărutat pe frunte.

Eu nu am făcut-o.

Nici mama.

În acest moment știu că nici copiii mei nu o vor face cu mine. De unde vine acest lanț al răcelii când e vorba de a atinge corpul părinților noștri? În răceala asta, în această asepsie, un grad înalt de inuman, sau de teamă, de lașitate, de egoism. E o decizie genetică. Părinții mei au trecut cu seninătate peste moartea părinților lor — bunicii mei —, așa cum tot cu seninătate vor trece și copiii mei peste moartea mea. Și asta mi se pare de-a dreptul original.

Există acolo ceva care ne înalță.

Un soi de aristocrație a îndepărtării.

Eu n-am atins corpul mort al tatălui meu.

Nu i-am văzut niciodată tumoarea, niciodată nu mi-au arătat-o, niciodată nu m-au întrebat dacă vreau să văd bucata aceea de carne care avea să-l ucidă.

Mi-ar fi plăcut să o țin în mână, să țin în mână tumoarea aceea.

Ce este o tumoare cancerigenă?

Este aer obosit, istoria generală a aerului contaminat, mizeriile din alimente, adică alte tumori, mai neobișnuite, din carnea procesată de la vaci, de la

porci, de la pui, de la merluciu, de la miei, de la peştii-spadă, de la iepuri şi de la tauri.

După ce am crescut, nu mă mai apropiam de părinţii mei, nu-i atingeam, în afara pupăturilor convenţionale care ne stresau. Erau sărutări în care se bălăcea balena diavolului, un soi de stânjeneală mai veche decât mările.

De la ce vârstă nu mai mergi de mână cu maică-ta sau cu tatăl tău?

67

Îmi amintesc cu drag de grija mamei mele, la puţin timp înainte de a muri, de a avea în continuare unghiile date cu roşu; asta mă emoţiona.

Mă uitam la mâna ei bătrână, încă purtând semnele frumuseţii şi memoriei, cu manichiura făcută. Cochetăria mamei mele bătrâne mi se părea delicată, politicoasă. Voia să fie elegantă în ochii celorlalţi, ceea ce mie mi se părea minunat. Faptul că avea unghiile date cu ojă era o calitate. Dar nici aşa nu i-am dat mâna din proprie voinţă, doar atunci când trebuia să o ajut să meargă, atunci da, o luam de mână.

Obligaţia asta mă mulţumea, pentru că îmi permitea să o ţin de mână fără să pierd pudoarea, distanţa, depărtarea. O luam de mână dintr-o obligaţie facultativă, nu din proprie voinţă.

Nu am luat nici mâna tatălui meu muribund. Nimeni nu m-a învăţat cum să fac asta. Mă îngrozea gândul de a o face, mă înspăimânta, o spaimă care îmi amplifica singurătatea. Teama de o mână, care a dus la marea singurătate în care trăiesc.

68

Cancerul l-a devorat, dar el nu a pronunţat niciodată numele bolii sale. Niciodată nu a vorbit de cancer sau de moarte. Niciodată n-am auzit din gura lui cuvântul „cancer“. Mi se pare extraordinar că n-a spus niciodată cuvântul acesta.

Nici nu a întrebat, nici nu a discutat.

Era un anarhist profund.

Nu ne-a spus niciodată la ce sau la cine se gândea în timp ce era pe moarte.

E un mister pe care l-a luat cu el.

Nu a zis nici noapte bună.

69

A dispărut treptat, dispărea viaţa lui şi dispărea conversaţia lui, era deja tăcere. Un om se poate transforma într-o tăcere. Tata, care acum e tăcere, a fost tăcere dinainte; ca şi cum ar fi ştiut că avea să ajungă tăcere, s-a hotărât să fie tăcere înainte de sosirea tăcerii, dându-i astfel o lecţie tăcerii, din care tăcerea a ieşit contaminată de muzică.

Făcuse un pact secret şi trist cu trupul său, din care izvora muzică.

Muzica lui Johann Sebastian Bach, asta a fost tata.

70

Știu că medicina din viitor va permite muribunzilor lungi și complexe conversații cu tumorile care-i vor ucide, atunci când medicina va face un pas fundamental, astăzi aproape de neimaginat: când medicina va înțelege că trupul este un templu, o construcție spirituală a originii cosmosului, când medicina va fi, în sfârșit, cu adevărat inteligentă. Medicina încă nu este inteligentă, încă este o simplă practică, o simplă constatare a faptelor. Trebuie să descopere frumusețea și stridența imaterială a unei tumori cancerigene, pentru că într-o tumoare cancerigenă există și voința de a trăi a corpului omului care o poartă înăuntru.

Acesta este motivul pentru care tata a ales tăcerea. Nu era nimic de zis. Medicina era găunoasă, religia nu a existat niciodată și deja își abandonase mașina. Făpturile omenești erau deja invizibile, nu avea nimic de ne spus.

Nu mi-a spus nimic.

Nu mi-a spus „adio“.

Nu mi-a spus „te iubesc“.

Nu mi-a spus „te-am iubit“.

Așa că mai bine a tăcut.

Și în tăcerea aceea erau toate cuvintele. Ca într-un boomerang metafizic, în tăcerea lui ardeau stelele de pe tapetul din dressing. Și atunci, din salonul spitalului în care zăcea tatăl meu, căutam un loc unde să mă ascund, iar locul acela era dressing-ul cu peretele lui îngust tapetat cu stele.

Dressing-ul a fost aleph-ul nostru, aleph-ul clasei de mijloc inferioare spaniole apărute după război. Dressing-urile au fost vizuina noastră speculativă.

71

Tata nu mi-a spus niciodată că mă iubește, nici mama. Văd frumusețe în asta. Mereu am văzut-o, până într-acolo încât a trebuit să-mi imaginez că părinții mei m-au iubit.

S-ar putea să nu mă fi iubit, iar cartea aceasta să fie ficțiunea unui om îndurerat. Mai mult decât îndurerat, speriat. Dacă nu ești iubit nu doare, mai degrabă sperie, îngrozește.

Sfârșești prin a gândi că nu ești iubit pentru că există un motiv puternic care justifică de ce nu ești iubit.

Dacă nu te iubesc, e din vina ta.

După ce m-am căsătorit și am întemeiat o altă familie, nu m-au mai iubit cum mă iubiseră. Și m-au iubit tot mai puțin. Nu mai luptam pentru viață de aceeași parte a baricadei.

72

Tata nu mă suna niciodată, însă mama mă suna întruna, dar numai pentru a sta liniştită. Îi vedeam numărul, 974310439, pe ecranul telefonului meu mobil. O cuprindea paranoia, aceeaşi paranoia care mă face pe mine să-i sun pe Bra şi Valdi, care nu-mi răspund. Mama avea tendinţe paranoice: îmi amintesc că la sfârşitul anilor şaizeci era înspăimântată de fiecare dată când tata mergea la muncă, pentru că în cazul său asta însemna să călătorească. Mama se temea că va avea un accident pe drum. Aşa că telefonul a devenit un instrument cu puteri profetice. Orice apel telefonic o speria. Mama ura călătoriile lungi, mai ales când tata trebuia să meargă să vândă produse la Teruel, şi atunci făcea cel mai lung drum. Era plecat toată săptămâna, dormea la pensiuni, vindea ţesături catalane croitorilor din Teruel şi împrejurimi. Poate că în călătoriile acelea de cinci zile tata devenea alt om. Ce bine ar fi să fi fost aşa. Nu voi şti niciodată, pentru că niciodată nu mi-a povestit nimic, pentru că niciodată nu mi-a zis „te iubesc“.

Niciodată nu mi-a povestit ceva mai mult de un minut.

Ce bine ar fi dacă aş şti şi eu să fac la fel.

73

La o zi după moartea tatălui meu, adică în 18 decembrie 2005, doctoriţa m-a chemat la ea. Am intrat în biroul ei. Stătea pe un scaun, cu ochii la computer. Era o dimineaţă cu decoraţiuni, Crăciunul bătea la uşă. Şi-a cerut scuze. A spus că simţea că se purtase urât cu mine cu o zi înaintea ca tata să decedeze. A folosit cuvântul „decedeze“, un cuvânt pe care-l detest. Am vrut să spun: „Un cuvânt pe care moartea şi cu mine îl detestăm“. Am ascultat-o cum se scuza. Vorbea, dar pentru mine era ca şi cum ar fi vorbit de la depărtare, ca şi cum şi ea ar fi fost moartă, sau decedată. Forţa morţii tatălui meu o ucidea, o distrugea şi pe ea, ca şi cum tata ar fi fost un ucigaş.

Cred că doar mi-am luat la revedere de la doctoriţă, care trebuie că mai trăieşte încă şi-şi face meseria în vreun spital din vreo provincie spaniolă, legată şi asociată deja câtorva zeci de morţi, de care nu va mai scăpa niciodată.

În zilele alea de Crăciun din 2005, nu ştiu ce ne-a apucat să cumpărăm cadouri, unul mai fantasmagoric ca altul. Reclamele de la televizor, doctoriţa spunându-mi cuvinte fără sunet, tata mort, mama vrând să cumpere un jambon de calitate superioară, pentru că mama o lua razna, nu înţelegea nimic, nu ştia ce se întâmplase, voia să facă cumpărături de Crăciun ca şi cum totul ar fi continuat să fie la fel şi, de fapt, totul continua să fie la fel, mama nu înţelegea de ce, brusc, trebuia să renunţe la cele câteva nimicuri care o făceau ceva mai fericită, aşa cum erau nimicurile de Crăciun.

În Spania, cu cât eşti mai sărac, cu atât iubeşti mai mult Crăciunul.

74

„Cum naiba ţi-a dat prin cap că o să cumpărăm un jambon când noi suntem în doliu după tata?!“

„Tatălui tău îi plăcea jambonul ăsta de calitate superioară“, a zis mama. Ceea ce era adevărat. Tatălui meu îi plăcea nespus şi de fiecare dată când mănânc jambon îmi amintesc de el, de cât de mult îi plăcea.

„Săracul, de acum n-o să-l mai guste niciodată“, a zis mama. Mai târziu, de multe ori, mama avea să-l evoce pe tata aşa: „omul“ sau „săracul om“. Îl vedea redus la esenţa lui antropologică: un om. Nu soţul ei, ci omul. Nu a spus niciodată „soţul meu“. Eram fascinat.

În toate exista o insignifianţă greu de explicat: femeia aceea scuzându-se faţă de mine, tata dispărut din lume, decoraţiunile de Crăciun ieftine de pe coridoarele spitalului, automatul de cafea, brancardieri mutând bătrâni într-un dans de târgi mobile, feţele înspăimântate ale acelor bătrâni, acele feţe de suferinţă adâncă, de frică perfidă, de abandon şi de pierdere a voinţei. Poate că e mai bine să nu ajungi în starea aceea. Faţa bătrânilor este faţa care cere îndurare oamenilor tineri. Iar eu beam cafea, costa cincizeci de cenţi cafeaua aia. Mă îmbătam cu cafea de la automatul din spital. Îmi plăcea să arunc paharele de plastic ieftin într-un coş de gunoi imens. Îmi plăcea să contaminez lumea cu gunoi, acesta este luxul săracilor. Asta fac săracii: aruncă gunoi.

Corpurile noastre sunt gunoi.

Întreg sfârşitul tatălui meu e nuanţat cu fantasmagorie şi adevăr.

75

Telefonul a sunat la trei noaptea. Era legistul. Mi-a spus că nu declarasem că tata avea stimulator cardiac. De parcă eu ar fi trebuit să declar așa ceva. De asta mă sunase tâmpitul naibii, părea un registrator de la morgă. Nu știam că există funcționari din ăștia la morgă, credeam că numai la cadastru.

Dacă are stimulator cardiac, nu poate fi incinerat, mi-a zis iritat.

Trebuia să semnez o hârtie prin care să fiu de acord cu extragerea stimulatorului cardiac din corpul tatălui meu. Așadar, trebuiau să-i facă autopsia, adică trei sute de euro în plus.

În capitalism, indiferent în ce domeniu de afaceri, când ți se spun două vorbe în plus înseamnă că sunt ceva probleme, adică factura va crește. Afacerea cu morții te seacă, cu morții trebuie să trudești, iar truda trebuie plătită. Problema este prețul. E uimitoare capacitatea capitalismului de a transforma orice faptă într-o sumă de bani, într-un preț. Transformarea în preț a tot ce există presupune prezența poeziei, pentru că poezia înseamnă precizie, precum capitalismul. Poezia și capitalismul sunt același lucru.

În ziua următoare am semnat autorizația. Am cerut să mi se dea stimulatorul cardiac, dar nimeni nu m-a băgat în seamă. Au crezut că eram bulversat de durere. Chiar mi-ar fi plăcut să am ceva care a stat în corpul tatălui meu, în carnea lui. Îmi imaginez că vor spăla stimulatorul cardiac, sau îl vor purifica, sau îl vor dezinfecta și i-l vor pune altcuiva. Sau poate că nici nu l-au curățat, l-au pus așa cum era, cu resturile organice de la tatăl meu lipite de plastic. Sunt convins că acel stimulator cardiac continuă să ajute inima altui nenorocit, care umblă prin lume fericit și mulțumit, cu bateria în el.

Baterie trecând din corp în corp în noaptea lumii.

Apoi am început să simt prezența tatălui meu în toate locurile, ca și cum acel stimulator cardiac ar fi reactivat sângele dispărut. O simt și în acest moment.

Tata s-a transformat în electricitate, în nori, în pasăre, în cântec, în portocală, în mandarină, în pepene verde, în autostradă, în pământ, în apă.

Și-l văd ori de câte ori vreau să mă văd.

Hohotele sale de râs căzând peste lume.

Dorința lui de a transforma lumea în fum și cenușă. Așa sunt stafiile: forțe și forme dintr-o viață anterioară nouă, dar care e acolo, desăvârșită, imaculată.

Tata e ca un turn burdușit de cadavre. Îl simt de multe ori în spatele meu, atunci când mă uit în oglindă.

Ăsta ești tu acum, spune tata, apoi se lasă o tăcere mare.

Spune doar patru cuvinte.

Acum tu ești „omul“, sau, și mai bine, „bietul om“.

Ăsta ești tu acum.

A trecut din moartea lui în a mea, în așteptarea morții mele. Moartea tatălui meu cheamă moartea mea. Și când moartea mea va veni, nu voi ști să o văd. Am contemplat agonia tatălui meu și m-am cutremurat. Agonia aceea mă sorbea. Mă lua cu sine. Oare tata era cel care agoniza în spitalul acela?

Corpul său se fărâmița.

Părea alt om.

Părea un erou, o legendă.

Părea un zeu.

76

M-am descurcat cum am putut, tati. Știu că ești mereu cu mine, uită-te și tu la ruina asta de casă în care locuiesc, uită-te și tu la apartamentul meu de pe bulevardul Ranillas: vrafurile de hârtii tot mai înalte, praful invadând mesele, mirosul ciudat din haine, dușumeaua murdară, masa nestrânsă din bucătărie, patul nefăcut, așadar nici răvășit; și celălalt pat, destinat fiiilor mei, care nu rămân niciodată peste noapte (nici eu nu aș rămâne), plin de haine împrăștiate și de hârtii. Hainele împrăștiate și mirosul lor acru, praful strecurându-se în țesătură, hainele murdare mereu, chiar dacă sunt proaspăt spălate. Nici eu nu găsesc hârtiile pe care le caut și-mi amintesc disperarea ta, cum te dădeai cu capul de pereți, acuzând-o pe mama că-ți arunca facturile și copiile, aici voiam să ajung, căci dacă nu-mi găsesc hârtiile e din cauză că nu știu să fiu ordonat și m-am gândit că și ție ți se întâmpla la fel, că în realitate nimeni nu-ți arunca nicio hârtie. Tu erai cel care le îngropa unele peste altele, din incapacitatea ta de a a-ți rezolva corespondența și toate problemele. Nu vom ști niciodată.

Niciodată.

77

După divorţ, am rămas cu dulapul din camera pe care o foloseam pe post de magazie în fosta mea casă, iar acum toate hainele mele miros a umezeală acră. Nu ştii cât de profund neliniştitor este ca hainele tale proaspăt spălate să miroasă a stătut. E din vina dulapului, care a zăcut doişpe ani în magazie.

Ştii ce înseamnă să umbli cât e ziulica de mare mirosind a dulap rânced? Să nu ai bani pentru a-ţi cumpăra un dulap nou, după ce ai trudit douăzeci şi trei de ani printre ţipete şi ai strigat întruna „tăceţi“?

Douăzeci şi trei de ani de predat la adolescenţi. Şi nu am dulap. N-am nici măcar o panaramă de dulap în care să-mi ţin hainele ca să aibă un miros decent.

Şi tata îmi zice: „Ţi-am spus să nu te însori, să mai aştepţi, că erai prea tânăr, că nu aveai cu ce trăi, ţi-am spus toate astea acum mulţi ani, dar nu m-ai ascultat“.

Astăzi ai folosit foarte multe cuvinte, îi spun tatălui meu.

Am dinaintea ochilor stafia sărăciei.

Niciodată nu a fost uşor să miroşi a curat.

Istoric vorbind.

Dacă miroşi a curat este pentru că alţii sunt murdari, nu uita asta.

78

Mi-am cumpărat, după multe ezitări, un scaun de birou de la Hipercor şi Bra l-a asamblat. Sunt incapabil să asamblez ceva. Niciodată nu înţeleg instrucţiunile. Mă enervez, mă ia cu capul şi arunc totul pe fereastră. Am încercat să port o conversaţie cu marele Vivaldi. I-am vorbit de viitor, i-am spus că va trebui să ia nişte decizii. El are viitor, eu nu.

Mi-am amintit când aveam şi eu, când am avut şi eu un viitor.

E cea mai minunată experienţă din toată viaţa, când încă nimic nu a început. Momentul acela, când cortina încă nu s-a ridicat.

Știu prea bine că deja există oameni pe care nu am să-i mai văd niciodată, persoane care au fost importante în viaţa mea şi pe care nu o să le mai văd nu pentru că ar fi murit, ci pentru că viaţa are legile ei sociale, culturale, nu ştiu, de fapt sunt legi politice, legi atavice, legi care au făcut posibil ceea ce azi numim civilizaţie.

Aşa funcţionăm noi, oamenii: există persoane încă în viaţă cu care n-o să mai avem nimic de-a face niciodată şi astfel acele persoane obţin acelaşi statut cu morţii.

Există un grad de suferinţă şi mai mare: să te gândeşti la un om viu ca şi cum ar fi mort. Aşa mi s-a întâmplat cu mătuşa Reme: niciodată n-am reuşit să merg la ea în vizită. Nu puteam să merg să o văd; mă simţeam vinovat. Dacă aş fi mers să o văd, m-aş fi simţit vinovat; dacă nu mergeam să o văd, la fel; numai că era mai comod să nu mă duc să o văd. Când a murit, eu tocmai începusem o aventură cu o femeie, în Madrid. Aş fi putut să merg la înmormântare, aveam timp. Aş fi putut lua un tren. Dar în ziua aceea aveam întâlnire cu femeia respectivă, o femeie care-mi plăcea tare mult, mă simţeam în formă maximă şi noaptea care urma avea să fie esenţială. I-am spus asta în gând mătuşii Reme. I-am zis că nu voi merge la înmormântarea ei din pricina erotismului şi că un mort trebuie să respecte erotismul. Cred că a înţeles. Nu

mi se arată în timpul nopţii, nici nu-mi reproşează că nu am fost la înmormântarea ei. Cred că a înţeles ce mi se întâmpla. Cred că a înţeles că eram într-o groapă din care aveam să ies cu greu, şi cu greu am ieşit.

Astăzi m-aş duce la înmormântarea ei.

Oamenii evoluează; ceea ce ieri era important, astăzi nu mai este. N-am mers la înmormântare şi, în timp ce eram cu femeia aceea, mă gândeam la înmormântarea mătuşii mele Reme, aşa că am forţat lucrurile ca să mergem în pat mai repede, căci dacă mergeam în pat, atunci avea sens faptul că nu am mers la înmormântarea mătuşii mele. Toate aceste gânduri îmi umblau prin cap pline de realism, ca un raţionament impecabil, bazat pe o logică imposibil de combătut. Firește că toate acele gânduri erau greşite, acum ştiu, însemnau lipsă de compasiune. Dar atunci nu mi s-a părut aşa.

Da, eram nebun de legat, deşi, dacă mă gândesc mai bine, poate că nu eram chiar atât de nebun. Pe atunci beam, clar. Beam mult şi îmi petreceam orele hoinărind printre dunele strălucitoare din paradisul beţivilor. Pentru un beţiv, sexul este doar un adjuvant, un ornament al alcoolului, poate că cel mai bun ornament, dar doar un ornament. Să călătoreşti, să priveşti marea, să râzi, să mănânci, să posezi trupurile goale ale femeilor sunt doar activităţi complementare. Subiectul principal este alcoolul, dimensiunea perfectă, mâna de aur apucând paharul.

Iar acum, pur şi simplu, nimic din ce am făcut atunci nu-mi mai foloseşte.

Eram cu femeia aceea şi mă gândeam la cadavrul mătuşii mele; era cumplit, pentru că trebuia să disimulez, mă simţeam vinovat, îmi ardea creierul. Dacă femeia aceea ar fi cunoscut-o pe mătuşa mea, nu m-aş fi simţit atât de vinovat. Vinovăţia se năştea din înstrăinare. Amanta mea era o străină pentru familia mea, asta era problema. De multe ori am trăit încurcături de genul acesta. Pentru orice, am avut nevoie de aprobarea mamei mele. Mai târziu am mutat această responsabilitate pe umerii fostei mele soţii. Ar fi fost culmea să o sun pe mama sau pe fosta mea soţie ca să le cer permisiunea. Dar aş fi fost tare liniştit, dacă mi-ar fi dat voie.

Peste tot căutam prezenţa mamei; nu ieşisem din copilărie: mă temeam foarte tare. Prezenţa cui? Îi zic mamă misterului general al vieţii. Mama este moarte

vie. Îi zic mamă Ființei. Sunt un suflet primitiv. Dacă mama nu era, lumea era ostilă. De aceea beam atâta și ajunsesem să am un comportament sexual greșit și promiscuu. Nici până astăzi nu știu ce căutam. Aș avea nevoie de o armată de psihoterapeuți ca să știu ce căutam.

Faza e că nu m-am dus la înmormântarea mătușii mele, o absență în plus pe lista de absențe sau de dezertări de la înmormântările familiei mele. Dacă nu mergi la înmormântarea cuiva care a fost important pentru tine în copilăria ta, atunci copilul care ai fost te zgârie pe creierul tău de adult, se proțăpește dinaintea ta cu fața răvășită și îți cere o explicație; îți zice că nu poate dormi, că nu poate închide blestematul de cerc al experienței umane.

Dă, Doamne, să fie bine cu toții.

79

În plin divorţ, am început să caut un apartament, dar nu găseam niciunul. Am avut parte de nebuni sadea care vindeau apartamente de nelocuit, lipsite de orice logică arhitectonică, imposibil de folosit. Trebuia să găsesc unul urgent. În vremea aceea, am locuit câteva săptămâni într-un hotel. Beam toată ziua şi nu-mi păsa de nimic. Hotelul era destul de bun, costa treizeci şi cinci de euro pe noapte. Aveam o cameră cu balcon, în centrul istoric al Zaragozei. Urcam în cameră cu o sticlă de gin şi câteva beri şi, pe măsură ce goleam sticlele, mă apucam să dau telefoane. Îmi sunam prietenii, prietenele, cunoscuţii. În ziua următoare nu-mi mai aminteam nimic. Simţeam că mor de ruşine. Toate se duceau de râpă. Mama murise şi ea: n-am coincis în cheful de a vorbi la telefon; când a avut ea chef, n-am avut eu; când cheful m-a prins pe mine, ea nu mai era pe lumea asta. E naşpa că mama nu mai poate şti cât de vorbăreţ am ajuns, că am un chef nebun de a vorbi la telefon.

E amuzant: între mama şi mine a existat o mare nepotrivire. Această nepotrivire a fost telefonul. Acum am fi putut vorbi ore în şir. Nepotrivirea noastră a ţinut de cheful de a vorbi la telefon, şi o spun aproape fără ironie.

Când ea avea chef să vorbească, eu eram de negăsit. Când a început să-mi placă să vorbesc, ea era moartă.

Hotelul se afla într-o zonă cu baruri infecte şi cluburi cu prostituate, ieşeam pe la unu noaptea, dădeam o raită pe străzile San Pablo, Predicadores, Casta Álvarez şi mă aciuam într-unul dintre cluburile rău famate, ţinute mai mereu de străini. Acolo găseai prostituate şi păsări de noapte. Nu voiam altceva decât să beau liniştit câteva beri. Acolo eram cu toţii absolut singuri, era o senzaţie puternică de irealitate. Într-una dintre acele nopţi m-am întâlnit cu Perico Fernández, fostul campion mondial la box, la categoria pană, care hoinărea din bar în bar, pe străduţele alea înguste, întunecate şi murdare, acolo unde Zaragoza se transformă într-un oraş din trecut, de parcă ar fi fost mumificat. Am schimbat câteva vorbe şi l-am invitat la o bere. Eu eram deja

abțiguit, firește. Dar când l-am văzut pe el, atât de slab, atât de distrus, cu creierul varză de la pumnii primiți și de la Alzheimer, mi s-a făcut foarte milă și mi-a fost foarte drag de el. Milă și tandrețe, în același timp. Perico era și el un bărbat părăsit, fără familie, învins, bântuind din bar în bar, înălțând o tăcere de plumb în jurul său. Era acolo, la bar, în bomba aceea infectă, unde serveau berea în pahare ciobite. Ne-am făcut o fotografie. Încă o mai am. În fotografia aceea părem doi îngeri. Perico Fernández nu avea familie, chiar dacă avusese trei soții și cinci copii. Unde erau în noaptea aceea cei cinci copii și cele trei soții? Uitaseră de el, evident. Încă mai afișa un zâmbet pe fața lui distrusă, un zâmbet dulce, senin, nepăsător. Perico a crescut la orfelinat. A ajuns celebră o frază de-a lui: „Dacă mama nu m-a vrut, de ce m-a mai făcut?“ Nu a cunoscut-o niciodată pe maică-sa. S-a născut în 1952, din mamă necunoscută. Acesta este un mare mister.

Într-o altă noapte l-am văzut din nou într-un alt bar infect, cu kebab și cartofi prăjiți, cu tejgheaua plină de resturi. Era ceva mai în formă. În ochi i se citea povestea de viață. Era atât de lipsit de apărare, atât de părăsit, încât părea un copil rătăcit. Se afla în zona aceea unde rătăcirea e o împlinire arzătoare. Mi-a spus că fusese campion mondial, iar eu, beat criță cum eram, i-am spus că și eu sunt campion mondial. A râs, l-a distrat ce i-am spus. Un râs curat, căci inima lui era plină de bunătate, acea bunătate rarisimă a oamenilor simpli, a oamenilor care s-au trezit aruncați în lume și s-au descurcat cum au putut. Era un băiat de la țară, cu un accent aragonez care, în cazul lui Perico, ajungea să fie un adevărat filigran sonor, din care răzbătea o inteligență milenară, esențială și plină de umor. Un fiu autentic al poporului aragonez. Își povestea viața de parcă ar fi fost o comedie. Îmi amintesc când a devenit campion mondial, în 1974, îmi amintesc pentru că l-am auzit pe tata mândrindu-se cu asta. În vremea aceea, Perico era un rege. Toată Spania era iubita lui. În prima parte a anilor șaptezeci, Perico era adorat peste tot. Erau anii în care aveam și eu un tată care mă adora. Amândoi am triumfat în perioada aceea.

Iar acum stăteam acolo, unul lângă celălalt, în anul 2014, doi campioni mondiali. Eu aveam să scap, chiar dacă în noaptea aceea nu știam, el nu. El nu avea să se salveze. După puțin timp, am citit în ziare că a murit.

Bărbații familiști mor la fel ca bărbații nefamiliști, m-am gândit atunci.

Probabil că Perico știa asta.

80

Am văzut mai multe apartamente care erau o adevărată mizerie, dar am găsit unul situat pe un bulevard al cărui nume mi s-a părut un semn. Al doilea nume de familie al tatălui meu era Arnillas. Apartamentul despre care vorbesc era pe bulevardul Arnillas, lângă Ebru.

M-am gândit că tata îmi vorbea, îmi trimitea un mesaj. În privința asta, am fost ca Isus Cristos; și el primea mesaje de la tatăl său. Nu știu ce pare atât de extraordinar la viața lui Isus, la faptul absolut natural că vorbea frecvent cu tatăl său. În general, toți părinții vorbesc cu copiii lor. Cel mult, tatăl lui Isus din Nazaret pare mai interesant, mai copleșitor, mai poetic, sau Isus a știut cum să-l facă mai atrăgător, datorită literaturii.

Așa că am ales apartamentul acela de pe bulevardul care suna ca al doilea nume de familie al tatălui meu. În apartamentul ăsta, defecțiunile au loc la lăsarea întunericului. A căzut un șurub de la lamelele jaluzelei și de la fereastră s-a dezlipit ceva ce pare a fi un material izolant (știu că are un nume, ar trebui să-l caut în dicționar, pentru că toate au un nume, doar că uneori nu-l știm). În apartamentul acesta nimeni nu a făcut lucrurile ca lumea. Apartamentul ăsta îmi amintește de viața mea.

Aștept să se întoarcă Valdi. A ieșit puțin cu prietenii lui.

81

În august, tata suferea de căldură. În ultimii ani de viaţă şi-a cumpărat un aparat de aer condiţionat portabil. Nu era cine ştie ce, dar răcorea o cameră, sau jumătate din ea, nici măcar toată camera. Făcea mult zgomot. Trebuia să scoţi un furtun pe fereastră. Aşa că au chemat un meşter să facă o gaură în geamul sufrageriei. Niciodată nu l-am întrebat cine făcuse gaura aceea perfectă prin care ieşea furtunul de la aerul condiţionat. Sticla geamurilor era cea originară, sticlă din 1959.

După ce mama a murit, cineva a luat aparatul acela învechit. Fratele meu a sunat la o firmă care goleşte apartamente. Îmi amintesc de frigider şi de maşina de spălat.

Nu am cum să-mi amintesc de maşina de spălat vase, pentru că mama nu a avut niciodată o maşină de spălat vase. Eu am luat plăcuţa cu numele tatei, de pe uşa apartamentului; era una dintre acele plăcuţe pe care oamenii le prind pe uşa apartamentului, un obicei de după război şi care a ajuns şi la sfârşitul anilor şaizeci, începutul anilor şaptezeci, moştenit de la cei cu profesiuni liberale, medici şi avocaţi, şi care acum era întâlnit la profesiuni cu mult mai puţin ştaif, anunţând, poate, democraţia care se apropia sau, de ce nu, impostura sadea. A fost uşor să scot plăcuţa din şuruburi, credeam că va fi mai dificil. Poate că acea uşurinţă însemna ceva, mi se părea ciudat că nu se rupsese nimic şi că eu reuşeam să duc la bun sfârşit ceva ce presupunea îndemânare, pentru că, de cele mai multe ori, pe ce pun mâna stric.

Plăcuţa aceeea trebuie să aibă în jur de cincizeci de ani. Cum am acelaşi nume ca tata, am prins plăcuţa pe uşa apartamentului meu din Ranillas şi sper să reziste anilor de viaţă care mi-au mai rămas. Poate că administratorul ecuadorian s-a gândit că plăcuţa era nouă, că o comandasem recent. Ideea că administratorul ar fi putut gândi aşa ceva m-a tulburat. Mai mult, m-a cutremurat.

82

Plăcuţa cu numele tatălui meu are un aer mortuar, pentru că fondul este negru şi e făcută din fibră de sticlă, un material revoluţionar în anii şaptezeci. A rezistat mulţi ani. Nu a anunţat prosperitate, a stat acolo, înţepenită, ca o balenă neagră, în mijlocul unei uşi; plăcuţele astea anunţau succesul, împlinirea, vesteau că familia care locuia acolo reuşise, atinsese prosperitatea. Plăcuţa tatălui meu, acum a mea, nu a anunţat nimic. A fost un simplu exerciţiu de caligrafie pe lemnul uşii. De aici uluiala mea, de aceea mă descumpăneşte atât de mult viaţa tatălui meu.

Mă uit îndelung la ea când ajung acasă. O văd şi mă cuprind teama şi mila. Şi multă nostalgie, multă bunătate. E cel mai singuratic lucru din lume. Călătoria acelei plăcuţe mi se pare o călătorie homerică. Nu suntem în stare să ne imaginăm cum vor sfârşi nici oamenii şi nici obiectele. Tata nu şi-ar fi închipuit niciodată că plăcuţa pe care a comandat-o cine ştie la cine (habar nu am cine le fabrica) va ajunge pe uşa apartamentului fiului său divorţat, de pe o stradă al cărei nume seamănă cu al doilea lui nume de familie. Nu are niciun sens faptul că plăcuţa se află acum unde se află, dar tocmai această lipsă de sens este extraordinară.

Mă înconjor de nimicuri extraordinare. Sunt nimicuri, şi totuşi au o forţă supranaturală. Ca şi cum supranaturalul ar fi ales modestia pentru a se manifesta. Sau ca şi cum supranaturalul şi modestia ar fi acelaşi lucru.

Nicio realizare aristocratică, nicio realizare VIP, numai realizările ivite din sânul clasei de mijloc inferioare spaniole, din anii şaizeci, sunt cu adevărat minunate şi sunt oglinda sufletului meu.

83

Se apropie Crăciunul. Pe vremea copilăriei mele, tatei îi plăcea mult Crăciunul. Cumpăra brad, turron şi multe bilete de loterie. Cumpăra un brad adevărat, din piaţa din Barbastro, era un tip care se ocupa cu asta şi vindea brazi de toate dimensiunile. Cumpăra unul care ajungea până la tavan. Tata era un adevărat fan al Crăciunului. În dimineaţa de 22 decembrie verifica dacă biletele de loterie erau câştigătoare. În fiecare 22 decembrie, începând cu zece dimineaţa, pornea televizorul şi îşi nota, cu caligrafia lui frumoasă şi înclinată, numerele câştigătoare, cântate de copiii de la colegiul San Idelfonso.

Nu a câştigat niciodată nimic, în afară de puţinele ocazii când şi-a recuperat suma depusă. Dar eu eram fericit numai văzându-l cum îşi nota numerele într-un caiet, numerele acelea scrise cu atâta grijă. Desena un 5 plin de înfloriturі, la care linia de sus se transforma într-o căciuliţă îndreptată spre cer. 4 şi 7 îi ieşeau la fel de baroce şi de stilizate. Îmi plăcea să-l văd pe tata atât de concentrat, atât de maiestuos. Apoi începea să fluiere la gândul mâncării bune. Cred că era cu adevărat fericit. Se simţea norocos, vesel, era plin de planuri.

Caligrafia tatălui este importantă întotdeauna. Nu există în lume altă caligrafie care să conteze. Semnez aproape la fel a tata. Până şi semnătura mea este a lui. L-am văzut semnând de foarte multe ori, făcea o semnătură cu litere alungite şi pline de nori, îşi înconjura numele cu broderii pline de rotunjimi, iar întregul dădea identitatea unui înger.

De ce semna aşa dacă nu era bogat?

Părea semnătura unui nobil spaniol. Părea semnătura unui duce, a unui marchiz.

Era o semnătură gotică, barocă. A mea e foarte asemănătoare, dar nu are atâtea înfloriturі, e mai austeră, mai săracă.

M-am îndrăgostit de semnătura tatălui meu. Dragostea lui faţă de numele său era un adevărat spectacol. Se vedea pe sine însuşi plin de pompă, de coroane, de mândrie. Mândria tatălui meu era cosmică.

84

Și eu sunt un fan al Crăciunului, am moștenit asta de la tata. Și atunci, de ce a făcut scena aia în seara când s-a enervat atât de tare, când l-a cuprins furia și a spart farfuriile? Asta a fost, a avut un acces de furie. La fel de bine se poate să-și fi dorit să ne spargă nouă fața și a ales să spargă farfuriile. La fel de bine se poate să fi fost sătul de a avea o familie și tot ce-și dorea era să fie din nou bărbatul frumos, de douăzeci și șapte de ani, cu costumul său în carouri, liber, fără obligații, bărbatul acela care a fost fotografiat la tejgheaua barului, la o istorică și marmoreană tejghea, în timp ce, total absorbit de sine, își privea mâinile.

Tata a cumpărat un belén[2] când eu aveam cinci sau șase ani, ori poate mai puțin. Nu mai știu câți. L-a cumpărat dintr-o papetărie din Barbastro, ale cărei patroane au murit și eu sunt singurul om care-și mai amintește de prăvălia lor. Era mândru de acel belén. A dat mulți bani pe el. Trebuie să fi fost în 1966. Îmi amintesc cu câtă grijă așeza figurinele. Aveau un aer de baroc specific zonei Valladolid. Nu erau niște figurine mici. Erau cam cât o palmă de mari, poate chiar și mai mari. Pe mine mă fascinau boul și catârul.

Cu timpul, figurinele s-au stricat.

Mama le ținea în dressing, dar n-avea grijă de ele, pentru că mama strica totul. Cred că mama le-a stricat; mai întâi pe catâr. L-a decapitat. Mama scăpa lucrurile din mână, nu știa cum trebuie să țină ceva în mâini, totul era pe punctul de a cădea, de a se sparge. Tremura întruna. Tata a lipit capul catârului cu lipici Imedio. Dar deja era un catâr stricat. Apoi a stricat boul. Apoi pe sfântul Iosif. Lui Iosif i-a tăiat o mână. Cu fiecare Crăciun, belén-ul acela era era tot mai stricat. Au urmat păstorii, apoi cămilele. Scăpaseră numai Fecioara și copilul Isus. Dar un belén cu numai doi supraviețuitori nu avea sens, părea o erezie satanistă, un ordin al invalizilor.

Până la urmă, am rămas fără belén și tata nu a mai cumpărat altul, pentru că magia se prăbușise, veniseră vremuri grele, iar eu și fratele meu crescuserăm.

Mama ar fi putut păstra mai bine acel belén. Faza e că mama nu înţelegea semnificaţia acelor figurine. Asta era cel mai uimitor şi, în acelaşi timp, cel mai enervant la mama: nu-i păsa de nimic, toate i se păreau neînsemnate, toate erau susceptibile de a fi aruncate la gunoi. Dintr-un motiv sau altul, nu avea chef să păstreze cu grijă acel belén. Nu înţelegea cine e copilul Isus şi nici ce căutau Magii acolo. Pentru ea, toate acelea erau lipsite de sens. Ateismul ei era natural, uluitor, pentru că era înnăscut. A omorât acel belén. A mai omorât şi alte lucruri, mie mi-a omorât toate revistele de benzi desenate, le-a aruncat pe toate. Nu mi-a lăsat niciuna.

Era un uragan exterminator.

---

2. Ansamblu de figurine reprezentând naşterea lui Isus (n.tr.).

85

Când am împlinit doisprezece ani, mi-au făcut cadou un pick-up; era un pick-up în formă de valiză; la el am ascultat primele discuri; atunci am început să bănuiesc că muzica mă va însănătoşi, am simţit puterea vindecătoare a muzicii; de aceea le zic Vivaldi şi Brahms copiilor mei. Fie ca toate numele să se transforme în muzică. Ia te uită, mi-am dat seama de un lucru: lor, părinţilor mei, nu le-am dat nume, nume prestigioase din istoria muzicii. Poate că tata ar trebui să se numească Gregorian, iar mama Euterpe. Ar trebui să găsesc un nume de compozitor celebru pentru fiecare persoană la care ţin şi astfel să umplu cu muzică istoria vieţii mele.

I-am văzut când au cumpărat pick-up-ul; îl cerusem cadou de Crăciun; i-am văzut intrând în magazin, treceam pe acolo din întâmplare, pe strada aceea cu magazinul de electrocasnice. Era 1974, după calculele mele. S-ar putea ca această amintire cu ei intrând în magazin să se afle la graniţele memoriei. Tata purta un impermeabil. De ce intraseră în magazinul acela? Inima a început să-mi bată mai repede. De ce îmbrăcase un impermeabil pentru a cumpăra un pick-up? Îi rugasem să mi-l cumpere de Crăciun sau pentru că aveam note bune la şcoală? Nu ştiu. Văd doar o imagine: ei doi intrând în magazin. Dar acum am îndoieli în privinţa impermeabilului.

86

Tata a murit la şaptezeci şi cinci de ani. Voi trăi eu mai mult decât tata? Sunt convins că voi trăi mai puţin, ori poate exact cât el: şaptezeci şi cinci de ani. Dar nu prea cred, cred că o să dispar mai repede.

Mi se pare nepoliticos să trăieşti mai mult decât a trăit tatăl tău. O lipsă de loialitate. O blasfemie. O greşeală cosmică. Dacă trăieşti mai mulţi ani decât a trăit tatăl tău, nu mai eşti fiu, asta vreau să spun.

Şi dacă nu mai eşti fiu, nu eşti nimic.

Tata şi-a dat seama că exagera cu mâncarea, că mânca prea mult şi începuse să se îngraşe. Relaţia lui cu mâncarea a ajuns dăunătoare. Îi plăcea să mănânce şi să-şi trăiască viaţa. Însă cine mănâncă mult, deşi nu pare, a ales să moară; a ales distrugerea organelor, exploatarea intestinului, supraexploatarea pancreasului, ficatului, stomacului, rectului, colonului. Oricine are prea multe kilograme. Ne-am obişnuit să ne uităm ca la ceva firesc la oameni care au şapte kilograme în plus şi ne atrag atenţia numai persoanele care au douăzeci sau douăzeci şi cinci de kilograme în plus, patruzeci sau şaizeci. Aproape toată lumea s-a îngrăşat. Chiar şi numai două kilograme în plus sunt nefaste. Am uitat de beneficiile foamei.

Astăzi nu e nici pic de căldură. E o zi perfectă pentru o întrebare directă. Pentru a vedea cât de mult m-au iubit tata şi mama.

Iubirea lor nu dispare din lume.

De ce m-aţi iubit atât?

E adevărat că m-aţi iubit sau îmi imaginez eu?

Dacă îmi imaginez dragostea voastră, e minunat. Dacă a fost reală, la fel. Ca să aduc această dragoste din neguri, trebuie să fac o călătorie. Călătoria cea

mai lentă din lume şi cea mai extraordinară.

87

În urmă cu câteva zile, s-a sinucis, la şaizeci şi trei de ani, celebrul actor şi comic american Robin Williams. Asta înseamnă că tata a trăit cu doisprezece ani mai mult decât el. Robin s-a spânzurat cu o curea. Nu trebuia să faci asta, prietene, nu era nevoie să te omori. Tata, care nu avea nimic, a trăit cu doişpe ani mai mult decât tine. Doişpe ani sunt o eternitate. Tu erai bogat, Robin, dar ai ales să mori. Tata era sărac şi a trebuit să vină moartea să-l caute.

Nu e drept.

Ai fi putut să ne laşi nouă banii tăi, tata ar fi mers la cei mai renumiţi oncologi şi ar fi urmat cele mai noi tratamente, care i-ar fi salvat viaţa, viaţa aceea pe care tu nu ai vrut-o. Tata ar fi acum cu mine. Ar avea optzeci şi patru de ani. Sunt oameni care se ţin bine la optzeci şi patru de ani. Dacă tata ar fi avut banii tăi, s-ar fi salvat.

Moartea nu e necesară niciodată.

Moartea ni se dă mereu la pachet sau din greşeală. Nu trebuie să o cauţi tu. E un serviciu la domiciliu. Ca să închei socotelile astea, tu nu trebuie să te duci nicăieri. Vin ei la tine. E comod. Eşti servit bine. Fără ironie, chiar e aşa.

Trecem prin lume şi apoi ne ducem. Le lăsăm altora lumea, iar ei vin şi fac şi ei ce pot. Oraşele durează mult mai mult decât noi, deşi, bineînţeles, se renovează, se transformă, sau chiar dispar. Şi bunicul meu s-a sinucis, aşa cum a făcut recent Robin Williams. Poate că disperarea, golul şi greaţa morală care conduc la sinucidere dau cea mai grea boală de pe pământ.

Acesta este chipul bunicii mele, însoţită de unul dintre fiii ei, care duce un tort în mână:

E o privire plină de suferinţă, de o durere interioară care are de-a face cu groaza. În orice caz, ochii acestei femei prefigurează ochii mei şi ai mamei mele. Când a fost făcută fotografia, soţul ei se sinucisese deja, iar primul ei născut murise. De aceea este îngrozită: nu mai are soţ, nu-l mai are pe fiul cel mare. Crede că din vina ei.

Femeia aceasta a văzut cum unul dintre copii i-a murit într-un accident de maşină, ceea ce l-a făcut pe tatăl său să-şi piardă minţile şi să se împuşte cu o puşcă de vânătoare, în 1957. Nu ştiu cu precizie anul, doar calculez că ar fi aşa. Poate că a fost 1955 sau 1951, nu ştiu. În anii cincizeci accidentele de maşini erau numeroase. Sunt date pe care le-am reconstruit cum am putut, pentru că nimeni nu vorbea, iar acum sunt morţi cu toţii. Nu mai există nicio modalitate de a corobora datele, toţi s-au dus. E ca şi cum mi-ar fi spus: „Inventează tu totul, noi ne ducem, fă ce vrei cu trecutul tău, nu contează, noi nu mai suntem vii“.

Ochii bunicii sunt plini de secole de muncă pe pământurile spaniole, de mâini obosite, de miros de transpiraţie, de bărbierit prost, de zăpuşeală cumplită vara, de animale respirând lângă gura ta, de preoţi ţinând slujbă, de şi mai mulţi preoţi ţinând slujba, de şapte sute de milioane de preoţi ţinând slujba. În Spania, marele duşman al lui Dumnezeu nu a fost Partidul Comunist, ci Biserica Catolică.

Şapte sute de milioane de preoţi ţinând slujbe.

Soţul ei s-a omorât.

Fiul ei la fel, şi încă înainte, iar ochii ei combat sensul vieţii, care nu este altul decât sensul pământului, un pământ fără nume, pentru că nume faimă prestigiu bogăţie succes onoare şi putere militară au numai două oraşe din Spania: Madrid şi Barcelona.

Celelalte oraşi şi sate au fost doar nişte provincii abandonate, locuri pustii.

Ea, bunica mea nenumită (o să-i spun Cecilia, în onoarea Sfintei Cecilia, numită de Papa Grigore al XIII-lea, în 1594, patroana spirituală a muzicii),

este fiica unui ținut uitat, ținutul Somontano, iar acum eu numesc acel ținut și acele sate datorită faptului că am făcut școală, adică datorită dictatorului Francisco Franco Bahamonde, care a deschis drumul învățăturii pentru ca noi, nepoții Ceciliei, să știm să citim și să scriem, a pus bazele clasei de mijloc spaniole și care, din ignoranță și inepție, a făcut ca politica spaniolă modernă să regreseze cu câteva decenii.

Scriu pentru că preoții m-au învățat să scriu.

Șapte sute de milioane de preoți.

Aceasta este o mare ironie în viața săracilor din Spania: le datorez preoților mai mult decât Partidului Socialist Al Muncii din Spania. Ironia în Spania este întotdeauna o operă de artă.

88

Cecilia a fost diagnosticată cu cancer. Mama se ținea departe de ea, credea că orice cancer este contagios. Așa că pentru mine a fost o adevărată necunoscută. Nu mi-o amintesc prea bine, doar din fotografii, dar ochii ei sunt acum ai mei. „Nu o atinge“, mi-a spus mama. Dacă îi spui asta unui copil, va crede că bunica lui este o masă corporală molipsitoare, un rozător bolnav, un abis plin de bolovani negri. Dar în mama nu exista deloc rea-credință, doar disperare. Asta a zăcut mereu în inima mea și a mamei mele; voia să mă țină la adăpost de cancer, pentru că eu eram ceea ce ea iubea, cu disperare, cel mai mult pe lumea asta. Simpla idee că mi s-ar fi putut întâmpla ceva rău o îngrozea. Era o iubire preistorică, cernită, claustrofobică, seducătoare și exasperată.

Mama vorbea cu sora ei Reme și cu tata despre moartea inevitabilă a Ceciliei; auzeam discuțiile lor, făceau pregătiri; analizau situația și astfel se crea o atmosferă pe care eu o trăiam aparte, pentru că eram regele tuturor lucrurilor și eram bucuria care compensa dispariția iminentă a Ceciliei. Eu reprezentam speranța și viitorul, Cecilia reprezenta dispariția. Ne compensam, eram strâns legați, pentru ca dispariția ei să aibă sens era necesar viitorul meu, și invers.

Și acum, după ce au trecut patruzeci și cinci de ani, amintirea discuțiilor pe la spatele Ceciliei trezește în mine niște viziuni despre care nici măcar nu știam că zăceau în creierul meu: granițele memoriei sunt nestatornice. Văd chestii noi, mereu văd scene vechi ca și cum ar fi noi.

Robinetele suflate în aur, țevile de cupru la vedere în vechea casă a mătușii Reme, și Cecilia, foarte bolnavă, bând un pahar cu apă.

89

Încerc să mă gândesc la momentele fericite din viaţa Ceciliei. Poate zilele în care i s-au născut copiii. Cum o fi fost vocea ei? Vocea ei nu este înregistrată nicăieri. Cum o fi fost ea tânără? În gări, în autogări sau în aeroporturi poţi trece pe lângă bunicii tăi şi să nu vă recunoaşteţi. Cu cei care sunt morţi nu se mai poate verifica asta, pentru că morţii noştri sunt fiinţe anonime, fără iconografie, fără celebritate. Dacă morţii tăi ar ieşi din morminte, ar fi nişte necunoscuţi. Numai morţii celebri, gen Elvis Presley, Adolf Hitler, Marlyn Monroe, Che Guevara ar fi recunoscuţi dacă ar învia.

Nu mi-aş recunoaşte bunicii dacă s-ar întoarce din morţi, pentru că nu i-am văzut niciodată cât au fost în viaţă şi nu am nici măcar o biată fotografie cu ei şi nici nu mi s-a vorbit despre ei. Acum îi caut printre morţi şi mâinile mele se umplu de cenuşă şi excremente, acestea fiind semnul heraldic şi emblema clasei muncitoare mondiale: cenuşă şi excremente. Şi uitare.

Nu există înrudire.

Nu există familia.

Acolo nu mai e nimic, vanitatea de a spune „bunicii mei“. Nu ştiu cine au fost. Nu ştiu ce viaţă au dus, dacă erau înalţi sau scunzi, dacă erau blonzi sau bruneţi, nu ştiu nimic. Nu le ştiu nici măcar numele. Nu ştiu cine a fost bunicul dinspre tată. Cu atât mai puţin bunicul dinspre mamă. Nici în ce an au murit. Şi nu voi şti niciodată, pentru că nu mai am pe cine să întreb.

Ce caut eu în noaptea lumii, dacă nu pot să deţin prima noapte a lumii mele?

90

Mama îmi spunea: „Nu o atinge, nu o atinge“. Sub hainele ei negre, Cecilia avea un cancer, într-o parte. Îmi imaginam cancerul ca pe ceva alb, ascuns sub hainele negre ale Ceciliei, un cancer ca un șobolan alb care rodea mâinile oamenilor. Nu am vorbit niciodată despre cancerul Ceciliei. Ea a murit, dar poate că pelerinajul ei către purificare se va încheia numai odată cu moartea mea. La fel de bine mă pot gândi și la moartea mea.

Cât mi-o mai fi rămas?

Oamenii nu se gândesc la așa ceva, pentru că așa ceva nu poate fi gândit, nu există conținut acolo, nu există nimic, cu atât mai puțin solidaritate socială.

Totuși, există un număr în așteptare: cinci ani, trei zile, șase luni, treizeci de ani, trei ore.

Există un număr acolo, așteaptă să se împlinească.

Și acel număr se va împlini. Pentru că toți purtăm în noi numărul acela. Pare o ironie sângeroasă a lui Dumnezeu. Pasiunea pentru numere. Tata a trăit șaptezeci și cinci de ani: numerele simbolizează corect viețile. Oamenii își fac calcule atunci când întreabă câți ani a avut un om care a murit recent.

Să mori înainte de douăzeci de ani aproape că e ca și cum nu ai muri, pentru că n-ai apucat să ai parte de viață.

Să mori înainte de cincizeci de ani este trist.

Tata a ales un număr misterios: 75.

Nu sunt mulți ani, dar nici puțini. Pare o graniță. Pare un număr bun. Pare un număr esoteric. E ca un hotar. O plecare înainte de decrepitudine, fix înainte de decrepitudine. Dar nu cu prea mult înainte.

În noaptea în care a murit, m-am gândit la acest număr, am încercat să-mi dau seama dacă tata voia să-mi transmită ceva prin acest număr.

Toate parolele mele conțin 75.

Există o anumită perfecțiune în numărul acesta. Ar fi putut foarte bine să mai trăiască zece ani, chiar și cincisprezece.

Dar ar fi putut și să moară la șaizeci și cinci, la șaizeci și opt sau la șaptezeci și trei.

A ales un număr sibilinic și plin de înțelesuri, o cascadă de înțelesuri, o simfonie de simboluri.

91

Eu și Cecilia mergem pe stradă. Ea e acoperită din cap până-n picioare, plină de văluri. Ne îndreptăm spre o biserică. Intrăm în biserică. Sunt multe lumânări aprinse și Cecilia îmi spune: „Eu sunt bunica ta“. Vreau să-mi amintesc că a spus asta, dar, de fapt, nu a spus nimic. Nu a rostit nicio silabă. Mărturisirea iubirii este un vis din prezentul meu. O privesc și văd doar văluri de fier, temnițe în care zac morții despre care fiii lor vii nu vorbesc, ziduri, sicrie.

La înmormântare s-au adunat toți copiii ei, trebuie să fi fost prin 1967 sau 1968. La fel de bine a putut fi în 1969, ori în 1970, sau în 1966, chiar nu știu. Pot doar să fac calcule cabalistice, nimeni nu mi-a spus data exactă, căci nimeni nu s-a întors din morți ca să spună răspicat în ce an a murit. S-au reunit pentru a discuta despre împărțirea puținelor bunuri rămase de pe urma ei. Îmi închipui că i-ar fi plăcut să-i vadă pe toți, împreună, în ziua înmormântării ei. Îi văd pe fiii ei așezați la o masă lungă, e destulă vânzoleală, probabil că și-au spus cuvinte grele. Apoi, odată trecută ziua înmormântării, au uitat-o.

Mama aproape că nu vorbea despre Cecilia. Dar îmi imaginez că o purta în inimă. Nu știu. Dacă o purta în inimă, o făcea în tăcere.

O, fantasmagorică Cecilia, problema nu e că nu te-ar iubit fiii tăi, ci că te-ai transformat într-o amintire urâtă sau stingheritoare. Nu erau pregătiți să se gândească rațional la morți. Nimeni nu era pregătit, pentru că ai trăit într-o Spanie atât de săracă, încât nu ajungea nici măcar pentru a menține amintirea caldă. Era o țară înapoiată, dar niciun istoric nu știe de ce era așa.

Niciun istoric nu are nici cea mai mică idee despre asta. Enigma spaniolă, așa o numesc ei.

Nimeni nu vorbea despre tine. Nu știu nimic despre tine, pentru că nu mi-au spus nimic. Te-au uitat într-un mod jalnic. Totuși, ai fost în viață și ți s-au

întâmplat lucruri. Când se vorbea despre tine, atât de rar, păreai o umbră îndepărtată, fără substanță, dar unul dintre copiii tăi te iubea foarte mult.

Alberto, mezinul.

El te pomenea, cu vocea celui părăsit.

Lui Alberto am să-i zic Monteverdi, pentru că merită și poate fi un nume potrivit, cel care încă n-a înflorit pe dealuri, cel care s-a pierdut pe un deal uitat și nu s-a maturizat niciodată, a continuat să înflorească la nesfârșit.

92

Monteverdi era cel ce-şi amintea de tine. El era cel care rămăsese singur pe lume, cel care nu şi-a întemeiat o familie, nu a prins rădăcini, el credea în tine şi îţi cerea socoteală, căuta iubire.

Te evoca în mijlocul unei conversaţii cu fiii tăi, fraţii lui, şi se trezea singur, părăsit, niciunul nu continua să vorbească despre tine; eu asistam la toate astea, însă mi-era imposibil să înţeleg, aveam doar şapte ani, dar îmi atrăgea atenţia vehemenţa cu care Monteverdi spunea „mama“, nici măcar nu accentua cuvântul cum trebuie, îl rostea, neconsolat, cu accent pe prima silabă, auzul meu percepea ciudăţenia aceea, care venea dintr-un abandon primordial şi accentua înstrăinarea ta, pentru că ţie nu ţi se spunea „mamá“, cum îi spuneam eu mamei mele.

Monteverdi continua să te caute printre cei absenţi, numai el, dintre fraţi, făcea asta.

Ceilalţi se transformaseră în taţi şi mame şi te-au lăsat în pace printre cei plecaţi.

Dar Monteverdi zicea: „Aţi uitat deja ce ne tot spunea mama?“ Te văd acum, Cecilia, îngrijindu-ţi copiii, printre ei şi pe cel care a avut cea mai mare nevoie de tine.

Nu am văzut familia voastră, nu am văzut-o niciodată.

O văd acum, printre morţi. Mi-e destul să ştiu că acea familie a existat cândva. Mi-e destul să ştiu că o inventez. Trebuie să fi existat cândva familia aceea, trebuie să fi fost o familie întreagă, cinstită, unită, puternică, fericită.

Diferenţa dintre vii şi morţi ţine de lichide şi rapide mişcări ale apusului şi răsăritului soarelui, ţine de lumină şi de trecerea ei pe deasupra oamenilor.

Monteverdi știa că ai fost singura persoană care l-a iubit. Venea la tine ca un copil urmărit de oamenii care nu l-au iubit vreodată. Dar ai plecat din lume și l-ai lăsat singur pe Monteverdi. Nu știu nici măcar câți ani aveai când ai plecat, nu știu dacă aveai nouăzeci sau șaizeci. Așa cum nu știu nici câți ani avea soțul tău, bunicul meu, când s-a sinucis.

Cecilia, n-am știut nimic despre tine, nu știu nici măcar cum te numeai, de aceea te-am botezat cu numele patroanei spirituale a muzicii. Pentru că nimeni nu îți spunea pe numele de botez.

Biologic, ai fost bunica mea, iar acum s-ar putea să fii cea mai puternică fantasmă a mea.

93

Nimeni nu te pomenea, în afară de unchiul Monteverdi.

Dar există cineva cu un grad de inexistenţă şi mai mare decât tine, cineva care nu a fost numit niciodată. Mai că-ţi vine să zici că a fost Sfântul Duh. Ca şi cum Cecilia ar fi făcut cei şapte copii prin intervenţie divină, nu cu soţul ei. Tu, Cecilia, ai fost pomenită şi te-am văzut în viaţă. El a fost o gaură neagră. Mama era fiica Sfântului Duh şi a ta, Cecilia. Cei cinci fraţi ai mamei rămaşi în viaţă l-au avut drept tată tot pe Nimeni.

Nenumitul, dar de ce?

Cine a fost omul acela? Pentru că de existat, a existat şi a stat în bătaia luminii soarelui, aşa cum stau eu acum.

Dacă a făcut copii, trebuie să fi existat.

Nu cred în Sfântul Duh ca donator de spermă.

Bunicul meu a fost cel care nu are chip viu şi nici chip mort. Cel care niciodată nu a fost văzut în viaţă, aşa că nu are nici moarte. Este imposibil să te gândeşti la morţi pe care nu i-ai văzut vii.

Nu avem memorie, pentru că aţi ales ruşinea, sentimentul ruşinii. Vă făcea de ruşine sinuciderea soţului tău şi tatăl copiiilor tăi. Şi în loc de înţelegere şi îngăduinţă, aţi optat pentru uitarea definitivă. Adio memoriei, la cât de ieftină este. Memoria, care se întreţine cu jarul sângelui. Memoria, care e gratis. Nu există impozit pe memorie. Statul nu impozitează cetăţenii pentru că-şi amintesc, sau poate că o face.

Pentru că memoria poate fi letală. Mulţi, mulţi ani mai târziu, am văzut cum oamenii alegeau să aştearnă tăcerea peste persoanele stânjenitoare. Ne amintim numai ceea ce ne convine, mai puţin eu, care vreau să-mi amintesc

totul. Sau ne amintim ceea ce s-a convenit că poate fi amintit, mai puţin eu. Nu am de gând să renunţ la „mai puţin eu“, chiar dacă poate suna a vanitate şi grandoare. Memoria mea crează o viziune catastrofică despre lume, ştiu, dar asta este ce simt cu adevărat. Nu se poate renunţa la catastrofă, e marea alcătuire a literaturii, vântul ticăloşiei şi vântul tuturor lucrurilor care au existat vreodată.

94

În singura fotografie cu Cecilia care a ajuns la mine, mai apare şi un adolescent, un copil aproape, care duce un tort, se vede puţin din tort, doar un colţ; cine urmează să mănânce tortul acela care aproape că nu se vede? Ce gust avea atunci tortul acela?

Copilul era Alberto, Monteverdi al meu.

Viaţa încă nu se năpustise asupra lui. Se va năpusti mai târziu. Câţiva ani mai târziu, Alberto a fost diagnosticat cu tuberculoză, undeva pe la sfârşitul anilor cincizeci, în '57 sau '58, după calculele mele.

Acum, când scriu, Monteverdi este şi el mort.

Nu m-am dus la înmormântarea lui Monteverdi, aşa cum fac mereu.

E greu de descris cât de mult decăzuse Monteverdi în ultimii săi ani de viaţă. A murit în 2014. Cred că se născuse în 1940. Nimeni nu ştie. Nimănui nu i-a păsat.

De exemplu, Monteverdi nu făcea duş. Nu se spăla. Era un rătăcitor, cutreiera prin Barbastro dintr-o parte într-alta, fără ţintă. Îl puteai vedea în baruri, în magazine, în piaţete. Monteverdi a fost mereu ca un butoi de pulbere, învăluit într-o bucurie neîntemeiată. Există o scenă din copilăria mea, în care Monteverdi fuge după mine cu un cuţit. Chiar s-a întâmplat şi a fost cât pe ce să mă omoare. Monteverdi a fugit după mine cu un cuţit. Avea accese de furie, sau de nebunie. Tot un mister e şi viaţa lui sexuală. Eram nebuni cu toţii, o familie de descreieraţi. Nu ştiu dacă Monteverdi suferea, bănuiesc că da. A dus o viaţă simplă. Nu a avut niciun loc de muncă. Tuberculoza l-a expulzat de pe piaţa muncii din vremea aceea, de la jumătatea anilor şaizeci.

Nebunia noastră a însemnat şi un adevărat Crăciun. O liturghie de înfrăţire.

Am fost foarte fericiţi în beciurile lumii. Monteverdi mereu afișa pe chip un zâmbet carnivor. Din simplitatea lui a apărut o lance, un vârf ascuțit; așa se întâmplă cu oamenii în care elementarul nu ajunge să se transforme în inocență, ci se precipită spre diform, spre anomalie și chinuri morale. Monteverdi era ciudat, rudimentar, iar în inima lui nu se găsea bunătate. Numai beznă, simplă beznă, beznă rudimentară.

Marele Monteverdi nu a făcut nimic în viață. S-a căpătuit până la urmă cu o pensie de vreo două sute de euro, cum ar veni acum. În anii șaptezeci, tata îi făcea cadou costumele pe care nu le mai purta. Așa se face că acele costume umblau prin Barbastro pe două corpuri diferite. Tata purta costum pentru că-l obliga serviciul. Oricine îmbracă un costum pare deja alt om, acesta este misterul egalitar al costumelor, și era așa mai ales în anii șaptezeci din secolul XX.

În zilele noastre, acest mister dispare treptat.

Monteverdi purta cravate țipătoare, pline de culori. Și, ca să pună capac, Monteverdi și-a lăsat plete.

Părea Isus Cristos Superstar, cu cravată și ochelari. Pentru că Monte purta ochelari, niște ochelari ca ai lui Paul Newman în filmul Culoarea banilor. Niște ochelari de ocazie, cumpărați de la capătul lumii.

Nu vorbea obișnuit, turuia folosind termeni colocviali, în încercarea de a se apropia de interlocutor sau de a da bine în ochii acestuia; felul său de a vorbi mergea de la delir la blândețe și de la blândețe la abis.

Monte era în abis.

95

A trecut mult timp de când nu mai beau.

În Spania, ajutorul primit de un fost alcoolic este că te îndeamnă să te apuci din nou de băut. Cred că în Spania nu există iertarea păcatelor.

De aici ideea că până la urmă nimeni nu poate renunța la alcool în Spania, de aici așteptarea pe care o trezește un alcoolic spaniol: ia să vedem noi când pică, să vedem când se reapucă de băut.

Ar fi tare să-l vedem apucându-se din nou.

De data asta nu o să mai scape.

Și aplaudăm. Și spunem: „Se vedea că n-o să-l țină mult“.

Acesta este misterul Spaniei pe care încearcă să-l desluşească istoricii, oamenii de bună credință, scriitorii inteligenți și intelectualii onești: să vedem cum se prăbușesc oamenii, asta ne place la nebunie.

Nu suntem buni unii cu alții. Când ieșim afară, părem oameni buni, dar când suntem doar între noi ne luăm gâtul. E ca un atavism: spaniolul își dorește să moară toți spaniolii pentru ca să rămână singur în Peninsula Iberică, să poată să meargă la Madrid și acolo să nu mai fie și altcineva, să meargă la Sevilla și acolo să nu mai fie și altcineva, să poată să meargă la Barcelona și acolo să nu mai fie și altcineva.

Iar eu înțeleg asta, doar sunt de aici.

Ultimul spaniol, după ce toți spaniolii vor fi murit, va fi, în sfârșit, fericit.

96

Când eram mic, mă jucam cu ideea că părinții mei nu erau părinții mei, că eram un copil adoptat. E o idee tristă, rupe legătura, te transportă în limbul mașinal al stelelor care se văd noaptea pe cer, la un soi de etatism al voinței; a fi adoptat era o perversiune, era o organizație criminală născută din tine, era un castel plin cu cadavre ce putrezesc la vedere; în copilăria mea, a fi adoptat era un stigmat; mama îmi dădea informații despre copiii adoptați din Barbastro; îmi dezvăluia boala morală care pulsa în fraze de genul: „băiatul ăla din clasa ta este adoptat“ și băiatul ăla se transforma în carne lipsită de voință, cu suflet aleatoriu, dar era minunat, pentru că acolo se afla un secret.

Dacă ești copil adoptat, înseamnă că părinții tăi adevărați nu te-au iubit nici cinci minute în viața asta. Te-au iubit alții, părinții inventați de societate, dar nu de natură, care este singurul adevăr.

Acum aș da orice ca să mai simt o dată toată inocența aceea. Simțeam o milă imensă față de copiii adoptați, îmi rupeau sufletul. Aș fi vrut să-i iau la mine acasă. Să-i dau părinților mei. Erau imaginea cea mai nemiloasă a abandonului. Dar toate astea se petreceau numai în capul meu, pentru că, în realitate, acei copii erau fericiți.

97

În anii șaizeci și șaptezeci, mama făcea mereu rost de pui de curte. Îi aducea o femeie dintr-un sat din apropiere. Îi aducea vii. Apoi îi omora mama, ajutată de sora ei, Reme, foarte experimentată și îndemânatică. De asta venea Reme pe la noi, ca să omoare pui. Lua cuțitul și le tăia gâtul, iar eu mă uitam îngrețoșat, dar nu cu teamă. Apoi puneau puiul la fiert, îmi amintesc de bucătăria plină de aburi, pene, sânge și cuțite. Îmi amintesc de gâtul tăiat al puiului, atârnând deasupra canalului, și fumul.

Greață, da, și nici nu mă simțeam la locul meu în bucătăria plină de fum și mirosind a sânge și a pene. Și apoi urmează, nu se știe momentul exact, cealaltă greață, greața de a intra în baie cu tata, în ce moment anumite lucruri devin tabu, pentru că băiețașul vrea să stea mereu lângă tatăl său, chiar și când tatăl său se așează pe veceu. Nu-i este greață. Nu-i este silă. Nu simte nicio stânjeneală, nici fizică, nici psihică. Greața este un tabu al civilizației. Greața de excrementele tatălui ia naștere socialmente în momentul în care devii independent, în care are loc emanciparea socială a fiului. Pentru ca plecarea fiiilor să fie posibiă, trebuie să apară greața față de mirosurile tatălui. Îmi amintesc că l-am văzut urinând pe tata, am fost fascinat și înspăimântat de sexul său. Sunt întâmplări din trecut, iar trecutul are, pe zi ce trece, tot mai puțin prestigiu.

Îmi amintesc că atunci când eram mic, cineva mi-a spus o poveste despre un tată, în timpul războiului civil, care s-a predat pentru a-și salva fiul. Fiul a fost eliberat, iar pe tatăl său l-au împușcat. De aceea este atât de importantă paternitatea, pentru că șterge orice îndoială, nu te îndoiești niciodată. Ești gata în orice clipă să-ți dai viața pentru copilul tău. Orice altceva există pe lume este confuzie, șovăială, perplexitate, egoism, indecizie, incertitudine, totul lipsit de măreție. Acel tată a fost împușcat, dar fiul său a fost eliberat.

Să te lași împușcat pentru cineva, fără să-ți pese, aceasta este măreția supremă pe care ți-o poate oferi viața.

Să te laşi împuşcat pentru fiul tău este un mister esenţial, nu există unul mai mare pe faţa pământului. Lumina soarelui păleşte dinaintea acestui mister. Nu va simţi glonţul adâncindu-i-se în carne, nu va simţi că-şi pierde viitorul, nici lucrurile pe care le mai avea de făcut, nu se va gândi la el, pentru că în clipele acelea nu va mai fi el, ci numai ardoare binecuvântată pentru fiul său, care va rămâne în viaţă, va continua să trăiască.

Să-ţi dai viaţa pentru cineva nu apare în nicio situaţie din natură. E o renunţare voluntară care destabilizează universul.

Paternitatea şi maternitatea sunt singurele certitudini.

Orice altceva aproape că nu există.

98

Cred că în 1970 s-a deschis ştrandul de la Cooperativa şi de atunci nu ne-am mai dus la râul Vero, micuţul râu care trece prin Barbastro.

Îmi amintesc de scăldatul în râul Vero şi în râul Cinca.

Pe atunci, oamenii se scăldau în rîuri, chiar dacă era mult noroi, multe libelule, pietre şi crengi. Şi apă foarte puţină.

La începutul deceniului al şaptelea, când au început să se deschidă ştranduri publice în Spania, mama a fost foarte mulţumită. Era toată ziua la ştrand, un ştrand care avea vestiar, iar asta era o mare noutate, şi era dotat cu automate de sucuri, puteai vedea tot traseul de la introducerea monedei de cinci pesetas până la scoaterea sucului, cum ar fi Mirinda, care mai apoi a dispărut, nu se ştie de ce; mai exista şi un portar, care se asigura că toţi cei ce intrau la ştrand au permis, îmi amintesc foarte bine faţa acelui bărbat, al cărui cadavru îmi dă târcoale în momentul acesta, un bărbat urât, chel, adus de spate, cu ochii negri, faţa bolnavă, un bărbat deja bătrân în 1970, care se uita de trei ori la fotografia de pe permisul de ştrand, ca să se asigure că nimeni nu vrea să-l prostească şi că-şi face bine meseria, un bărbat căruia nu-i venea să creadă că oamenii fac baie în ştrand, nu-i venea să creadă că femeile poartă bikini şi că vor să stea la soare şi să bea o Mirinda, nici că exista ceva ce se numea „şlagărul verii“; un bărbat care nu credea în soare.

Ştrandurile alea nu mai există, au dispărut pe la jumătatea anilor optzeci. Acum, pe locurile unde au fost ştranduri, se înalţă blocuri în care locuiesc fiii celor care au făcut baie în ştrand şi care acum sunt morţi, pentru prosperitatea Spaniei, dacă provincia Huesca e în Spania.

Tata a contribuit la prosperitatea Spaniei făcând ca unii spanioli din anii şaizeci să aibă un costum pe măsură. Pentru mine, asta înseamnă eroism.

Nu i-au dat medalia de merit, într-o ceremonie prezidată de regele Spaniei, de

preşedintele Guvernului, de preşedintele Guvernului autonom din Aragón, de comandantul diviziei militare a IV-a şi de arhiepiscopul de Zaragoza.

Nu, nu i-au dat.

Lui, din oarecare motive importante, nu i-au dat.

Nici mie nu o să-mi dea, dar din alte motive, motive diferite, total diferite; totuşi, la fel de importante.

Tata şi cu mine ne-am răzbunat pentru asta, el prin soţia lui, eu prin mama mea.

Mama n-a ştiut niciodată că Barbastro era o localitate dintr-o comunitate autonomă numită Aragón, nici că Aragón era un teritoriu ce aparţinea Spaniei, nici că Spania era o ţară din sudul Europei. E drept că nu a ştiut, dar nu din ignoranţă.

Ci dintr-o indiferenţă divină.

99

Nu-mi aduc aminte ca tatălui meu să-i fi plăcut drapelele. Iar mama nici nu știa că Spania avea un drapel. Mama nu putea concepe că pe pământ există politică. Nu avea nimic de-a face cu ea. Nu-i servea la împlinirea dorințelor. Mama era la fel de atavică precum un râu, un munte sau un copac. Nu cred că tata a folosit vreodată cuvântul „drapel“. Există cuvinte spaniolești pe care părinții mei nu le-au rostit niciodată. Cu toate acestea, nu-mi pot imagina viața mea fără Spania, pentru că, într-un fel, iubesc Spania. De fapt, o iubesc pentru tata, pentru că acolo a trăit el, numai de asta. Iubesc tot ce are legătură cu tata. Dacă tata ar fi fost portughez, aș fi iubit Portugalia. Cred că nu ar fi avut niciodată norocul să fie francez, britanic sau american.

Tata a trăit toată viața în Spania. A fost mereu acolo, mai puțin în timpul serviciului militar, pe care l-a făcut în Africa, în orașul Melilla. În urmă cu câțiva ani, când am vizitat Melilla, vocea a ieșit imediat la iveală: „Când a fost aici, avea douăzeci de ani, aici, aici a fost, și avea toată viața în față; când a fost aici nu știa ce e aia moarte și nici că după șaizeci de ani vei veni să-l cauți în orașul acesta; au trecut șaizeci de ani și încă mai sunt vestigii de-ale sale în aerul din Melilla; încă îl mai poți vedea, zâmbind, cu zâmbetul acela binevoitor, pe care l-a moștenit Bra, numai că el nu știe; nici Bra nu știe și nu știe nici tata, doar tu știi, și poate că aceasta este cea mai înaltă cunoaștere pe care ai dobândit-o; acum hai, zâmbește, zâmbește pentru că el a fost aici“.

100

Există morţi care mor cu aprobarea viilor şi alţii care nu: morţi consideraţi drept oameni măreţi şi morţi consideraţi perverşi, dar, odată morţi, orice descriere, judecată sau apreciere morală nu-şi mai are rostul şi rămâne numai egalitatea putrefacţiei cărnii; putrefacţia cărnii nu ţine cont de bunătatea sau de răutatea morală pe care a avut-o cel mort. Dar dacă cel ce urmează să moară este iubit de către cei vii, atunci va muri mai liniştit, iar asta nu este puţin lucru.

După aceea, nu mai există nimic.

Perversul putrezeşte la fel ca cel bun.

Nu ştiu dacă insectele necrofage simt vreo diferenţă între bunătate şi răutate; e îngrozitor gândul că nu, e îngrozitor să te gândeşti că spuma gălbuie şi grăsimea transformată în săpun ale unui cadavru bun sunt aceleaşi ca ale unui cadavru rău; că binele şi răul nu sunt diferenţiate prin putrefacţii diferite; că binele şi răul sfârşesc în aceeaşi pestilenţialitate, devin acelaşi tip de larve şi paraziţi.

Acum, când mă gândesc la asta, poate că am făcut bine că i-am ars, dar nu cred, totuşi.

101

Tata mă ține de mână și mergem prin cimitirul din Barbastro. E 1 noiembrie, poate 1968, 1969 sau 1970. Tata se oprește în dreptul unui columbar. Se uită la firidele de sus, deteriorate și fără nume.

Îmi spune: „În una dintre cele de sus este bunicul tău“. Mă uit în sus, dar nu văd decât două sau trei firide fără nume, ciobite, sparte, stricate, zgâriate, ca un perete de gresie, cenușii, străine, fără să poată fi identificate, văd doar nisip murdar și umed. Mă uit la tata și îl rog din privire să fie mai exact, să îmi arate firida la care se referă. Nu știe. Nu e deloc tulburat că nu știe.

E ca și cum tatăl meu nu ar fi avut tată.

E ciudat.

Cred că niciodată nu a mai adus vorba despre tatăl său. Era o zonă mistică. O zonă secretă. Tata părea un agent CIA.

Mi-ar fi plăcut să știu în ce an a murit bunicul meu dinspre tată. Cred că mărturisirea făcută de tatăl meu când mi-a arătat cam pe unde e firida unde zace cenușa bunicului meu a fost un semn de slăbiciune, o indiscreție. De ce a refuzat tata să-mi vorbească despre viața bunicului meu? Nu a fost timp pentru astfel de revelații; nu credeam că totul se va sfârși atât de repede. Tata a uitat de tatăl său. Nu știu cum s-a întâmplat, dar ceva trebuie să se fi întâmplat. Eu cred că memoria este o artă burgheză, iar în privința asta tata a fost profund antiburghez. Acesta este punctul de fugă al vieții tatălui meu. Se îmbrăca precum un burghez, dar purta pe deasupra subversiunea și o formă blândă de anarhie morală care-l făcea să uite de înaintașii săi. Poate că se gândea zilnic la tatăl său, doar că nu mi-a spus. S-a gândit că ar fi mai bine să nu știu, pentru că nu aș fi înțeles. În realitate, n-am știut niciodată cine a fost tatăl meu. A fost omul cel mai timid, misterios, tăcut și elegant pe care l-am cunoscut în viața mea. Cine a fost el? Nespunându-mi cine era, tata pregătea terenul acestei cărți.

Nu e o stare de nemișcare cea în care se află cadavrul în groapă. Există acolo o activitate frenetică, o reconversie industrială în interiorul sicriului. Sicriul e o fabrică. O hală industrială în care materia se năpustește în jos, spre adânc, pentru că totul se întâmplă mai jos de suprafață, din voința de a ajunge tot mai adânc, ca și cum s-ar căuta inima planetei. Nu e la vedere, dar percep această activitate: bucuria cadavrului din care sar scântei de viață cu ajutorul vietăților scârboase. Dar viața nu este niciodată scârboasă, chiar dacă apare în grajd, chiar scena din Belén are loc într-un grajd. Există o contopire și o întemeiere în lumea sicriului, există conștiință și esență; iar eu am blocat toate astea atunci când am decis să ard cadavrele părinților mei, și astfel m-am ars și pe mine, totodată, pentru că forma supremă de viață este cadavrul vieții, dar eu n-am știut să-l văd.

N-am știut să văd nimic.

Osemintele sunt matriță, susținere și coroană a celor care rămânem pe pământ, la suprafața lui.

În schelet există ambiție, acțiune și răzvrătire. Iar eu n-am știut. Și există colectivitate, pentru că scheletele din cimitir se învecinează unele cu altele și chiar și în această învecinare încă mai respiră o formă de speranță.

Speranța de a vă revedea, tată, mamă.

Numai asta mai sunt: speranța de a vă revedea.

102

Și tatălui meu i se întâmpla, avea și el momente când era lipsit de voință. Exact ca mine. Într-un timp, nu mai merita să bată drumurile pentru a vinde marfa, trebuia să plătească benzina, cazarea la pensiuni și mâncarea, iar de vândut, vindea puțin. Nu merita efortul. El vindea puține textile și eu vând puține cărți, suntem unul și același om. Încă dinainte de moartea lui sufăr de obsesia că suntem unul și același om.

Tata era pe cont propriu, trebuia să-și plătească cheltuielile. Comisionul din vânzări era mai mic decât trebuia să investească. Expresia lui „la ce bun să bat drumurile“ a ajuns la mine sub forma „la ce bun să scriu“.

Este vorba despre lipsa de voință de a face ceva.

Așa că a ales să-și ia halatul verde și să se uite la bucătarii de la televizor. Tot ce i s-a întâmplat tatălui meu se răsfrânge în viața mea cu o precizie milimetrică. Trăim aceeași viață, în contexte diferite, dar e aceeași viață. În această unire de vieți pot pulsa un mesaj sau o ironie ascunsă. Cine trimite mesajul? Se schimbă granițele sociale și culturale, dar suntem la fel. Uneori, acest grad de coincidență căsăpește timpul, topește timpul făcându-l lichid și nesigur, iar cele două vieți ajung echivalente. Oricum, nu aș vrea să ajung cineva diferit de tata, mă îngrozește gândul de a ajunge să am o identitate proprie.

Prefer să fiu tatăl meu.

Rămân uluit de fiecare dată când descopăr marile și puternicele coincidențe între viața tatălui meu și viața mea, dar mă și sperii, însă, în același timp, mă simt și sigur, mă îndemn să cred că în această repetiție există o ordine și un cifru importante.

Toată viața scriind, ca tata. Eu poeme și romane, el copii după facturile croitorilor spanioli.

Tata era distribuitor, distribuitor de mărfuri. Și eu, mai mult sau mai puţin. Eu scriu, el scria. Nu contează ce scriem. Facem acelaşi lucru. El îşi intitula operele literare „comenzi și copii“. Îl văd și acum: se aşeza la masa din sufragerie, îşi scotea pixul Parker (primit din partea firmei) și îşi nota totul, cu o grijă aproape copilărească, cu excelenta și baroca lui caligrafie. De la tata am aflat de cuvântul „copist“. Mi-a spus ce înseamnă. Masa era șchioapă și trebuia să-i pună ceva sub unul dintre picioare pentru ca frumoasa lui caligrafie să nu fie deficientă. Cred că tata nu a avut niciodată o masă ca lumea la care să scrie.

Caligrafia era importantă. Copiile erau galbene. Viața e tot mai galbenă. Până și zorii sunt galbeni.

103

Tata nu m-a învăţat să-l iubesc. Când eram copil, mă lua de mână şi ne plimbam pe străzi. Nici pe el nu l-a întrebat nimeni dacă vrea să fie tată, dacă decizia de a fi tată o luase în deplină libertate, necondiţionat.

Tata îşi scria copiile, nota acolo ce vindea croitorilor din provinciile Huesca, Lérida şi Teruel; croitori care au făcut costume la comandă unor oameni morţi deja şi care poate că au fost înmormântaţi cu costumele acelea; au murit şi croitorii şi niciunul dintre copiii lor nu le-a moştenit afacerea, pentru că nu mai exista nicio afacere de moştenit.

Nu a ştiut să-mi arate cum să-l iubesc; dar cum poţi face asta?

A primit mai multe diplome pentru că era distribuitorul care vindea cel mai mult. Eu luam bursă la facultatea aia ca vai de lume din Zaragoza, o facultate al cărei ţel era să înveţi patru fraze despre Lope de Vega şi câteva şmecherii ca să poţi analiza propoziţiile subordonate atributive: asta da facultate, ce să zic. Era acelaşi lucru, atât ce făcuse tata, cât şi ce făcusem eu. Subdezvoltarea continua, se camuflase puţin, dar continua să fie prezentă.

Bogaţii continuau să fie ceilalţi.

Niciodată noi.

Nu am reuşit nicicum să dăm lovitura, asta este Spania pentru noi toţi, pentru patruzeci şi patru de milioane de spanioli: să vezi cum un milion de spanioli dau lovitura, şi tu nu.

104

Galbenul este o stare vizuală a sufletului. Galbenul vorbeşte despre trecut, despre dezintegrarea a două familii, despre penurie văzută ca spaţiu moral la care te duce sărăcia, despre răul de a nu-ţi vedea copiii, despre prăbuşirea Spaniei în miasmele Spaniei, despre maşini, despre autostrăzi, despre amintiri, despre oraşele în care am trăit, despre hotelurile în care am dormit, despre toate acestea vorbeşte galbenul.

Galben e un cuvânt răsunător în spaniolă.

„Sărăcie“ este un alt cuvânt important.

„Sărăcie“ şi „galben“ sunt două cuvinte care trăiesc împreună, sub acelaşi acoperiş.

Am avut un vis: mergeam acasă la părinţii mei, dar în viitor. Era o situaţie viitoare. Părinţii mei aveau o vârstă imprecisă. În visul meu, amândoi erau vii, dar într-un timp din viitor, poate 2030, ori poate 2050, oricum, un an îndepărtat.

Ultima dată când i-am văzut erau morţi, nu morţi în acelaşi timp, ci morţi separaţi de timp, tata a fost mort timp de nouă ani şi abia apoi a murit şi mama.

M-am gândit de multe ori la acea dezvoltare, la acea progresie vitală pe care tata o făcea în singurătate, experienţa lui de fiinţă dispărută din viaţă, casa lui printre morţi, munca lui printre morţi, în timp ce mama se afla printre vii. E ca şi cum ar fi emigrat în America şi acolo ar fi adunat o avere sau ar fi clădit un viitor.

Ştiu ce a făcut mama cât timp tata a fost mort, dar nu ştiu ce a făcut tata în timp ce mama era vie.

Nouă ani în care fiecare şi-a văzut de ale sale.

Nu-şi dădeau telefon.

Nouă ani e destul de mult timp.

Cred că apoi au avut multe de vorbit împreună.

Cei mai mulţi oameni au parte o singură dată de ceva cu adevărat favorabil, cu un bun material care le este oferit gratis, şi asta este ziua morţii lor, chiar şi atunci când este întruchipată de moartea unei fiinţe dragi.

În fond, moartea este aproape un câştig material, pentru că, în sfârşit, natura te lasă să fii liber, gata cu acţiunea, cu munca, gata cu truda, cu salariul, gata cu succesul şi cu eşecul; nu mai trebuie să depui declaraţia fiscală, nici să citeşti extrasele bancare, nici să vezi cât e factura la lumină. În acest sens, moartea reprezintă utopia anarhismului.

Păşeam într-o casă cu saloane mari. Îmi amintesc că în vis nu înţelegeam prea bine dispunerea camerelor, le confundam. L-am văzut pe tata în bucătărie, pregătea o supă de peşte. Cât timp l-am cunoscut în viaţa reală, dar şi în trecutul acestei vieţi reale, tata făcea o supă de peşte absolut delicioasă. Era aşa numita supă bullabesa, îi ieşea foarte bine. M-a privit aşa cum priveşti pe cineva care îţi este familiar. S-a uitat la mine câteva secunde, apoi şi-a văzut de supă. Intra foarte multă lumină prin ferestrele acelei case suprinzătoare în care părinţii mei locuiau acum. Nu eram sigur că mă văzuse. Ca şi cum aş fi fost o umbră, eu, care sunt viu. Iar el ar fi existat cu adevărat, el, care e mort. M-am apropiat şi l-am văzut cât de atent era la pregătirea supei. Am rămas fascinat de meticulozitatea cu care gătea, de parcă, până la urmă, s-ar fi transformat într-unul dintre bucătarii din programul acela de la televizor care îi plăcea atât de mult.

Mi-am dat seama că tatăl meu din viitor era un om sârguincios, aşa cum fusese şi în trecut, dar sârguinciozitatea lui din viitor era lipsită de încrâncenare, de angoasă, şi diferenţa asta mă captiva şi mă făcea fericit.

Am găsit o altă încăpere, un dormitor. Mă aşteptam să fie dormitorul părinţilor mei, cu un pat matrimonial, când colo erau mai multe paturi de o

persoană. Mama şi-a făcut apariţia, avea alţii copii, dar asta nu m-a supărat. Nu reuşeam să-i văd la faţă pe acei alţi copii, pe fraţii care trăiau în viitorul acela evanscent. Nici pe mama nu reuşeam să o văd limpede, dar prezenţa ei era evidentă, ca şi cum ar fi fost prin toată camera, cu spiritul ei risipit, împrăştiat în aer. Nu reuşeam să-mi dau seama de dimensiunile dormitorului, doar paturile le vedeam limpede. Acolo locuiau mulţi oameni. De ce locuiau atâţia oameni în casa părinţilor mei din viitor, dacă în casa părinţilor mei din trecut locuiam doar eu şi fratele meu?

Era un vis, da, dar nu era doar un vis. Era o alinare, o consolare, pentru că mintea noastră este înţeleaptă, ca şi cum în interiorul minţii noastre ar sta cineva care este mai mult decât noi înşine; uneori am avut senzaţia că în mine mai este cineva, o fiinţă care va ieşi din mine în ziua în care voi muri. M-am gândit de multe ori la acea fiinţă şi chiar i-am dat şi un nume: „Maşinistul“.

Sunt vise care caută iertarea, pentru ca astfel corpul tău să poată trăi în continuare şi să se simtă absolvit de vină. Maşinistul ştie că mă simt vinovat, crede că inconştientul meu mă acuză că nu le-am fost aproape după ce au îmbătrânit, că am plecat din Barbastro, de aceea îmi oferă vise clemente în care părinţii mei continuă să fie vii, iar eu nu exist. În acest vis, inexistenţa mea simbolizează pedeapsa mea, dar îmi place că nu exist, aşa că atunci când voi fi judecat, jindul meu după inexistenţă o să-i scoată din minţi pe judecătorii care trebuie să mă condamne, pentru că condamnarea este rezultatul oricărui proces cu pedigri. Iertarea este nesubstanţială şi uşor de uitat.

Ne amintim doar condamnările.

Iertarea nu are memorie, aşa suntem noi, oamenii.

Totuşi, vinovăţia mea ridică semne de întrebare. Aceasta este groapa tuturor vieţilor oamenilor de graniţă, a celor care ne-am situat între bine şi rău.

M-am trezit cuprins de bucurie. Eram mulţumit că-i revăzusem pe părinţii mei, chiar dacă îi văzusem într-un timp ce urmează să vină, într-un viitor fără mine. Văzusem o axă a timpului iluzorie, un plan alternativ, în care părinţii mei aveau o altă familie, căreia eu nu-i aparţineam.

Nu m-am simţit exclus, nu m-am simţit rău.

Totul mi s-a părut de o tandreţe de nedescris, de parcă aş fi contemplat a doua şansă a tuturor lucrurilor; părinţii mei păreau fericiţi cu copiii lor, iar eu nu eram acolo, absenţa mea îmbunătăţea viaţa părinţilor mei, ceea ce mă făcea fericit, nu-mi era teamă să dispar.

Nu-mi era teamă să dispar, nici chiar din rădăcini.

Dacă am fost un fiu rău, nevrednicul acesta dispărea pentru totdeauna.

Am fost un fiu rău?

Dacă am fost, am fost din incompetenţă, nu din proprie voinţă.

Poţi fi un fiu incompetent.

Nimeni nu e pregătit să fie părinte, nici fiu.

Bineînţeles, aş fi putut face mai mult, în ultimii ani. Fiii mei o să-mi plătească cu aceeaşi monedă, aşa că suntem chit. Nu mai e nimic de dat aici. Liber de datorii. Datorii plătite cu propria mea uitare.

Pe măsură ce visul se disipa, am început să-mi amintesc cum era dormitorul părinţilor mei în trecut, vreau să spun dormitorul în care eu am fost cu adevărat.

Nu o să revăd niciodată dormitorul acela. Am nevoie să menţionez, unul câte unul, toate lucrurile părinţilor mei pe care nu o să le mai văd niciodată.

Îmi amintesc că vederea dormitorului adevărat, din trecut, îmi producea o bucurie imensă.

Da, prin intermediul unui vis, îmi văzusem părinţii trăind în viitor.

Cum va fi moartea mea peste trei mii de ani? Morţii continuă, se transformă, durează.

Moartea unui om se duce şi vine în timp. Toţi morţii se duc şi vin. Fac lucruri

diferite de cele pe care le făceau când erau vii.

În moarte continuă să existe o activitate frenetică.

105

Aveam şase ani şi mă duceam în dormitorul părinţilor mei. Credeam că e o navă spaţială. O să repet, ca o psalmodiere, că e absolut imposibil să revăd vreodată dormitorul acela; pereţii vopsiţi într-o culoare deschisă, perdelele, patul şi aşternutul, noptiera, un fotoliu, o lampă, un dulap. Îmi văd amintirea mea în timp ce amintirea mea vede trecutul.

Prezentul în care trăieşte orice om transformă trecutul într-un mister; totuşi, prezentul nu este un mister, însă imediat ce va deveni trecut, va fi invadat de mister, de aceea mă uit la prezent cu lupa, cu microscopul, în încercarea de a vedea cum se produce această transformare: un prânz duminical cu Bra şi Valdi, de exemplu, mă face să-mi doresc să ştiu cum îşi vor aminti ei de acest prânz peste treizeci de ani. Astfel, prânzul acesta îmi permite să văd misterul lor, şocul lor spiritual, pancreasul lor galben. Cum îşi vor aminti de aceste prânzuri duminicale, după ce eu voi fi mort, transformat în ceva foarte îndepărtat?

Trecutul înseamnă mobilier, holuri, case, apartamente, bucătării, paturi, covoare, cămăşi. Cămăşi pe care le-au îmbrăcat morţii. Şi după-amieze, mai ales după-amiezele de duminică, atunci când orice activitate umană se suspendă, iar natura, care este elementară, mi se arată din nou şi vedem aerul, briza, orele pustii.

Moartea opreşte continuarea îmbătrânirii şi, chiar dacă poate fi un gând descreierat, atâta timp cât este demnă de dispreţ ideea că un mort poate să-şi sărbătorească în continuare ziua de naştere, viii vor continua să contabilizeze zilele de naştere ale morţilor de parcă ar fi nişte vii absenţi; astfel, legăturile se strâng, numărătorile dintre vii şi morţi dau peste intersecţii neaşteptate, rod al faptului că moartea nu are conţinut, iar viaţa fără moarte nu are sfârşit.

Însă vorbeam despre morţii lipsiţi de vanitate, despre morţii care în viaţă n-au fost persoane renumite sau ilustre.

Moartea dă o semnificaţie neaşteptată vieţii oricărui om. Se interzice definitiv orice veste. Gata cu orice posibilitate de mişcare. Moartea îi premiază pe cei care au eşuat în viaţă, pe cei care n-au apărut pe coperta revistelor, nici la ştirile de la televizor, n-au avut parte nici de fotografii, nici de reputaţie, nici de faimă iconografică.

Cei celebri şi faimoşi în timpul vieţii sunt pedepsiţi de către moarte cu fotografii şi imagini în mişcare demodate, din care nu mai pot scăpa, sunt închişi în ele.

Sunt închişi în viaţa pe care au dus-o.

Morţii anonimi scapă de ridicolul anacroniei. N-au făcut obiectul unor fotografii neuitate. Sunt nimeni, sunt vânt, iar vântul nu e niciodată ridicol.

Să nu te laşi niciodată fotografiat.

106

Lumina pătrunde prin ferestrele apartamentului meu de pe bulevardul Ranillas, numărul 16, etaj 1, apartament cinci B, de la Barcelona, poartă în el sufletul părinților mei, care s-au numit Bach, tata, și Wagner, mama, căci până la urmă am reușit să le găsesc două nume potrivite din istoria muzicii. I-am transformat în muzică, pentru că morții noștri trebuie să se transforme în muzică și în frumusețe.

Am reușit, într-un târziu, să-mi cumpăr o mașină de spălat vase, e un no name, dar funcționează. Gata cu spălatul vaselor de mână. M-a costat două sute cincizeci de euro.

Mamă Wagner, tu nu ai avut niciodată mașină de spălat vasele. Asta a spus vocea când am golit casa ta: „Dar mama ta niciodată nu a avut mașină de spălat vase, de ce nu i-ai cumpărat una?“ Acum, toată lumea are o mașină de spălat vase. Ai fi putut avea una de la începutul sau de la mijlocul anilor nouăzeci, când, după calculele mele, mașinile de spălat vase au început să fie ceva obișnuit în Spania. Firește că existau și mai înainte, îmi închipui că de pe la sfârșitul anilor șaptezeci, începutul anilor optzeci, mai ales în baruri și restaurante, dar nu în case particulare. În case particulare, din anii nouăzeci. Însă tu ai spălat farfurii douăzeci și cinci de ani, fără să fi fost nevoie.

Îmi amintesc că spălai singură vrafurile de farfurii de la mesele de Crăciun; văd acum farfuriile acelea, când e prea târziu, sau platourile cu cannelloni lipite de ele, pe care trebuia să le freci mult cu buretele ca să se desprindă; tare mult îi mai plăceau acele cannelloni lui Johan Sebastian; multe farfurii și multe rețete care au dispărut odată cu tine; și a dispărut și bucuria acelor mese; îmi mintesc că nu te ajutam la spălat, poate la uscatul farfuriilor, cel mult, nu te ajutam la nimic.

Noi continuam să stăm la masă, ca și cum am fi fost marchizi. Acum știu ce înseamnă asta.

De când sunt singur, știu ce înseamnă să ai o bucătărie cumplit de curată: e o muncă epuizantă, o operă de artă, ceva ce nu se sfârșește niciodată, pentru că o bucătărie nu e niciodată curată pe deplin.

Poți să-ți dedici toată viața ca să ai o bucătărie curată, așa a fost pentru multe femei. Au trăit într-o bucătărie, de aceea mă uit la bucătăria mea din Ranillas și o folosesc pentru a comunica cu Wagner, mama mea.

Dacă mângâi bucătăria mea, mângâi sufletul mamei mele. Dacă mângâi toate bucătăriile din lume, mângâi sclavagismul a milioane de femei, ale căror nume a dispărut și sunt acum muzică. Muzica inimii mele nesăbuite.

107

Îmi fac cumpărăturile în lanţul de magazine Dia. Este un magazin Dia lângă Ranillas.

Intru şi e plin de oameni, oameni vieţuind la limită, moştenitorii crizei, şomajului şi nimicului. Salutare, colegi, cumpăraţi iaurturi no name, nu au acelaşi gust ca Danone, dar sunt infinit mai ieftine. Îmi place să cumpăr din Dia: totul este ieftin, simplu, clar şi comestibil, exact ca trecerea mea prin viaţă. Totul este ieftin, pentru că totul este aproape expirat. Dacă te uiţi la data expirării, constaţi cu uimire că mare parte din produsele atât de ieftine sunt pe punctul de a expira. Biscuiţii aproape expiraţi, peştele aproape expirat, de aceea coboară preţurile, pentru că produsele sunt aproape cadaverice. Nişte biscuiţi expiraţi sunt ca un cadavru. Teama ca nu cumva să mănânci produse expirate, pentru că ar fi ca şi cum te-ai arunca în cuptoarele industriei alimentare. Responsabilii cu verificarea datei de expirare a produselor au expirat şi ei. Oamenii expiră. A muri înseamnă a expira, vreau să spun că am extins conceptul de expirare asupra a tot ceea ce ne înconjoară. Până la urmă, măsura sau transcendenţa morţii noastre nu e departe de măsura sau transcendenţa unui iaurt expirat.

Data expirării este o dată funebră.

Totuşi, morţii nu expiră; dar viii, da. Moartea este un loc unde data de expirare nu contează.

O sticlă de un litru de Coca-Cola Zero costă un euro: o corectitudine simbolică, care măsoară cu acelaşi instrument fiinţele lichide cu fiinţele monetare. Cei care-şi fac cumpărăturile, la unsprezece sau la douăsprezece, în magazinul Dia din cartierul meu, sunt şomeri, bătrâni, casnice, nebuni şi bolnavi. Bătrâne care ţin banii în mână, îşi cumpără o doză de suc de portocale şi o pungă de dulciuri şi aruncă monedele pe tejghea, iar vânzătoarea trebuie să numere monedele murdare, pline de transpiraţia bătrânei ţicnite, care poartă scutece şi pute de-ţi mută nasul. Dacă acea

bătrână ar vorbi în engleză, am asista la o scenă de realism american, plin de poezie frustă, dar în Spania, vorbind spaniolă, ba mai mult, vorbind cu accent de Zaragoza, am rămas pur și simplu fără poezie frustă, fără transcendență, fără epică, fără nimic; totuși, am rămas cu exotismul raselor inferioare. Dar asta nu contează, cea mai neliniștitoare e tendința mea de a mă înfrăți cu nenorocirea; nu de a o remedia, ci de a o face a mea, de a o purta în inimă. O așez pe bătrână în inima mea și o iubesc. Mă gândesc că odată această octogenară a fost o fetiță lângă mama ei tânără. La asta mă gândesc, cu putere.

Am stat singur toată săptămâna, în apartamentul meu.

Scurte drumuri până la bucătărie, la dormitor, la baie, plimbări prin camera în care scriu, pornirea televizorului. Am contemplat bucătăria, farfuriile, tacâmurile, cafetiera. Am contemplat patul răvășit din dormitor. Mi-am verificat agenda. M-am întins pe sofa. Mă înfrățesc cu tristețea mea de parcă ar proveni de la o a treia persoană, acesta este un alt lucru care mă neliniștește și mă strivește, pentru că mă gândesc că îmi pierd mințile.

Înfrățirea cu tot ce a ieșit prost; cu asta mă înfrățesc, cu toată nefericirea, cu toată suferința, dar chiar și așa sunt capabil să mă înfrățesc cu ceva infinit superior nefericirii: mă înfrățesc cu vidul bărbaților, femeilor, copacilor, străzilor, câinilor, păsărilor, mașinilor, lămpilor stradale.

108

Mult după miezul nopţii mă uit la stradă, deja nu mai trec maşini. Toată lumea doarme. Eu nu am un program, pot să mă culc când am chef, pot să stau treaz toată noaptea, pot să mă uit la stradă la trei dimineaţa; pot, dacă vreau, să ies să mă plimb pe malul Ebrului, la patru dimineaţa şi la minus trei grade, dar nu fac niciodată asta, pentru că mă gândesc că s-ar putea să mă vadă cineva, şi gândul acesta mă sperie. Aş putea să mă plimb de-a lungul râului la cinci dimineaţa, dar mă tem că asta m-ar destabiliza, mi-ar frânge nervii. Aş putea să mă uit la apele Ebrului la şase dimineaţa, când se apropie zorii.

Nu mai trec maşini pe bulevardul Ranillas, în cartierul Actur, din oraşul Zaragoza, nordul Spaniei.

Oamenii dorm, nu şi eu.

Am chef să plec.

Am cumpărat un mop.

Îmi place să dau cu mopul, momentul acela în care duşumeaua străluceşte şi obţii o victorie, un triumf asupra murdăriei şi prafului. Obţii o purificare. Spăl duşumeaua aşa cum cineva purifică suflete. Ce bine-ar fi dacă mi-aş putea spăla organele interne: să-mi scot stomacul şi să-l spăl, să-mi scot intestinul şi să-l spăl.

Da, am chef să dispar.

O să stau câteva zile la Madrid, am chef să fac şi asta.

Îmi place Madridul, are milioane de străzi, şosele de centură, autostrăzi şi cartiere pe care nu le cunosc. Trebuie să mă culc. Amân prea mult ora de culcare. Pe vremuri, am avut un prieten în satul natal, în Barbastro, şi

prietenul ăsta nu se culca până la cinci sau șase dimineața.

L-aș putea numi Giuseppe Verdi.

Avea de două ori mai mulți ani decât mine, de fapt aproape de trei ori. Își petrecea nopțile uitându-se la filme, scufundat într-o fericire indescriptibilă, scufundat într-o frenezie a plăcerilor sale personale, care mă fascina; îmi amintesc de el în clipa asta, de lungile sale nopți de iarnă în Barbastro din anii șaptezeci și optzeci; nopți pe care Verdi le petrecea citind și, după apariția aparatelor video, uitându-se la filme până în zori. Ce mult mi-ar plăcea să-l revăd, să-i spun că mereu l-am admirat și că e în inima mea, că-l port în inima mea. În realitate, era prieten cu tata, iar pentru mine era un soi de prieten de împrumut, un instructor adjudecat. Un prieten de-al tatălui meu care a ajuns să fie și prietenul meu.

Era un om liber, trăia pentru plăcerile lui nevinovate. Tata îl aprecia și ținea la el, deși erau diferiți. Nu-mi venea să cred că eu și tata aveam un prieten comun. O dată, pe când eram copil, mi-a dat un plic cu o sută cincizeci de pesetas. N-am vorbit despre asta nici ani mai târziu, după ce eu am crescut și prietenia noastră a fost tot mai strânsă. Nu i-am amintit niciodată lui Verdi că atunci când eram copil mi-a făcut acel cadou, un cadou abstract, care mi s-a părut neobișnuit, căci cred că era pentru prima dată când primeam bani cadou. Verdi nu era însurat și a murit foarte singur și mult prea devreme. O moarte urâtă, cel puțin mie nu mi-a plăcut cum a murit. A sfârșit prin a nu mai avea niciun motiv pentru a trăi. Timpul celor care trăiesc singuri este scurt. Când corpul își pierde tinerețea și atribuțiile, singuraticii renunță. Mai ales bărbații. Și în mod special bărbații care nu au fost pregătiți deloc pentru o viață domestică: bărbați care nu știau nici să-și facă patul. Până la urmă, au fost victimele acelei educații care, în teorie, îi pregătea pentru o viață privilegiată.

Prietenia mea cu Verdi a fost specială pentru că era întemeiată pe cea dintre Verdi și tata, a fost ca și cum prietenia noastră ar fi avut o garanție, o plasă de siguranță, o susținere incontestabilă.

Când aveam șaisprezece, șaptesprezece ani am vorbit cu Verdi sute de ore. Nu aveam prieteni de vârsta mea, îl aveam doar pe Verdi. Apoi, odată cu trecerea timpului și cu plecarea mea la Zaragoza, ne-am îndepărtat, apoi

Verdi a murit. Și, ca de obicei, nu am mers la înmormântarea lui. Nu am fost la înmormântarea niciunei persoane care a contat pentru mine și, de fapt, s-ar putea ca nimeni să nu fi contat pentru mine în viața asta. Nu resping o asemenea idee.

Verdi se șterge ușor din memoria mea. Deja este un mort anonim. Nu există fotografii cu el pe internet. L-am căutat de câteva ori pe Google și nici urmă. Nimic. Despre tata apar câteva rezultate.

Bach, două rezultate pe internet.

Verdi, niciunul.

Moartea lui Verdi m-a afectat mult, nu i-am înțeles moartea. N-am înțeles moartea nimănui. Verdi părea atât de stăpân pe viață, era atât de plin de viață, încât moartea lui l-a transformat în ochii mei într-un șarlatan, într-un trădător. Nu-l judec, dimpotrivă, îl fac mai demn. Ce bine-ar fi dacă aș putea zdrobi incompatibilitatea dintre a fi viu și a fi mort, lipsa ei de soliditate și de proporționalitate; asta-i buba: trecerea fără de noimă, plină de vinovăție, de la mișcarea vitală la rigor mortis. Mi-e sufletul negru de supărare pentru că nu înțeleg această deplasare perfidă de la ceva care se mișcă și vorbește la ceva nemișcat și mut.

Dacă l-ați fi cunoscut pe Verdi, ați fi înțeles. De fapt, moartea sa dezvăluie pumnul gol al lui Dumnezeu izbind în lucruri. Nimeni nu-și mai amintește de el în Barbastro. Uneori, Johann Sebastian îl invita la masă la noi acasă.

Și Wagner gătea cannelloni.

Erau mese pline de pace și dragoste. Barbastro a fost un loc fericit pentru oamenii care au trăit acolo, mai ales în deceniile șaizeci și șaptezeci. Au fost femei și bărbați extraordinar de senini.

Am vorbit sute de ore cu Verdi. Ne uitam împreună la filme. Când se întâmplau aceste lucruri, niciunul dintre noi nu bănuia viitorul în care eu acum scriu.

Dacă l-am fi bănuit, ne-am fi tras un glonț în cap, sau am fi răsturnat un

guvern; nu unul, toate guvernele din lume.

Verdi era un om adevărat şi a fost fericit. Problema mea este că momentele petrecute cu el nu se vor mai întoarce niciodată. Vorbim de anii şaptezeci, când viaţa se desfăşura mai lent şi apucai să o vezi. Verile erau eterne, după-amiezile infinite, iar râurile nu erau contaminate.

Luna iunie venea în Barbastro ca un zeu ce iluminează viaţa oamenilor.

Era paradisul. A fost paradisul meu. Ei au fost paradisul meu, mama şi tata, cât de mult i-am iubit, cât de fericiţi am fost şi cum ne-am prăbuşit! Ce frumoasă a fost viaţa noastră împreună, şi acum totul este pierdut. Şi pare imposibil.

109

Când sunt aici, în locuința mea de pe Ranillas, nu mă văd cu nimeni, nu mă întâlnesc cu nimeni la cină ori la prânz, nici măcar la o cafea. Ca și cum aș vrea să mă dedic cu totul mie, mânat de o urgență, urgența de mine, care este a lor, a celor dragi mie. Cine sunt cei dragi mie? Nu există complexitatea vieții, asta e o șmecherie, vanitate și atât. Există numai oamenii iubiți. Numai iubirea.

N-am chef să mă întâlnesc cu nimeni, pentru că sunt cu mine însumi, pentru că mi-am dat întâlnire cu mine însumi, pentru că îmi ia mult timp să fiu cu mine însumi. Să stai cu tine însuți e o dependență.

Mă întâlnesc numai cu copiii mei, dar ei nu mă văd. Văd pe cine nu mă vede. Văd fotografia unui copil jumătate cât tatăl său. Suntem Johann Sebastian Bach și cu mine. Gura deschisă și brelocul lui Johann Sebastian și pantofii lui. Îmi amintesc că îmi plăcea tricoul ăla polo, pentru că cochetăria s-a lipit de mine de mic copil. Eu încă mai sunt pe lumea asta, Bach s-a dus. Se pregătea deja de plecare atunci când cineva ne-a făcut poza asta stranie și plină de fericire, totodată. Eliminând din cadru o jumătate de corp, a făcut din mersul nostru o alegorie.

Milioane de părinți și copii se perindă pe străzile a mii de orașe de pe pământ; aceasta este marea perindare.

Norii amuțesc la trecerea ta spre uitarea absolută.

110

Apartamentul meu de pe Ranillas este solar, proslăvește uimirea în fața existenței soarelui. Niciodată în viața mea nu am mai contemplat soarele în toată măreția lui, așa cum o fac în aceste dimineți, aici, pe bulevardul Ranillas. Am meditat la asta, pentru că văd ceva mai mult decât soarele.

Lumina în stare de comunicație, lumina ca și cum ar fi fost cuvinte.

Bănuiesc că pe aceste pământuri trebuie să fi existat un cult al soarelui, înainte de romanizare; oameni cărora li s-a întâmplat exact ce mi s-a întâmplat mie: soarele le-a ieșit în întâmpinare.

Soarele vine să mă vadă.

Și soarele este generos.

Îți dă ceea ce îi ceri.

Vizita soarelui, soarele alege să viziteze câțiva oameni și li se arată despuiat, demonstrează că este lumină. Lumina și soarele sunt o familie, iar fiul lor este căldura.

Prietenia soarelui.

Mă rog de soare să-mi dea morții mei, să le lumineze din nou trupurile, și chiar face asta. Soarele e Dumnezeu. Cultul soarelui este cultul meu. Adorarea soarelui este adorarea vizibilului. Iar vizibilul este viața. Dacă suntem vii, asta este pentru că soarele ne inundă cu lumină corpurile și numai în lumină suntem reali și materiali.

Lumina vertiginoasă intră în dormitorul meu, dotat cu o baie mică. Acolo fac duș. Am șampon și balsam de păr.

Mă gândesc la efortul de a face duș; efortul corpului, pe măsură ce trec anii, de a suporta apa, conștiința atotcuprinzătoare sub apa de la duș, apa consumată pentru a spăla un corp care nu mai merită nimic, dar e la fel de drept că niciun corp nu merită nimic.

Există o mică încăpere pentru Brahms și Vivaldi, dar ei nu dorm niciodată acolo. E minunat dormitorul acela micuț în care nu doarme niciodată niciun geniu al muzicii. Intru în dormitor și e pustiu, iar toată acea pustietate pare o făptură, un frate.

Fratele pustiu. Muzicianul invizibil. Lumina este puternică, este voință. Dă vizibilitate vidului uman din această încăpere și face într-așa fel încât acest vid să devină o lacrimă neagră pentru fiii mei care nu sunt aici.

Bra și Valdi se îndepărtează de viața mea, pentru că au crescut, pentru că îi văd tot mai puțin, pentru că așa sunt oamenii, se rătăcesc. Ne rătăcim.

Acest lucru este de o mare puritate. Ajungi să te îndrăgostești de simpla lumină, de faptul că există lumină, chiar dacă nu mai cade peste o ființă dragă. Asta este lumina din apartamentul meu de pe bulevardul Ranillas.

Niciodată nu m-am gândit că mi se va da puterea contemplării luminii.

Moartea tuturor oamenilor se află în această lumină.

111

Frigiderul meu este foarte mic, dar e mai bine aşa. Nu arunc nimic. Nu arunc mâncare. Bach m-a învăţat să nu arunc mâncarea. A fost cea mai înflăcărată convingere politică a lui: nu arunci mâncare. Am moştenit grija asta. Bach vorbea despre un război, de aceea nu trebuia să arunci mâncare. Bach a participat la acel război, era un copil, când a început războiul avea şase ani abia împliniţi. Uneori povestea câte ceva, foarte puţin, poate că nu l-a interesat războiul acela văzut ca eveniment istoric, ci ca pe ceva care s-a întâmplat şi gata.

Întind hainele curate la uscat, apoi nu le mai adun, nu le pun în dulap. Le las pe uscătorul de haine săptămâni întregi, înăuntrul casei. Îmi place să văd cum atârnă acolo, ca nişte prizonieri din Evul Mediu, executaţi, spânzuraţi şi lăsaţi la vedere.

Fac ordine şi curăţenie în apartamentul meu, stăpânit de o emoţie adolescentină, pe care renunţ să o interpretez, mai ales că am peste cincizeci de ani. Fac curat în bucătărie şi pornesc maşina de spălat vase, care se numeşte OK. Asta este marca ei.

E un nume potrivit: OK.

Ieri am văzut într-un centru comercial alte electrocasnice de la firma asta necunoscută. Sunt cele mai ieftine de pe piaţă, dar îşi fac treaba exact ca aparatele cel mai scumpe de pe piaţă, ceea ce ar trebui să-i intrige pe oameni. Un OK de două sute de euro face exact ce face un AEG de o mie două sute. Mă cântăresc aproape zilnic, am un cântar bun, de mare precizie. Cu douăzeci de euro îţi poţi cumpăra un cântar excelent.

Cântarul măsoară acumularea de grăsime pe burtă, pe abdomen, pe faţă, pe mâini, în vene.

Cancerul de colon l-a făcut pe tata să ajungă extrem de slab, astfel i-am putut

vedea esenţa.

El însuşi era speriat de propria-i esenţă.

Bach a ajuns să cântărească şaptezeci de kilograme. Şi măsura un metru şi optzeci de centimetri. În vremurile lui bune, ajunsese să cântărească nouăzeci de kilograme.

În ultimele săptămâni avea mai puţin de şaptezeci de kilograme.

A ajuns să aibă şaizeci şi patru.

Voiam să-l cântăresc, dar nu aveam de cine să mă rog pentru asta. Eram dispus să duc cântarul meu la spital şi să-l cântăresc.

Cancerul l-a făcut să aibă aceeaşi greutate ca la şaisprezece ani. Se întorcea în timp.

Se întorcea în anul 1964. Îl vedeam cât e de slab şi rugam destinul ca gândurile, speranţele şi dorinţele sale să fie aceleaşi ca în 1964.

Ravagiile bolii te poartă spre origini, te fac să călătoreşti în adolescenţă.

112

Astăzi o să merg cu maşina la Madrid.

Îmi place să călătoresc cu maşina mea. Să intru pe autostrăzi. Să mă opresc la barurile şi restaurantele din parcările de pe drumuri, acolo unde toţi oamenii sunt nimeni. Acolo există chelneri cu vieți difuze, uită-te la ei.

Da, uită-te la ei.

Mă opresc, de obicei, la un restaurant de la marginea drumului unde servesc un meniu acceptabil la preţul de opt euro. Mă serveşte un chelner gras. Mereu mă întreb cum rezistă să muncească opt ore cu o asemenea greutate.

Un altul căruia nu i-ar strica un cântar.

Cu mult înainte de a ajunge la Madrid, se văd patru turnuri. Mai sunt aproape şaptezeci de kilometri până la capitala Spaniei, dar turnurile deja se văd. În Madrid sunt doar patru zgârie-nori. Sunt puține. Principalii beneficiari ai abundenței de zgârie-nori din oraşe nu sunt bogații, cum crede cu naivitate o mare parte a stângii spaniole tradiționaliste, ci clasa muncitoare: complexitatea capitalismului e identică cu complexitatea universului.

Ne închipuim că ştim multe despre capitalism, dar nu ştim nimic. Capitalismul se bazează pe aviditatea noastră pestriță. Aviditatea umană este indescriptibilă. Vorbim despre aviditate de secole întregi şi tot nu am reuşit să o atingem. Capitalismul atavic sfârşeşte prin a fi o formă de comunism.

Inimile noastre sunt avide. Oamenii vor apartamente mari în oraşe mari, vor să mai aibă şi o casă la malul mării, vor să aibă o viaţă împlinită, iar capitalismul ne împarte pupături. Îi pupă pe cei de stânga şi pe cei de dreapta şi astfel ei se înfrățesc în aviditate, cea care face ca lumea să înainteze şi, odată cu ea, şi cartea aceasta.

R-2 este o autostradă fantomă, pentru că aproape niciodată nu există maşini pe ea, asta şi pentru că e cu taxă. A fost gândită pentru a mai elibera intrarea în Madrid dinspre autostrăzi.

R-2 este superbă, singurătatea ei impresionează; e înconjurată de deşert şi de pământuri fără nume şi fără speranţă. Sunt foarte puţine maşini pe R-2, pentru că lumea alege să nu plătească, alege autostrada pe care se merge lent şi e plină de intrări şi ieşiri spre drumuri secundare şi de blestematele de indicatoare cu limite de viteză. Urăsc semnele acelea cu 80. Un cerc, şi în interiorul lui numărul 80. Sau şi mai rău: numărul 60, pentru că monopolul vitezei aparţine Statului, adică regelui Spaniei, adică lui Beethoven.

În cartea asta, Filip al VI ar putea fi foarte bine Beethoven, regele istoriei muzicii. Monarhia spaniolă şi, înainte de ea, franchismul, au vegheat asupra vieţii părinţilor mei, iar ei au răspuns cu o uşoară indiferenţă, acea indiferenţă care vine din natură: natura faţă în faţă cu Istoria.

Spania nu le-a dat nimic părinţilor mei. Nici cea franchistă, nici cea monarhică.

Nimic.

În timpul franchismului, măcar au fost tineri, măcar atât. Nu-mi place ce le-a făcut Spania părinţilor mei. Dreapta spaniolă, mereu acolo, imperturbabilă.

Dreapta spaniolă, mai eternă decât catedrala din Burgos.

Nu-mi place ce le-a făcut Spania părinţilor mei şi nici ce-mi face mie. Împotriva alienării părinţilor mei nu mai pot face nimic, este iremediabilă. Eu pot doar să încerc să nu pună stăpânire şi pe mine, deşi mai că a pus deja. Să nu pună stăpânire pe Bra şi Valdi, dar va pune şi pe ei. Pentru că au suferit de ea părinţii mei, această alienare se înfrăţeşte cu mine şi sfârşesc prin a o săruta, vreau să plec cu ea, sunt îndrăgostit de ea.

Îndrăgosteşte-te de cine te umileşte.

Dacă ating alienarea asta, îi ating pe ei. Viețile lor. Dulcile lor vieți.

Cine sunt oamenii ăştia care lucrează în gheretele de plată de pe R-2? Muzicieni din vreo orchestră de muzică dintr-un orăşel din fosta Uniune Sovietică. Îmi place să le ating mâinile când plătesc, ca să ating carne umană. R-2 este destul de ieftină, costă şase euro, dar nici nu sunt foarte mulţi kilometri. Mi-ar plăcea să muncesc într-una dintre gheretele alea. Să duc o viaţă onorabilă, ca a oamenilor care îmbătrânesc în interiorul lor. Angajaţii de la R-2 îşi fac lumea lor în micuţele gherete: au Coca-Cola, calorifer electric, telefon mobil, sendvişuri, haine comode. Sunt oameni buni. Oameni fără pretenţii. Au soţi şi soţii şi copii care-i aşteaptă când ies de la muncă.

Să fii aşteptat de cineva, undeva, este singurul sens al vieţii, şi singura izbândă.

De când nu mai beau, toţi oamenii mi se par buni.

De când nu mai beau, nu mai am pretenţii.

S-ar putea ca, într-o zi ca oricare alta, Beethoven să piardă controlul politic şi Spania să redevină Republică, pentru că Spania este o ţară a contrastelor, este imprevizibilă. Odată la vreo cincizeci sau patruzeci de ani, Spania divorţează de ea însăşi.

Într-o zi ca oricare alta, emisiunea de ştiri poate să înceapă cu capul lui Beethoven expus mulţimilor într-un par.

Fii atent, prietene, chiar dacă ai compus Simfonia a Noua, cu Spania nu-i de joacă.

113

Sunt obligat să trăiesc într-o lume care îţi cere să ştii să faci ceva, dar eu nu ştiu să fac nimic. Îmi imaginez că nici tu nu ştiai să faci ceva, tată. Însă cred că avem motivele noastre. Când Bra şi Valdi mă strigă cu acelaşi cuvânt cu care eu te strigam, mi se rezolvă misterul originii vieţii, problema asta care mereu sfidează ştiinţa. Dacă ne uităm altfel la creştinism, într-un mod mai simplu şi elementar, nu religios şi nici solemn, vom vedea că ne sugerează relaţia inocentă dintre un tată şi un fiu.

Zădărnicia noastră de a avea un loc pe lumea asta, tată, de a câştiga bani, ca să fim priviţi undeva cu atenţie, e o formă de bunătate.

Tu nu ţi-ai dorit nimic, eu la fel.

Pe la mijlocul anilor şaptezeci, când era să rămâi fără slujbă, un prieten de-ai tăi, care era directorul unei bănci, a spus că ai merita un post la fel de bun ca al lui. Şi a insistat să te angajezi la bancă.

În ciuda faptului că eu eram copil pe atunci, când am auzit povestea cu angajatul la bancă, am ştiut imediat că asta nu se va întâmpla niciodată.

Ar fi fost soluţia la toate problemele noastre.

Oamenii te vedeau atât de elegant, în costumul tău, cu cravata ta, cu politeţea ta, cu stilul tău, şi imediat voiau să facă ceva pentru tine.

Erai Johann Sebastian Bach, un geniu al muzicii.

Dar tu nu erai bun la aşa ceva.

Mama fantaza că aveau să te pună director la bancă. „Ştii cum să lucrezi cu oamenii, asta este o condiţie de bază pentru a fi director, eşti o prezenţă plăcută, o să vorbesc chiar acum cu directorul regional“, a zis prietenul tău şi

a mai dat pe gât un pahar de anis.

Poate că o fi vorbit cu cineva, nu zic nu. Dar eu ştiam că aşa ceva n-o să se întâmple niciodată. Eram un copil, dar aveam viziuni despre lumea adulţilor.

Povestea cu tine director de bancă a durat câteva luni, au fost luni de incredibilă euforie familială. Nu te-au pus director nicăieri. Nici pe mine nu m-au pus director nicăieri. Faza s-a petrecut prin 1974 sau 1975. Speranţa de a fi numit director a iluminat casa noastră şi Wagner deja se gândea să cumpere mobilă nouă, maşină nouă. Cât de fericită ar fi fost Wagner dacă am fi avut mai mulţi bani. Să le dea Domnul o porţie zdravănă de sărăcie tuturor acelor prefăcuţi care spun că banii nu aduc fericirea!

Până cu puţin timp în urmă, credeam că Spania în care mi-e dat să trăiesc este mai bună decât a fost a ta, dar acum nu mai cred că Istoria avansează. Mă rog, avem computere şi telefoane mobile, dar Bra şi Valdi nu răspund mai niciodată, iar atunci când răspund vorbim treizeci de secunde sau cincisprezece.

Ai îmbătrânit într-un labirint spaniol identic cu labirintul spaniol în care îmbătrânesc eu. Valorile sunt aceleaşi. La care trebuie să adaugăm ceva specific caracterului tău, şi care a trecut şi în al meu, ceva asemănător unei timidităţi descurajante când vine vorba de a-ţi găsi locul în lume, de a spune răspicat: „Aici sunt eu“.

Anul 1980 este identic cu 2015.

Toată lumea vrea să aibă succes, ca întotdeauna. Succesul şi banii, ca întotdeauna. La sfârşit, tu ţi-ai dedicat viaţa privitului la televizor, eu mi-o dedic navigării pe internet, ceea ce e acelaşi lucru.

Evaluează tehnologic felul nostru de a dormi sau de a muri.

Nici tu şi nici eu nu am avut acces la fericire, exista şi există ceva care face ca totul să se deformeze; sigur că această inaccesibilitate provenea şi provine dintr-o formă de empatie cu lumea, cu toţi săracii şi nenorociţii de pe faţa pământului. De aceea nu am putut fi fericiţi, eu nu pot fi fericit. Am fi atentat la politeţea universală care ţine cont de toate nenorocirile de pe planeta asta şi

din univers.

Ai observat, tată, nesfârşita ruină a universului, singurătatea asta de mărimea oamenilor morţi şi lumina în care te-ai transformat?

Nu e întâmplător că imaginaţia mea ţi-a dat supranumele legendar de Johann Sebastian Bach, pentru că aceasta este muzica potrivită pentru a te contura acolo, între corpurile cereşti. Erai spirit şi de aceea ai întemeiat o familie, iar familia înseamnă prezenţa imuabilului. Erai Dumnezeu, muzica lui Dumnezeu. Erai muzica celui care dăinuie. Orice bărbat şi orice femeie vrea să întemeieze o familie.

Oamenii sunt întemeietori de familii.

114

E vară, sunt în apartamentul meu de pe Ranillas şi insectele sunt atrase de lumina computerului. Oricâte insecte aş omorî, tot mai vin altele. Vin la lumina lămpii la care scriu. Sunt nişte creaturi abominabile. Şi comice. Când le strivesc de masă lasă o urmă lipicioasă, dar nu prea mare. Sunt doar mizerie cu aripi minuscule. Au noroc că existenţa lor nu este nici viaţă, nici moarte, pare doar un automatism vegetal. Se rotesc ca nişte scame cu aripi. Niciuna nu e la fel ca alta. Privesc resturile mai multor insecte. Unele sunt verzi, altele maro, altele aproape negre. De mărimi diferite.

Nu au familie.

Nu sunt o familie. Familia e o formă de prosperitate. Spania e o grupare de familii finită, Franţa la fel.

Niciuna dintre insectele astea pe care le ucid nu este sora alteia.

Nu sunt soţi, nici soţii, nici fii, nici părinţi.

Nu au structură socială.

Sunt doar excremente zburătoare.

115

Apartamentul din Ranillas e plin de praf. Murdăria este de neoprit. Valdi se plânge de lipsa unei lămpi de tavan. Valdi vine când are chef. Nu zâmbeşte. Marii compozitori din istoria muzicii nu zâmbesc. Asta e o catastrofă. Dar catastrofa are loc doar în mine. Valdi nu o vede, pentru că adolescenţii nu văd pe nimeni, nu se văd nici măcar pe ei înşişi. De fapt, au o convenţie bună cu viaţa. Nici măcar nu ştiu că sunt vii; se lasă duşi, pur şi simplu.

În urmă cu câteva zile, am aflat că primăria a schimbat numele bulevardului, acum nu se mai numeşte Ranillas.

Oare îmi trimiţi tu, Johann Sebastian Bach, un mesaj din morţi? Schimbarea numelui străzii să însemne că trebuie să plec pentru totdeauna din Zaragoza? Al doilea tău nume de familie era Arnillas. De aceea am ales să locuiesc pe bulevardul ăsta, pentru că avea numele tău cu ordinea a două litere schimbată. Cred că vrei să-mi spui ceva.

Când am aflat că municipalitatea hotărâse schimbarea numelui bulevardului, m-am simţit legat de mâini şi de picioare. I-am blestemat pe cei ce luaseră o asemenea decizie. I-aş fi omorât în bătaie, pentru că era o insultă la adresa tatălui meu. M-am întins pe patul din Ranillas şi-mi venea să plâng de ciudă, dar nu am vărsat nicio biată lacrimă; această imposibilitate de a plânge care-i distruge pe oamenii de peste cincizeci de ani; nu mai avem voie să plângem, ducem lipsă de potasiu şi magneziu, sacii lacrimali sunt goi. În loc de a plânge, ne sufocăm de anxietate. Schimbaseră numele străzii mele, făcând ca numele şi persoana ta să mai dispară încă o dată.

Nu-mi trimiteai niciun mesaj. Se schimbase numele unei străzi, pur şi simplu, aşa cum se schimbă trotuarele, lămpile stradale, autobuzele, băncile, statuile, terenurile.

Nu a fost niciun mesaj, niciodată.

Totul s-a petrecut numai în capul meu.

Doar în capul meu.

116

Trebuie să-mi ţin limba între dinţi, pentru ca să nu se ciocnească între ei. Limba între maxilarul superior şi maxilarul inferior. Am mers la dentist pentru că mă durea o măsea.

Nu e vorba de carii, a spus, e vorba de o traumă. Încercaţi să nu mai strângeţi din dinţi. E de la nervi, e o problemă psihică, stres, anxietate; probabil vi se întâmplă în somn. Cele două maxilare se ciocnesc, intră în coliziune.

A făcut un gest. A strâns din dinţi.

Aşa că îmi ţin limba între cele două maxilare. Dentistul m-a costat două sute de euro.

Două sute de euro pentru nervi, căci nu aveam nicio carie. Dau atâta importanţă banilor din simplul fapt că am puţini. În orice caz, oamenii pun la suflet faza cu banii, fără să-şi dea seama că asta te distruge sau ajungi să fii un om alienat. Cu toţii cădem în capcana banilor. Şi toţi ajungem să vedem banii drept modalitatea finală şi corectă de a măsura lucrurile. E un soi de pas definitiv către obiectivitate. Interesul pentru bani vine din nevoia de obiectivitate. Nevoia de definitiv. Banii reprezintă fermitatea; dacă-i pierdem, ne ieşim din minţi; dacă nu-i câştigăm, ajungem să avem probleme mentale, devenim nişte ţicniţi; banii sunt adevărul suprem, iar asta este de-a dreptul spectaculos, pentru că numai aşa specia noastră capătă cea mai mare densitate, îşi dobândeşte gravitaţia.

Nu ştiu, poate că nu se vede caria, am zis.

Nu, imposibil, aş fi văzut-o. Nu e nicio carie, mi-a zis.

Mă întorc în apartamentul meu din Ranillas, care deja nu se mai numeşte aşa, şi văd la televizor ştiri despre corupţia politică. O înşiruire de acuzaţii contra politicienilor: abuz în serviciu, fraudă, mită, spălare de bani, trafic de

influenţă, cheltuire ilegală a banilor publici, apartenenţă la organizaţii criminale etc.

Politicienii spanioli se scufundă, se transformă în victime absurde, se gândesc numai la cum să-şi cumpere case şi maşini, la turism de lux şi hoteluri de şase stele. Sunt absolut găunoşi.

Sunt fascinaţi de bogăţie, vor să adune averi. Nu pot cheltui cât adună. Dar nu le pasă, interesul lor este să acumuleze. E ca şi cum ai sta pe scaun şi ai asista la umplerea continuă a conturilor tale bancare, mai ales în Elveţia, noul nume pentru El Dorado.

E o desfătare aritmetică, plăcerea de a face calcule matematice. Văzut aşa, pare un joc infantil cu adunări şi scăderi. Este o luptă cu plictiseala: trebuie să faci ceva în viaţă, ceva ce să fie concret. Nu-şi dau seama că fură. Apoi sunt descoperiţi şi se trezesc prinşi în hăţişurile unor procese lungi, din care ies destul de câştigaţi, chiar dacă reputaţia lor ajunge harcea-parcea. Nu sunt conştienţi de crima lor, şi poate că asta este partea cea mai interesantă, această anulare a discernământului, unde faptul de a ajunge sus în ierarhia socială trebuie să vină la pachet cu luarea în răspăr a opiniilor celorlalţi, cu dispensa faţă de orice oglindă, cu harul impunităţii şi al tăcerii.

Brusc, tăcerea se sparge şi apare oglinda, sunt acuzaţi de corupţie, o acuzaţie pe care ei o văd plină de nedreptate şi de nerecunoştinţă.

Auzi cum trupul începe să li se descompună. Prevezi transformarea lor în persoane retrase, distruse, supărate, după ce sunt aruncaţi în închisoare; chiar dacă niciodată nu stau prea mult timp în închisoare, poate trei zile, sau trei luni. Niciodată prea mult timp şi totul cade în uitare. Uitarea acţionează în favorea tuturor acţiunilor umane, fie ele rele, fie ele bune.

Corupţia politică spaniolă mă face să uit de corupţia trupurilor părinţilor mei şi a trupului meu.

Există un beneficiu social în corupţia politică, o funcţie catarctică, care ar trebui să dea circumstanţe atenuante. Oamenii uită de propriile mizerii când văd la televizor un politician pus sub acuzaţie. Corupţia politică ne distrage de la propria noastră corupţie morală.

Urmăresc la ştiri ieşirea din puşcărie a unuia dintre aceşti politicieni şi cum este aşteptat de către fiicele lui.

Fiicele lui îl aşteaptă cu nerăbdare. În ciuda a tot ce s-a întâmplat, fiicele sale sunt acolo. Îl iubesc la fel de mult, pentru ele este tatăl lor. Nimeni şi nimic nu poate distruge asta. Există cineva care-l aşteaptă. Nu o să-i reproşeze nimic. Nu o să-l întâmpine cu feţe neprietenoase. Nu o să-i spună: „Am venit pentru că nu am avut de ales“. Nu o să se plângă de nimic. O să-l pupe pe obraji şi vor zâmbi. Îl invidiez pe bărbatul acela. Pe mine nu m-ar aştepta nimeni.

Când eram mic, mama mă ducea la dentist: unul dintre canini îmi creştea peste premolar; caninul meu nu avea loc; se căţăra pe premolar. Dentistul mi-a pus un aparat dentar; mi-a spus că dacă nu-mi montează aparatul, când voi fi mare voi arăta ca Dracula. Tata nu mergea la dentist. Tata avea un dinte de aur. Îi fusese pus în tinereţe.

Uitasem de dintele de aur al tatei. În copilăria mea, gura tatălui meu era lumină datorită acelui dinte, care mie mi se părea misterios şi îmi provoca puţină teamă.

Pentru copilul care eram atunci, tata era bărbatul cu zâmbet de aur. Pentru mine, gura lui luminată era un mister ce amplifica proveniența eroică şi supranaturală a tatălui meu.

S-o fi topit dintele de aur când am ars cadavrul tatălui meu? La ce temperatură se topeşte aurul? Ar trebui să caut pe Wikipedia, dar ce aş câştiga dacă aş afla? Să fi luat legistul dintele de aur, atunci când i-a făcut autopsia tatălui meu pentru a-i scoate stimulatorul cardiac? L-o fi vândut apoi? Cât o fi luat pe el? Să le fi vândut la pachet, dintele de aur şi stimulatorul cardiac? Aurul şi inima?

Tata a avut o inimă de aur.

117

Merg cu trenul, mi-am deschis bagajul și am văzut ce e înăuntru. Trusa de igienă personală, un pieptene și niște chei. Îmi amintesc cum s-a învechit trusa tatălui meu. Niciodată, în ultimii săi ani, nu mi-a dat prin minte să-i fac cadou una nouă. Folosea trusa aia uzată, era ferfeniță, plină cu obiecte, plină de mister. Era o trusă veche, din cele cu un compartiment pentru săpun de mâini și cu un altul pentru pământuful de bărbierit. Habar nu am câți ani a folosit trusa aia, toată viața, aproape sigur. Tata era fidel lucrurilor, era felul său de a fi politicos și cu ființele lipsite de suflet. Dar nu cred că l-ar fi bucurat prea tare dacă i-aș fi făcut cadou o trusă nouă. Am simțit mirosul din geanta mea de voiaj: mirosul singurătății. Îmi miros bunurile ca să știu cât mai multe despre mine și despre cine m-a adus pe lumea asta.

Nimic nu definește mai bine singurătatea unui om decât trusa lui de igienă personală. Îmi amintesc de poșetele mamei mele. Cât de singură trebuie să se fi simțit în ultimii ani de viață. Cu toții punem umărul la construirea unui grosolan drum spre singurătate. Tata zicea că eu semăn mult cu mama. Nu l-am întrebat niciodată în ce fel. Eu îmi doream să mă asemăn lui. Cred că nu semăn cu niciunul dintre ei doi, în asta constă hăul procreației, în apariția de ființe diferite.

Nu există fiu care să semene cu cineva, nici cu tatăl lui, nici cu maică-sa, nici cu unchii, nici cu bunicii săi, cu nimeni; nu se înțelege asta niciodată.

Un fiu este o ființă nouă.

Și e singur.

Obișnuim să spunem că seamănă cu tatăl, sau cu mătușa, sau cu bunica, pentru a evita inevitabilul: ca nu cumva copilul acela să ajungă un bărbat singur sau o femeie la fel de singură.

Să nu moară singur.

E modalitatea noastră de a conspira împotriva viitorului.

118

E vara anului 1970. Suntem la plajă, în Cambrils. La sfârșit de iulie. Sunt doar un copil fascinat de turismul european. Ne cazăm la un hotel numit Don Juan. Sedus de mașinile nemților, elveților, francezilor. Îl întreb pe tata ce înseamnă literele CH de pe unele plăcuțe de înmatriculare ale acelor mașini din 1970. Tata îmi spune: „Confederația Helvetică“. Aveam să înțeleg peste ani, la liceu, când am tradus din Iulius Cezar și acolo apăreau helveții.

Cambrils e o localitate de pescari, din provincia Tarragona. Tata a aflat de hotelul Don Juan de la un taximetrist, acum mort demult, din Barbastro. Mi-era frică de taximetristul acela, avea mereu un trabuc între buze. Era un bărbat masiv, cu o burtă proeminentă, foarte brunet, cu niște buze groase, care parcă nu se potriveau cu fața lui, parcă-i atârnau de gură. De fiecare dată când îl vedeam pe străzile din Barbastro, îmi ziceam: „Acesta este omul care i-a vorbit tatălui meu despre hotelul Don Juan“.

M-am gândit că oamenii care călătoreau mult formau un soi de confederație, de societate în care își transmiteau informațiile relevante. Tata era distribuitor, iar bărbatul acela era taximetrist, așadar făceau, mai mult sau mai puțin, același lucru.

Oamenii care au călătorit pe șoselele Spaniei în deceniul al șaselea, din secolul trecut, au fondat Confederația.

„Aici se mănâncă foarte bine cu cincizeci de pesetas“, își ziceau.

„Aici se doarme excelent, așternuturi curate, camere încălzite, pentru șaptezeci de pesetas și îți oferă și un mic-dejun ca lumea“, își ziceau.

Asta m-am gândit.

Era un fel de booking.com (o casă de ajutor reciproc) de oameni care încercau să se descurce în lumea aceea.

Johann Sebastian era fericit la plajă. S-a împrietenit cu patronul unui local și acela îi gătea o tortilla pe la zece dimineața. Îl văd mâncând tortilla aceea, îl văd chiar acum, după patruzeci și cinci de ani, galbenul ouălor amestecat cu cartofii. Un soare binevoitor strălucește peste întreaga Spanie.

Tata are un Seat 1430. E la umbră, parcat sub un eucalipt minunat.

Răsună peste tot melodiile de la Dúo Dinámico, melodii ce făceau furori în sezonul estival spaniol și pe care tata le asculta în luna iulie a anului 1970, pe o plajă din Cambrils.

119

Darul acesta l-am moştenit de la Wagner. Şi ea îl avea, dar nu-l folosea. Ea vedea morţii. Wagner vedea morţii, dar nu-i băga în seamă. Aşa era ea. Indiferenţa ei divină, care excludea, oricât de admirabil ar fi fost, tot ce nu îi folosea pentru a-şi împlini dorinţele.

Sunt în apartamentul meu din Ranillas, mă întreţin cu cele câteva lucruri pe care le am: un tablou, câteva cărţi, televizorul, perdelele, fotoliul. Am mers din şmecherie în şmecherie, pentru că a trăi s-a transformat în asta, în a da tun după tun, tunuri care-ți mănâncă timpul vieții.

Dacă ești prostit, e pentru că ești în viață; când nu o să te mai prostească nimeni nu va fi pentru că lumea va fi mai bună, ci pentru că vei fi mort.

Wagner şi Johann Sebastian nu lăsau pe nimeni să-i prostească. Se enervau. Până la urmă, cei doi celebri muzicieni s-au transformat în nişte bătrânei antisistem, adică în dodecafoniști, în muzicieni de avangardă care se uitau cu teamă la preţurile mărfurilor din supermarket, doi pensionari tăcuţi care vânau oferte.

În spatele acestor neajunsuri ale vieții nu există nimeni: nici firmele, nici corporaţiile, nici măcar diavolul.

Nu există nimeni.

Un gol imens, pe care îl slujim.

Nu mă aşteaptă nimeni, nicăieri, asta s-a întâmplat cu viaţa mea, trebuie să învăț să merg pe străzi, prin oraşe, oriunde o fi nevoie, ştiind că la capătul drumului nu mă aşteaptă nimeni.

Nimănui n-o să-i pese dacă ajung sau nu.

Știind asta, mergi altfel.

Se poate vedea după cum mergi dacă te așteaptă cineva sau nu te așteaptă nimeni.

Toate familiile dispar de pe pământ.

Părinți, copii, bunici, familiile spun adio.

Mii de scene familiale se evaporă chiar în această clipă. Mă emoționează părinții tineri și responsabili: își adoră copiii, dar copiii îi vor uita.

Copii adorați de părinții lor, pe care vor fi incapabili să și-i amintească atunci când vor fi în vârstă.

Inima mea seamănă cu un copac negru plin de păsări galbene care țipă și îmi pigulesc din carne, ca într-un supliciu. Înțeleg supliciul: supliciul înseamnă să-ți smulgi din carne pentru a fi și mai gol; supliciul este dorința despuierii catastrofale.

120

Tata era un jucător de cărţi împătimit. Cred că timp de douăzeci de ani a mers zilnic să joace cărţi, atunci când nu era plecat la serviciu. Zâmbea când mergea să joace. Jocul începea la trei după-amiază şi el respecta cu strictețe orarul. Asta ne obliga să mâncăm la două fix, pentru ca el să ajungă la trei la jocul de cărţi, care se desfăşura într-un loc extrem de popular din Barbastro, numit Peña Taurina, acolo unde era expus, pe peretele principal, un cap de taur disecat. Când eram copil, mă uitam la capul de taur cu un amestec de teamă şi milă. Tata era expert la două jocuri de cărţi, la macao, care-i şi plăcea cel mai mult, şi la levată. Juca de la trei la şapte seara. Uneori, încă de când eram foarte mic, mergeam să-l văd jucând. Se supăra pe partenerii de joc. Era strict, inflexibil şi mereu avea dreptate. Pariau pe o cafea şi un pahar de coniac. Torres 5, ăsta era coniacul.

Cărţile erau paradisul său. Juca pentru plăcerea jocului. Niciodată pentru bani.

Cred că era extrem de fericit când juca macao. Trebuie să fi fost în zilele de vară ale anului 1969, sau 1970, sau 1971. La şapte seara mergea acasă ca să o ia pe mama şi ieşeau la plimbare, intrau în câte un bar ca să bea ceva şi să stea de vorbă cu oamenii.

În vremea aceea, tata a avut o viaţă foarte fericită. Îmi amintesc de cămăşile lui. Îmi amintesc de brelocul pe care-l purta, şi de ceas. Era un Citizen, cumpărat dintr-o ceasornicărie numită La Isla de Cuba, ţinută de o mamă şi de fiul ei. Părinţii mei erau prieteni cu acea mamă şi cu fiul ei. Atât mama, cât şi fiul erau misterioşi, la fel de misterioşi precum numele ceasornicăriei; nu cred că vindeau prea multe ceasuri, dar n-aş băga mâna în foc. Într-o zi au dispărut din Barbastro ca prin minune. Şi odată cu ei a dispărut şi ceasornicăria, şi-a încheiat timpul printre vii. Acum, pe locul ei e un alt magazin, iar înainte de acesta au fost multe altele, după ce La Isla de Cuba s-a închis, undeva prin 1980, după calculele mele. Magazinele apar şi dispar,

unele durează un an, altele o sută, altele trei luni, altele șase ani, nimeni nu știe, iar acolo unde a fost o ceasornicărie, acum este un bar, ori un magazin de încălțăminte, sau o cofetărie, ori pur și simplu un spațiu gol. Adoram și respectam ceasul tatălui meu. Mi se părea ceasul unui zeu; așa s-a născut interesul meu pentru ceasuri, din dragostea pe care o simțeam pentru Citizen-ul lui tata. Mă uitam la brățara de oțel, la cadran, la rotițe, la cataramă și toate mi se păreau minunate, de neatins. Tata era de neatins, mereu a fost așa pentru mine.

Când eram copil, nu reușeam nicicum să înțeleg de ce îi plăcea atât de mult să joace macao, de ce aloca atâta timp jocului de cărți, un timp despre care credeam că mi se cuvenea mie. Era un jucător celebru în sat. Foarte temut, pentru că mai mereu câștiga, iar atunci când nu câștiga, era din vina altora.

Vina era a altora, faptul acesta a fost crucial în copilăria mea. Cum apărea o dificultate, sau chiar un mic necaz, tata dădea vina pe alții, mai ales pe mama. Nu știu de unde naiba s-a ales cu talentul ăla. Tata o acuza pe mama pentru orice necaz, așa că ea a învățat treptat să manipuleze faptele după cum îi convenea, ceea ce a făcut ca în final să ne trezim cu toții într-un labirint emoțional format atât din disperare, cât și din tristețe.

După ce a împlinit patruzeci de ani, tata se enerva rău de tot; de la patruzeci de ani la cincizeci a fost perioada lui de furie. Apoi s-a liniștit. Iar când a ajuns septuagenar, s-a calmat de tot. Ceva i s-a întâmplat în localul la care mergea, la Peña Taurina. Trebuie să se fi certat cu cineva și nu s-a mai dus acolo. A început să meargă la un bar micuț, barul cinematografului Argensola. Asta mi s-a părut de rău augur. Așa a început decăderea lui ca jucător de macao. La mijlocul anilor optzeci a renunțat să mai joace cărți și a început să se uite la televizor. Nu a spus niciodată de ce renunțase la jocul de cărți. O altă enigmă pe care n-am s-o dezleg niciodată. Mă doare sufletul când mă gândesc la enigmele trecutului pe care niciodată nu o să le mai pot dezlega. Mă gândesc că ele tăinuiesc lucruri minunate care vor rămâne ascunse pentru totdeauna.

A fost cel mai tare jucător de macao între 1968 și 1974. Apoi totul s-a schimbat, s-a sfârșit epoca de aur.

Se concentra asupra cărților primite, stând relaxat, calculând ce șanse avea de

a câștiga partida, stătea mereu aproape de balconul deschis de la Peña Taurina și briza după-amiezii de iunie îi mângâia fața, brizele din 1970, când lumea încă mai era bună și în inima lui era împăcare și în a mea era bucurie. Scruta chipul adversarilor, încerca să le ghicească slăbiciunile și era atent la posibilele greșeli ale partenerului său de joc. Căuta perfecțiunea, mereu a căutat-o în ce i se potrivea, și a făcut-o în felul său.

Nu cred că mai trăiește vreunul dintre jucătorii care au jucat contra tatălui meu la Peña Taurina, local unde se organizau și serate dansante. Exista o mică estradă pentru muzicanți. Tata îmi cumpăra o Coca-Cola, mă așezam și mă uitam cum dansa cu mama, apoi îmi dădeau o crochetă, dar nu-mi plăcea.

Într-o zi, la Peña Taurina a apărut un aparat de jocuri mecanice, un pinball, un flipper. Tata a făcut o pasiune pentru pinball. Și eu la fel, deși aveam abia vreo opt ani.

Aveam un adevărat ritual.

Mergeam la Peña Taurina sâmbăta înainte de prânz, pe la douăsprezece. Tata îmi lua o Coca-Cola și începeam să jucăm pinball.

Eram foarte fericiți. Tata avea tendința de a muta mașinăria din loc de fiecare dată când acționa mânerele, iar asta era o greșeală, aparatul se oprea automat și pierdeai bila.

Bilele alea argintate erau trimise de tatăl meu spre zona cea mai de sus a aparatului, zona cea mai de sus a lumii și a vieții, stăteam în picioare pe un scaun, pentru că eram încă mic, ca să văd cum urca bila.

Scaunele alea mi s-au întipărit în memorie, parcă le văd și acum, scaunele alea din 1970.

Doamne, cât îi mai plăcea tatei să joace flipper. Amândoi eram fascinați de coborârea bilei argintii, de culori, luminițe, sunete; cu mâinile pe butoane, așteptam sosirea ei. Tata era nespus de bucuros când reușea să obțină o bilă în plus.

Eu la fel.

Pe amândoi ne încânta să jucăm. În orice bar vedeam un flipper, amândoi ne repezeam direct la el. Jucam în tăcere. Comunicam prin gesturi. Erau un ritual. Un bărbat de patruzeci de ani bătând palma cu fiul său de opt ani.

Cred că în momentele acelea a fost cea mai puternică comuniune între noi, atunci când jucam flipper.

Atunci eram tată şi fiu, într-o manieră în care nu aveam să mai fim niciodată după aceea.

Jucam foarte bine.

Formam o singură fiinţă, ne contopeam.

Eram iubire.

Dar n-am vorbit niciodată despre asta, nu am spus-o niciodată.

Niciodată.

121

Băusem în noaptea dinainte, m-am trezit când a sunat telefonul de pe noptieră, eram în patul din camera mea de la Gran Hotel din Barbastro. M-au sunat de la recepție, pentru că aveam mobilul închis. Era fratele meu. La zece, în dimineața de 24 mai 2014.

— A murit maică-ta.

Nu a zis „a murit mama“. Și cred că a fost foarte exact spunând „a murit maică-ta“.

Ce familie ciudată am fost. M-am ridicat din pat buimac, speriat, urmele alcoolului făceau ravagii în circulația neregulată a sângelui meu. Am rămas cu privirea rătăcind prin cameră. M-am îmbrăcat, nu am mâncat micul-dejun. Am mers acasă la mama, acolo unde era fratele meu.

Am intrat în dormitor și am văzut-o acolo, moartă. Era învelită, murise în somn, sau cel puțin așa a zis cineva.

Mă găseam în fața disoluției unei epoci istorice. Odată cu ea, se ducea totul, mă duceam și eu. M-am văzut pe mine însumi spunându-mi adio mie însumi.

Chiar așa: sfârșitul unei epoci istorice – adio, Renaștere, sau adio, Baroc, sau adio, Iluminism, Revoluție Rusă, război civil, epoca Romanică sau oricare civilizație demnă de a fi menționată.

Se încheia o epocă. Murea o regină.

Regina zăcea acolo, cu capul pe pernă. Nu mai vorbea. Recent inaugurata ei muțenie părea o minune.

Regina trăia foarte singură, nici fratele meu și nici eu nu mergeam des să o vedem. Eu mai ales mergeam foarte rar. Fratele meu mult mai des. El a știut

să aibă grijă de ea. De aceea, printr-o justă concordanţă, ştiu foarte bine că nici copiii mei nu vor veni să mă vadă, atunci când mă voi transforma într-un bătrân, într-un monarh agonizând, a cărui moarte va încheia şi ea o epocă istorică.

De câţiva ani, mama dormea în camera care fusese a mea şi a fratelui meu. N-am întrebat-o niciodată de ce se mutase. Se hotărâse să nu mai doarmă în dormitorul pe care-l împărţise cu tata. Nu ştiu de ce a făcut asta. O să ajung în mormânt fără să ştiu. Dar un motiv trebuie să fi existat, şi precis era un motiv sălbatic.

Pentru că mama era sălbatică.

Poate că tata i se arăta peste noapte, iar mama a intuit că în încăperea care fusese a noastră, a copiilor, tata nu i s-ar mai fi arătat, pentru că ar fi respectat spaţiul acela.

Sunt convins că acesta a fost motivul.

Îi auzeam pe părinţii mei când se întorceau noaptea şi se duceau la culcare, vorbeau înainte de a adormi. Vorbeau, şi eu îi auzeam prin perete, căci sufeream de insomnie încă de mic, o insomnie infantilă, plină de teroare şi frică de întuneric. Auzeam zgomotul liftului, cheia în uşă, auzeam ce-şi spuneau înainte să adoarmă. Vorbeau relaxaţi. Vocile lor mă linişteau foarte mult. Vorbeau despre oamenii cu care se întâlniseră. Comunicau, încercau să fie o singură fiinţă, asta făceau. Se chinuiau să meargă mai departe, aşa cum se întâmplă în toate căsniciile de pe pământ. Căsnicia este o instituţie socială de ajutor reciproc. Înseamnă crearea unei fortăreţe familiale şi economice. Îşi vorbeau dulce, eu auzeam totul. Luau la puricat şi evaluau tot ceea ce văzuseră. Vorbeau despre ce haine purtau prietenii lor, despre cum o mai duceau şi despre cum fusese cina, dacă a fost o cină bună şi cât i-a costat de familie, despre comentariul oportun sau inoportun al cuiva, despre maşina nouă pe care urma să şi-o cumpere cutare şi despre ce vor face în următorul sfârşit de săptămână.

Vorbeau.

Încercau să se înţeleagă şi să se accepte, sperând ca acea înţelegere şi

acceptare să consolideze căsnicia, să treacă împreună prin viață.

122

În Barbastro, mama a dat tonul cu plaja. Stătea la soare peste tot. A făcut o adevărată școală. Și a convertit pe câteva dintre prietenele ei la acea religie a cărei învățătură se baza pe ceva foarte simplu: statul la soare. Când venea luna iunie se duceau, ea și prietenele ei, să stea la soare pe malul râului. Toată vara stătea la soare. Se înnegrea, ca și cum și-ar fi schimbat rasa. Îi plăcea când oamenii îi spuneau asta, „ești neagră“. Nu ziceau „ești bronzată“; pe vremea aceea, în Spania se zicea „ce neagră ești“; trecutul mai este și un ritual al cuvintelor și o formă de a le pronunța. Când se instalează teama, oamenii vorbesc cu alt accent, cu altă pronunție.

Nostalgia mea este nostalgia după o anume modalitate de a vorbi spaniola. Nostalgia mea este nostalgia după o lume lipsită de teamă.

Prietenele mamei mele au murit și ele, sau sunt pe moarte. De mult timp nu mă mai întreabă nimeni despre mama. Nu-i mai aud numele spus cu voce tare. Nu-i mai aud glasul. Nu-mi amintesc ce voce avea. Dacă i-aș auzi din nou vocea, atunci poate că aș crede în frumusețea lumii.

Acum simt arșița veche din 1969 și o văd pe mama stând la soare în grădina casei unei prietene de-ale ei, mai tânără și nemăritată. O chema Almudena și locuia cu părinții ei. Avea o grădină cu copaci frumoși. Multe plante și flori. Acolo stăteau ele la soare și eu stăteam cu ele. Almudena era învățătoare și corecta lucrări în timp ce stătea la soare. Casa aceea cu grădină nu mai există: avea o bucătărie uriașă și din ea ieșeai în grădină, o grădină plină de lumină, mare și liniștită, înconjurată de un zid, nimeni nu te putea vedea stând la soare. Grădina aceea mi se părea paradisul. Mama mi-a cumpărat o bicicletă Orbea și am învățat să-mi păstrez echilibrul pe două roți acolo, în grădină. Cădeam și îmi juleam picioarele. Almudena și mama urmăreau progresele mele cu Orbea. O dată m-am izbit de un copac și am spart un ghiveci. De ce-mi amintesc atât de bine casa aceea? Nu avea etaj, doar un salon vechi, iar bucătăria era mare și degaja frumusețe și pace.

Îmi plăcea Almudena pentru că era foarte frumoasă, mă simţeam atras de ea şi îmi provoca fantezii. Era superbă. Mă deranja că mă trata ca pe un copil sau că nu mă băga în seamă. Mica mea vanitate se simţea călcată în picioare. Pe atunci, ea trebuie să fi fost foarte tânără; dacă stau să calculez bine, trebuie să fi avut vreo douăzeci şi doi, douăzeci şi trei de ani, cel mult. Mama avea prietene tinere, ceea ce mă făcea să fiu un privilegiat. Almudena mă învăţa matematică, să fac împărţiri, habar nu aveam ce însemna să faci o împărţire, mie îmi plăcea să mă uit la ea şi atât. O priveam la ore, la colegiul fondat de piariști și când stătea la soare, în bikini, alături de mama. Toată lumea spunea că e frumoasă. Colegii mei de clasă ziceau: „Ce frumoasă e domnișoara“. Eu ţineam ascuns secretul meu, privilegiul meu, darul de a o putea vedea stând la soare, aproape goală. Mă năuceau ciudatele ei operaţiuni matematice. Împărţirile mi se păreau teribil de complicate. Existau reguli, trebuia să înveţi regulile care domneau în lume: regula împărţirii, înmulţirii, produsul şi restul.

Chipul Almudenei este gravat în memoria mea. Nu îmbătrâneşte, nu s-a schimbat, rămâne inalterabil, înţepenit în timp, luminat de soare şi de sângele meu.

Mama Almudenei planta multe flori. Vorbeau toate trei despre flori, nu înţelegeam ce-ai putea să vorbeşti atâta despre flori. Dar ceea ce făceau cel mai mult era să-şi dea corpul cu cremă protectoare, un produs modern, recent apărut, să bea bere cu sifon şi să fumeze. Beau o carafă întreagă, râdeau şi erau mulţumite. Marca Nivea, cu recipientul ei de metal, rotund, albastru, cu crema albă şi rece, domnea asupra verilor. Stăteam şi eu acolo, urmăream cum soarele apunea peste copaci, peste flori şi peste biciclete. Atunci am învăţat să iubesc luna iunie. Mama m-a învăţat să iubesc această lună, care este una specială; grădina aceea era o celebrare a lunii iunie, pentru că iunie este emisarul verii, este deja soare, dar încă nu se vede coruperea verii. După ce vine iulie, începe hemoragia, încă invizibilă. August este luna în care devine vizibilă septicemia verii, a rănii sale, târâşul ei prin atmosferă, pe chipul oamenilor, printre crengile copacilor neîngăduitori, în timp ce moare.

Moartea verii era cumplită. Mama vedea sfârşitul verii ca pe un fapt tragic, profanator. Cine îndrăznea să ucidă vara? Ura venirea vremii urâte. Ea credea în soare. Era eretică, s-a dedat ritualurilor de adorare a soarelui. Era obsedată de lumină şi de statul la soare. Soarele şi a fi în viaţă erau acelaşi lucru pentru

ea. Adora vara. Adora să se înnopteze târziu, foarte târziu. Pentru ea, singurul lucru demn de a fi luat în seamă era prezența soarelui; ea nu-și dădea seama, dar în dragostea ei pentru soare și vară exista o moștenire milenară, o moștenire a culturii mediteraneene. N-am cunoscut niciun om atât de mediteraneean ca mama. Ea chiar adora această mare și nu-i plăceau deloc nici Marea Cantabrică și nici Atlanticul. Dragostea pe care mama o purta Mediteranei m-a făcut să înțeleg că era o mare specială.

Pentru ea, paradisul însemna să stai lângă Mediterana.

Mediterana a fost singura ei patrie.

123

Mă întorc din nou la acea dimineaţă din 24 mai 2014. Am contemplat camera în care eu şi fratele meu dormeam când eram copii. Îmi mutam privirea de la pereţi şi dulap până la chipul mort al mamei mele. Capătâiul patului era albastru. Mama a hotărât să vopsească în albastru toate tăbliile paturilor. Şi dulapul era albastru.

Am deschis dulapul, dar nu i-am recunoscut interiorul, chiar dacă fusese dulapul meu pe toată perioada copilăriei şi a primei tinereţi. Însă nu-mi aminteam să-mi fi ţinut hainele acolo. De la dulap m-am uitat iarăşi spre pat. Intrase în cameră şi femeia care avusese grijă de mama. Era o femeie de vreo patruzeci şi cinci de ani. O femeie bună, cu inimă mare, de naţionalitate bulgară. Plângea după mama. Niciodată n-am ştiut exact cum o chema. Avea un nume bulgăresc, i-am zis Ani. Dar cred că nu se numea aşa. Îi spaniolizasem numele bulgar şi ei i s-a părut bine şi aşa. Era blondă, înaltă, vânjoasă, cu o faţă senină şi veselă. Încă mai avea probleme cu spaniola. Mama a ţinut mult la ea. M-a surprins plânsul ei. Ani era tulburată, plânsul ei era sincer. De ce plângea, dacă nu era mama ei? De ce plângea, când eu eram cel care ar fi trebuit să plângă, dar nu plângeam? Oare îmi trimitea mama un mesaj prin intermediul lacrimilor lui Ani, îmi amintea că nu o iubisem aşa cum ar fi vrut ea să o iubesc? La asta m-am gândit. M-am gândit că mama continua să-mi vorbească din moarte. M-am gândit că de acum aveam să vorbim în alt mod.

Am invidiat-o pe Ani pentru că ştia să plângă pe cineva care nu era mama ei. Eu nu ştiu să plâng, nici măcar o lacrimă, dar dacă potenţialul meu de a suferi s-ar măsura în lacrimi, atunci întreaga Spanie ar fi scufundată şi spaniolii s-ar îneca. Aş inunda Peninsula Iberică şi cei patru zgârie-nori din Madrid ar fi scufundaţi sub apă.

Deci aşa, bunătatea există. Era acolo, îmi spunea cât de îndepărtat trăiam eu de ea.

Ani ținea mâna mamei. M-am uitat la cele două mâini, una moartă, cealaltă vie. Mâna moartă părea să-și fi găsit liniștea, iar mâna vie, atingând cu bunătate mâna moartă, rănea moartea. Ca și cum moartea nu ar exista.

Am privit din nou prin încăpere. Deci mama murise în camera în care crescuseră cei doi copii ai ei, acolo unde cele două temelii ale existenței ei nu mai dormeau de mult timp. Îmi roteam privirea prin spațiul camerei, încercam să găsesc o ușă în aer. A dat comandă să fie zugrăvită în albastru pentru că se gândise că fiii ei erau albaștri. A murit în dormitorul nostru, iar acesta era un alt mesaj extrem de puternic. S-a cuibărit acolo, în camera noastră, care se transforma, sub privirile mele, într-un spațiu sacru, într-un mormânt.

Am fost albaștri mulți ani. Până la optsprezece ani, fiii sunt albaștri. Dar, cu timpul, devin galbeni.

Fiii albaștri devin fii galbeni.

Albastrul încă era acolo. Albastrul revenea pentru câteva secunde și alunga culoarea galbenă. Cele două paturi vechi în care dormiseră vlăstarele lor păreau două bărci care mergeau de la viață la moarte, paturi ce mi se păruseră indestructibile în copilărie; albastrul de la picioarele patului, al picioarelor patului și al căpătâiului dobândea o puritate ce-mi ardea ochii.

Am observat cât de bine erau vopsite. Cum vopseaua aceea rezistase cincizeci de ani. Era cu totul neobișnuită o asemenea trăinicie. Nu exista nicio zgârietură, nici un centimetru scorojit. De ce păreau proaspăt vopsite, când paturile acelea aveau o jumătate de secol?

Am redeschis dulapul albastru, știind că o făceam pentru ultima dată, știind că niciodată nu aveam să mai văd dulapul acela. Și brusc s-au năpustit asupra mea mașinăria de război, artileria și cavaleria și lumina zilelor de mult apuse și m-am văzut, la treisprezece ani, alegând o cămașă, uitându-mă în oglindă, întrebându-mă dacă voi reuși să o impresionez pe fata de care-mi plăcea. Am privit spre locul unde zăcea mama moartă, și acolo se desfășura o furtună de timp și anihilare, o ordine logică pentru care nu eram pregătit.

Aproape mort nu mai înseamnă mare lucru.

A fost ultima dată când te-am văzut, mamă, și-am știut că începând din acel moment voi fi absolut singur toată viața, așa cum ai fost tu, iar eu nu mi-am dat seama, sau nu am vrut să-mi dau seama.

Mă lăsai exact cum te lăsasem și eu.

Mă transformam în tine, iar astfel tu aveai să dăinui și să învingi moartea.

Ar fi trebuit să fac duzini de fotografii cu camera aceea. Ar fi trebuit să fotografiez toată locuința, ca să nu se piardă nimic. Va veni o zi când n-am să-mi mai amintesc cu exactitate locuința aceea în care ne-am iubit atât de mult, și atunci când nu o să mi-o mai amintesc, voi înnebuni. Cred în pasiunile tale. Pasiunile tale sunt acum ale mele. Și pasiunile tale au meritat tot efortul. Îmi lipsesc fotografiile, asta da. Pasiunile tale, mamă, obsesia ta pentru viață mi le-ai cedat acum mie. Le am aici, în inima mea, plină de jind.

124

Fratele mamei mele moarte, unchiul meu Alberto Vidal, a murit în 11 martie 2015, la şaptezeci şi trei de ani.

În cartea de faţă, pe unchiul Alberto l-am numit Monteverdi.

Monteverdi era destul de faimos în Barbastro, satul nostru, al său şi al meu, chiar dacă el se născuse într-unul mult mai mic, aproape un cătun, numit Ponzano, acolo unde se născuse şi mama.

O să-l îngroape acolo, în Ponzano. Nu pot să merg la înmormântare. Nu mă duc la nicio înmormântare, asta am făcut toată viaţa, am evitat înmormântările. Aşa că nu ştiu cum e mormântul sau firida. Nu ştiu dacă vor fi flori. Nu ştiu nimic.

Prin anii cincizeci, când eram tânăr, Monteverdi a fost diagnosticat cu tuberculoză. L-au internat într-un spital din Logroño, o măcelărie de după război. Acolo i-au raşchetat un plămân şi l-au trimis înapoi la Barbastro. Asta am auzit când eram mic, că „i-au raşchetat un plămân“. Am auzit cuvântul „raşchetat“. Este un cuvânt folosit de tâmplari.

Avea un plămân în minus.

Era cel mai mic dintre şapte fraţi.

Mătuşa mea Reme l-a luat la ea acasă. A locuit cu ea şi cu soţul ei mai bine de cincizeci de ani. E povestea unui sacrificiu personal, a iubirii mătuşii mele pentru fratele său. E o poveste despre bunătate. Şi totul trăit fără un plămân, cu mai puţin aer în gură, cu dificultatea de a nu avea suficient aer în corp.

Mătuşa Reme a murit, dar el a mai trăit câţiva ani.

Să trăieşti fără un pămân este ceva legendar şi revoluţionar.

Când eram copil, mama mă lăsa la sfârşit de săptămână în casa mătuşii Reme şi aşa am ajuns să-mi dau seama cât de împielițat şi ciudat era unchiul Alberto, marele Monteverdi. Când aveam vreo şapte, opt ani, m-a amenințat cu cuțitul. Era un cuțit ascuțit. Îl văd şi acum, după patruzeci şi cinci de ani, cu o limpezime diabolică, dar nu lipsită de gingăşie. Văd cuțitul în dreptul ochilor, aşa cum l-a văzut Mihail Strogoff[3]. Îmi amintesc toate cuțitele importante din viața mea. Acela a fost cu siguranță unul dintre ele. Fusese ascuțit de atâtea ori, încât lama nu mai era dreaptă, ruginise şi mânerul de lemn era crăpat. Era un cuțit ridicat în slăvi. Toată lumea îl lăuda pentru cât de bine tăia. Fusese moştenit de unchiul meu de la familia lui, era un cuțit de patrimoniu, forjat la sfârşitul secolului al XIX-lea. Nu era inoxidabil. Era plin de negreală, dar nu era o negreală de la murdărie, ci una respectabilă, nobilă. Făceau semnul crucii pe pâine, apoi cuțitul felia perfect pâinea aceea pufoasă, cu mult miez, o celebrare a pâinii, pâinea sfârşiturilor de săptămână de la finalul anilor şaizeci.

A fugit după mine cu cuțitul prin apartamentul mătuşii mele, un apartament cu un hol lung, dotat la jumătatea lui cu ferestre ce dădeau spre curtea interioară. De câte ori îmi amintesc de apartamentul acela îmi vine să plâng, pentru că acum îmi dau seama că am fost fericit în apartamentul acela. L-aş putea reconstrui centimetru cu centimetru. Aş putea să fac un plan riguros. Avea farmecul său. Era destul de lugubru, dar mie tocmai vechimea lui îmi plăcea. Fusese construit în timpul războiului civil spaniol, în 1937, cu materiale provenite de la resturile clădirilor bombardate. Înainte, pe locul acela fusese locuința unor agricultori. Părea că spiritele neîmblânzite ale țăranilor spanioli ieşeau la suprafață, băntuiau prin toate ungherele, şi acele spirite au pus stăpânire pe inima unchiului meu.

„Îi tai gâtul“, striga el.

Soțul mătuşii Reme a fost cel care l-a oprit pe unchiul Alberto. L-a prins de braț, i l-a răsucit şi l-a strâns până când a dat drumul cuțitului. Ştiu că s-au mai întâmplat şi alte lucruri. Nebunia înflorea pe unde treceam, pe unde treceam eu.

Unchiul meu Monteverdi era destul de sărit de pe fix. Şi eu sunt destul de țicnit. Îmi amintesc că mă urmărea cu cuțitul şi înjura. De Dumnezeu. Johann Sebastian nu a înjurat niciodată. Monteverdi, da, mult şi răspicat. Johann

Sebastian, niciodată. Se pot distinge două tipuri de bărbaţi: cei care înjură şi cei care nu. Cei care înjură sunt de obicei disperaţi şi suferă de parcă ar fi condamnaţi la focul veşnic. Cei care nu înjură, la fel.

Și se pot distinge două tipuri de muzică: cea care încântă și cea care condamnă.

Mi s-a întâmplat exact cum mi s-a întâmplat cu preotul care m-a pipăit: a apărut un scurtcircuit în memoria mea. E o lacună creată de instinctul meu de supraviețuire. Știu că voia să-mi implânte cuțitul acela. Nu-mi mai amintesc precis de unde a pornit totul, poate că am zis ceva ce auzisem pe alţii zicând despre el, ceva despre nepriceperea lui sau că nu era bun de nimic. Am spus cu voce tare cuvintele urâte pe care le auzisem despre el. În familie, cuvintele sunt importante, chiar dacă nu și în societate. Așa că și-a ieșit din minți și a vrut să mă omoare, deși, de fapt, ar fi trebuit să-l omoare pe unul dintre fraţii săi. Unchiul meu Mauricio, cel mai mare dintre fraţi (am să-i zic Händel), spunea că Monteverdi nu era bun de nimic. Nu era prea îngăduitor cu el. Nu-i păsa că avea un plămân lipsă. Satele acelea din Huesca erau pline de resentimente preistorice și de catastrofe.

Satele acelea de care m-am îndrăgostit.

---

3. Personaj central al romanului omonim scris de Jules Verne. Mihail Strogoff a fost orbit cu un cuțit încins în foc (n.tr.).

125

Händel s-a prăpădit şi el, cred că avea mai puţin de şaptezeci şi trei de ani, parcă vreo şaizeci şi nouă, aşa că viaţa continuă să se exprime sub formă de comedie. Cred că spusesem cu voce tare nişte cuvinte pe care le auzisem spuse de Händel despre Monteverdi. Îl auzisem pe Händel spunând că Monteverdi e un dezastru, ceva de genul, şi eu l-am pârât. Nu-mi dădeam seama ce fac. Nu înţelegeam nimic. Eram copilul tipic care gafează în public, vorbind deschis despre o ruşine sau un secret de familie. Şi un om disperat voia să mă spintece cu cuţitul.

Monteverdi nu vorbea cu Händel.

Nu se înţelegeau deloc bine.

Monte credea că Händel ar fi trebuit să-i întindă o mână de ajutor, că doar nu degeaba era fratele său mai mare. Şi Händel a suferit mult în viaţa asta, cred că purta pe umeri povara unei singurătăţi cumplite. Îmi amintesc de mustaţa lui şi de capul să imens, înşurubat pe un trup groaznic de slab. Îmi amintesc că fuma mult, fuma trei pachete pe zi. Tutun negru. Habar n-am de unde ieşise. Cred că am fost şi suntem o rasă apropiată de veriga lipsă, dar şi asta este tot un triumf al vieţii.

Händel părea un demon sadea, cu părul tuns scurt, soldăţeşte şi a ajuns tot mai extravagant pe zi ce trecea. Cel mai mult îi plăcea să omoare mistreţi. Era un vânător desăvârşit. Am mers o dată cu el la vânătoare. A aplicat metoda „la pândă“. Trebuia să aşteptăm să apară mistreţul. A apărut unul, şi Händel i-a spulberat ochii cu plumbi. L-a nimerit fix în cap. Fuma şi se uita cum agoniza mistreţul. L-a lăsat acolo, mort, să-l mănânce şobolanii, să aibă şi şobolanii parte de un festin, pentru că era un mistreţ bătrân, bătrân şi bolnav, cu carnea tare şi râioasă, aşa că am plecat cu maşina, pe nişte drumuri pline de vânt, uscăciune şi frig, în noaptea de noiembrie.

Luna lumina cadavrul mistreţului, iar Händel a căzut într-un mutism total,

fuma şi se uita în zare, în depărtările acelea din ţinutul Somontano, un amestec de vid şi avertizare a beznei şi urâţeniei nopţii care suntem cu toţii.

A vrut să dea drumul la radioul din maşină, dar nu a reuşit să prindă niciun post. Se auzeau numai pârâituri.

126

Monteverdi părea un alt demon, doar că unul cu părul lung, însă la fel de extravagant.

Cei doi erau fraţi buni, de sânge, dar mai ales fraţi în extravaganţa lor: unul tuns la zero, celălalt cu plete.

Amândoi purtau mustaţă, îmi amintesc. Händel una minusculă, Monteverdi o ditai mustaţa.

Locuitorii de pe atunci din Barbastro îl cunoşteau bine pe Monteverdi. Noile generaţii, nu.

Dar în vechiul Barbastro era respectat, înţeles şi iubit. Era înţeles pentru că, în fond, Monteverdi era o emanaţie naturală a acelui ţinut, a acelor străzi, pieţe publice, a acelui fel de a fi în lume.

Monteverdi vorbea mult, sacadat. Veşnica lui formulă de salut era „Ce faci, tinere?“. Pronunţa întrebarea într-un mod nefiresc, neaşteptat, o pronunţie care te ducea cu gândul la un cult secret al nebuniei, al dezagregării. Da, dezagregarea a fost coroana lui Monte. Apoi începea să turuie, fraze care nu veneau una în continuarea celei dinainte, ci una peste alta, se suprapuneau: era un spectacol verbal din care răzbătea ceva ce nu ţine de împărăţia viilor. De ceva vreme încoace, şi eu vorbesc mult: amândoi vorbim mult, ca să nu-i dăm interlocutorului nostru timp să ne judece, ca să-i ţinem gândurile ocupate, să nu ne vadă învăluiţi în tăcere şi să-şi dea seama că suntem complet ţicniţi şi distruşi. Că am suferit într-atât încât nu ne-a mai rămas decât automatismul silabelor.

Camuflajul celui care şi-a luat-o pe cocoaşă, da, dar şi camuflajul îndrăgostitului.

În urmă cu câţiva ani, m-am întâlnit cu el pe stradă şi mi-a arătat telefonul

mobil pe care şi-l cumpărase. Am făcut schimb de numere.

Ne-am privit cu tristeţe telefoanele.

Nu l-am sunat niciodată, de ce s-o fi făcut?

Aspectul său era un adevărat dezastru: purta costume vechi, cu cravate înflorate şi mirosea urât. Spre sfârşitul vieţii puţea de-a dreptul. Chiar dacă era un dezastru natural, avea totuşi o intenţie artistică.

Nu puteai sta nici la trei metri de el.

Nu se spăla niciodată.

Mirosul său era respingător. Pură artă avangardistă. Duhoarea lui era faimoasă. Toată localitatea cunoştea urma mirosului său pestilenţial.

Trăia în bună înţelegere cu prematurul său iz de mort.

Duhoarea dantescă a corpului său a fost Beatrice a lui. Era o modalitate de a se deosebi de ceilalţi. Mai era şi o modalitate de a înălţa o fortăreaţă în jurul trupului său, un zid de netrecut în care singurătatea era protejată ermetic, aşa cum o mamă îşi protejează copilul.

Singurătatea lui a fost copilul său unic şi mult iubit.

Şi-a protejat copilul prin mirosul său fetid, aşa cum procedează animalele, cum face sconcsul, al cărui miros ajunge până la doi metri distanţă. Putoarea aceea avea şi un substrat politic, era o forţă politică, apoteoza refuzului oricărei demnităţi sociale. Era o exaltare a sterilităţii.

A locuit cu sora lui, Reme, şi cu cumnatul său, Herminio, un om bun. Oricare altul s-ar fi plâns.

Nu ar fi fost de acord.

Toată viaţa a trăit sub acelaşi acoperiş cu fratele soţiei lui, asta a făcut Herminio.

O cameră pentru Monteverdi, întotdeauna.

Locuiau toţi trei într-o casă veche, din strada San Hipólito. Şi ţineau unii la ceilalţi. Se mai certau uneori, dar ţineau unii la ceilalţi, şi încă mult. Bunătatea lui Herminio era biblică. Poate că a fost cel mai bun om pe care l-am cunoscut în viaţa mea. Herminio o iubea pe mătuşa Reme. O ţinea pe un piedestal. Se iubeau, s-au iubit mereu. Nu mi-am dat seama de miracolul acesta. Nu-mi dau seama de lucrurile minunate pe care le-am văzut în familia mea. Ar fi trebuit să-mi dau seama de iubirea lor. Herminio o adora pe soţia lui.

Apoi s-a născut nepoata mea. Acum erau patru, soţul, soţia, fiica şi cumnatul; şi au locuit împreună decenii întregi. Un mister. Era multă frumuseţe neobişnuită în traiul în comun al celor patru oameni. Gândindu-mă acum, mi-e imposibil să înţeleg aşa ceva. Nu-mi vine să cred, pur şi simplu, că doi oameni pot să locuiască împreună cincizeci de ani, fără să fie rude de sânge. Cine ar putea fi Herminio în istoria muzicii? Poate Pergolesi, chiar şi numai pentru Stabat Mater.

Camera unchiului meu Alberto era rece şi umedă, trebuia aerisită constant, însă avea farmecul ei. Nu am intrat niciodată acolo, nu aveam voie. Mai aruncam uneori câte o privire când o aeriseau. Avea un dulap şi un pat rudimentar. O masă. Cred că cel mai bine arăta fereastra. Forma pătrată a camerei îi dădea un aer religios. Aş da oricât să mai pot vedea acum camera aceea interzisă. Trebuie să fi fost camera unui om părăsit, când încercările prin care trece devin lichide, se strecoară în pereţi, în duşumea, în mobilier, în aer. Probabil că singurătatea aceea încă mai zace acolo, prinsă între cei patru pereţi, dacă vor mai fi existând.

Nu a găsit nimic de lucru. Nu şi-a găsit soţie. Nu a avut niciodată o iubită. Nimeni nu ştia să fi avut vreodată vreo prietenă, dar trebuie să fi avut. Trebuie să fi fost îndrăgostit vreodată. Dacă aş şti numele vreunei femei de care a fost îndrăgostit şi dacă aş şti că încă mai trăieşte, aş suna-o ca să vorbesc cu ea. Ăsta ar fi un miracol. Pentru că avusese tuberculoză, folosea mereu aceeaşi farfurie, acelaşi pahar şi aceleaşi tacâmuri.

Eram un biet copil, mă uitam lung la farfuria lui, la paharul lui şi la tacâmurile lui, de parcă ar fi fost ceva interzis, murdar, malign, periculos.

Farfuria lui provoca teamă.

Paharul lui provoca panică.

Însemnau ceva necunoscut, abisul.

La fel și șervețelul său, părea să poarte pecetea morții.

Tata îi făcea cadou costumele pe care nu le mai purta.

Așa că unchiul meu Monteverdi plimba prin Barbastro costumele lui Johann Sebastian. Îi erau prea mari, pentru că Johann Sebastian era înalt, dar nu conta. Părea Cantinflas[4]. Calicii spanioli la costum, o adevărată legendă. Lui Monteverdi îi plăcea să imite stilul de a vorbi al lui Cantinflas.

Tata murise, dar Monteverdi continua să-i poarte prin Barbastro costumele care-i erau prea lungi.

Când mă întâlneam cu el pe stradă, îmi aminteam de tata, cel din anii șaptezeci, când se purtau costumele acelea, acum demodate, costumele în carouri purtate în anii șaptezeci și pe care acum nimeni nu le mai poartă.

Alberto Vidal cutreiera Barbastro dintr-un capăt în celălalt, părea Al Capone în costumul în carouri. Apărea mereu peste tot. Se plimba încontinuu, printr-un sat în care nimeni nu se plimba. Părea ubicuu.

El a inventat plimbarea.

Unchiul meu Alberto Vidal avea prieteni ciudați care au murit, sau au dispărut, ori s-au stins, sau nu au existat niciodată. I-am cunoscut pe câțiva dintre acei prieteni și mi-ar fi plăcut să știu ce prietenie îi lega, cred că una atât de inconsistentă încât nu putea fi altfel decât sinceră și bună, simplă, elementară. Prietenii elementare, așa mi le închipui. N-am știut niciodată unde locuiau prietenii aceia. Îmi amintesc de fața unuia, pentru că fața lui îmi amintea de cabina unui camion Pegaso. E imposibil să povestești despre o atare inexistență.

La începutul deceniului opt, unchiul meu Herminio a cumpărat, cu multe eforturi, un micuț apartament, în sistem cooperatist, la periferia satului. Acolo

s-au mutat din nou cei trei, pentru că nepoata mea a plecat să-şi vadă de viaţă. În noua casă, Monteverdi a avut camera lui. I-au oferit o slujbuliţă, administra apartamentele blocului cooperatist şi spunea oricui stătea să-l asculte cât de bine îşi făcea treaba şi cât de mulţumiţi erau proprietarii.

Continua să poarte costume vechi, cu cravate extravagante, ca de gangster. Poţi fi foarte sărac şi să umbli la costum. Un sărac cu stil, am văzut destui în familia mea. Monteverdi a prelungit, până la graniţa eternităţii, viaţa costumelor primite de la tatăl meu. Tata era mort, dar costumele lui din anii şaptezeci încă se mai vedeau pe străzile din Barbastro. Asta mi se părea minunat. Mi se părea legendar.

Mătuşa mea a murit şi cei doi bărbaţi au rămas singuri, acolo, în apartamentul acela, doi bătrâni care nu erau rude de sânge. Au rămas singuri, acolo, Pergolesi şi Monteverdi, vorbind despre muzica vieţilor lor, ducând dorul celei care îi unise timp de cincizeci de ani: mătuşa mea Reme, căreia mi-ar plăcea să-i spun Maria Callas, pentru că, din păcate, nu există femei celebre în istoria muzicii. Cred că au fost mai mult de cincizeci de ani. Poate şaizeci. Pergolesi şi Monteverdi erau rude prin alianţă, şi înrudirea aceea i se datora Mariei Callas, însă motivul acelei înrudiri dispăruse. Cineva ar trebui să scrie un tratat de antropologie în care să explice ce înseamnă o rudă prin alianţă, de unde vine şi în care dintre casele obscure ale Istoriei se făureşte.

Acum, Alberto Vidal a murit.

A murit marele Monteverdi.

Îmi amintesc din nou cum m-a fugărit prin apartamentul acela din strada San Hipólito, cu un cuţit în mână, ca să-mi ia gâtul, gâtul unui ţânc de opt ani, cu cuţitul acela vechi, cu mânerul ros de stafiile războiului şi ale foametei.

Stai liniştit, Alberto Vidal, ai fost tendinţa care a dat tonul în deceniile şapte şi opt în Barbastro. Chiar dacă o tendinţă de care ştiu doar eu.

Şi te vei ridica din morţi.

Ce bine ar fi fost dacă mi-ai fi înfipt în gât cuţitul acela. Am fi sfârşit amândoi, eu sub pământ, tu la garotă.

Chiar dacă legile omenești condamnă și ponegresc asemenea sfârșituri, ele nu sunt chiar atât de rele: mormântul și gâtul rupt.

De acolo venim, și acum timpurile ne oferă o nouă șansă istorică, șansa de a ajunge ceva sau cineva, și nu știm să profităm de șansa aceasta de a avea un loc de muncă, pensie, protecție socială.

Venim din copaci, din râuri, din câmpuri, din râpe.

Grajdul, sărăcia, duhoarea, alienarea, boala și nenorocirea: astea sunt de noi.

Suntem compozitori, compunem muzica uitării.

Ne este totuna dacă Dumnezeu există sau nu există.

Dacă Dumnezeu, sau mai știu eu cine, ne-ar oferi paradisul, noi doi, cât ai zice pește, l-am transforma într-o cocină.

Și dacă Dumnezeu se supără pe noi că i-am făcut din paradis o hazna, ce-o să ne facă? O să ne omoare din nou? O să ne retrimită în infern?

O, crede-mă, Alberto Vidal, suntem pedeapsa lui Dumnezeu. Pentru că Dumnezeu s-a întors, omenirea nu reușește nicicum să găsească ceva mai bun. Așa că râzi acolo, din mormântul tău, acum, când vine primăvara, pentru că ai murit la începutul primăverii, anotimp favorabil nouă, celor care mereu am fost aici cu mult, mult înainte ca Istoria să existe.

Râzi, Alberto Vidal, și spală-ți părul și parfumează-te.

Chiar că erai jegos, chiar că aveai stil.

Chiar că ai fost singur, ai fost omul cel mai singur din univers.

După ce ai crescut, nimeni nu te-a mai iubit. Nici măcar eu, nepotul tău. Când erai copil, te-a iubit Cecilia, mama ta, pe care o tot pomeneai și nimeni nu te băga în seamă. Asta chiar mi se pare o experiență supranaturală, experiența acelor oameni care trec prin viață fără să-i iubească cineva. Aceea este o formă de libertate dură și otrăvitoare. E o invocare a forței materiei haotice, înainte de ordinea omenească, pentru că materia e singură. Să fi trăit fără să fi fost

iubit nu este un eșec.

E un dar.

Un dar sângeros.

Poți vedea mai multe, poți vedea sensul materiei în libertate. Omul simte nevoia de a căuta o împlinire, să știe că lucrurile nu sunt întâmplătoare. Căutăm o voință. Să fim aici pentru ceva. Viețile noastre să atingă măcar un țel. Dar existența lui Dumnezeu este o minciună la fel de mare ca existența bunătății între oameni.

Mulți dintre oamenii din ziua de azi se gândesc că dacă au reușit să se facă folositori și au fost sinceri cu semenii lor, atunci viața lor a avut sens. Te ajută să mori ceva mai împăcat. Dar și în asta apare găunoșenia. Sinceritatea este și ea o fraudă ontologică.

Nu contează că nu știi ce înseamnă cuvântul „ontologic“, pentru că e un nimic.

Vacuitatea asta densă este minunată. Să o vezi, așa cum o văd eu. Cum ai văzut-o tu, Monte.

Crede-mă, Monteverdi, calea ta este calea eroilor.

„Ce faci, tinere?“

---

4. Mario Fortino Alfonso Moreno Reyes (12 August 1911 - 20 April 1993), cunoscut cu numele de scenă de Cantinflas, a fost un actor de comedie mexican, supranumit Charlie Chaplin din Mexic (n.tr.).

127

Sunt din nou în apartamentul meu din Ranillas. Mă rog, acum strada se numeşte José Atarés, nu se mai numeşte Ranillas, dar eu am să-i zic mereu aşa, pentru tata.

Când sunt plecat în călătorie, Bra şi Valdi vin aici, în apartament, şi-l folosesc ca şi cum ar fi casa unui dispărut. Deşi statutul de dispărut nu mi se pare ceva atât de rău.

Când sunt acasă, vin să mă vadă arareori.

Încă sunt prinşi în scandalul divorţului, a cărui iconografie morală pretinde victime şi călăi. Nu-şi amintesc de părinţii mei, bunicii lor. Nu înţeleg că în apartamentul acesta sunt ei, bunicii lor. Nu-i văd, deşi sunt aici. Nu ştiu ce înseamnă să fii singur şi disperat. Mulţi dintre noi vor pleca de pe lumea asta fără să ştie cum e să fii disperat. Cei mai mulţi oameni din câţi am cunoscut în viaţa asta nu ştiu şi nici nu vor şti vreodată.

Mânat de un soi de frenezie a disperării, am cumpărat nişte rame ieftine din Fotoprix, am înrămat poze cu părinţii mei, cu mine şi cu Bra şi Valdi şi le-am agăţat pe pereţi. Arătau cam naşpa, dar mie îmi plăceau. Mama făcea la fel. Cumpăra rame ieftine şi punea în ele poze cu Bra şi Valdi, dar niciodată cu ea.

Pentru că aveam mult mai multe fotografii decât rame, pur şi simplu am prins fotografiile de pereţi cu bandă adezivă colorată: nu arăta rău. Eram în plină construcţie a noului meu cămin. Când am divorţat, mi-am pierdut căminul. Când mi-au murit părinţii, mi-am pierdut căminul. Acum reconstruiesc cămine cu ajutorul expoziţiei haotice, îmi dau silinţa să tapetez apartamentul cu fotografii, ba chiar şi cu reproduceri alb-negru scoase la imprimantă.

O să schimb încuietoarea de la uşă, îmi spun când mă apucă ciuda, dar după zece minute îmi trece. Ar fi o modalitate de a le aminti că această casă

contează, că e vie. Dar nu schimb încuietoarea, în sinea mea sunt bucuros că ei vin, chiar dacă atunci când eu nu sunt acasă.

Cu fiecare zi tot mai singur, tot mai fără copii, dar asta este. O fi legea vieții. Aș vrea să nu-mi mai pese atât de mult. Dacă ei sunt bine, atunci nu mai contează. Viața e camera asta obscură. Nu contează. Dar mă scot din minți când uită lumina aprinsă, așa cum s-a întâmplat ultima dată, pentru că eu sunt cel care plătește factura la lumină. Eu: tatăl care, părăsind, a fost părăsit. Tatăl dispărut. Tatăl sub ape. Eu nu lăsam lumina aprinsă în casa părinților mei.

Nu, nu lăsam lumina aprinsă.

Uit totul după zece minute.

Și tot așa, mâncăm uneori împreună, în apartamentul acesta primordial. Au toată viața înainte, peste patruzeci de ani mă vor căuta. Sper că vor găsi iubirea mea. Ce bine-ar fi dacă i-aș putea proteja până în ultimul minut al eternității. Chiar cred că pot să fac asta. Am să fiu mereu alături de ei. Am să-i iubesc veșnic. Așa cum tata m-a iubit mereu pe mine. Vor căuta prânzurile acelea de douăzeci de minute, vor căuta apartamentul acesta și-mi vor căuta chipul.

Dar nu-l vor găsi, pentru că voi fi mort. Dar tot voi veghea asupra lor, așa mort cum voi fi.

128

Din ultima călătorie, am adus cadouri pentru Bra și Valdi, le-am văzut, am zis că le plac foarte mult și le-au uitat în casa mea.

Mă uit la ele chiar acum: inerte, disprețuite, ca niște medalii pentru merite triste. Simbolizează dispariția unui cămin. Așadar, dispariția iubirii. Niciodată nu spunem tot adevărul, căci dacă l-am spune am distruge universul, care funcționează pe baza rezonabilului, a suportabilului.

Ce caută aceste cadouri pe patul din camera mică în care nu doarme nimeni?

Mă întind pe patul din camera mare. Mă ridic și mă întorc în camera mică, mă uit la cadourile pe care le-am adus pentru copiii mei, cadouri abandonate pe patul micuț, iar abandonarea lor se contopește cu abandonarea patului micuț, și astfel singurătățile lor se contopesc într-una singură, pe care, dacă o vezi, ți se frâng inima și viața.

Nu mă întristează deloc că și-au uitat cadourile, mai degrabă mă miră, poate și pentru că am depășit starea de tristețe, sau au schimbat tristețea cu mirarea, și pentru că țin la copiii mei și nu-mi pasă ce fac ei cu mine sau cu cadourile de la mine. Dar până și un tată are instinct de supraviețuire, e om și el. Puținul interes față de cadourile de la mine ar putea să-mi producă până și panică: în viața mea a existat mult mai multă panică decât tristețe. Pentru că panica vine din vinovăție, iar tristețea din ea însăși. Așadar, au uitat cadourile pentru că sunt vinovat. Uneori mă gândesc că vina mea este mai mare decât universul. Aș putea concura cu abisurile siderale. Vina este una dintre enigmele de aur; este evident că nu mă refer la vina de sorginte religioasă, mai concret catolică, ci la vina preistorică, la vină ca simptom al gravității și al alianței pământului cu existența, vina lui Kafka, asta.

Vina este un mecanism puternic al activării progresului material și al civilizației, pentru că vina creează „țesut moral“, iar morala și etica sunt bastioanele care pun realitatea în mișcare. În absența vinovăției, nu ar exista

computere şi nici zboruri în spaţiu. Fără vină, nu ar fi existat marxismul. Fără vină, am avea creierul gol. Fără vină, am fi doar nişte furnici.

Mama îmi făcea cadou parfumuri. Nu le uitam în casa ei. Dar nici nu ţineam neapărat să-mi dea vreun cadou. Era obsedată să-mi dea cadou parfumuri scumpe, pe care nu şi le putea permite. Era obsedată de ziua mea de naştere. Poate că fiii mei au uitat cadourile de la mine pentru că, de fapt, eu nu voiam ca mama să-mi dea niciun cadou. Cu cât găsim mai multe paralelisme, cu atât viaţa şi memoria sunt mai sfinte.

Mă uit la fotografiile cu părinţii mei, prinse în ramele cumpărate din Fotoprix. Sunt cele mai simple rame din lume. Fotoprix concurează bine cu preţurile din magazinele chinezeşti. Magazinele chinezeşti n-au căldură, nici aer condiţionat, în schimb Fotoprix, da. Toţi emigranţii şi toţi săracii merg acolo, sau la magazinele chinezeşti, ca să-şi cumpere rame pentru pozele cu familia şi cu prietenii apropiaţi.

Afacerea cu rame ieftine pentru fotografii de familie este una înfloritoare. Când pui în ramă, pentru doi euro, amintirile tale şi oamenii tăi dragi, transformi trecutul în puţină duioşie.

129

Marți, 24 martie 2015, un Airbus al companiei Germanwings s-a prăbușit în Alpii francezi. Au murit o sută cincizeci de persoane. Toate televiziunile din lume au încercat să fie pioase. Nimeni nu știa cum să fie mai pios la televizor. Tragediile durează câteva săptămâni. Treptat, dispar. Peste câțiva ani, rândurile astea vor fi istorie îndepărtată. Poate că tocmai de asta le scriu, conștient de gustul fad al tuturor lucrurilor care ni se întâmplă. Cum au simțit sfârșitul, distrugerea corpului, pasagerii zborului cu avionul Airbus al companiei Germanwings?

Cum au murit, striviți sau arși?

Înțelegerea morții este la fel de importantă precum detaliile tehnice oferite de mediile de comunicație. Nimeni nu vorbește despre cum se rupe trupul unui copil de paisprezece ani lovit de tabla, focul, plasticul și fierăraia unui Airbus cu nouă sute de kilometri la oră. Cum e? Ard organele interne, ce stimuli ajung la sistemul nervos central de la pielea pârjolită? Cum percepe inteligența emoțională distrugerea corpului?

Ce este suferința, cât de mare poate fi?

În avion se aflau copii de paisprezece ani.

Și ce simți. E clar ce simți. Sigur se gândesc, cu trei secunde înainte de sfârșit, la mamele lor și le văd în esența lor, drept ceea ce sunt: iubire. Se vor gândi la mamele lor, iar mamele lor nu se vor gândi la ei, pentru că nu vor ști de accident decât peste câteva ore; în momentul morții copiilor vor fi la muncă, sau la cumpărături, ori la volan, ori vor vorbi la telefon. Faza cu telepatia este o minciună, e simplă literatură legenda asta care zice că poți să-ți iei la revedere într-un mod supranatural de la ființele dragi, atunci când moartea vine într-un mod accidental, fatal, tragic.

Iubirea nu există în natură.

Există moartea instantanee? Of, marea metaforă a morţii instantanee şi nedureroase, aceea la care apelează partizanii condamnării la moarte. Să ştiţi ceva: nu există moarte instantanee. Dintr-un motiv simplu: viaţa este puternică, viaţa este întotdeauna puternică, robustă. Viaţa nu dispare niciodată liniştită. Întotdeauna mori printr-o durere de nedescris, de nesuportat, inumană, indecentă. Pentru că viaţa este o culme a rezistenţei ancestrale împotriva adversarilor vieţii.

Când eşti tată, ca mine, eşti tată pentru toţi copiii lumii, nu doar pentru ai tăi. Aşa funcţionează afacerea asta cu paternitatea.

Orice altceva este politică.

Aşa îi iubesc eu pe Bra şi Valdi.

130

Cumpăr tot soiul de lucruri de la supermarket, lucruri de care cred că am nevoie, dar apoi le returnez. După ce le returnez, le cumpăr din nou. Mi s-a întâmplat asta cu două aparate electrocasnice mici: un cântar şi un prăjitor de pâine. Sunt singur în apartamentul din Ranillas şi mă gândesc la mama. Şi ea cumpăra absolut haotic: disperarea transferată asupra electrocasnicelor.

Îmi amintesc că a cumpărat odată un cuţit electric. L-a cumpărat când a apărut pe piaţă, la jumătatea anilor şaptezeci. Cuţitele electrice n-au avut succes, aşa că nu s-au mai fabricat. Mama era posesivă. Când a fost vorba să mă însor, nici nu a vrut să audă. Cu puţine luni înainte să moară, a dat un telefon fatidic la casa în care locuiam pe atunci. Eu nu eram acasă. Mama i-a zis fostei mele soţii că era imposibil să nu fi ajuns deja, din moment ce plecasem la cinci după-amiază. Trebuia să fiu deja acasă de la şapte, cel târziu.

Am intrat pe uşă la zece noaptea.

Dar cel mai înfiorător este că mama a sunat în timp ce eu urcam cu liftul, iar când am intrat în casă am mai apucat să aud sfârşitul convorbirii dintre mama şi cea care pe atunci era soţia mea. Vreau să spun că dacă aş fi ajuns cu trei minute mai devreme, mama nu ar fi dezlănţuit ceea ce probabil s-ar fi dezlănţuit oricum mai târziu, dar nu atunci şi nu din vina ei.

Mai ales din vina ei. Ăsta este schepsisul, aici e totul.

M-am îndemnat să văd în toată faza o manevră complexă a destinului, ca şi cum faptele nu ar fi supuse hazardului. Îmi închipui că avem nevoie să credem în gândirea magică, pentru că este consubstanţial fiinţei umane să presupună că există o voinţă şi o raţiune în gesturi, că destinul ştie ce face. Nu ne resemnăm în faţa cauzalităţii. Vrem ca întâmplările teribile din viaţa noastră să aibă o dimensiune supranaturală. Chiar dacă acum, după ceva timp, doar prevestesc ironia destinului.

Pe de altă parte, faptele cumplite sunt decisive pentru ca viaţa noastră să poată fi povestită, narată.

Fără fapte cumplite, sau fără fapte, pur şi simplu, fără acţiuni, orice, numai să se petreacă ceva, viaţa noastră nu are poveste, nu are subiect şi nu există.

Mama nu a aflat niciodată. Eu nu i-am spus. Nu i-am spus că apelul ei telefonic mi-a dat viaţa peste cap. Apelul ei a dus la descoperirea unei infidelităţi. Bineînţeles că era numai o chestiune de timp, pentru că eu mă afundam tot mai mult în hăţişul acela de infidelităţi, care mă distrugeau şi mă scufundau în alcoolism. Căsnicia mea agoniza, chiar dacă eu nu voiam să recunosc, pentru că mi-era teamă şi mă speria să mă trezesc în voia sorţii.

După apelul mamei mele, am coborât la bar, distrus, decapitat, şi am cerut un gin tonic, apoi, după al doilea gin tonic, am început să mă calmez. Asta face alcoolul când îţi intră în sânge: totul începe să strălucească din nou. Chelneriţa care mă servea în barul de la parterul fostului meu bloc avea degetele mamei mele. Al treilea gin tonic mi-a dat o stare de bucurie otrăvită, neproductivă.

Mă adânceam în labirintul destinului, care se foloseşte de chipurile omeneşti pentru a-şi transfigura forţa, face schimb de chipuri ca să se distreze, pune în scenă o mică încăierare în realitate. M-am gândit că niciodată nu voi mai fi tânăr. Din cauza unui apel făcut de mama, trebuia să plec din ceea ce până atunci fusese casa mea. O comedie jalnică, plus Bra, care a coborât la bar şi mi-a zis: „Tată, eu vin să locuiesc cu tine“, dar apoi s-a răzgândit. Cuvintele lui Bra m-au emoţionat. Acel „tată, eu vin să locuiesc cu tine“ este cel mai frumos lucru pe care l-am auzit în viaţa mea. Îmi amintesc mereu de cuvintele lui. Conţineau o dragoste filială infinită. Cred că o să mor auzind cele câteva cuvinte ale lui care n-au ajuns să fie fapte, dar e mai bine aşa. Nici faptele nu mai sunt ce-au fost.

Pentru că trecutul nu există, chiar dacă îmi amintesc extrem de limpede câtă energie mi-a dat cel de-al treilea gin tonic. Acum văd frumuseţe peste tot. Şi, până la urmă, nici nu a fost cine ştie ce. A fost o poveste obişnuită. O poveste aşa cum au trăit mii de spanioli, sau mii de oameni. Chiar dacă unii spanioli (mult mai mulţi bărbaţi decât femei) nu divorţează pentru a nu-şi pierde biblioteca, ori apartamentul de la malul mării, televizorul, lenjeria intimă din

sertarul noptierei, chestii de genul ăsta. Angoasa ia cele mai diverse chipuri din lume. E drept că eu am rămas fără bibliotecă și că îi duc dorul. Dar erau doar cărți. Iar cărțile nu sunt viață, cel mult o podoabă a vieții, și cam atât.

131

Mi-ar fi plăcut ca mama să știe că ea a grăbit divorțul prin acel apel telefonic. E un mister cum a murit fără să știe. Deci se poate spune că m-a cunoscut numai în două stadii mentale: burlac, la cheremul ei; însurat, la cheremul altei femei, care o întruchipa și pe mama. A pierdut a treia stare: divorțat, fără să mai fiu la cheremul cuiva. Adică fără ea. Dacă eu am fost centrul vieții ei, iar ea a fost cea în jurul căreia a gravitat existența mea, atunci cea de-a treia stare pare a fi starea finală a existenței mele, o stare de libertate zgomotoasă, de părăsire tremurătoare, pentru că nu pot exista fără prezența ei tutelară, ea, care a fost o zeiță, care m-a crescut în pântecele ei; ea mă poate vedea în starea de acum numai sub formă de fantomă, și exact așa mi se arată.

O zeiță din Epoca de Piatră, reîncarnată succesiv, asta era mama.

Și, în sfârșit, gata, nu mai este. Nu mai trăiesc nici măcar transfigurările ei. Poate că exact asta făcuse, îmi arătase moartea ei deplină; nu doar a corpului ei, ci și moartea tuturor ramificațiilor, lăsându-mă în voia libertății, spunându-mi așa: „În sfârșit, ești singur, căci numai moartea mea putea să-ți redea libertatea pe care ți-o doreai atât de mult și de care te temeai atât de tare; rămâne de văzut câți ani vei reuși să trăiești sau să supraviețuiești fără mine și fără metaforele mele, fără mine și fără încâlcitele mele bifurcații, expansiunile mele, prelungirile mele în soția ta, în munca ta, în fiii tăi, în casa ta, în biblioteca ta și în aerul pe care îl respiri“.

Toată viața mea a fost imaginea extinsă a mamei mele. A domnit asupra mea. Toată viața mea a fost un feudalism freudian și matriarhal. În copilărie, când ceva nu-mi ieșea bine, mama era de vină. La patruzeci de ani, dacă ceva nu-mi ieșea bine, de vină era fosta mea soție, adică reprezentanta mamei mele. Poate de asta infidelitățile mele nu aveau efect asupra soției mele, ci asupra mamei mele.

Mama mi-a guvernat viața și a guvernat-o bine. Oricum ar fi fost. Responsabilitatea guvernului mamei nu era fericirea mea, ci supraviețuirea

mea. Pentru că responsabilitatea matriarhatului este dăinuirea vlăstarului. În acest sens, guvernarea ei a fost bună. Datorită guvernului ei, aș fi putut fi fericit, dar mort la patruzeci de ani. Nu, ea a optat pentru prelungirea vieții mele, a ales conservarea mea, ca ființă vie; acum știu asta, atunci nu știam; când a sunat, nu știam asta. Am știut abia după mult timp.

Vrăjitoare străveche veghind la conservarea fiului ei, conspirând împotriva oxidării, a entropiei, a degradării cărnii fiului ei și care corupea spiritul fiului ei în dulcea lumină a matriarhatului, înainte de Grecia, înainte de Istorie, plămădit în preistorie, pentru că de acolo venea spiritul mamei mele.

A fost ironic, cumplit de ironic: ea a sunat ca să se asigure că sunt bine, numai că apelul ei mi-a transformat viața în iad.

A sunat cu gândul că-mi face un bine, și apelul ei mi-a făcut rău.

Dacă ne-am putea revedea, oare ce ne-am spune? Ar trebui să-i spun tot ce s-a întâmplat de când a plecat, dar n-aș ști cu ce să încep. Dacă ar reveni, ar trebui să-i explic că apartamentul ei nu mai există, și nici copilul ei.

132

Ultimii ani ai mamei au fost cumpliți, dar ne-au și revelat lucruri neașteptate despre viețile noastre. Ultimii săi ani m-au învățat multe. Uneori mai că reușeam să fim împreună. Am avut momente de liniște, când am putut fi mamă și fiu, fără nimic altceva. Poate că am reușit să fim mamă și fiu atunci când realmente nu ne mai simțeam ea o văduvă și eu un bărbat fără tată. Poate că niciodată n-am reușit să depășim forța de atracție a morții tatălui meu, bezna în care ne-a cufundat dispariția lui. Poate că plecarea lui a slăbit legătura dintre mamă și fiu. Poate că el a dat cea mai mare energie vieților noastre.

Mama nu putea trăi singură și ne suna la telefon de mii de ori, așa cum fac eu acum cu Bra și Valdi, iar ei țin cont de apelurile mele exact la fel de mult cât țineam eu de-ale mamei, cel puțin așa mi se pare mie, apăsat poate de vină sau de dorința de a primi mesaje de la morți.

Mama mi-a spus la un moment dat: „Să dea Domnul ca fiii tăi să te bage în seamă exact cât mă bagi tu pe mine“. Știa ce spune, normal că știa. Avea darul celor mai ascunse certitudini.

Da, a ghicit. Avea darul profeției. Așa era ea. Avea darul profeției, dar nu-i păsa. Știa că așa va fi, pentru că a ajuns să știe totul, chiar dacă nu era conștientă de faptul că ajunsese să știe totul. Oamenii se chinuie toată viața, fac sacrificii și trudesc din greu pentru a ajunge să înțeleagă ceva, pe când mama știa totul ca prin suflare divină.

Dar nu-i nimic. Cred că am îmbunătățit puțin specia. În schimb, tata nu mă suna niciodată. Tata nu dădea telefoane niciodată pentru că era prins cu televizorul, cu acei bucătari muribunzi și rețetele lor pentru pensionari cadaverici, genul acela de oameni care se uită la televizor la zece dimineața, ceva ce am început să fac și eu în ultimele luni.

Spre sfârșitul vieții, mama ajunsese imposibil de suportat. Nici ea nu se mai

suporta. Devenise un soi de maşină de tocat care toacă orice-i dai.

Marea maşină de tocat, aşa era ea. O femeie specială. Plină de iubire nebună pentru viață, prea multă iubire.

Greşea.

Era dezamăgită.

Apoi îşi făcea din nou iluzii.

Până la urmă, a făcut apelul acela telefonic definitiv. Credea că apelurile ei sunt benigne. Să mori de râs, nu alta.

Dragă mamă, din cauza perversei şi bestematei tale obsesii de a mă suna la orice oră, ai înecat sau ai transformat viaţa mea: încă nu ştiu dacă a fost scufundare sau transformare, şi partea amuzantă este că îmi pasă tot mai puţin ce a fost. Ce-ai fi gândit dacă ai fi ştiut? Poate că ştiai, de fapt. Poate că atunci când ai pus mâna pe telefon, mâna ta a fost mânată de o forţă necunoscută. Poate că tu chiar îţi doreai să faci asta. Poate că a fost ultima ta acţiune memorabilă din lumea asta.

Existența mea se îndreaptă spre gesturile intrigante, intriga pare să joace un rol important. Oamenii ar trebui să-şi dea seama că în viaţa lor există intrigi, uneltiri, comploturi. Există acţiuni cu semnificaţie nebănuită. Mama a murit odată cu căsnicia mea, astfel că moartea mamei şi moartea căsniciei mele se contopesc într-o singură moarte. Există acolo ceva ce intrigă. Mă pot gândi la intriga asta. În conspiraţiile astea există o intenţionalitate oarbă, există manipulare şi decizie.

Dar cine se află în spatele acestui complot?

Însuşi Dumnezeu, fără îndoială.

Cine, dacă nu El?

Destinul?

Nu.

Nici Dumnezeu, nici destinul.

Ci timpul.

133

Mama era o punkistă. Îi înnebunea pe doctori. Își schimba data nașterii după cum avea ea chef. A făcut-o și la evidența persoanelor. Am documente de-ale mamei cu date schimbate. În buletinul ei scrie că s-a născut în 1933. Dar în certificatul de căsătorie apare 1932, iar în certificatul ei de naștere este 1934. Și zilele sunt diferite: într-un document scrie că s-a născut în 7 aprilie, în altul în 2 decembrie, în altul în 22 octombrie. Ceva asemănător se întâmplă și cu cel de-al doilea ei nume de familie. Îl schimba chiar ea. Compunea variațiuni vocalice. N-am știut niciodată cu exactitate care era al doilea ei nume de familie. Uneori era Rin, alteori Ris, sau Ríu, ori Ríun.

Mamei nu-i plăcea să se numească nicicum. Nu credea că are un nume cu adevărat. Nu voia să fie la cheremul unui nume. Nu făcea asta cu bună-știință, ci din instinct.

Mereu instinctul, acest dar atavic. E ceea ce am moștenit de la ea: instinctul, un soi de izbitură care-ți permite să vezi originea lucrurilor.

Accepta, neavând de ales, primul nume de familie, dar cu al doilea a făcut ce-a avut ea chef. Și-a făcut fărâme al doilea nume. Inteligența ei refuza numele lucrurilor. Avea dificultăți când trebuia să pronunțe unele cuvinte, dar nu din cauză că nu făcuse școală, căci făcuse, cel puțin până la paisprezece ani. Pentru ea, cuvintele erau lipsite de importanță în sine; importante erau lucrurile deghizate în cuvinte. Pe ea o interesau lucrurile reale. Deghizările fonetice ale lucrurilor reale erau trecătoare și prea complicate.

După ce Spania a aprobat Legea Dependenței[5], de care beneficiau mama și toate persoanele în vârstă care nu se mai puteau întreține singure — din cauza gravelor probleme de mobilitate, mama trebuia îngrijită de o altă persoană — , mama i-a schimbat numele în Legea Independenței. Era amuzantă această schimbare ironică, făcea trimitere la secolul al XIX-lea, când Spania a reușit să-l înfrângă pe Napoleon în celebrul Război de Independență. Această confuzie voită a numelor ascundea o ironie la adresa întregii noastre

cunoașteri; îmi amintea de elevii mei care-l confundau pe Quevedo cu Góngora, pe Lope de Vega cu Galdós, iar eu eram siderat și, departe de a-mi smulge părul din cap, vedeam în greșeala lor un unghi nou din care poți contempla lucrurile; neașteptata găunoșenie a culturii, a cuvintelor și a realității umane.

Nu, n-am să corectez niciodată aceste greșeli, pentru că, în fond, nici nu sunt greșeli, ci indiferență, o lipsă de motivație, o altă formă de inteligență. Așa că atunci când eram întrebat, în împrejurări oficiale, care era numele complet al mamei mele, făceam exact ca ea, spuneam Ríu sau Rin, și lăsam totul în seama a ceea ce înțelegea cel care mă întreba, așa cum făcea și ea.

Cu siguranță morții sunt sătui până peste cap de mama. Cu siguranță așteaptă să învie ea prima.

Oamenii nu știu cât de amuzant este să-ți schimbi data nașterii sau numele de familie. Nu e niciun joc, nu e o frivolitate, este o sfidare a legilor omenești. Mai este și dorința de a te lăsa în voia sorții. Este, până la urmă, o desconsiderare a legilor realității sociale peste care a domnit privirea mamei mele.

Am moștenit acea desconsiderare. Meticuloasele legi omenești îmi sunt indiferente, așa cum îi erau și mamei. Îmi este indiferent tot ce a construit civilizația. Nu spun asta din aroganță, dimpotrivă; nici dintr-un dezinteres depreciativ; este vorba mai degrabă despre durere. La indiferență se ajunge pe căile durerii, ale vidului, ale absenței centrului de gravitație.

La fel ca mama, mi-a mai rămas numai venerarea soarelui, soarele ăsta care intră în fiecare dimineață în apartamentul meu din Ranillas și îmi pulverizează ochii.

Soarele ne orbește pentru tot ceea ce nu este soare. Cândva, vom privi din nou soarele împreună.

Adevărul se află într-o continuă transformare, de aceea e greu de prins în cuvinte, de arătat. De fapt, ne scapă mereu. De fapt, important este să oglindești continua lui mișcare, variabila și metamorfoza lui lipsită de inhibiții.

Nu, mamă, niciodată nu o să mai privim soarele împreună. Vor trece milioane de ani fără ca noi să ne revedem.

Soarele acela de iunie pe care l-ai iubit atât de mult.

---

5. Corespondentul legii în România ar fi Legea privind protecţia persoanelor cu handicap (n.tr.).

134

Vine cineva să mă vadă, în sfârşit. Este Bra. Îi pregătesc cina plin de speranţe: cârnaţi, cartofi şi ouă. Am cumpărat pentru el nişte cârnaţi excelenţi, cu ciuperci, nişte cârnaţi scumpi, rafinaţi. Curăţ cartofii. Îi prăjesc în ulei de măsline curat. Urăsc refolosirea uleiului de măsline, mama nu făcea niciodată aşa ceva. Bra a fost într-o excursie cu prietenii, patru zile pe munte; pe mine nu m-a văzut de două luni. Dar nu contează.

Se uită la televizor în timp ce mănâncă.

Ne uităm la televizor.

Ce ne-am face fără televizor.

Îl întreb dacă nu vrea, după ce mănâncă, să mergem la cinema, e un film destul de bun. Zice că nu are chef, că a stabilit să se întâlnească cu prietenii. În timp ce iese din casă, îl întreb dacă nu pot să fac câţiva paşi cu el. Am stat toată ziua în casă, am chef să-mi desmorţesc puţin picioarele.

Propunerea mea îl stinghereşte.

Zice că nu, că pleacă singur.

Şi pleacă.

Strâng masa, dau drumul la maşina de spălat vase. Sunt bucuros la gândul că mi-am permis o maşină de spălat vase şi că merge bine; fac curat în bucătărie şi apoi mă uit la televizor. Văd nişte firimituri de pâine pe covorul din camera cu televizorul. Mă duc din nou la bucătărie şi privesc lung la maşina de spălat vase, marca OK. Şi-mi zic ce bine că măcar am maşina asta de spălat vase, pare o soluţie pentru orice. Pare o formă de întruchipare umilă a însuşi Domnului Dumnezeu.

Zgomotul ei îmi ține de urât.

Pe Wagner, în ultimii ei ani de viață, o întovărășea zgomotul frigiderului, căci nu avea mașină de spălat vase.

Pe Johann Sebastian, în ultimii săi ani de viață, îl întovărășea zgomotul televizorului, pentru că la cinema nu mergea niciodată. Ce să fi căutat el la cinema, când el era istoria cinematografiei. El era ecranul și fețele actorilor, uzate de trecerea timpului, de pe ecranul gălbui.

Mama știa la perfecție că totul se va repeta. Ea pregătea cine și prânzuri. Eu pregătesc cine și prânzuri. Ale mele sunt mai puțin gustoase, evident, pentru că ea știa să gătească. În această reîntoarcere, în această revenire a gesturilor gemene există un extaz care mă scoate din minți. Așa vine mama mea la mine, prin intermediul profeției ei. Nu vine să-mi spună: „Copiii tăi se poartă cu tine exact cum te-ai purtat tu cu mine“, nu, nu vine să-mi spună asta, ci că a găsit un drum înapoi spre mine. Vine ca să-mi spună asta: „Te voi iubi mereu, sunt tot aici“.

Și ăsta e miracolul.

Miracolul este că ea știa deja, încă de când era în viață, știa de drumul acela, îl cunoștea deja.

E drumul vrăjitoriei, un drum primitiv.

În urmă cu câțiva ani, când îmi spunea: „Să știi că dacă nu vii să mă vezi, nici copiii tăi nu vor veni să te vadă“, voia, de fapt, să-mi spună: „Când voi fi moartă, am să mă întorc la tine pe drumul acela, drumul mărginit de copaci înfrunziți și de lumina lunii iunie, cu foșnetul râului din apropiere, când voi fi moartă voi continua să fiu cu tine prin intermediul singurătăților noastre, a ta și a mea; drumul, uite-l, e un drum, un drum însorit, drumul morților“. De fiecare dată când Bra și Valdi nu vin să ia cina cu mine, Wagner revine pe acel drum, moartă de-a binelea, numai oale și ulcele, cadavru sadea, cu gălbejita orchestră a eternei reîntorceri a aceluiași lucru.

Mama era o femeie nietzscheană. De asta îi zic Wagner.

Wagner îmi spune: vei folosi şi tu drumul ăsta, vorbeşte cu Bra şi Valdi despre el, a venit timpul să le spui de drum. Este marele drum al familiei noastre, cel care le permite morţilor să stea cu cei vii.

N-am să fac asta, încă nu a sosit timpul de a le arăta drumul pe care o să mă întorc la ei atunci când voi fi mort, îi spun mamei mele.

Wagner îmi zice: a sosit timpul, nu mai ai timp.

Însă în ziua următoare, Bra se hotărăşte să doarmă la mine, iar asta mă bucură foarte mult, o bucurie care dispare rapid. Pentru că se trezeşte posomorât. Îi dau o pupătură care-l stinghereşte, sau, mai degrabă, i se pare absurdă.

Bra pleacă la cealaltă casă, la casa mamei lui, casă care e şi a mea, chiar dacă acum nu mai am niciun drept asupra ei, se duce pentru că acolo are un pat mai mare. Îi dau cafea şi biscuiţi, dar refuză strâmbând din nas. E un fel de a-mi spune „taci, taci odată, e destul că am dormit în patul ăla mizerabil“.

Wagner spune: construieşte drumul, un drum lat şi înflorit pe care tu vei reveni mereu ca să stai cu el, drumul pe care tu te aflai de fiecare dată când nu mă sărutai, sau nu mă ţineai de mână, sau nu treceai pe la mine, este acelaşi drum, aceeaşi revenire.

Eterna reîntoarcere a maternităţii şi paternităţii ruinate, revenirea aceluiaşi lucru mereu.

Mă uit lung la biscuiţii refuzaţi. Stau şi mă uit la biscuiţi ca un tâmpit. I-am cumpărat plin de speranţe. Sunt cei mai abandonaţi biscuiţi de pe planetă. Cu siguranţă că şi mama a cumpărat, de multe ori şi tot plină de speranţe, lucruri pe care eu nici măcar nu le-am luat în seamă, care atunci mi s-au părut total neînsemnate, iar acea neînsemnătate călătoreşte prin timp, a dormit patruzeci de ani şi acum reapare şi se aşează lângă mine. Aşa îmi vorbeşte mama, este modalitatea aleasă de fantasma mamei mele pentru a vorbi cu mine: drumul wagnerian se deschide din nou.

Ea l-a inventat.

Părinţii mei şi-au petrecut viaţa gândind, trasând şi configurând complicate

drumuri spre mine, pentru a nu mă lăsa niciodată singur, drumuri dinspre moartea lor spre viața fiului lor.

Ranillas și Arnillas au fost alt drum.

Divorțul meu, alt drum.

Disperarea meu, drumul cel mai însorit.

E ca și cum s-ar închide un cerc galben, întotdeauna galben. Nici copilul copilului meu nu va ști să prețuiască lucrurile pe care tatăl lui i le va face cadou cu atâta dragoste. E un labirint prin care comunicăm de dincolo de dispariție, prin intermediul neînțelegerii. Ca și cum neînțelegerea ar fi o ecuație care distruge fizica morții.

Și Bra pleacă.

Nici măcar nu și-a făcut patul.

L-a lăsat răvășit.

Mă apuc să-i fac patul.

Până și patul este abandonat.

135

Locuiesc aproape de râu, Ranillas e lângă Ebru. Oamenii care locuiesc lângă un râu trăiesc mai mulţi ani. Iau liftul şi cobor în garaj. Liftul are un miros specific, nu vreau să zic că ar fi urât, dimpotrivă, miroase a curat, a curăţenie industrială, dar e un miros străin, miroase a nimeni, miroase a gradul zero al fiinţei umane. Garajul este sub nivelul apelor Ebrului. Îmi dă senzaţia că înot pe sub apă. Garajul meu este sub ape, e un submarin.

Când m-am mutat în Ranillas, eram singurul om din bloc, un bloc cu şaisprezece apartamente; a fost unul dintre cele mai mari luxuri imobiliare din viaţa mea. Era fascinant cum liftul era mereu la etajul meu şi la fel de fascinant să ştiu că în cele trei etaje de deasupra mea nu locuia nimeni şi nici în cele patru de dedesubt. Era şi destul de straniu, totodată.

Niciodată nu trebuia să aştept liftul. Câtă viaţă pierd oamenii aşteptând liftul. Multă viaţă. Se adună luni întregi.

M-am simţit ca un prinţ, ca un ministru dintr-un guvern spaniol. Adormeam cu gândul că o făceam în mijlocul unui edificiu gol, ca şi cum aş fi fost un astronaut odihnindu-se în spaţiu, ca şi cum aş fi fost Cristofor Columb în Lumea Nouă. Cred că tata a pus la cale toate astea, el le-a organizat, a vrut ca viaţa mea să se contopească cu edificiile pustii. Le-a organizat el pentru că numai el a putut fi, prin intermediul coincidenţei de nume, cel care mi-a spus să aleg strada asta, pentru că strada asta era el.

Trebuie să fi fost el, îmi spun. Trebuie să fi fost el, ridicat din morţi, trimiţându-mi o sărutare pe obraz.

Cred că foarte puţini oameni din lumea asta se vor bucura vreodată de a nu fi nevoiţi să aştepte liftul: nu vor şti ce simţi; eu da, eu am ştiut timp de câteva luni.

Era mereu acolo, la etajul meu.

Această imediateţe la urcare şi coborâre îmi deschidea un drum mistic către percepţia noii mele case. Dacă plecam de acasă, când mă întorceam liftul era la parter. Îl foloseam doar eu. Iar el ştia asta. Şi nu exista niciun zgomot. Puteam pune muzică la maximum la trei dimineaţa. Şi chiar puneam. Învârteam butonul volumului de la amplificatorul meu Pioneer până când simţeam că mi se sparg timpanele.

Frumuseţea edificiului consta în frumuseţea lui abstractă, era un simbol material al dispariţiei părinţilor mei. Ce frumos plecaseră, cum au ştiut ei să spună adio fără să spună adio. Cât de bine-i pot vedea din moarte şi din Ranillas; cum sunt vieţile lor convocate de către industria automatizărilor: liftul Siemens şi amplificatorul Pioneer.

136

Apoi, încetul cu încetul, au apărut şi vecinii, s-au cumpărat tot mai multe apartamente, pentru că dezvoltatorul s-a văzut obligat să ajusteze preţul la cererea pieţei. A coborât preţul cu mai bine de patruzeci la sută, ceea ce mi-a permis să-mi cumpăr apartamentul şi să fiu primul locatar. Totul a fost o întâmplare. Reducerea de preţ a coincis cu nevoia urgentă de a-mi găsi o casă după divorţ. Trebuia finisat, pentru că interiorul era făcut doar pe jumătate. Eu am pus parchet şi am dotat baia. Am pus parchet de tipul AC4, aşa mi-a recomandat cineva; am aflat despre diversele categorii de parchet. Nişte muncitori români mi-au făcut baia. Mi se părea că pereţii cabinei de duş sunt prea scunzi şi că voi face tot o apă prin baie, dar până la urmă a ieşit bine. Timp de câteva zile am făcut cercetări asupra înălţimii cabinelor de duş. Ne-am dat cu părerea, eu şi muncitorii români, asupra înălţimii ideale a unei cabine de duş. Ne-am uitat la cabină ca la o enigmă. Pentru mine chiar şi muncitorii români erau tot o enigmă; mă simţeam foarte singur, aşa că îi admiram pentru cât de bine se înţelegeau între ei. Unul dintre ei fuma şi arunca chiştoacele în veceu; a trebuit să-i atrag atenţia. Nu i-a picat bine, dar nu a mai făcut. Mâncau sandviciuri uriaşe.

Aşa că în patru zile m-am mutat acolo, în apartamentul meu din Ranillas. Ceilalţi locatari au făcut renovări complicate, şi-au instalat bucătării noi şi elegante. Dar, în orice caz, a fost minunat să locuiesc singur în tot blocul, mai bine de trei luni. Părea că nimeni nu voia să vină să locuiască acolo. Aveam senzaţia că mă mutasem într-o navă spaţială care naviga în spaţiul îndepărtat. Când locuieşti numai tu timp de trei luni într-un bloc de opt etaje, începi să înveţi limbajul edificiului şi îţi dai seama că apartamentele sunt vii. Povestea blocului era tot o poveste despre singurătate. Terminaseră de construit în 2008, exact când a explodat balonul de săpun al imobiliarelor din Spania, aşa că apartamentele au rămas nevândute până în 2014, când preţul le-a fost redus. Apartamentele, liftul, scările, pereţii au avut parte de şase ani de singurătate. Liftul era trist. Cred că liftul acela s-a bucurat de prezenţa mea. Mi-am imaginat tot soiul de chestii pe seama asta. Îmi amintesc că nu

funcţiona nimic, în afară de maşina de spălat. Era o maşină nouă, Corberó, neatinsă, numai că zăcuse şase ani pe un hol, în voia sorţii, fără să fi fost conectată vreodată la curent. Era o maşină de spălat virgină, nu mai spălase nimic în toată viaţa ei, ceea ce mi se părea un adevărat mister. Când am băgat-o pentru prima dată în priză, m-am gândit că nu va funcţiona. Cel care mi-a vândut apartamentul îmi zisese că nu crede să mai funcţioneze. Dar a funcţionat. Maşina de spălat a funcţionat, a fost ca şi cum ar fi înviat. Câţi ani rezistă un aparat electrocasnic nefolosit?

Ultimele maşini de spălat ale mamei mele fuseseră mărci ieftine. Mama credea orbeşte în maşinile alea de spălat ieftine, eu la fel. Dacă ar fi fost încă în viaţă, am fi putut povesti la telefon despre maşini de spălat, dar acum era prea târziu. Ba chiar am fi putut locui împreună. Dacă Dumnezeu i-ar fi dat un an de viaţă în plus, am fi locuit împreună.

Este imposibil să renovezi trecutul, sau poate că nu.

137

Încerc să fac mici îmbunătăţiri la apartamentul ăsta, în care totul este făcut de mântuială. Obiectele din el se strică. Robinetul de la bucătărie e prins prost şi tot prost prinsă e şi chiuveta, aşa că apa stropeşte peste tot, iar eu trebuie să şterg mereu cu laveta. Am cumpărat o sită pentru robinet, dar rezultatul a fost jalnic.

Ceilalţi locatari şi-au schimbat toată mobila de bucătărie şi uşile, au renovat baia şi au cumpărat electrocasnice de calitate. De aceea le-a luat atât până să vină să locuiască aici. Eforturile depuse de vecinii mei s-au transformat într-o mantră care-mi amintea că mereu mă înşel.

Ei au renovat într-un mod obiectiv, sigur, iar eu nu. Şi greşeala mea, orbitoare şi stupidă, în comparaţie cu clarviziunea vecinilor mei, părea să conţină un adevăr, o confirmare despre rasa mea şi destinul meu. Calitate morală îndoielnică în creierul meu, mi-am zis.

Să montezi o bucătărie nouă şi să arunci totul din cea veche, asta-i ce trebuia făcut. Din nefericire, eu n-am făcut asta pentru că nu aveam bani.

De aceea am apelat la sita pentru robinet, costa patru euro şi nouăzeci de cenţi.

Prin intermediul bucătăriei mele văd acum bucătăria mamei din apartamentul din Barbastro şi îmi dau seama că mama spăla vasele încontinuu şi că acolo, în bucătărie, s-au petrecut evenimente foarte importante, nici nu îndrăznesc să le văd în toată complexitatea lor, nu vreau să le văd, însă îmi vine în minte o scenă în care mama este prăbuşită pe jos în bucătărie şi plânge, nu pot să văd mai mult. Vreau doar să înceteze. Să nu mai plângă şi să se ridice în picioare. Însă mama se zvârcoleşte pe jos. Tata nu e acasă. S-a întâmplat în bucătărie, poate în 1967. Se certaseră. Tata a trântit uşa şi dus a fost. Nu ştiu de ce se certaseră. Bănuiesc că s-au gândit că eram prea mic pentru a-mi întipări scena în memorie, dar au greşit amândoi.

Îmi amintesc că mama clătea vasele foarte puțin, pe când eu le las mult timp sub jetul de apă, pentru ca detergentul să dispară pentru totdeauna.

138

Am fost cu fiul meu Valdi la cumpărături la Carrefour. Era sărbătoare, două zile libere, şi supermarketul era ticsit de oameni, mai bine zis de zombi. Încercam să găsesc ceva de făcut alături de fiul meu Valdi, voiam să facem ceva împreună şi tot ce mi-a dat prin cap a fost să mergem la cumpărături. Când merg să rezolv ceva împreună cu Valdi sau cu Bra, am senzaţia că revine timpul dinainte de prăbuşirea familiei noastre, şi aceeaşi senzaţie o au şi ei, dar ştim că e doar o iluzie, iluzia că trecutul se întoarce. Întoarcerea timpului anterior divorţului este imposibilă. Valdi, Bra şi cu mine ştim de această imposibilitate, dar în interiorul ei există un decor pe cât de cumplit, pe atât de revelator. Suntem burduşiţi de revelaţii; eu le conştientizez mai mult decât ei.

În fiecare lucru pe care-l facem toţi trei, împreună, reverberează lucrurile pe care le-am făcut când eram patru.

Nu e vorba despre nostalgie, nici despre remuşcare ori vină. E ceva pe care nu ştiu cum să-l numesc. E inspiraţie. E melancolie. Melancolia aia bună.

M-am gândit că va fi plăcut să mergem împreună la cumpărături, dar mulţimea aia de zombi m-a făcut să-mi ies din minţi. Aş fi vrut să-l iau de mână pe Valdi. Îmi amintesc că în urmă cu vreo opt ani lua lecţii de chitară. Şi chitara era mai mare decât el. Îmi amintesc că în urmă cu şase ani lua lecţii de tenis de masă. A ajuns să joace tenis de masă în concursuri naţionale. Cu paleta de tenis de masă în mână, Valdi era inocenţa absolută. El nu ştie, dar are înlăuntrul său o bunătate ancestrală, un dar anterior Istoriei, şi în lumina acelui dar strălucesc cele mai mari mistere ale lucrurilor. Bunătatea lui Valdi este ca monolitul din 2001: O Odisee spaţială, filmul lui Stanley Kubrick.

Valdi mă emoţionează. Mereu, încă de când s-a născut. Johann Sebastian era şi el nedumerit de Valdi, chiar dacă ideea de a fi bunic nu-i făcea mare plăcere. Johann Sebastian a asistat la apariţia lui Bra şi Valdi fără prea mult tam-tam. Nu a făcut pe bunicul. Nu-i plăcea titulatura asta. De fapt, nu-i

plăcea nici titulatura de tată.

Nu a găsit nicio categorie familială în care să se simtă în largul său. Johann Sebastian se uita lung la bebelușul Valdi, cu o uimire plină de scepticism: cine e ăsta? De unde a apărut? Cât a fost bebeluș, Valdi scotea cu limba niște sunete suprinzătoare, mult lăudate de Johann Sebastian. Îl amuzau metaforele alea sonore.

Par nave scufundate din cel de-al Doilea Război Mondial: Valdi bebelușul și Johann Sebastian bunicul.

Îmi tremură mâinile când apuc ceva cu ele: o cutie cu lapte, o tavă cu o bucată de pui, o felie de cozonac de la magazin. Poți ști totul despre un om după cumpărăturile pe care le face la supermarket. Era linte vrac. Stric lucrurile când vreau să le scot din ambalaj. Mama făcea la fel. Nu avea răbdare. Nici eu nu am. Ea strica lucruri. Eu stric lucruri. Încercăm să deschidem ambalajul, nu putem, și asta ni se pare o nedreptate care ne sperie, ne exasperează și ne umple de furie. Mama vorbea despre diavolul din spatele tuturor gesturilor eșuate, eu vorbesc despre nerăbdare și despre cavernele primitive din care n-ar fi trebuit să ieșim niciodată.

„Diavolul șade-n casa asta, altfel nu se poate“, striga mama.

Aveam vreo doisprezece, treisprezece ani când am izbit de dușumea un dicționar de-al tatălui meu. Căutam definiția unui cuvânt și nu o găseam. M-am înfuriat. Nu înțelegeam cum era gândit. După ce l-am trântit, i-am tras un șut de i s-a rupt cotorul. Apoi, după ce m-am mai liniștit, am redeschis dicționarul și am văzut că era spaniol-francez / francez-spaniol. Brusc, dicționarul acela mi-a devenit extrem de drag. În plus, era al tatălui meu. Am încercat să-i repar cotorul bietului dicționar.

Nervozitatea asta o am de la mama.

Amândoi tremuram ca varga.

Nu știa, și nici eu nu știu cum se deschide o pungă. Rupem totul, toate ne cad din mână. Mama deschidea cutiile de lapte cu cuțitul. Nu am înțeles legile mecanicii după care funcționează obiectele.

Nu reușesc să deschid pungile de plastic de la supermarket. Trebuie să mă ajute vânzătoarea.

Imediat ce puneam ceva în căruciorul din Carrefour, regretam. Luam din cărucior ceea ce tocmai pusesem, iar Valdi observa haosul îngrozitor care stăpânea voința tatălui său. Lăsam o ciocolată cu portocale lângă conopidă, pentru că brusc îmi părea rău că luasem ciocolata aceea de care nu aveam nevoie. Era atât de multă lume, încât ne izbeam cu cărucioarele. Ne izbeam cu cărucioarele de cumpărături. Presimt sfârşitul acestei civilizaţii, asta vreau să spun. Presimt că lumea asta se va sfârşi. Furia mă cuprindea tot mai mult şi ciocneam voit cu căruciorul meu alte cărucioare. Îmi ieşeam din minți.

Eram nervos.

Începusem să arunc lucruri.

Am luat o bucată de brânză şi am aruncat-o într-un merluciu congelat. Am deschis o cutie cu pâine congelată şi m-am uitat la ea furios. Deci aşa, asta avea să fie toată contribuția mea la revoluție: să provoc un haos particular într-un supermarket, adică să-i fac viața un chin amărâtului de douăzeci de ani, cu un salariu de șase sute de euro pe lună, care răspunde de aranjarea produselor.

Mama m-a cadorisit cu nerăbdarea şi cu superstiția.

Zgomotul de fond al vieții părinților mei sună peste tot şi mă înnebunește.

Mama strica ambalaje. Scăpa lucrurile din mână. Neîndemânarea noastră era fiica primelor mâini şi a degetelor neîndemânatice ale primilor hominizi. Mama nu avea răbdare în supermarketuri. Nu înțelegea rândul. Nu înțelegea ordinea culoarelor dintr-un supermarket. O dominau revolta, supărarea, nimicul. Pe mine la fel.

139

Ne-am întors în Ranillas. Valdi a mai stat puţin cu mine, apoi a plecat. Am făcut duș. Am ieşit de la duș și m-am șters cu prosopul roșu. Mi-am amintit de baia din locuinţa mamei mele. În apartamentul ăla vechi aveam o cadă micuță, mama nu a vrut niciodată să o renoveze, sau nu a putut. Era o baie de serviciu în toată regula, era imposibil să-ţi faci toaleta înăuntrul ei. Mama ne îmbăia o dată pe săptămână. Boilerul nu a funcționat niciodată ca lumea, nu încălzea apa suficient de tare, astfel că mama încălzea apa în oale pe aragaz.

Boilerul era de firmă: Orbegozo.

Erau îmbăieri rudimentare, cu foarte puţină apă. Era aproape ridicol, apa nu-ţi ajungea nici până la glezne. Mama ne ștergea cu un prosop roșu, imens. După ce ea a murit, am găsit prosopul într-un dulap, supraviețuise aproape cincizeci de ani. Am rămas uimit văzând că încă mai exista, nu știam că un prosop poate trăi atât de mult. L-am luat la mine acasă. Era atât de bine conservat… Să fie de o calitate extraordinară? Sau era vorba despre o minune?

Părea Sfântul Giulgiu al familiei mele.

Odată cu trecerea anilor, s-a depus atâta calcar, încât apa caldă nu mai venea deloc. Dar când s-a întâmplat asta, eu deja nu mai locuiam cu părinţii mei.

Nu știu cum s-au descurcat. Nici nu i-am întrebat măcar. Nu știu cum reușeau să facă duș. Poate că nu făceau. Poate că însuși Dumnezeu turna peste trupurile lor obosite harul mirosului de curat, miresmele celor ajunși în locul unde nu mai există stricăciune.

Acum, acel prosop e în mâinile mele ude. De multe ori, stau și mă uit la acest prosop, încerc să-l întreb una, alta, da, îl întreb pe prosop. Și el îmi răspunde, prosopul îmi vorbește: „Pe ei trebuia să-i întrebi, pe ei, doar ai avut timp destul, dar știu că nu știai cum să-i întrebi, nu știai, nu știai ce cuvinte să folosești“.

Mă șterg cu acel prosop.

E încă moale, țesătura și-a păstrat toată finețea din prima zi în care mama l-a folosit pentru prima dată ca să șteargă trupul meu, un trup de șase ani. Niciodată nu au putut face duș din cauza acelei căzi mici și a calcarului care sufocase dușul, abia mai curgea un firicel de apă, niște picături sătule să tot fie apă.

Nimeni nu știe cât de tare te poate marca așa ceva.

Mamei nu-i păsa. Dar ce naiba o fi fost în capul ei când s-a hotărât să nu facă nimic în privința asta.

Mama a distrus forma originară a locuinței ei, care era modernă și plăcută și bine gândită. A făcut schimbări nebunești. A făcut o sufragerie imensă, unde nu lăsa pe nimeni să intre pentru ca totul să rămână în perfectă ordine, ca în revistă.

Era visul ei.

În schimb, nu puteam face un duș ca lumea.

Mama avea grijă de o sufragerie, iar tata avea grijă de o mașină. Voia să-și impresioneze prietenele cu sufrageria aia. Prietenele ei, care dispăreau pe rând. Pentru că, spre sfârșitul vieții, mama aproape că nu mai avea prietene. Își schimba prietenele tot timpul.

În ultimii ani de viață, umbla cu niște prietene ciudate.

Nu știu unde naiba le găsea. A început să vândă din lucruri. A vândut piese de mobilier bune sau le-a făcut cadou. Era un guvern slab care se menținuse la putere vreme de cincizeci de ani. Mama mea a fost un guvern slab care a stat la putere cincizeci de ani; un guvern prost care a durat mai mult decât cel al lui Francisco Franco.

Francisco Franco și mama ar putea dansa un vals.

Mama n-a știut niciodată cine naiba era Francisco Franco. Asta mă face să o iau razna, asta mă face să o ador pe mama.

Nu poți fi mai punkist de atât.

Pe mama o interesau doar Julio Iglesias, soțiile și fiii și fiicele și tatăl lui Julio Iglesias și melodiile lui Julio Iglesias. Când aud vocea lui Julio Iglesias, mă gândesc la mama.

140

Mă prezenta, uneori, acelor ultime prietene de-ale ei. Erau persoane la graniţa marginalizării. Prietenele burgheze şi înstărite pe care le avusese în anii şaptezeci o părăsiseră când tatălui meu a început să-i meargă prost. Atunci ar fi putut să renunţe la sufrageria aceea ciudată, al cărei singur rol era să le-o arate prietenelor ei bogate, care au părăsit-o, au dispărut imediat ce a dispărut şi norocul tatei în munca lui de distribuitor şi am ajuns săraci. Adevărul este că tata a câştigat bine vreo şapte sau opt ani, nu cred să fi fost zece. În acei ani, părinţii mei s-au împrietenit cu familii înstărite, bănuiesc că începuseră să creadă în visul prosperităţii, dar niciodată nu au ajuns la nivelul acelor oameni, din simplul motiv că oamenii aceia mereu avuseseră foarte mulţi bani, iar părinţii mei nu.

Mama mă-sii, dacă ar fi renunţat la sufrageria aceea, am fi avut şi noi un duş ca să ne spălăm ca lumea. Era total confuză, tulburată şi nu-şi dădea seama, era o libertină a istoriei. Era o femeie impulsivă şi nu-şi lua nici cele mai mici măsuri de siguranţă. Aşa că eram nişte jegoşi, dar aveam o sufragerie splendidă în care nu era voie să intrăm. Pentru că aşteptam să vină prietenele ei mic-burgheze care nu mai veneau, care nu aveau să mai vină vreodată. Până la optsprezece ani, când am plecat de acasă, n-am ştiut ce înseamnă să faci o baie ca lumea. La sfîrşitul anilor şaptezeci, prietenele ei împopoţonate au încetat să-i mai treacă pragul. Patrimoniul social al mamei mele s-a năruit. În puţinii ani cât tatălui meu i-a mers bine, mama a reuşit să se infiltreze într-o clasă socială care, puţin mai târziu, avea să o arunce din rândurile ei.

Baia a rămas nerenovată. Mama umbla după preţuire socială şi n-a avut parte de ea, iar eu umblu după preţuire literară şi nu prea am parte de ea. De asta, cred că nu există nicio diferenţă între himerele mamei şi ale mele.

Ambii suntem victimele Spaniei şi ale dorinţei de prosperitate; prosperitatea materială sau prosperitatea intelectuală sunt aceeaşi prosperitate. Ea a făcut ceva greşit şi eu fac ceva greşit.

Dar e minunat că suntem atât de asemănători. Iar dacă ne gândim că amândoi am dat greș, e cu atât mai minunat. E iubire. Suntem iarăşi împreună. Poate că aşa a planificat ea. Dacă e adevărat, atunci a meritat să dau greș, pentru că eșecul mă poartă spre ea; iar eu vreau să stau cu ea pentru totdeauna.

141

Aveam zece, doisprezece ani când îşi făceau apariţia acele prietene de-ale mamei, atât de cochete şi de împopoţonate. Aveau în jur de patruzeci de ani. Era o blondă superbă, care a rămas văduvă şi apoi a dispărut. Era extrem de voluptuoasă şi îmi stârnea gânduri erotice. Avea un corp splendid şi era ceva mai tânără decât mama, poate cu patru, cinci ani. Era înaltă; o dată, mama m-a trimis până la ea acasă, unde m-a primit învelită într-un prosop, recent ieşită din baie. Mai târziu, îmi amintesc că părinţii mei au fost la înmormântarea soţului ei, care murise subit. Îl văd şi acum în faţa ochilor. Era mai scund decât soţia lui, ceea ce mie mi se părea incredibil.

Istoria prietenilor părinţilor mei este confuză şi labirintică. Acum toţi par nişte fantome. Au murit toţi, unul câte unul.

Într-o zi, unul, în anul următor, altul.

Toţi sunt morţi.

Morţi sunt părinţii mei şi morţi sunt prietenii lor.

Poate că nici nu au fost prieteni.

Cred că atunci când tata agoniza, niciun prieten nu a trecut să-l vadă. Cred că asta a fost o formă heterodoxă de libertate. Şi, cum am spus deja, mama, spre sfârşitul vieţii, a avut prietene ciudate rău; habar nu am ce s-o fi ales de ele. Erau femei sărace, văduve sau fete bătrâne, apărute cine ştie de unde, dintr-o istorie fantastică a Spaniei. Prost îmbrăcate şi prost pieptănate. Punkiste de şaptezeci de ani, asta erau. Mama avea o înţelegere stranie cu lucrurile. Mereu a avut zone întunecate, subterane în care cobora numai ea. Iar tata, spre sfârşitul vieţii, a atins un nivel de delăsare apropiat de sfinţenie; nu sfinţenia religioasă, ci sfinţenia în legătură cu mişcarea stârnită de boarea dimineţii pe faţa lui proaspăt bărbierită, gratuitatea tăcerii şi ecourile soarelui răsunând în ochii lui ridaţi; sfinţenia sau blagoslovirea celui care renunţă la

memorie, la mamă, la fiu şi la orice formă de permanenţă; exemplaritatea indiferenţei lui tăinuite; o indiferenţă asemănătoare celei a universului, care există, dar există în linişte, există în secret; sau indiferenţa mării, statornică de milenii, o existenţă consumată în beznă şi invizibilitate, până când oamenii i-au dat conştiinţă, i-au dat „a fi privit“, dar e un „a fi privit“ degeaba.

Tata ştia din instinct că oamenii îţi acordă privilegiul de „a fi privit“, dar este un „a fi privit“ ambiguu, iluzoriu, ceva cu tendinţe spre vanitate. Exact acolo a ajuns tata: în locul unde orice formă de vanitate este incertă, sau impertinentă, sau necuviincioasă.

S-a despuiat de vanitate.

Asta înseamnă să fii liber; şi cerşetor.

Îmi amintesc de prietenii tatălui meu. Pe cei care încă mai trăiesc, mi-ar plăcea să-i sun la telefon. Nu ştiu ce ar spune. E uluitor ca la sfârşitul vieţii să nu ai nimic de spus. Că oamenii nici măcar nu vor să-şi pună memoria la contribuţie. Pentru că a-ţi aminti înseamnă a arde neuroni degeaba.

Pentru că a-ţi aminti este malign.

Când Johann Sebastian a plecat din lumea asta, nu au venit niciun muzician celebru şi niciun prieten. Părea să nu fi avut prieteni niciodată. Cât de cumplit de singur a dispărut. Niciunul dintre vechii săi prieteni nu a venit să-şi ia rămas bun. Aşa a vrut Johann Sebastian. Nu avea chef să se gândească la aşa ceva. Se pregătea pentru ceva ce nu avea sunet.

Nu voia să vadă pe nimeni, ăsta-i adevărul. Nu voia să-şi piardă timpul cu iluzia prieteniei. Nu voia să spună cuvinte ceremonioase, adecvate, educate, prietenoase. Învinsese legenda stimei sociale văzută ca singura dovadă a existenţei, a faptului că ai fost viu.

Nu mai avea chef de altceva decât de sine însuşi.

Şi în sine însuşi exista doar singurătate.

Şi în sine însuşi existam doar eu, fiul său, pe care l-a iubit atât de mult şi

continuă să-l iubească de dincolo de moarte.

142

E o dimineaţă de iulie din anul 1969. Împlinesc şapte ani. Mergem, toată familia, cu un Seat 850, cu patru uşi. E vară, plecăm pentru câteva zile în vacanţă, la munte. Tocmai am trecut de localitatea Broto. Drumul e plin de turişti şi montaniarzi; montaniarzi cu rucsacuri, mâncând sandviciuri învelite în folie de aluminiu, ceva cu totul şi cu totul nou, un material de împachetat care abia ce a pătruns în Spania. Peste tot e numai bucurie şi veselie, pentru că mersul pe munte când e cald şi vară e o adevărată desfătare. Tata conduce maşina Seat 850 şi vorbeşte despre un loc minunat. Vorbeşte despre locul ăla de când am plecat din Barbastro. Şi a vorbit şi înainte de călătoria asta. Locul se numeşte Ordesa şi e o vale între munţi.

Cam pe aici trebuie să fie, le spun lui Valdi şi Bra. Am oprit maşina şi am început să caut locul în care tata, în urmă cu patruzeci şi şase de ani, a făcut pană la una dintre roţile Seat-ului 850, când am intrat în valea Ordesa. Mă gândesc că ar trebui să o întreb pe mama unde mai exact s-a întâmplat. Ea m-ar lămuri. Dar n-am cum s-o întreb. E deja moartă. Îmi dau seama din nou. Mereu e aşa.

Adevărul este că ea nu-şi mai amintea de aproape nimic. Nu şi-l amintea nici pe soţul ei. Îşi concentrase toată atenţia la ceea ce ea credea că e plin de viaţă. Şi-a concentrat atenţia la Bra şi Valdi. Şi lor le-a conferit statutul de regi ai vieţii şi timpului, tronul de neatins pe care cândva stătuserăm eu şi fratele meu. A trecut de la a-şi adora soţul la a-şi adora copiii; şi de la a-şi adora copiii la a-şi adora nepoţii, atentă mereu la ceea ce-i prelungea propria viaţă în regatul imprecis al vieţii pe pământ. Aşa era ea, toată numai instinct al unei ferocităţi nevinovate. Mama a fost numai natură, de aceea nu avea memorie, avea doar prezent, ca natura. De acolo de unde o fi, îi va adora pe copiii lui Bra şi Valdi şi va fi alături de ei, ca un copac pe cât de uriaş, pe atât de nevăzut. Ea va stărui prin permanenţa sângelui, doar am cunoscut-o atât de bine şi ştiu că nu avea sfârşit. Mama era infinită. Mama era prezentul. Forţa instinctelor ei o conduce la mine. Prezenţa ei în prezenţa mea se transformă în

prezența în copiii mei prezenți și fiind prezentă în copiii mei prezenți își anunță astfel prezența în copiii copiiilor mei, când aceștia vor deveni prezent.

Despre locul exact de pe această porțiune de drum drept, unde roata Seat-ului 850 a făcut pană, ar fi trebuit să-l întreb pe tata, doar el era cel care conducea mașina.

Nu le-am spus lui Bra și Valdi că alesesem să ne petrecem trei zile de vacanță în Ordesa cu intenția de a-mi aminti de locul unde în urmă cu patruzeci și șase de ani s-a întâmplat faza cu pana, dar cred că au fost surprinși când am oprit mașina pe o porțiune dreaptă a drumului care urcă de la Torla la Ordesa și am început să mă uit atent în jur. Porțiunea dreaptă a rămas la fel. Drumul acela nu a fost lărgit, nici îmbunătățit, arată exact la fel, poate o fi fost asfaltat de nouă sau zece ori în cincizeci de ani, dar cam atât. E un drum îngust, mărginit de copaci înalți. De o parte a drumului se înalță un hotel vechi. Am vrut să iau acolo o cameră, dar nu mai aveau niciuna liberă. Nu are multe camere, vreo douăzeci sau douăzeci și cinci, după calculele mele, așa că e normal să fie ocupate toate, doar e vară, suntem în plin sezon și, chiar dacă hotelul e plin, asta nu dăunează peisajului, care e același.

Hotelul e poziționat într-un loc privilegiat; s-ar putea ca tocmai localizarea acestui hotel să fie cheia faptului că drumul este la fel ca în urmă cu cincizeci de ani. Îmi amintesc că după ce m-am uitat la roata spartă, turtită la pământ, lipsită de vigoare, am privit în față, cu ochii mei de copil și am văzut hotelul acela ca pe o apariție, ca și cum ar fi ieșit din nimic, după care am observat cum tata se uita contrariat la roată, înainte de a deschide portbagajul pentru a pune roata de rezervă.

Atunci am fost conștient de viața mea. A fost pentru prima dată când mi-am dat seama că începea timpul.

Îmi amintesc destul de vag de întâmplarea cu pana: nu mai știu exact cum s-a rezolvat totul. Îmi amintesc limpede de Seat-ul 850, alb, și îmi amintesc locul. Tatei îi plăcea la nebunie Ordesa. Pentru că în Ordesa toate neajunsurile vieții dispar brusc în fața splendorii munților, pădurilor și rîului. Caut locul cu lanterna memoriei. Valdi și Bra nu știu ce fac. Trec mașini. Amușinez drumul, ca un câine. Mă uit atent la pietre.

Este Ordesa.

Aici a făcut pană, cam pe aici. Și îi simt prezența. A scos roata de rezervă din portbagaj. E lângă mine. Era tânăr, fluiera, în ciuda faptului că făcuse pană. Era regatul lui, valea lui și munții lui, patria lui. Am ieșit din mașină și am privit munții, apoi a apărut acel hotel, la care am sunat, în urmă cu câteva zile, ca să rezerv o cameră, dar nu aveau niciuna liberă.

Dar toate au dispărut.

De asta știu că Dumnezeu nu există; dacă Dumnezeu ar fi existat, mi-ar fi dat o cameră triplă în hotelul acela, pentru fiii mei și pentru mine, și astfel aș fi avut tot timpul din lume pentru a căuta locul cu pana. Dar nu aveau camere libere, era plin.

Atunci, când s-a întâmplat faza cu pana, totul era viitor.

Acum totul este trecut, acum, când caut locul, cea mai absurdă și mai iluzorie căutare de pe fața pământului. Dar viața este absurdă, de asta e atât de frumoasă.

Valea Ordesa e tot acolo, nu se schimbă, nu s-a schimbat în ultimele cincizeci de milioane de ani. Continuă să fie la fel, exact cum a apărut în terțiar. După cincizeci de milioane de ani de singurătate, pe 16 august 1918 a fost declarată Parc Național și au început să vină montaniarzii ca să escaladeze cei 3.355 de metri, cât are piscul Monte Perdido.

Sus nu e nimeni.

143

Nu m-au iubit mereu. Cât am fost mic, da, m-au iubit nebunește, dar după ce am plecat de acasă au început să se îndepărteze de mine, iar după ce m-am însurat, poate că nici nu m-au mai iubit în felul acela cum nu voi mai fi iubit niciodată.

I-am sunat pe Bra și Valdi, dar nu mi-au răspuns la telefon. Mă privesc în oglinda din baie și observ că am părul lung. Mă cuprinde nevoia bruscă de a mi-l tăia. E aceeași nevoie care o cuprindea pe mama când dădea fuga la coafor; mereu avea chef să meargă la coafor. Niciodată nu era mulțumită de cum o tundeau. Când eram copil, mergeam cu ea. Mergea la un coafor de la parterul unui bloc de pe o stradă îngustă din Barbastro. Așa ceva mă mira nespus, nu înțelegeam cum un apartament se putea transforma înntr-un coafor. În plus, în coafor era și o bucătărie cu o chiuvetă veche, cu ustensile de bucătărie, cu masă și dulăpioare. Până îi aranjau ei părul, pe mine mă lăsau într-o cameră cu jucării stricate, niște jucării care mă tulburau, îmi provocau un amestec de atracție, pentru că erau jucării noi pentru mine, și de repulsie, pentru că alți copii se jucaseră deja cu ele.

Mama, când era deprimată, tristă, se lua de părul ei. Se privea în oglindă și zicea că are un păr respingător. Și pleca la coafor. Niciodată nu era mulțumită. Căuta la coafor un soi de iertare a păcatelor, o eliberare de ea însăși, căuta bucuria pierdută. A schimbat coaforul de mii de ori. Căuta un coafor utopic. Și-a petrecut viața căutând coaforul total, marele adevăr al firelor ei de păr. Firele ei de păr îmbătrâneau, asta era totul, de fapt.

Niciun coafor din lumea asta nu ar fi putut-o ajuta pe mama.

Dacă ar învia acum, ar vrea să meargă la coafor. Chiar dacă ar învia sub formă de cadavru, de schelet fără carne și fără piele, ar vrea să meargă la coafor.

Dar acum e la coaforul sfârșitului lumii.

144

Tatălui meu îi plăcea să aibă mereu părul pieptănat cu grijă, până într-acolo încât nu ieşea din casă dacă bătea vântul, ca să nu i se strice freza.

Tata începuse să aibă câteva kilograme în plus şi era conştient de asta. Întreba întruna dacă se îngrăşase. Voia să afle părerea noastră. Îi plăcea să mănânce. Era un soi de relaţie intimă cu lumea: să mănânce ce se găsea pe lume.

Ori copulezi, ori mănânci, ori le faci pe ambele. Ambele caută combustia unui corp. Orice om caută saturarea.

Se pieptăna, îi lua mult ca să se pieptene. O îndeletnicire dificilă, care necesita migală. Făcea uz de toate trucurile sale pentru ca părul să arate cum voia el. Îl priveam de parcă aş fi văzut cum se piaptănă un zeu sau un erou din antichitate.

Îmi amintesc de pieptenele acela, cuprins tot mai mult de o materie întunecată, cu tot mai multă mătreaţă prin el, până când a devenit alb, apoi din alb s-a făcut galben şi contamina cu substanţe organice trusa din care făcea parte, pieptenele acela ajuns simbol al identităţii masculine a tatălui meu, pieptenele care ne anunţa că tata era acasă, că se întorsese.

Tata era o aberaţie a categoriilor sociale din Spania în care a trăit; aluneca înspre o aristocraţie imaginară, pentru că printre buclele inerte ale inteligenţei sale purta propriile-i gânduri, care-l făceau să-l cheme pe frizer acasă, duminica, pentru a-l tunde.

Nu voia să meargă la frizerie.

Mi se părea normal, dar de fapt era ceva ieşit din comun. Se petrecea duminica. Un frizer venea la noi acasă. Era luxul pe care şi-l permitea tata. Cât îi plătea acelui frizer ambulant?

Situaţia aceea mă încânta: tata refuza să meargă la frizerie, iar mama umbla prin toate saloanele de coafură din lume.

Mi se părea dubios că-l chema pe frizer la noi acasă. De ce făcea asta? Nu a intrat niciodată într-o frizerie. Tata nu a călcat niciodată într-o frizerie, aşa cum nu a călcat niciodată într-o biserică, în afară de cazul când mergea la o înmormântare. Chiar şi atunci, întârzia, aproape că nu intra, stătea în uşa bisericii, lângă baptisteriu, aproape de apa rece, ca nu cumva ţicnitul şi incompetentul Dumnezeu al oamenilor să îi dea atenţie.

Nu va veni la înmormântarea mea. Tata nu va putea veni la înmormântarea mea, pentru mine această neînfăţişare simbolizează evaporarea sensului vieţii, prăbuşirea în sfârşitul tuturor lucrurilor. Ar trebui să învingă umbrele, să vină dintre morţi, cum se zice că a făcut Isus Cristos, să se înfăţişeze la înmormântarea mea şi să spună ceva. Să spună câteva cuvinte, aşa cum fac americanii la înmormântări.

În clipa asta mă doare cumplit capul. Iau prea mult Espidifen, înainte făcea să-mi treacă durerea, dar deja nu-mi mai trece de tot. Medicamentele îşi pierd din forţă.

În casa noastră, durerile de cap ale mamei au fost la fel de legendare ca şi colicile ei biliare.

Urla şi cerea morfină.

Împreună cu acele colici biliare ale mamei, acum îmi vine în minte o amintire aproape blestemată: merg cu tata pe stradă, mă ţine de mână, să tot fie 1968, sau 1969, poate 1970. Asta îmi plăcea cel mai mult în viaţă: să merg pe stradă cu tata. Eram un copil de şapte ani care se mândrea cu tatăl, pentru că ştiam că e un bărbat înalt, frumos şi elegant. Mergeam pe stradă şi am trecut pe lângă o femeie superbă. Ne-am oprit. S-au privit. A fost un moment tensionat. Un surâs a apărut pe feţele amândurora; eu mă uitam la ei de jos, aşa cum cineva priveşte cum trec norii. Tata nu a salutat-o şi nici ea nu l-a salutat.

Apoi tata m-a privit. Mi-a zâmbit uşor şi mi-a spus: „Dacă nu m-aş fi căsătorit cu maică-ta, femeia pe care ai văzut-o acum ar fi fost mama ta“.

145

Facem legătura între epoci diferite. Am cunoscut oameni care trăiau în 1975, 1976 sau 1977 şi apoi au murit; oamenii aceia făceau legătura cu epoci trecute şi nici ei nu ştiau ce să facă cu persoanele pe care le cunoscuseră în 1945, 1946 sau 1947, iar acele persoane care încă mai trăiau în 1945 aveau conexiuni cu persoane care se prăpădiseră în 1912, 1913 sau 1914, şi lanţul se tot lungeşte, aşa încât cineva din 2051, 2052 sau 2053 mă va aminti ca pe un martor al unei epoci, martor din 2014 sau 2015. Conexiunea vine la pachet cu melancolia şi incertitudinea; cea din urmă e rezultatul confirmării că nu ai reuşit să aduni prea multe cunoştinţe despre natura vieţii. De aceea, rămânem doar cu materia, cu obiectele: casele, fotografiile, pietrele, statuile, străzile, lucruri de felul acesta. Ideile sunt melancolie otrăvitoare, globuri de antimaterie incandescentă. În schimb, materia mai conservă o anumită cunoaştere.

Facem legătura între epoci, ca şi cum corpurile noastre ar fi un mesaj.

Corpul nostru este mesajul şi mai este şi firul conductor care trece de la o epocă la alta.

Materia încă mai conservă spaţiu, menţine într-un spaţiu timpul trecut. De asta, din nou, pentru a mia oară, greşeala mea de a-i incinera pe părinţii mei. Mormintele sunt locul unde se poate rememora ceea ce nu mai este supus trecerii timpului, nu mai are timp, dar are spaţiu, chiar dacă numai un spaţiu osos.

Oasele sunt importante pentru că sunt materia care rezistă.

Acum îmi vine în minte zicala asta atât de spaniolă, care spune aşa: „Nu are nici unde să moară“. Zicala e absolut genială şi defineşte o epocă: a mea, marea epocă a speculei imobiliare, pentru că aşa ne vor cataloga istoricii peste o sută de ani.

Este important să găsești un spațiu, un loc unde să mori: tata se uita la televizor stând pe colțul vechii canapele din casa noastră; era un colț complex, construit din nenumărate detașări de lucrurile lumii.

Nu stătea pe mijlocul canapelei, ci într-un colț, de parcă ar fi căutat un adăpost, o vizuină. Un fel de dezertare; și cu ochii mereu la televizor. Se așeza la marginea canapelei, pe promontoriul canapelei, așteptând să cadă, așteptând căderea care să-i confere invizibilitate.

De ce nu se așeza la mijlocul canapelei?

Niciodată nu l-am văzut pe tata căzut lat pe jos, așa cum alții m-au văzut pe mine. M-au văzut lungit pe jos, prăbușit peste covorașul de la intrare. Am reușit să ajung până la covoraș și acolo m-am prăbușit. A fost cât pe ce să reușesc. Beat criță, și-am mai făcut și pe mine. Încă puțin și rușinea mea ar fi fost la adăpost, dar m-am prăbușit în fața ușii de la intrare. Cât pe ce să reușesc, mi-a lipsit un metru.

Și eu am ajuns la locul acela: colțul unui scaun, unui fotoliu, unei canapele, înghesuit în cotieră, ca și cum cotiera ar fi fost o palisadă. O canapea în fața televizorului; iar la televizor se vorbea despre viața altora, viața acelora care aleseseră acțiunea, activitatea. Erau oamenii care schimbau lumea, sau cel puțin încercau: apăreau la televizor. Nu cred că tata îi invidia în vreun fel pe oamenii pe care-i vedea la televizor; nu cred că le invidia viețile, locurile de muncă, popularitatea. El nu mai avea nimic de-a face cu lăcomia; mi-ar plăcea să scap și eu de ea. Dar se uita plin de curiozitate la oamenii aceia, ca și cum emisiunile respective de la televizor l-ar fi distras de la niște preocupări extrem de importante.

Tata a fost un dezertor, asta a fost. Și-a petrecut ultimii ani contemplându-și dezertarea și încercând să afle de la ce dezertase. Asta mi se întâmplă mie acum: nu știu de la ce am dezertat. Toată opera lui Kafka exprimă aceeași căutare: De la ce am dezertat? De la ce am plecat? Spre ce mă îndrept acum?

Cu ajutorul televizorului, încerca să afle de la ce dezertase. Tata se gândea că oamenii care apăreau la televizor nu erau dezertori. Dacă reușea să afle cui serveau, poate că așa ar fi aflat și originea dezertării lui. Scruta, pândea, întrezărea la televizor un mesaj. Se uita la televizor așa cum se uită un preot

la altar. Nota complexitatea diabolică a vieţii de la televizor.

A văzut la televizor cum lumea se întunecă.

Uneori am senzaţia, în singurătatea apartamentului meu din Ranillas, la ore târzii din noapte, că tata o să apară pe ecranul televizorului meu, un LG cu diagonala de cincizeci şi trei de centimetri, micuţ şi ieftin, că o să văd bătrâneţea tatălui meu, că va fi declarată la televizor.

Halatul verde, ochelarii, colţul canapelei, ocupând acelaşi spaţiu. Şi absent. Nu mai auzea nimic atunci când privea la televizor. Nu ne auzea pe noi, dar nu auzea nici ce se spunea la televizor. N-am ştiut niciodată pe cine auzea.

Pe cine auzea, dacă nu ne auzea pe noi şi nici pe oamenii de la televizor?

Nu voia să meargă la culcare. Nu voia să-şi ia ochii de la televizor. Atâta timp cât se uita la televizor, însemna că viaţa continua.

Îmi plăcea să mă uit cu el la televizor. Ne-am uitat împreună la televizor mai bine de patruzeci de ani.

E cel mai bun lucru pe care-l poţi face cu cineva drag: să te uiţi împreună la televizor. E ca şi cum ai vedea universul. Contemplarea universului prin intermediul televizorului e cadoul primit de la viaţă. Un cadou neînsemnat, dacă vrei. Cam puţin, dar am profitat de el. Ne-am fi putut ţine de mână, dar n-am mai fi fost atenţi la imagini.

Aşa au trecut sute de programe, seriale, filme, emisiuni de ştiri, documentare, concursuri, dezbateri, emisiuni informative, aşa au trecut anii, cincinalele, deceniile.

Totul era acolo, la televizor.

Părea că păzim lumea prin intermediul ecranului. Eram doi paznici. Tata era maestrul, eu discipolul. Păzeam viaţa, marea, stelele, munţii, cascadele, balenele, elefanţii, piscurile, zăpada, vântul.

Ordesa.

146

În clipa asta păzesc apartamentul din Ranilla. Mă uit lung la praful adunat pe telefonul fix pe care l-am luat din casa mamei, după ce a murit. Am ridicat receptorul şi palma mi s-a umplut de praf. Toate tastele sunt pline de praf. Este un telefon pe care nu-l folosesc niciodată. Folosesc unul fără fir, cumpărat din Media Markt, a cărui carte tehnică s-a umplut de praf sub un raft care e şi el plin de praf. Ţin telefonul fix de parcă ar fi o sculptură, o amintire de la mama. Este telefonul de la care mă suna ea. Ştia pe de rost o mulţime de numere de telefon. Ne distram pe seama asta. Tata o punea la încercare, îi zicea să-i spună numere de telefon şi mama le ştia pe toate. Învăţa numerele de telefon şi le marca pe telefonul care e acum în faţa ochilor mei, plin de praf. E ciudat să moşteneşti un telefon. Îmi dau seama că înalţ o capelă. Tocmai asta îmi spune vocea, chiar acum: „Apartamentul ăsta e o capelă, ai umplut pereţii cu fotografii şi hârtii, cu tablourile pictate de unchiul tău, de unchiul ăsta nu ai vorbit, a fost fratele tatălui tău, în schimb ai vorbit despre Monteverdi, fratele mamei tale, vorbeşte acum despre fratele tatălui tău, numeşte-l Rachmaninov, spune-i Rachma“.

Rachma a fost fratele mai mic al lui Johann Sebastian, tatăl meu. Era pictor şi în capela din Ranillas am două tablouri pictate de el la sfârşitul anilor cincizeci. Rachma a pictat o balerină în 1958.

Data apare în partea de jos a tabloului. Privesc de multe ori data aceea, pictată cu roşu, sub semnătura lui Rachma. La acea dată, eu încă nu eram pe lume, nici nu era aşteptată venirea mea, iar tata încă nu o cunoscuse pe cea care avea să-mi fie mamă. Mi-i imaginez pe tata şi pe fratele său în 1958. Tata avea douăzeci şi opt de ani şi Rachma douăzeci şi patru. Când Rachma a pictat acel tablou nu exista niciun semn despre viitorul care ne aştepta. Locuiau amândoi în casa mamei lor, bunica mea. Nimeni nu mi-a vorbit niciodată despre casa şi despre vremurile acelea. Dar trebuie să fi fost nişte vremuri bune. Ştiu care era casa, mi-a spus cineva. Nu ei. Nu tata. Dar o pot vedea. Pot vedea paturile celor doi fraţi.

Pe balerina din 1958 am salvat-o când am golit apartamentul mamei, după ce ea a murit. După ce eu voi muri, balerina lui Rachma va începe o altă călătorie. Va sfârși pe la vreun anticar și poate că cineva o va cumpăra. Balerina lui Rachma a început să se miște. A stat aproape șaizeci de ani nemișcată, pe același perete. Când voi pleca din lumea asta, pentru Bra și Valdi nu va avea nicio valoare.

Balerina lui Rachmaninov are valoare doar pentru mine. Tare puțin l-am văzut pe Rachmaninov în viața asta. A locuit în Galicia. Acolo a fost trimis. Avea aceeași meserie ca tata, distribuitor de mărfuri. Ambii au lucrat pentru aceeași firmă catalană.

Au avut aceeași meserie și au reprezentat firma catalană în regiuni diferite: Bach, distribuitor în Aragón, Rachma, distribuitor în Galicia. Burghezia catalană se îmbogățea în timp ce ei doi umblau din sat în sat (tata, în sate aragoneze, unchiul, în sate galiciene) și vindeau croitorilor pânzeturi din Sabadell și Barcelona, unde locuiau bogații, privilegiații care-i plăteau pe Bach și Rachma în comisioane, niște comisioane ridicole. Nu exista industrie în Aragón și nici în Galicia. Industria era în Barcelona. Șefii lor trebuie să fie morți deja, la fel și șefii șefilor lor. Probabil că numele lui Bach și Rachma nu mai figurează în nicio arhivă, totul trebuie să fi fost ghilotinat. Uneori, suna secretara firmei de textile pentru care muncea tata. Și secretara aceea o fi murit. Nepoții ei nu știu cu ce se ocupa bunica lor, nici pe cine suna de la firmă.

Nu știm ce morți au cunoscut morții noștri.

După un timp, cei doi frați au încetat să se mai vadă. Nici Wagner nu s-a strofocat prea tare pentru a-i face să se reîntâlnească. Am mers în Galicia, prin 2002 și l-am sunat pe Rachma. Mi-a spus pe numele de alint, ca și cum aș fi fost un copil. Aveam patruzeci de ani. Nu am înțeles prea multe din convorbirea aceea cu Rachma, felul său repezit de a vorbi îmi amintea de Monteverdi.

Aproape că nu am scos un cuvânt cât a durat conversația aceea dezlânată. Rachma nu-mi dădea timp să vorbesc. Dar nici nu spunea ceva relevant.

Vorbea numai despre lucruri neimportante. Trecuseră treizeci de ani de când nu mă văzuse. Cine naiba îl suna? Îl suna întâiul născut al fratelui său, care şi el a fost întâiul născut.

Întâiul născut a pus bazele acestei lumi, prin etalarea luminii.

Am descoperit, încetul cu încetul, că familia mea era de aer. Nu exista nimeni acolo. Du-te s-o vezi pe verişoara ta, mi-a spus Rachma. Eu îl sunam din Pontevedra şi el era în Lugo. Verişoara mea, în schimb, trăia în Combarro.

Într-o vreme, tata vorbea despre Combarro, şi în minte mi se îmbulzesc amintiri minunate cu sătucul acela de pescari, de pe coastă, amintiri de pe la cinci, şase ani: străzile înguste, grânarele, marea, laguna din Pontevedra, mirosul, intensul miros de mare al acelor lagune galiciene.

Tata a fost fericit acolo, în Combarro, cu Rachma. Băteau împreună barurile din Combarro, beau câteva beri. Era sfârşitul anilor şaizeci, viitorul încă senin. Rachma se bucura de privilegiul popularităţii. Prietenii galicieni ai lui Rachma. Şi prietenii săi din Barbastro, care şi acum îşi mai amintesc de el, chiar dacă au trecut mai bine de cincizeci de ani de când a plecat din Barbastro şi vreo trei sau patru de când a murit.

Amintirea lui Rachma în Barbastro s-a diluat, e adevărat, dar încă îşi mai amintesc de el. Puţini, foarte puţini şi-l amintesc. Pentru că ne prăpădim cu toţii.

Important este că în vara aceea, din 2002, am vorbit cu el la telefon.

147

„Nu am prea multe să-ţi spun, zice vocea, convorbirea aceea a fost însăşi tristeţea. Da, Rachma s-a prefăcut destul de bine, cu asta nu vreau să spun că apelul tău nu ar fi avut sens; voiai să afli ce mai face unchiul tău, pe care nu-l mai văzuseşi de treizeci de ani, era anul 2002 când l-ai sunat. Nu ai mai vorbit cu el din 1972. Nu l-ai văzut niciodată în treizeci de ani, Dumnezeule. Oare el îşi amintea că nu te văzuse din 1972? Şi mai grav este că nici atunci nu aveai să-l revezi. Dar dacă nu l-ai văzut în tot acel timp, înseamnă că fratele tatălui tău nu mai exista pe faţa pământului, aşa că Rachma a ştiut că întrebi de un mort. Asta faci tu, întrebi de morţi. Pui mereu aceeaşi întrebare: de ce eşti mort? În general, pui întrebarea asta la tot ce există şi va muri şi a murit deja. Îţi place să vorbeşti spaniola, să vorbeşti în spaniolă, pentru că spaniola îţi foloseşte ca să vorbeşti cu morţii. Rosteşti răspicat silabele, strigi silabele spaniole pentru ca ele să se cramponeze de oamenii pe care-i reprezintă. De ce eşti mort, de ce nu mai eşti printre noi, de ce nu te mai pot suna nicăieri? Acestea sunt întrebările tale. Aşa că Rachma şi-a ţinut în frâu bucuria când l-ai sunat, ceea ce te-a dezamăgit; dar era vocea lui Rachma, o voce pe care ai auzit-o în copilăria ta; şi există un episod întunecat în copilăria ta şi multă recunoştinţă faţă de el, dar pe care nu ţi-ai exprimat-o niciodată şi ăsta era, de fapt, motivul ascuns pentru care voiai să vorbeşti cu Rachma“.

148

Rachma a venit la Barbastro de la Lugo, să tot fi fost 1972. Voia să-şi revadă satul. Plecase la începutul anilor şaizeci. A venit cu o maşină nouă. Îşi cumpărase o Simca 1200. Ambii fraţi erau la apogeu.

Johann Sebastian avea un Seat 124, cumpărat în 1970. Rachma îşi cumpărase un Simca 1200. Aveau motor cu aceeaşi capacitate cilindrică. Celor doi fraţi le zbârnâia mintea, puterea tinereţii. Le-a dat prin cap să se ia la întrecere. Cred că a câştigat Rachma. Da, au făcut o cursă din Barbastro până în sătucul Castejón. Cincisprezece kilometri. Drumul acela nu mai există, au construit o autostradă în urmă cu mulţi ani şi nu mai trece prin Castejón. Rachma voia să-i demonstreze fratelui său mai mare că Simca mergea mai tare decât Seat. Tata şi-a făcut datoria faţă de Spania cumpărând, de-a lungul vieţii, numai maşini Seat. I-a fost fidel Spaniei prin Seat. Mă emoţionează fidelitatea asta. Când am văzut Gran Torino, unde Clint Eastwood îşi exprimă fidelitatea faţă de Ford ca o formă de fidelitate faţă de Statele Unite, m-am simţit răsplătit, am simţit că tata nu greşise cu Seat. Niciodată nu i-a dat prin minte să-şi cumpere o maşină Renault sau Simca. De fapt, cred că Seat şi ideea de automobil erau pentru el unul şi acelaşi lucru. De aceea nu a înţeles prea bine faza lui Rachma cu luatul la întrecere, nici maşina lui Rachma. I s-a părut că dacă Rachma nu avea Seat era ca şi cum nu ar mai fi fost spaniol.

Bunicului meu, despre care nu ştiu cine a fost, nici ce nume avea, nici când s-a născut, nici când a murit, i-ar fi plăcut să-i vadă pe cei doi fraţi plini de încredere. Numai că era mort, depus într-o firidă fără nume, în cimitirul din Barbastro.

Bunicul meu a fost o firidă în derivă. Nu ştiu nici unde e îngropată bunica. Şi nu că nu ştiu cimitirul, nu ştiu nici măcar localitatea. Ce ar zice bunicul meu despre copiii lui? Era mândru de ei? Îi săruta? I se umplea inima aşa cum mi se umple mie cu Bra şi Valdi? Iubirea mea pentru Bra şi Valdi va dispărea aşa cum a dispărut iubirea bunicului meu pentru Bach şi Rachma? Nu-l pot

învia nicicum pe bunicul meu din partea tatălui, nu pot nici măcar să-l inventez. Nu știu nici măcar în ce an a murit. Cine a fost? Ar fi ținut la mine? M-ar fi ținut de mână când am fost mic? Nu a știut că m-am născut, nici nu și-a putut imagina că mă voi naște. Tot ceea ce are legătură cu familia mea și nu m-a atins, nici nu m-a intuit, nici nu m-a prezis mi se pare de o puritate supranaturală. Pentru că amintirile mele cu Bach și Wagner, cu Monte și Rachma s-au transformat în ceva supraomenesc. Port în mine amintirile astea ca pe o pulsație a unei bucurii întunecate. N-a rămas nimic: niciun ceas, niciun inel, niciun stilou, nicio fotografie.

Nici despre Rachma nu știu unde este îngropat. Într-o zi, m-a sunat verișoara mea și mi-a spus. Rachma s-a prăpădit la șaptezeci și patru de ani, cu unul mai puțin decât Johann Sebastian. Nu s-au văzut mai bine de treizeci de ani, dar țineau unul la celălalt. Rachma credea despre Bach că era inflexibil. Și e adevărat, tata avea un soi de severitate morală, dar asta l-a ajutat să trăiască, severitatea aceea i-a fost ca un pilot automat. L-a ghidat în viață. Rachma era diferit; nici nu s-a mutat bine în Galicia, că a și început să vorbească cu accent galician.

Nu se vedeau, dar țineau unul la celălalt. Erau frați. Tata îl purta în adâncul inimii. Îl purta pe Rachma în el, pe fratele său mai mic, despre care nu vorbea niciodată. Știu că ținea foarte mult la fel, dar nu a spus-o niciodată.

Rachma a devenit galician. Se purta de parcă s-ar fi născut în Galicia, deși se născuse în Barbastro. Rachma era foarte diferit de Johann Sebastian. Mai întâi, Johann Sebastian era mai înalt. Rachma era mai slab și avea mult farmec personal. Și, colac peste pupăză, Rachma a divorțat. Asta chiar că i-a lăsat pe toți cu gura căscată. Tata nu a zis niciodată nimic despre divorțul lui Rachma. Nu și-a dat cu părerea. Se părea că Rachma ducea o viață plină de senzații tari. A câștigat și la loterie. Cred că vreo trei milioane de pesetas, pe la mijlocul anilor șaptezeci. Și-a luat o altă mașină, a renunțat la Simca 1200 și și-a luat Chrysler 180, o mașină care chiar însemna un salt considerabil. Dar ceva s-a întâmplat între ei. Iată încă ceva ce nu voi ști niciodată și nimeni nu va ști. Sau poate că nu s-a întâmplat nimic, poate că pur și simplu au ales să-și vadă fiecare de viața lui. Ceva de genul. Apoi am început să aflăm de la cunoscuți că Rachma se apucase de băut. Îmi imaginam viața lui de om divorțat. Mi-l închipuiam locuind singur, într-un apartament din Lugo, pe o

stradă îngustă, coborând în fiecare seară la bar ca să bea un coniac şi să schimbe o vorbă cu chelnerul. Nu ştiu de ce i-am inventat o asemenea viaţă. Cred că i-am inventat viaţa asta pe la jumătatea anilor optzeci. Dar interesant este că l-am invidiat pentru viaţa aia. Cred că o căsnicie de lungă durată nu este caracteristică naturii umane. Mă bucur că Rachma a ştiut să-şi dea seama de asta. Bănuiesc că asta a fost. Bărbaţii acceptă căsniciile de lungă durată numai atunci când nu mai cred în tinereţe.

Mă gândesc că după divorţ a fost alt om. Aşadar, înţeleg că Rachma a spus nu acestei aranjări simbolice a realităţii, aranjare care stă în spatele căsniciei de lungă durată, care este un coşmar, o colivie; firește că aceia care au astfel de căsnicii zâmbesc şi că zâmbetul lor pare sincer. Căsniciile de lungă durată nu merită efortul, ştiu că exagerez spunând asta, dar cred că şi renunţarea la pasiuni e tot o exagerare a sacrificiului acceptat. Unii antropologi spun că monogamia nu este naturală. Constrângerile monogamiei duc la această defilare nesfârşită de infidelităţi din partea bărbaţilor şi femeilor, de neînțelegeri dureroase.

Căsnicia de lungă durată s-ar putea să fi fost inventată de capitalismul ecleziastic.

Nu există certitudini.

Tocmai m-am trezit în Ranillas, iar lumina, soră vitregă a vieţii, e prezentă. Lumina pare un personaj, cineva care-mi spune: „Sunt lumina, eşti copilul luminii, observă cum dau consistenţă lucrurilor, pentru că lucrurile există datorită luminii“.

Mă uit lung la cer.

Aşadar, Rachma îmi deschidea drumul. Pare că însuşi Dumnezeu îmi trimite mesaje prin intermediul fraţilor mamei şi tatei.

Monteverdi a zis: „Dezastru şi singurătate şi eşec“.

Rachmaninov a zis: „Divorţ şi Chrysler 180 şi Galicia“.

Ambele mesaje sunt bune, pentru că sunt pline de viaţă şi noi slujim vieţii.

Singurul păcat pe care-l poate săvârşi un om este să renunţe la a mai sluji viaţa. Şi nici ăsta nu e un păcat chiar atât de mare, mai degrabă o mică greşeală.

149

Se poate întâmpla ca un om să ajungă, până la urmă, să se îndrăgostească de propria viață. Exact asta mi se întâmplă, mi se întâmplă de câteva luni încoace. Sufletul meu s-a reîntors în locurile beției îndrăgostirii. Beția o ai din naștere. Dar această împăcare cu mine însumi nu mi-am putut-o imagina niciodată. Poate că exact asta a înțeles și Rachma: că-i era mai bine singur decât cu familia. S-ar putea ca, până la urmă, singurătatea să depună armele. Și s-ar putea ca la sfârșit să-ți dai seama că singurul om care nu e un mizerabil absolut ești tu însuți.

Poate că tocmai în asta constă sublimul identității: să ajungi să-ți fii autosuficient; dacă dai o petrecere, vine un invitat extrem de important și acest invitat ești chiar tu; dacă te căsătorești, ești îndrăgostit nebunește de perechea ta, pentru că perechea ta ești tu însuți; dacă mori și învii și-L vezi pe Dumnezeu, uimirea ta este uriașă, pentru că îți vezi propriul chip. Și e chiar nostim că tocmai eu vin cu elucubrațiile astea; tocmai eu, care nu sunt în stare să stau singur nici cincisprezece minute, cele cincisprezece minute cât durează un drum cu taxiul.

150

Am venit cu maşina de la Ranillas la Madrid. Am făcut drumul noaptea. E Vinerea Mare. Am pornit la opt seara, exact când apar procesiunile pe toate străzile Spaniei. Niciodată nu mai petrecusem la volan Vinerea Mare. Simt un fel de eliberare. E ca şi cum aş fi dezertat din istoria Spaniei. În timp ce toată Spania se roagă, eu merg cu maşina mea, de la Zaragoza la Madrid. Şi accelerez. Şi nu e nimeni pe şosea.

Mereu am avut o fantezie, pe care tot am să mi-o îndeplinesc cândva: să merg cu maşina în noaptea de Crăciun, începând de la nouă seara, exact când la televizor se transmite discursul regelui, să conduc pe autostrăzile şi pe şosele naţionale spaniole până la doişpe sau la unu noaptea. Trei ore de linişte splendidă, de teritoriu spaniol redat naturii.

Am condus gândindu-mă la Rachma. Când Bach a murit, verişoara mea a trimis flori la înmormântare. Când a murit Rachma, eu n-am trimis flori. Nu merg la înmormântări şi nici măcar flori nu trimit: fug mereu de mine însumi, mereu îmi dezamăgesc familia. Mereu vinovat.

Când a murit Johann Sebastian, Rachma a vorbit cu mine. Fusese fratele său mai mare. A fost o conversaţie lejeră. El întreba despre o fantomă din tinereţea sa, iar eu îi vorbeam despre cum fiinţa cea mai importantă din viaţa mea se transformase într-o fantomă. Continua să-mi spună Manolito.

Asta era minunat. Numai că Manolito era şi el mort.

Dar nu mai aveam nimic să ne spunem, pentru că vine un moment în care plătim cu toţii. Plătim pentru că nu am fost fideli ideii de familie, în jurul căreia gravitează omul pe pământ.

Fără familie, eşti doar un câine singuratic. Câinii singuratici sunt bătuţi, spânzuraţi de toate gardurile părăsite de pe lângă drumuri; acolo, îi spânzură de orice perete prăbuşit din care iese o grindă, pentru că singurătatea lor este

un exemplu rău.

Nu mă mai mulțumește compania niciunei persoane. Iubesc oamenii, dar nu-mi place să stau cu ei. Mă simt de parcă aș fi descoperit constelația Rachma. Ca și cum aș fi înțeles că singurătatea este o lege a fizicii și materiei, o lege de care te îndrăgostești. Legea munților. Legea Ordesa. Negura de pe culmi. Munții.

151

Este o dimineaţă de vară în 1970: Rachma şi Bach merg pe plaja galiciană din La Lanzada, aproape de Combarro. Bate vântul, e multă lumină, un spaţiu imens de mare şi nisip. E paradisul, dar numai în amintirea mea. Marea îi priveşte pe cei doi fraţi. Marea este bunicul meu, îi priveşte, le trimite valuri, le trimite briză, tăcere, singurătate, recunoştinţă, le trimite frenezie.

Sunt doi fraţi adevăraţi, atât de deosebiţi, vlăstare ale ţinuturilor din nordul Spaniei. Acea plajă din La Lanzada, cu o lungime de opt kilometri, se sfârşeşte în inima mea.

Am în minte imaginea asta: ei doi plimbându-se pe plajă, lângă marea mult prea albastră, lângă soarele mult prea sus.

Până şi clasele cele mai defavorizate ale Istoriei pretind un destin legendar, vor câteva vorbe bune, puţină poezie.

Apoi merg la un local pescăresc şi mănâncă crab păianjen, crab catifea şi langustine şi beau vin alb, local. Rachma şi-a găsit o femeie frumoasă. S-a căsătorit cu o femeie superbă. A plecat la muncă în Galicia şi acolo s-a căsătorit cu o galiciană. E o frumuseţe exotică, cu părul roşcat. N-am ştiut nimic de logodna lor, însă îmi imaginez că tata a ştiut, şi ce a ştiut s-a pierdut. Nu ştiu nimic nici despre ce făceau Bach, Rachma şi soţiile lor când erau tineri: îmi imaginez cinele luate în compania prietenilor, râsetele, tinereţea, câteva călătorii, petreceri, dansuri şi acum n-a mai rămas nimic.

Petreceri, dansuri, cine şi ei toţi patru, împreună.

Adoraţia mea pentru Rachma are o bază concretă şi a început din 1972, când a venit în Barbastro cu maşina Simca 1200. Era în formă maximă şi fericit să-şi revadă satul. A insistat că vrea să-i facă un cadou nepotului său. Nu ştiu de câte ori m-a văzut Rachma în viaţa lui: nu are cum să fi fost multe, şapte sau opt, poate zece, cu puţin noroc. Dar data aceea a fost importantă. Ne-am dus,

Rachma şi cu mine, la un centru comercial care era, şi încă mai este în Barbastro, chiar în centru. Se numea Centrul Comercial Roberto. Rachma voia să-mi cumpere o jucărie ca lumea. Eram mulţumit şi confuz totodată, pentru că nu erau sărbătorile de iarnă, şi totuşi aveam să primesc un cadou ca de la Regii Magi.

Unul dintre angajaţii de la raionul de jucării, un tip la vreo douăzeci şi ceva de ani, s-a oferit să-mi arate toate jucăriile. Rachma m-a lăsat în grija angajatului, iar el a rămas să stea de vorbă cu un vechi prieten, să-i spună că venise în Barbastro, timp în care eu puteam să mă uit pe îndelete la jucării şi să o aleg pe care-mi plăcea cel mai mult.

Angajatul era înalt, transpirat, rezervat, gras, cu pielea albă. M-a dus de mână la subsolul magazinului, acolo unde aveau foarte multe jucării. Mi-a arătat câteva.

Iar din momentul acela se rupe din nou filmul, cum mi s-a întâmplat şi cu preotul.

Mâinile lui transpirate îmi ating trupul şi încearcă să mă mângâie. Mă atinge. Mă pipăie. Vrea să mă sărute pe gură. M-a cuprins ruşinea, o ruşine iraţională. Şi vinovăţia.

Numai că de data aceasta lucrurile stau diferit. Ceea ce nu am ştiut să-i spun tatălui meu, i-am spus lui Rachma. Lui Rachma mi-a fost uşor să-i spun, sau mai degrabă s-a prins el imediat, a ghicit şi a fost nevoie doar de o confirmare din partea mea. Rahma şi-a ieşit din minţi. Rachma s-a dus după individul ăla, voia să-i spargă faţa.

Rachma voia să-l omoare pe individul ăla.

Niciodată nu m-am simţit atât de protejat.

Invoc protecţia aceea acum, ca să fac faţă misterului morţii.

Individul ăla era un nenorocit.

Rachma m-a apărat şi mi-a luat vinovăţia de pe umeri. Nu era vina mea.

Certitudinea aceea că n-am fost de vină m-a ajutat mai apoi în viață, mi-a folosit de multe ori. Rahma a declarat asta fățiș, prin modul său de a acționa. Mă apărau, până la urmă. Îmi amintesc cât de sigur era pe el, vorbind cu patronul magazinului, fără să se teamă de nicio forță de pe pământ, fără să se teamă de consecințe, fără să se teamă pentru că mă apăra pe mine. Pentru a apăra pe cineva trebuie să fii, mai întâi, sigur pe tine. Această siguranță a lui Rachma nu a avut-o Bach. Siguranța aceea este cea mai mare comoară a trupului și minții. Ce bine-ar fi să o moștenească Bra și Valdi, doar o avem în sânge, Rachma a avut-o.

Mulțumesc, Rachmaninov, muzica ta sună din nou în inima mea obosită.

Faptul că mi-ai apărat viața revine acum, în noaptea asta din Vinerea Mare, după patruzeci și cinci de ani.

În sfârșit, vina nu era a mea.

152

Sunt în Barbastro, scot bani de la un bancomat. Bancomatul îmi dă bancnote noi, fără nici cea mai mică încreţitură, netede, drepte, fine, cu marginile tăioase, proaspăt ieşite de la imprimerie, de la Casa de la Moneda. Tatălui meu îi plăceau nespus de mult bancnotele noi. Ce bine-ar fi dacă tata ar putea şti că exact acum îmi amintesc asta, îmi amintesc acest detaliu. Când scotea bani de la bancă, mult înainte de apariţia bancomatelor, îi cerea casierului bancnote noi. Angajatul era surprins de o asemenea cerere. Vocea îmi zice: „Încearcă să comunice cu tine, îţi vorbeşte prin intermediul acestor bancnote, îţi aminteşti de zâmbetul lui, erau bancnote de o sută sau de cinci sute de pesetas, noi, îi plăcea să nu fie mototolite, aveau mai multă valoare dacă erau noi, zâmbetul, zâmbetul său apare pe bancnotele astea“. Îmi place, cum îi plăcea şi lui, ca bancnotele să fie noi. Pare că cineva le-a făcut pentru tine, că cineva s-a gândit la tine, că cineva a avut grijă să ai în portofel nişte ilustrate minunate cu desene şi chipuri de oameni iluştri, nu un artefact uman numit bani, de asta voia tata bancnote noi.

Nu voia bani.

Voia ilustrate strălucitoare.

De aceea, şi eu vreau bancnote noi. Nu le vreau pentru a le cheltui, ci pentru a trăi senzaţia că ţi-a scris însăşi Spania. Ţi-a trimis o felicitare, o telegramă de iubire.

Bancnote proaspăt ieşite din Casa de la Moneda, apărută în secolul al nouăsprezecelea.

Încă nu sunt mânjite de jegul sărăciei. Nimeni nu le-a atins cu durere. Nu au umilit pe nimeni. Nu au fost folosite ca o armă dinaintea nimănui. Încă nu au cumpărat nimic. Nu au fost atinse de mâna nenorocitului, coruptului, asasinului, sărmanului, învinsului, distrusului, abominabilului.

Bancnotele astea sunt ca nişte copii în paradis.

Asta căuta tata.

De asta le voia noi.

După cum vezi, îmi amintesc până şi de asta. Tot ce ai făcut este acum sfânt pentru mine. Tot ce te-am văzut făcând înseamnă pentru mine chiar sângele vieţii. Îmi amintesc totul. Totul se păstrează în inima mea. Cei patruzeci şi trei de ani cât am fost împreună trebuie să trăiască pe undeva: ce s-a întâmplat în cei patruzeci şi trei de ani?

153

Când suferea de colici biliare, mama cerea morfină, prin anii şaptezeci; dar de unde apăreau acele colici niciodată explicate? Familia este o rumoare de boli niciodată precizate.

Bea? Nu, deloc. Dar nu ştiu. Nu ştiu nimic. Mă ghidez după iubire. După pierderea iubirii.

A scăpat de colici după ce a împlinit cincizeci de ani şi a renunţat să mai ceară morfină.

Ar putea să legalizeze odată drogurile. Ce e cu încăpăţânarea asta a Statului ca pacienţii să sufere calvarul singurătăţii, să trăiască şi să moară singuri?

Tata a murit singur.

Mama a murit singură.

Aceasta este cea mai mare revanşă a naturii, care dă buzna în saloanele spitalelor şi distruge toate convenţiile omeneşti, distruge convenţia iubirii şi convenţia familiei, convenţia medicinei şi convenţia demnităţii umane şi stârneşte râsetele celorlalţi morţi, morţilor vechi, care râd de cadavrul recent apărut.

Părinţii mei nu au avut niciodată un aparat de fotografiat. Tata nu a făcut în viaţa lui o fotografie. Mama ura să fie fotografiată. Nu-i plăcea deloc cum ieşea în poze. Ura fotografiatul. Nici mie nu-mi place să fiu fotografiat. Nici mama şi nici eu nu vrem să rămână dovezi că am fost pe pământ. Am încercat, de câteva ori, să-i fac câte-o poză, dar nu mă lăsa, sau, dacă reuşeam să-i fac, le rupea.

Din mănunchiul de fotografii pe care le-am moştenit, cele mai multe sunt total neîngrijite, îndoite, unele rupte. Nu a lăsat-o inima să le distrugă cu

totul, doar le ascundea și le mototolea, sperând să se volatilizeze singure. Dar am dat peste fotografia asta:

LOS PALOMOS

Îmi închipui că pur şi simplu nu a putut să o rupă. Oricine altcineva ar face-o dacă ar primi-o ca amintire. Fotografia acelui copilaş poate fi datată. A fost făcută în vechiul cinematograf din Barbastro, un cinematograf care acum nu mai există. Se numea Argensola. Clădirea a fost dărâmată de mai bine de zece ani, din cauza degradării betonului. Dar asta nu ajută la datarea fotografiei. În schimb, ajută afişul din spatele copilului cu figură diabolică. Afişul anunţă un film spaniol, din 1964, intitulat Los Palomos, în care joacă actorii Gracita Morales şi José Luis López Vásquez, amândoi morţi, fireşte.

Mâna care nu ţine frunza de palmier pare o proteză de cupru.

Mama ura suvenirurile; era ceva instinctiv şi rafinat, în acelaşi timp. Dispreţuia amintirile, îi făceau greaţă şi îi provocau ruşine.

Era suficient de şireată încât să ştie că nimic nu trebuie să fie amintit. Asta înseamnă să te pui cu moartea.

De ce a venit pe lume păpuşa diabolică din fotografie? A venit pentru a se descurca pe lume într-o ţară numită Spania.

Mănânc un biscuit în timp ce privesc fotografia cu păpuşa diabolică. Mă gândesc la foame, la problemele cu înfometarea. Mama spunea că era un chin să-mi dea de mâncare când eram mic. Da, se pare că e adevărat. La fel spunea şi mătuşa mea, Maria Callas. Refuzam să mănânc. Trebuia să ducă adevărate lupte ca să mă facă să mănânc. A fost cât pe ce să mor de inaniţie. Ce bine-ar fi fost dacă mi-aş fi dezvoltat acea vocaţie a subnutririi, acum nu aş vieţui cu morţii, nu aş asculta muzica morţilor. Eram conştient de ceea ce făceam, nu voiam să-mi intre nimic în corp, nimic din exterior să nu dea buzna înlăuntrul meu, nu voiam să-mi contaminez organele, sângele, carnea mea nemânjită. Nu voiam ca stomacul, ficatul, rinichii să-mi fie atinşi de viaţă. Voiam să mă întorc unde fusesem, voiam să mă întorc la mama.

Când aveam vreo trei ani, s-au văzut nevoiţi să mă interneze în spital pentru că nu mâncam. Iar acum, ironia sorţii, anxietatea mă face să mănânc. Toată ziua contabilizez cât mănânc, număr caloriile. Cel care mănâncă vrea să prindă viaţă; în hrană se află buna funcţionare a maşinăriilor vieţii, numai că

maşinăriile îmbătrânesc şi combustibilul se pierde în corpuri care nu mai folosesc la nimic. Bătrânii mâncăi au corpuri care nu mai funcţionează, doar consumă mâncare, ca maşinile care ard ulei; maşini cu consum mare şi randament mic.

Aşa sunt bătrânii, consum mare şi randament mic, asta înseamnă să îmbătrâneşti.

Relaţia dintre cele două surori, Maria Callas şi Wagner, a fost specială, tacită şi profundă. Maria Callas era toată numai bunătate, dar bunătatea ei nu o impresiona pe Wagner. Maria era cu opt ani mai în vârstă decât Wagner. Au crescut împreună şi ştiau foarte multe una despre cealaltă.

Nu ştiu nici măcar care dintre ele a murit prima.

Ba da, a fost Maria Callas, şi Wagner nu a mers la înmormântarea ei, aşa cum nici eu nu m-am dus.

Nici Wagner şi nici eu nu am mers la înmormântarea Mariei.

Cât de mult semăn cu mama mea, ca două picături de apă.

154

Există o frază pe care sper să o aud din gura fantomelor părinților mei atunci când mă voi duce la ei. Îmi vor spune: „Aproape că nu ne mai amintim de tine“.

E aceeași frază care le vine în minte lui Valdi și Bra, fără ca ei să știe, atunci când se uită la mine, „aproape că nu ne mai amintim de tine“.

Cu câțiva ani înainte de a muri, mama era umflată rău; cu câțiva ani înainte de a muri, tata era ca un țâr: un balon și o scândură.

Tocmai m-am trezit în apartamentul din Ranillas. Astăzi, cât e ziulica de lungă, nu am nimic de făcut. Oamenii singuri nu mai sunt atenți la igiena lor. N-am deprins de la părinții mei obișnuința igienei proprii; cum naiba să faci duș în cădița aceea. A mai apărut o problemă care apoi nu a mai dispărut: prin țevi venea tot mai puțină apă, un firicel, atât. Țevile erau sufocate de calcar. Ar fi trebuit schimbate. Pentru că mama locuia cu chirie (așa a locuit toată viața), schimbarea țevilor, cu toate costurile aferente, cădea în seama proprietăresei. Proprietăreasa nici nu a vrut să audă, tot ce voia ea era ca mama să plece de acolo, pentru că plătea o chirie de pe vremuri, o chirie foarte mică pentru acel apartament.

Locuia acolo din 1960.

Proprietăreasa voia să câștige mai mulți bani. Era fiica proprietarului casei, tatăl ei murise tânăr, făcuse un infarct. Mama i-a văzut murind aproape pe toți proprietarii acelei clădiri. L-a văzut murind pe cel care a construit clădirea și a început să închirieze apartamentele, s-a înțeles bine cu el și se respectau. A văzut-o murind pe văduva lui, care a moștenit afacerea. Păcat că nu a văzut-o murind și pe fiică. Fiica lor a văzut-o pe mama murind.

Ori îi vezi murind, ori ești văzut murind.

Mama suferea de retenţie hidrică şi nu mânca nimic. Nu înţelegea de ce se îngrăşa, dacă nu mânca nimic.

Copilul diabolic nu mânca. Copilul diabolic s-a transformat într-un bărbat care mănâncă, mănâncă pentru a nu auzi zgomotul lumii, zgomotul lucrurilor vii. Lucrurile vii scot zgomote când putrezesc.

Tata mânca repede, foarte repede, era o poftă atavică de a mânca, moştenită, ereditară, amintind de vremurile când foametea domnea pe planetă, amintind de războiul civil spaniol, amintind de un principiu al anxietăţii universale, de un principiu moral şi existenţial; mânca repede, iar copilul diabolic nu mânca pentru că nu voia să ajungă un alt om care mănâncă repede, alt om având o relaţie proastă cu mâncarea, genul de om care extrage din alte organisme o crăpelniţă care nu satură.

155

Moartea tatălui meu a însemnat și dispariția unui set de gesturi, a unor mișcări corporale specifice, a culorii unor ochi pe care n-am să-i mai văd niciodată. O anumită expresivitate a mâinilor, brațelor, privirii, buzelor, picioarelor. Dacă uit de el, uit și de gesturile astea. E mai aproape de perfecțiune și mai eficientă moartea celor cu care nu avem înregistrări video sau filme.

E o dispariție decisă. Dacă aș avea înregistrări video cu tata mi-aș putea aminti gesturile lui, dar nu există, pentru că așa a vrut el, să nu existe, pentru că știa că va veni clipa aceasta, marea clipă a tuturor clipelor, ultima zi de viață, clipa în care descoperim că nu există nicio dovadă că acea ființă umană a trăit cândva pe pământ.

Este măreția oricărui rămas-bun, extinderea oricărui rămas-bun. N-am să-l mai văd niciodată, tot repet asta, ca pe o mantră. Și tocmai în asta constă măreția oricărui rămas-bun. Și atunci, credința apare drept ceva natural, pentru că ți-e imposibil să accepți ideea că nu o să-l mai vezi niciodată, pentru simplul motiv că el este acolo. Dacă întind mâna, ating lumina lui.

Nu se mișcă.

E acolo, mă privește.

156

Uneori, mă întâlneam cu tata în lift. Mereu frumos îmbrăcat, mereu la costum. Părea extrem de curat, chiar dacă nu aveam duș. Vorbesc de anii 1978, 1979, de anii ăia. Nu știam că e în lift. Deschideam ușa liftului, și înăuntru era el. Zâmbea observând sperietura mea când deschidea ușa, ca și cum se pregătea pentru o înfățișare subită, ca și cum ar fi fost tatăl lui Hamlet.

Tata se potrivea perfect cu interiorul liftului. Interiorul acelor lifturi vechi, de lemn, cu sticlă. Părea un marchiz într-un sicriu cu uși. Am văzut cum s-a schimbat liftul în clădirea aceea. A fost prima casă cu lift din Barbastro, așa că în anii șaizeci era numită „casa cu lift“. Exista până și o portăreasă, o chema Manuela, nu a făcut mulți purici pe acolo. Mama nu se înțelegea deloc cu ea. Manuela avea o magherniță care a dispărut odată cu schimbarea ascensorului. În maghernița aceea locuise Manuela, o femeie cam posacă, poate. Mama zicea că e vrăjitoare. Mă temeam de ea. Într-o zi, a dispărut în spațiu, iar maghernița în care se ascundea a fost înghițită de noul ascensor. Dar acum o văd, ca și cum ar fi dinaintea ochilor mei: o femeie în vârstă, cu ochelari, coc, scundă, adusă de spate, plângându-se de gunoi, apărând ca prin farmec, certându-se cu mama, dar mi-o amintesc cu bucurie, totuși, pentru că o portăreasă aduce bucurie casei, întruchipează speranță de viață pentru o clădire, pentru beton, piloni, pereți, scări, fațadă, hol, becuri, plăcuțe cu numele locatarilor. Era o clădire cu apartamente de închiriat, așa că oamenii veneau și plecau mereu, oameni care, obligați de locurile lor de muncă itinerante, locuiau în Barbastro câțiva ani, după care se mutau în alte localități. Părinții mei se împrieteneau, mai mult sau mai puțin, cu acei locatari, care apoi dispăreau. Încetul cu încetul, au dispărut cu toții. Găseau un loc de muncă mai bun, sau erau promovați la firma lor și se mutau, plecau în orașe mai mari. Pe tot etajul, au rămas numai Bach și Wagner, ca doi supraviețuitori ce compuneau muzică veche pentru nimeni. Cât despre Manuela, nu știu nici de unde a venit, nici unde a plecat, dacă avea familie sau era o fantomă.

157

Amândoi sunt tineri şi mă cheamă din beznă. Nu sunt. N-am fost niciodată. Totuşi, am fost anunţat, acum milioane de ani, de toate lucrurile. Toţi am fost anunţaţi. Pot să călătoresc în timp şi să văd cum Johann Sebastian o mângâie şi o sărută pe Wagner, iar eu sunt acolo, aşteptând să fiu chemat.

În plăcerea lor stă originea mea, în melancolia lor de după dragoste se află geneza nesaţului spiritului meu.

Văd camera, este toamna anului 1961, mijlocul lui noiembrie, încă nu s-a lăsat frigul, e plăcut afară, au deschis uşa balconului de la dormitorul lor pentru ca să intre lumina lunii, sunt atât de tineri, atât de incredibil de tineri, încât se cred nemuritori, stau acolo goi, cu uşa de la balcon deschisă.

S-a făcut răcoare puţin, zice Johann Sebastian. Admiră goliciunea lui Wagner şi eu sunt deja în pântecele ei. Wagner îşi aprinde un L&M. Lampa de pe noptieră revarsă o lumină blândă. Toată camera e învăluită de o fericire imensă. Cântă pereţii, perdelele, aşternutul, cântă noaptea. De anul nou, în 1962, ştiu deja că Wagner este însărcinată. Dar habar nu au cine urmează să vină pe lume. Nici eu nu ştiu ce copil va veni pe lume. Johann Sebastian, în noaptea din noiembrie, după ce m-a invocat înăuntrul lui Wagner, iese pe micuţul balcon al casei care va fi casa mea şi priveşte în noapte, e o noapte feerică, se uită la casele de vizavi, strada neasfaltată, s-au mutat recent în clădirea aceea nouă, cu lift, lemnul liftului miroase a lac, strada încă nu e terminată, totul este nou, jaluzelele de lemn, dalele, pereţii, uşile camerelor, care se închid perfect, iar peste cincizeci de ani niciuna nu se va mai închide bine, se vor strica, se vor umfla. N-am văzut niciodată apartamentul acela nou. L-am văzut doar deteriorat, însă în noaptea conceperii mele locuinţa era extraordinară, abia dată în folosinţă, mirosind a nou.

Nu ai voie să-i trezeşti pe morţi, pentru că se odihnesc.

Însă acea noapte de noiembrie, din 1961, a existat şi continuă să existe.

Noaptea aceea de dragoste, acel apartament modern, pereții recent zugrăviți, mobilierul nou, mâinile tinere ale soților, săruturile, viitorul care este doar o idee măreață, puterea corpurilor, toate astea continuă în mine.

Noapte măreață din 1961, în luna noiembrie, liniștită, nevinovată, dulce. Continui să trăiești. Noapte care continui să trăiești. Nu pleca. Dansează cu mine dansul iubirii.

Epilog

Familia și Istoria

Crematoriul

I-am întrebat de cuptor pe cei doi tipi,

era noaptea de 18 decembrie 2005,

pe drumul spre Monzón, nu știi unde este Monzón,

e o așezare pierdută în deșert.

Se apropie furtuna dinspre Alto, peste pustietatea despuiată,

ca o proaspăt căsătorită, luna joasă de-a lungul drumurilor

moarte.

Monzón, Barbastro, locurile mele dintotdeauna.

M-au lăsat să privesc prin vizetă și-am văzut sicriul deja

arzând,

trosnind, lemnul sicriului cuprins de vâlvătăi.

Termometrul arăta opt sute de grade.

Mi l-am imaginat pe tata înăuntrul sicriului.

Și sicriul înăuntrul focului și inima mea înăuntrul spaimei.

Mă părăsea până și cheful de a urî.

Cheful acela care mă ținuse în viață atâția ani.

Dar cheful meu de a iubi, ce s-a ales de el? Știi tu cumva,
Dumnezeu al marilor decese care-ți dirijezi
prizonierii politici spre aviditate, spre
perenitate,
spre eternitatea insațiabilă, o, bastardule,
tu mă smulgi,
iubire de Dumnezeu, o, bastardule?

Milostivește-te de omul acesta în mijlocul deșertului.
Sau nu te milostivi, nu-mi pasă
de prezența ta glacială în noaptea asta a bețivului
care am fost și voi fi, în ciuda ta, sau spre binele tău,
e același lucru, ce măreție, e același lucru.
Începutul și sfârșitul, același lucru, ce măreție.
Ura și iubirea, același lucru; sărutul și fesele,
același lucru; coitul grandios la jumătatea tinereții
și putrefacția și ruina cărnii,
sunt același lucru, ce măreție.

Cuptorul merge cu motorină, a zis bărbatul.

Ne-am uitat la foc

și, cum era noapte,

flăcările se izbeau

de cerul rece de decembrie,

pustietățile din Monzón,

aproape de Barbastro, câmpurile înghețate,

minus trei grade,

câmpurile acelea cu vrăjitoare și vampiri și făpturi ca mine,

„acolo suie totul“, a mai zis bărbatul,

un bărbat gras și liniștit,

îmbrăcat subțire în ciuda gerului,

burtoiul aproape la vedere,

„durează două, trei ore, depinde de greutatea decedatului“

a spus decedatului, ca să nu spună cărnăraie sau hoit,

„înainte l-am ars pe un domn de o sută douăzeci

de kilograme

și a durat destul de mult“, a zis.

„Foarte mult, cred“, a adăugat.

„Tata cântărea numai șaptezeci de kilograme“, am spus.

„Dacă-i așa, va dura mult mai puțin timp“,

a zis bărbatul. Sicriul era deja numai pepite de aer sau fum.

În ziua următoare, am revenit cu fratele meu

și ne-au dat urna, aleseserăm o urnă ieftină,

sunt și de șase mii de euro,

așa a zis bărbatul.

„Asta e tot ce suntem“, a conchis bărbatul pe un ton înțelept,

dorindu-și să se transforme într-o ființă umană, fără să știm

nici el nici noi ce e aceea o ființă umană,

și mi-a dat urna într-o pungă albastră.

M-am gândit la el, la cât de gras era, la cât

ar dura el

să ardă în propriul său cuptor. Și, ca și cum m-ar fi auzit,

a spus: „Mult mai mult decât tatăl vostru“ și a zâmbit amar.

Atunci eu i-am zis: „Cel ce-ar dura o veșnicie

până să ardă sunt eu, pentru că mi-e inima

de granit și carnea mea de oțel neîmblânzit

și sufletul meu un vulcan

de sânge la trei milioane de grade,
eu v-aș pulveriza cuptorul numai atingându-l,
credeți-mă, eu v-aș aduce la sapă de lemn,
rugați-vă să nu mor pe aici, în apropiere“.
În apropiere: pustietatea din Monzón,
drumuri județene,
Barbastro în depărtare, lumini slabe,
deja minus patru grade.

Luați cenușa tatălui dumneavoastră și plecați.

Da, pe-aici mi-e drumul, ce bine-ar fi să ard cum a ars
tata, ce bine-ar fi să ard
mâna asta sau limba sau ficatul lui Dumnezeu
care-i în mine,
viața asta cu conștiința ei iremediabilă
și de neoprit;
nemurirea răului și binelui,
care sunt acelaşi lucru în El.
Nemurirea a ceea ce sunt.

Ce bine-ar fi dacă cuptorul său de opt sute de grade ar arde ce sunt.

Să ardă un trup de un miliard de grade

inumane.

Ce bine-ar fi să existe un foc care să mistuie ce sunt.

Pentru că nu contează dacă e bun sau rău ceea ce sunt.

Să se mistuie, să se mistuie, să se mistuie ce sunt, asta e Slava.

Luaţi cenuşa tatălui dumneavoastră şi plecaţi.

Să nu mai veniţi pe aici, vă rog, am să mă rog

pentru tatăl dumneavoastră. Tatăl dumneavoastră a fost un om bun

şi nu ştiu cum sunteţi dumneavoastră, nu mai veniţi pe aici,

vă rog. Vă rog, nu vă uitaţi la mine, vă rog.

A avut un Seat 124 alb, mergea la Lérida,

trecea pe la croitorii din Lérida şi Teruel,

prânzea cu croitorii din Zaragoza,

dar acum nu mai găseşti nicăieri un croitor,

a spus o voce.

Cât de singur am rămas, tată.

Ce-o să mă fac acum, tată.

Să nu te mai văd niciodată înseamnă să nu mai văd.

Unde ești, ești cu El?

Cât de singur sunt, aici, pe pământ.

Cât de singur am rămas, tată.

Mă faci să râd, tâmpitule.

O, fiu de curvă, ai fost cu mine peste tot

unde am fost eu, fără să te clinteşti din flăcări.

Am călătorit mult anul acesta, mult, mult.

În toate oraşele de pe pământ, în hotelurile lor remarcabile,

dar şi în hotelurile mizere şi nu prea remarcabile,

pe toate străzile, în vapoarele şi avioanele,

în toate hohotele mele de râs, ai fost acolo, complet

ca memoria transcendentală, ecumenică şi luminoasă,

complet ca milostivirea, compasiunea şi bucuria,

complet ca soarele şi luna,

complet ca slava, puterea şi viaţa.

Portret

Și atât de brav

J. Manrique

Un cap mare, frate cu soarele.

Cu brațele deschise, ca firmamentul.

Elegant și desuet,
colonel de artere
și falange dezamăgite.

Piele înroșită și păr alb mereu.

A fost un nimeni și n-a avut nimic,
nici putere, nici bani.

A avut o mașină veche, nu mai e.

Avea un metru optzeci.

A trăit ca şi cum n-ar fi existat Spania,

Istoria şi Lumea.

Ca şi cum n-ar fi existat Răul.

Îi plăceau satele liniştite din Huesca

şi munţii netulburaţi.

Înainte de a se transforma

într-o fiinţă omenească numită Vilas

a fost o tăcere cosmică.

Înainte de a se transforma

în bărbatul cel mai înalt din copilăria mea

a fost un necunoscut.

Stăpân al adevărului nostru, l-a dus cu el foarte departe.

Morţii aşteaptă moartea noastră, dacă or fi aşteptând ceva.

Închin în cinstea misterului tău.

Istoria Spaniei

Sărac a fost tata,

foarte sărac,

și tatăl tatălui meu

și sărac sunt și eu.

Niciodată n-am știut ce înseamnă să ai

nici de ce eram săraci

dacă alții nu erau.

N-am avut nimic,

absolut nimic

niciunul dintre noi trei.

Ne-am petrecut viața

văzând cum alții se îmbogățeau.

Să nu ai nimic îți otrăvește viața, aici,

în Spania, în veci nu mai scapi de duhoarea de sărac

şi îţi transformă sărăcia

în vinovăţie, o adevărată artă morală.

Săraci şi vinovaţi,

tatăl tatălui meu,

tatăl meu

şi eu.

Ploaia

Madrid, 22 mai 2004

Am văzut Rolls-ul din '53 cu roțile albe
(o mie de kilometri în cincizeci de ani)
la televizoarele din barurile cartierului Actur din Zaragoza.
Țineam în mână un pahar cu vin alb, rece,
deja era cald în Spania,
în hotelurile de la Mediterana începuse curățenia generală,
camere cu ușile deschise și cameriste zeloase, așteptând
sosirea a șapte sute de mii de englezi,
un milion de nemți, patru sute de mii de francezi,
o sută de mii de elvețieni și o sută de mii de belgieni.
Stăteam cu paharul cu vin alb în mână și cu gâturile
întinse spre televizor.

Nu a venit Elisabeta a II-a a Angliei; Elisabeta a II-a
ar accepta să meargă numai la nunta regelui Franței,

dar cum Franţa nu are rege, Elisabeta a II-a

a rămas în palat pentru totdeauna, aplecată asupra lumii.

Supușii Elisabetei a II-a sunt cei care iubesc soarele

Spaniei

și berea ieftină,

ei afișează steagul britanic

pe terasele de la malul mării.

Crepusculare case regale venite

din cele mai ruginite colţuri ale istoriei

în 22 mai 2004 au apărut la televizoarele din

Spania,

ţări nordice, îndepărtate și prospere, reci, îndepărtate

de inima asta nesfârșită.

Rouco Varela cântând misa.

Nu a venit președintele Republicii Franceze.

Arhiepiscopii bicolori, fericiți.

Numele lui Dumnezeu rostit răspicat de mai multe ori.

Stăruitoarea obsesie de a-l pomeni pe Dumnezeu, de a-l numi

așa cum cineva numește puterea, banii,

învierea, ghilotina, închisoarea, sclavia.

Împăratul lumii a rămas în America,

străin la ritualurile neînsemnate din provinciile sale.

Imensele umbrele albastre.

Să te trezești la șase dimineața

ca să te machieze, epileze, să-ți facă manichiura,

ce fericire mare.

Marile mic-dejunuri, tacâmurile de argint,

cele mai bune vinuri și parfumuri barbare.

Băile imense, apartamentele de lux, bomboanele de ciocolată elveține,

papucii de casă de aur, chiloții de platină,

sucul de portocale din portocale nemaipomenite.

Luxul și servitorimea, mereu cineva deschizându-ți ușa.

Zâmbetul permanent.

Profesioniștii zâmbetului permanent,

zâmbetul acela reprezintă sarcina cea mai dificilă din toată

istoria.

Să zâmbești? De ce?

Umbral, Gala, Bosé și A. și J. și Ayala

intrând în catedrala Almudena,

răsplătiţi, aleşi,

aşezaţi la dreapta, şefii serviciilor secrete spaniole,

ai avântului spaniol, ai marii creşteri.

Marea creştere, marea înălţare.

Şi cei o sută nouăzeci de arşi de vii şi-au avut partea lor de

omagiu,

absurdul popor mutilat, poporul goyascian,

rudimentar şi monarhic,

Rolls-ul a trecut prin faţa lor.

Şi fostul premier a băut Rioja Reserva din '94,

toţi foştii premieri ai Spaniei, în frac,

şi soţiile lor în planul secund,

protectoare, devorate, confuze

pentru totdeauna, dar fericite că au ajuns până acolo,

departe, acolo unde aerul este de aur şi mâna apucă

lumea,

acolo unde toată Spania a vrut să fie

şi legitimitatea democratică e o scânteiere nestrămutată.

Pălăriile de pai irizate, jugul la gât,

jugul sub cerul întunecat.

José María Aznar şi Jordi Pujol

şi Felipe González, din nou împreună.

Şi toţi trei mulţumiţi să vadă lucrurile bine făcute.

Succesiunea lui Franco, mâna europeană, paternă,

pe creştetul nostru,

succesiunea lui Franco, păturile franchismului

ascunse în dulap,

ţipând de invidie, respirând naftalină foarte albă.

Şi Juan Carlos I cu Spania pe umerii lui,

cine altcineva să răspundă de Spania,

de istoria Spaniei, sigiliul papal pe degetul

mic.

Zapatero cu a lui Sonsoles, voluptuoasă, zâmbitoare,

genul ei i-ar fi plăcut lui Baudelaire sau lui Julio Romero.

Sonsoles părea un Delacroix:

anatomica Libertate călăuzind poporul,

pălării superbe, ritualul politic,

plictisita istorie,

sânii lăsaţi.

Socialişti şi liberali şi ultramontanişti toţi la un loc,

stânga şi dreapta cununate,

salariile crescute până la ghiftuire,

toţi căutând acelaşi lucru, da, Sonsoles părea un Delacroix,

noua regină a Spaniei,

împărţirea funcţiilor, onorurile,

călătoriile lungi prin toată lumea în avioane oficiale,

bogăţiile laice.

Atei convertiţi sub scânteierea pălăriilor de pai,

credincioşi cu portofele atee.

Puterea mereu la fel.

Istoria omenirii aceeaşi ca în alte

vremuri.

Aceleaşi vremuri mereu.

Esenţa Spaniei repetându-se, esenţa lumii

întregi.

Şi noi bând în Actur, lângă macarale şi

Hipercor,

fericiți că ne lasă în pace să ne bem vinul

rece în pahare aproape curate, fericiți

că putem plăti paharul ăsta și încă două.

Și paloarea specială a reginei Rania a Iordaniei.

Și ploaia.

Huesca, 1969

Tata mă ducea la Huesca,

în capitala provinciei noastre.

Îi plăcea să merg cu el.

Avea clienți acolo.

Era un orășel

plin de cunoscuți.

Tata avea locurile lui preferate,

un bar, un magazin, o patiserie,

azi nu mai există niciunul.

Și orașele se duc

odată cu cei care se duc.

Mi-l amintesc zâmbitor în pridvoare.

Salutând pe unul şi pe altul.

Treizeci şi nouă de ani

avea pe atunci

iar eu şapte,

mergeam ţinându-ne de mână,

mă privea din când în când

şi îmi rostea numele cu blândeţe,

ne intersectam cu preoţi şi soldaţi,

cu femei speriate de Coso Alto,

autobuze vechi,

câte o motocicletă,

străzile însorite,

septembrie o mie nouă sute

şaizeci şi nouă.

Cambrils

Vara anului 1975

Mercedes-urile decapotabile, BMW-urile cu ochi de tigru,
Peugeot-urile, Alfa Romeo, Opel-urile, Volkswagen-urile.

E vara anului 1975, în staţiunea
Cambrils, pe coasta Tarragonei
– plin de soare şi Mediterana e paradisul nostru.
În parcarea uriaşă de la malul mării,
un copil în slip priveşte curios kilometrajul
unui Porsche: 210, 230, 250, 270, 290.

Maşina tatălui său se opreşte la 160 km/h.
Şi e nouă, cea mai bună şi cea mai rapidă,
zisese tatăl lui.

Asta-l întristează.

Oamenii ăştia atât de înalţi şi atât de frumoşi, de unde vin?

Par mai fericiţi decât noi.

Ceva se întâmplă. Ceva se rupe.

Nu-şi poate scoate din minte maşinile alea,
acele forme atât de diferite, acele mărci atât de neobişnuite,
greu de pronunţat,
roţile alea atât de mari,
kilometrajele alea astrale.

Tocmai a văzut un BMW roşu, îşi apropie faţa
de geam: 200, 220, 240, 260, 280 km/h.

Îşi imaginează lumea la 280 de kilometri pe oră
şi zâmbeşte ca un zeu adolescent.

Înotând în Mediterana, în mijlocul valurilor,

continua să se gândească la acea industrie misterioasă
a automobilului, la acele forme calde ale materiei.

Atunci, copilul şi-a dat seama că materia este spirit radiant.
Bucuria combustiei motoarelor,
cilindri, volanul din lemn nobil,
roţile şi spiritul militar.

Toată vacanţa privea,
cu o fascinaţie stupidă
şi cu o umilinţă neaşteptată,
maşinile turiştilor europeni.

Acolo, în maşinile acelea, exista un mister dureros,
dar şi o formă de sărăcie
şi un destin.

1980

În fiecare dimineaţă, când încă nu s-a luminat de tot, mă privesc
la lumina electrică
în oglinda băii mizere,
deja cincizeci şi unu de ani prost împliniţi şi singur cuc,
şi te văd pe tine,
când aveai vârsta asta,
în iarna lui 1980.

Te văd la şapte dimineaţa punând valizele
şi mostrele în portbagajul unui Seat 1430.

Poate că maşina mea e mai bună decât a ta.

Industria automobilistică occidentală oferă
clasei de jos câte un model cu şase viteze
şi chiar şi cu aer condiţionat.

Totuşi, salariul rămâne acelaşi.

Totuşi, ţara e de asemenea aceeaşi.

Văd în oglindă acelaşi chip, strivitoarea dimineaţă
şi slujba mizerabilă,
mizerabilul câştig din comisioane,
toată viaţa de izbelişte pentru un comision,
care nu ţi-a adus nimic,
absolut nimic.

Eu am încercat să scriu, iar tu ai fost
un distribuitor de marfă anonim,
suntem la fel.

Unde o fi capela noastră în cele mai celebre
catedrale din Spania,
în cea din León,
în cea din Sevilia,
în cea din Burgos,

în cea din Madrid,

în cea din Santiago de Compostela?

Unde chipurile noastre turnate în bronz,

cu rana din coastă?

Tu, străbătând sate absurde din Aragón,

strofocându-te să vinzi textile catalane,

textilele prosperelor firme catalane

- mai exact barceloneze, înfloritoare

și având deja relații internaționale —,

la croitori neghiobi, neînsemnați și săraci

în localităţi înapoiate

din Spania neprimitoare, medievală şi mutilată.

Șefii tăi catalani, da,

ei câștigau mulţi bani,

tu, nimic.

Ne bărbierim amândoi deodată, tu în 1980,

eu în 2013, ceva mai evoluată, dacă ţii neapărat,

industria bărbieritului, nişte loţiune,

nişte ulei de păr.

Ieşim la aceeaşi oră şi ne urcăm

în aceleaşi maşini,

a mea are cd player, a ta numai radio,

Seat-ul tău 1430 şi poate că asta este singura diferenţă,

pe mine mă ajută Lou Reed şi Johnny Cash

cu piesele lor,

pe tine nu te ajută nimeni.

Ai plecat la şaptezeci şi cinci de ani.

Eu plec în cinci minute.

Nu, nu vreau să te văd de cealaltă parte a oglinzii.

N-aş suporta privirea ta de foc,

privirea ta de damnare eternă.

Coca-Cola

Termină-ți Coca-Cola,

nu lăsa nimic.

Gheața, felia de lămâie și ultima picătură.

Zgomotul cubului de gheață

lovindu-se de pereții paharului de sticlă,

bea-o pe toată,

nimeni nu va veni,

sparg în dinți gheața,

sorb până și firicelul de apă.

Am băut-o cu tata

acum mai bine de patruzeci de ani.

Am băut-o ieri cu fiul meu.

O beau singur astăzi.

Bea-o pe toată, nu lăsa nici o picătură.

Daniel

Să dormim în aceeași casă,

tu în cămăruța ta,

eu într-a mea, mică și ea,

dar ceva mai mare decât cămăruța ta,

este un privilegiu.

Să te știu de cealaltă parte a peretelui mă liniștește.

Dar astăzi ai dormit prea mult

și întârzii la școală.

Nu știi cât de supărat sunt

că pierzi o oră de școală.

Legile oamenilor — le știu bine — sunt

inflexibile

și trebuie să te obișnuiești să trăiești cu ele,

așa cum am făcut și eu.

M-am gândit îndelung la viitorul tău.

Mi-aș da viața ca să te pot proteja mâine,
ca să nu te lovească niciodată vreo nenorocire,
vreo suferință, vreo otravă omenească.

Deschid fereastra camerei tale, mă uit la lucrurile tale și mă emoționez.

Ador lucrurile tale.
Ador scrisul tău mărunt, dulce, umil,
scrisul unui suflet bun.

Ador hainele tale din dulap,
geaca maro
îmi place atât de mult.

Fragilitatea corpului tău mă înfioară

şi mă bucură totodată.

Ai mereu căştile în urechi, nu auzi când îţi vorbesc.

Trăieşti pentru telefonul mobil,
atât de puţin pentru mine,
care trăiesc pentru tine.

Îmi place să-ţi fac sandviciuri sofisticate.

Mă gândesc c-o să ţi se facă foame pe la mijlocul dimineţii.
Te simt vulnerabil şi sufăr.

În tine mă voi preface-n cenuşă
şi noua ta viaţă va vedea
prăbuşirea tuturor lucrurilor
care m-au rănit.

Tată

Nu mai bea, tată, te rog.

Ficatul tău e distrus și ochii tăi încă mai sunt albaștri.

Am venit după tine. Mama nu știe.

Cei de la bar nu mai vor să te vadă.

Aveau de gând să cheme poliția,

dar mi-au zis mie mai întâi,

din milă.

Tată, te rog, vino-ți în fire, tată.

De luni întregi nu te-ai mai dus la serviciu.

Oamenii s-au săturat de tine, nimeni nu te mai iubește.

Du-te să mori departe de noi, tată.

Niciodată n-am fost mândri de tine, tată.

Te rog, du-te să mori departe de noi.

Măcar atât să faci pentru noi.

Mereu ai fost morocănos.

Mai că te-am uitat, dar ne sună de la bar.

Du-te departe, măcar atât să faci pentru noi.

E singurul hatâr pe care ţi-l cer.

974310439

Cea care m-a adus pe lume a plecat astăzi din lume.

Ea, cea care mă suna la orice oră ca să ştie ce mai e cu mine.

Cât de urât m-am purtat cu ea şi cât de urât ne-am purtat,

deşi ne iubeam foarte mult; şi cât de puţine ai ştiut despre viaţa mea

din ultimul timp, ţi-am ascuns cât de prost îmi mergea

în căsnicie şi în toate,

dar tu ştiai, pentru că, până la urmă, ştiai totul,

mă vedeai cum beau acele spirtoase,

îmi vedeai setea ciudată, setea aceea atât de necunoscută pentru tine

care te înspăimânta atât de tare, de care te temeai atât de tare.

De acum nimeni n-o să mă mai sune, obsesiv, pentru a şti

dacă mai sunt viu; vrei să ştii cui o să-i mai pese dacă sunt viu sau mort?

am să-ţi spun: nimănui.

Aşadar, ăsta era marele secret;

sunt cu totul şi cu totul părăsit,

îngenuncheat

pentru decapitare,

pentru jinduita despărţire de trupul ăsta,

de existenţa asta doar socială şi publică dusă

sub numele meu,

numele nostru.

Niciodată n-o să mai văd

numărul tău de telefon pe ecranul

telefonului meu mobil; tu, care te plângeai că nu ai unul,

că nu-ţi făceam cadou unul,

îţi jur că n-ai fi ştiut cum să-l foloseşti,

l-ai fi aruncat pe fereastră,

aşa cum voi face şi eu cu al meu în noaptea aceasta a delirului suprem.

Erai un număr de telefon, cincizeci de ani

cuprinşi în numărul acesta: nouă şapte patru, treizeci şi unu,

zero, patru, trei, nouă.

Formează-l acum,

formează-l dacă ai curaj şi îţi vor răspunde

toate misterele insondabile: timpul şi nimicul,

furia stacojie

a celor mai cumplite uragane cereşti,

aridul şi albul nimic transformat

într-o mână neagră.

Nu conta unde mă aflam: puteam să fiu în America sau în Orient,

tu mă sunai, tu mereu îţi sunai fiul

căci eu eram Dumnezeu pentru tine, un Dumnezeu în afara legii,

puternic şi sfânt, singurul real şi suficient,

mereu fiul tău nelegiuit, domnind mereu,

pentru că tot ce făceam tu aprobai necondiţionat,

cu o moralitate ce nu e din lumea asta.

Să se ştie!

Tu, care mă iubeai cu disperare.

Tu, care ai vărsat sânge pentru mine şi pentru viaţa mea îndoielnică şi confuză,

plină de ritualuri al căror înţeles îţi era necunoscut

și făceai foarte bine, căci nu era nimic de cunoscut, așa cum
am înțeles și eu până la urmă,
egalând în cunoașterea asta
pe cel mai înțelept dintre oameni.

Iar acum, din nou spre Crematoriu,
cum am scris într-un poem cu titlul ăsta,
acolo vorbeam despre soțul tău, tatăl meu,
și pe el l-am ars,
cuptoarele alea ajung la vreo mie de grade.

Marele meu tată, de care tu te-ai îndrăgostit — cine să știe de ce —
în o mie nouă sute cincizeci și nouă,
și cui să-i mai pese de asta dacă nu mie,
cel care v-am iubit mereu atât de mult și o să vă iubesc până în ultimul
minut al lumii.
Ți-am sărutat sfânta frunte înghețată
într-o duminică
dimineața
douăzeci și patru mai în anul două mii paisprezece,

ploua,
era o primăvară neașteptat de rece,
în timp ce o mașinărie complicată livra sicriul tău ieftin
– săracii de noi — focului final
spre care fratele meu și cu mine
te-am condus.

Ți-am simțit fruntea străveche și distrusă cu buzele mele
străvechi și distruse,
dar încă conștiente, ale mele;
ale tale,
din fericire, nu.

N-am crezut niciodată că sentimentul final va fi acesta:
invidia pe care mi-ai stârnit-o, lăcomia pentru moartea ta,
lăcomind moartea ta,
pentru că mă lăsai aici,
absolut singur,
pentru prima dată
în lunga noastră poveste de iubire,

singur pentru totdeauna.

Îmi amintesc acum de toate femeile

care voiau să se culce cu mine,

să facă dragoste cu mine,

și asta a ajuns să fie până la urmă viața mea,

deși eu voiam doar

să fiu cu tine pentru totdeauna.

Ca să vezi, mamă, habar n-aveam că te iubesc atât de mult.

Tu, da, știai, pentru că mereu ai știut totul.

Ce bine că totul s-a sfârșit

într-o vinovată după-amiază de primăvară

în care începe lumea,

în care lumea se sfârșește pentru tine,

în care pentru mine nici nu se sfârșește nici nu începe,

ci doar persistă din inerție.

Ce bună e tăcerea asta atotputernică, aici, în Barbastro,

unde am fost mamă și fiu, în vecii vecilor.

Aici, în Barbastro, în locul acesta atât de al nostru,

atât de răspicat al nostru: toate s-au întâmplat aici, pe străzile astea.

Îmi amintesc totul şi-mi voi aminti totul.

Te iubesc, în sfârşit.

Cum n-am iubit pe nimeni: toate au fost copia ta.

A, era să uit: ai fi putut să laşi nişte bani

de înmormântare,

habar nu ai cât de prost îmi merge, cât sunt de sărac,

ai fost mână spartă şi risipitoare, dar nu te-ai gândit

la cât costă

cel mai economic sicriu,

cum zic ei, domnii simpatici de la pompe funebre.

Săraci am fost şi vai de capul nostru, şi tu şi eu,

ma mère, în Spania asta plină de mari oameni de nimic îmbogăţiţi

până la abominabil.

Dar chiar și așa, săraci lipiți, și tu și eu,

am ținut capul sus,

ca doi îndrăgostiți.

Ce bine. Ce minunat. Cât te iubesc

sau te-am iubit, nu mai știu, oricum nimănui nu-i pasă,

în niciun caz istoriei Spaniei,

țara noastră, dacă ai știut cum se numea

solemna deloc istorica țară în care am trăit tata, tu și eu.